

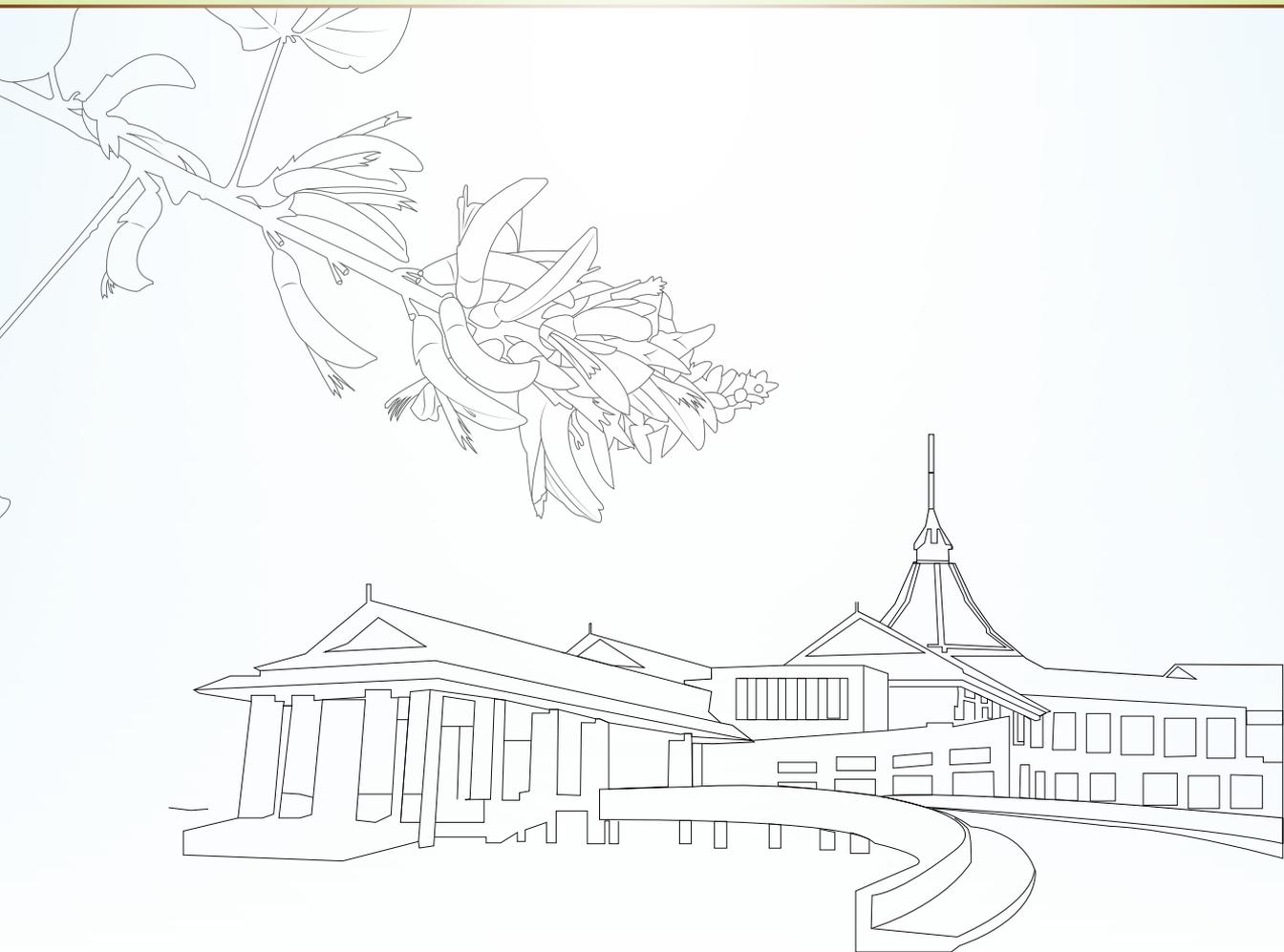
วารสาร

ปาริชชาติ

PARICHART JOURNAL

ปีที่ 36 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2566
Vol.36 No.4 October - December 2023
ISSN 2985-1238 (online)

วารสารปาริชาติ
PARICHART JOURNAL

PARICHART JOURNAL

ชื่อวารสาร

วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
(Parichart Journal, Thaksin University)

เจ้าของ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมัคร แก้วสุกแสง)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รักษาการแทนผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและนวัตกรรม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมัคร แก้วสุกแสง)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น

มหาวิทยาลัยทักษิณ

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.อนินท์ พุฒิโชติ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ขวัญจิตต์ สุวรรณนพรัตน์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.กรกฎ ทองชะโชค

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ศาสตราจารย์ ดร.นชกฤต วันตะเมตต์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.วีระชาติ เปรมานนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.สมยศ พุ่มหวั (เกษียณอายุราชการ)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์อำนวยการ ยัสโยธา (เกษียณอายุราชการ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รองศาสตราจารย์ ดร.เก่งกิจ กิติเรียงลาภ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย เอกมาไพศาล

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชณุพงษ์ โพธิพิรุฬห์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ยอดชาย พรหมอินทร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจันทร์ ศิริโชติ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

อาจารย์ ดร.ศุภานัน พรหมமாக

มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองจัดการ

หัวหน้าสำนักงานสถาบันวิจัยและนวัตกรรม

มหาวิทยาลัยทักษิณ

นางสาวกัญญาณัชช เลี้ยวรักษ์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความด้านศิลปะและมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ และการบัญชีของบุคลากรมหาวิทยาลัยทักษิณ และหน่วยงานต่าง ๆ
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและสื่อกลางในการเสนอความคิดเห็นทางวิชาการด้านศิลปะ และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ และการบัญชี

กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ (ม.ค.-มี.ค. เม.ย.-มิ.ย. ก.ค.-ก.ย. และ ต.ค.-ธ.ค.)

การเผยแพร่ Online

การขอรับการพิจารณาบทความ

ผู้เขียนบทความ ต้องชำระค่าตีธรรมเนียมตีพิมพ์บทความ จำนวนเงิน 4,000 บาทต่อบทความ เมื่อได้รับการตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่บทความลงวารสารปริชาต เข้าบัญชีธนาคารออมสิน ชื่อบัญชี PARCJ เลขที่บัญชี 0-2032823816-5 สาขาป่าพะยอม พร้อมแนบหลักฐานการโอนเงินมาแจ้งวารสารปริชาต ทางอีเมล parichartjournal@tsu.ac.th หรือ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/index> หรือติดต่อสอบถามกองจัดการวารสาร

การติดต่อ

กองจัดการวารสารปริชาต

สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210

โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7242

E-mail : parichartjournal@tsu.ac.th

ออกแบบและจัดพิมพ์

อาร์ตเวิร์ค แอนด์ มีเดีย

177 ซอยรวมมิตร ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 089-925-8455 E-mail : hatyaifoto@gmail.com

บทความที่ตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องตามหลักวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
อนึ่ง ทศนะและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารปริชาต เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน
และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของคณะบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

ยินดีต้อนรับทุกท่านสู่ วารสารปาริชาติฉบับที่สี่ (ตุลาคม – ธันวาคม) หรือฉบับส่งท้ายปี พ.ศ.2566 วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการและบทความวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะดนตรี เศรษฐศาสตร์ การบริหารธุรกิจและการจัดการ จำนวน 15 บทความอันได้แก่ บทความเรื่อง การวิเคราะห์ห้องค้ ประกอบการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว: ในมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย ของ วันฉัตร กันหา และทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันหา บทความเรื่อง กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง และคุณภาพ การบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกกีรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของ รมยกร นพสุวรรณ พิเชษฐ์ พรหมใหม่ และยุพารณณ์ อุไรรัตน์ บทความเรื่อง แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม บทความเรื่อง Guidelines for Increasing Operational Efficiency of Traffic Police at Muang Nakhon Pathom Police Station, Nakhon Pathom Province ของ สุกิต น้อมศิริ บทความเรื่อง องค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศ การศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของ รัชฎาภรณ์ โพธิ์สว่าง อภิสทิธิ์ สมศรีสุข และทรัพย์หิรัญ จันทร์กษัย บทความเรื่อง ซาติพันธุวรรณาวีธีในห้องเรียน ดนตรีระดับประถมศึกษา ของ วนิตา พรหมบุตร บทความเรื่อง Efficacy of Flipgrid App as an Assistant for Speaking Skill Development in EFL Classroom ของ Nualpen Puangpunsri บทความเรื่อง การศึกษา อุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสักจังหวัดเพชรบูรณ์ พิมพ์พร เกษติ บทความเรื่อง การวิเคราะห์ โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยนวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ของ มีแสน แก่นชูวงศ์ สมพงษ์ วัฒนดี และ มานิตย์ สานอก บทความเรื่อง ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อเสนอแนะแนวการพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมกรณีศึกษา ตำบลคลองแหอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของนนทรส ภัคมาน บทความเรื่อง การใช้ทุนการดำรงชีพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ของ รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ บทความเรื่อง The Roles of Actor/Teacher in Creating Youth Community Theatre: Empowering and Re-Connecting Youths with their Community in a Partnership School Project, Pichit Province, Thailand ของ Pawaluk Suraswadi บทความเรื่อง การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล ของ ชุติพร ทวีศรี ทิวาพร จันทรแก้ว และสิทธิพร ศรีม่วง บทความเรื่อง ความไว้วางใจ กลยุทธ์ราคา และการส่งเสริมการขายที่มีอิทธิพลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดสงขลา ของ พรระชฎิ สาครินทร์ พิเชษฐ์ พรหมใหม่ และวีรวรรณ มารังกูร บทความเรื่อง Foreign Language Anxiety of EFL Junior Middle School Chinese Students: A Case Study of a Rural School in East China ของ Wang Min and Sumalee Chinokul บทความเรื่อง สภาพและความต้องการ ในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุในประเทศไทย ของ ยสพรรณ พันธะศรี พรพรรณ แก่นอำพรพันธ์ ภัทรวุฒิ วัฒนศัพท์

EDITORIAL

สำหรับภาพปกวารสารฉบับนี้ได้รับความอนุเคราะห์ผลงานภาพพิมพ์หิน (Lithograph) โดย ผศ.ดร.มณี มีมาก คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่รังสรรค์ขึ้นจากความประทับใจในพื้นที่และบรรยากาศของจังหวัดสงขลา

ในโอกาสฉบับส่งท้ายปี พ.ศ. 2566 กองบรรณาธิการวารสารปรีชาตขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่าน ที่ร่วมส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ อันเป็นพลังสำคัญที่ทำให้วารสารปรีชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานวิชาการเพื่อรับใช้สังคม ซึ่งดำเนินมาถึง 36 ปี และกำลังจะก้าวขึ้นสู่อายุที่ 37 ในฉบับหน้า

ดร.อนินทร์ พุฒิชิต

บรรณาธิการวารสารปรีชาต (ประจำฉบับ)

สารบัญ

บทความวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์
เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว: ในมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย
Factor Analysis of Digital Content Creation to Form Travelling Motivation:
Perspectives of Thai Tourists
วันฉัตร กันหา และทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันหา
Wanchatr Kanha and Tiwawan Siricharoen Kanha

1

กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง และคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
เลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Differentiation Strategies and Service Quality Influencing
Resort Selection in Hatyai District, Songkhla Province
รomyakon นพสุวรรณ พิเชษฐ์ พรหมใหม่ และยุพาภรณ์ อุไรรัตน์
Romyakon Nopsuwan, Pichate Prommai and Yupaporn Urairat

18

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร
สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
Guidelines for Increasing Operational Efficiency of Traffic Police at Muang
Nakhon Pathom Police Station, Nakhon Pathom Province
สุกิต น้อมศิริ
Sukit Nomsiri

32

องค์ประกอบสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Components of Collaborative Networking for the Development of
Effective Educational Supervision under the Primary Education Service Area
Office Northeast
รัชฎาภรณ์ โพธิ์สว่าง อภิสสิทธิ์ สมศรีสุข และทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์
Rachadaporn Posawang, Apisit Somsrisuk and Subhiran Chantharak

48

ชาติพันธุ์วรรณนาวิธีในห้องเรียนดนตรีระดับประถมศึกษา
Educational Ethnography in Music Classroom at Primary School Level
วนิดา พรหมบุตร
Wanida Bhrammaputra

61

CONTENTS

- Efficacy of Flipgrid App as an Assistant for
Speaking Skill Development in EFL Classroom
Nualpen Puangpunsri **77**
- การศึกษาอุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสักจังหวัดเพชรบูรณ์
A Study of Consumer Demand for Safe Vegetable in
Lom Sak District, Phetchabun Province
พิมพ์พร เกษดี
Pimporn Kesdee **91**
- การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยนวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19
A Confirmatory Component Model Analysis of Marketing Innovation Factors to
Promote Tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19
มีแสบ แก่นชูวงศ์ สมพงษ์ วัฒนติ และมานิตย์ ซานอก
Meesaen Kaenchuwongk, Somphong wathanti and Manit Sanok **108**
- ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อเสนอแนะแนวการพัฒนา
เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมกรณีศึกษา
ตำบลคลองแหอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Geographic Information System to Suggest Cultural Tourism Route
Development on the Basis of Case Study Participation, Khlong Hae Sub-district,
Hat Yai District, Songkhla Province
นนทรส ภัคมาน
Nontaros Parkkaman **125**
- การใช้ทุนการดำรงชีพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาพื้นที่ภูทับเบิก
อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
The Application of Livelihood Assets for Tourism Development: A Case of Phu
Thap Boek Area, Lom Kao District, Phetchabun Province
รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์
Rudklaw Pampasit **142**

สารบัญ

The Roles of Actor/Teacher in Creating Youth Community Theatre: Empowering
and Re-Connecting Youths with their Community in
a Partnership School Project, Pichit Province, Thailand
Pawaluk Suraswadi **161**

การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา
เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล
A Study of Information on History, Culture and Local Wisdom for Tourism
Support in Khao Khaow Subdistrict, La-ngu District, Satun Province
ชุลีพร ทวีศรี ทิwaporn จันท์แก้ว และสิทธิพร ศรีผ่อง
Chuleeporn Taweeri, Tiwaporn Jankaew and Sittiporn Sripong **176**

ความไว้วางใจ กลยุทธ์ราคา และการส่งเสริมการขายที่มีอิทธิพลต่อความต้องการซื้อสินค้า
ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา
Trust, Price Strategies and Sales Promotion Affecting Online Purchase Intention
of the Elderly in Songkhla Province
พรรษวุฒิ สาครินทร์ พิเชษฐุ์ พรหมใหม่ และวีรวารรณ มารังกูร
Patsavut Sakarin, Pichate Prommai and Weerawan Marangkun **195**

Foreign Language Anxiety of EFL Junior Middle School Chinese Students:
A Case Study of a Rural School in East China
Wang Min and Sumalee Chinokul **213**

สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาวะ
ของผู้สูงอายุในประเทศไทย
Conditions and Needs for Organizing Music Activities to Promote Well-being of
the Elderly in Thailand
ยสพรรณ พันระศรี พรพรรณ แก่นอำพรพันธ์ ภัทรวุฒิ วัฒนศัพท์
Yotsapan Pantasri, Pornpan Keanamponpan, and Patravoot Vatanasapt **234**

การวิเคราะห์องค์ประกอบการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์
เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว: ในมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย
Factor Analysis of Digital Content Creation to Form
Travelling Motivation: Perspectives of Thai Tourists

วันฉัตร กันหา¹ และทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันหา^{2*}
Wanchatr Kanha¹ and Tiwawan Siricharoen Kanha^{2*}

¹ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ 67000

² สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ 67000

¹ Community Art, Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun, 67000, Thailand

² Tourism and Hotel, Ph.d, Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun, 67000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: tiwawan.sir@pcru.ac.th

(Received: March 1, 2023; Revised: June 16, 2023; Accepted: June 23, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและเพื่อยืนยันองค์ประกอบที่เหมาะสมของการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่เคยรับชมภาพ ข้อความ คลิปวิดีโอโฆษณาของแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายหลังการชมคอนเทนต์เชิงการท่องเที่ยว นั้น ๆ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 420 ตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสกัดการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จาก 21 ตัวแปร สามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้ใหม่ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านรูปแบบการนำเสนอดิจิทัลคอนเทนต์ องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพการสื่อสาร องค์ประกอบด้านลักษณะช่องทางการสื่อสาร และองค์ประกอบด้านภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางท่องเที่ยว มีค่า KMO เท่ากับ 0.895 ค่า Eigen value อยู่ระหว่าง 1.169 – 8.263 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง 0.470 - 0.786 ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ต่อกันเชิงบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 สอดคล้องกับแนวความคิดการสร้างคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งนี้ผลการศึกษาคงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ นักออกแบบ นักสื่อสารการตลาด อินฟลูเอนเซอร์ และคอนเทนต์ครีเอเตอร์ (Content Creator) สามารถนำองค์ประกอบการสื่อสารที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อการออกแบบและผลิตดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ การสร้างดิจิทัลคอนเทนต์ แรงจูงใจในการท่องเที่ยว

Abstract

The research's purpose of this quantitative research was to combine and confirm factor analysis (CFA) of digital content creation to form travelling motivation in Thai tourist. The samples were Thai tourists, who are social media users, having viewed pictures, text, video clips of tourist attractions, accommodation, restaurants and other related services in the tourism business and services through social media and decided to travel after viewing that tourism contents. The sampling indicated 420 samples collected by using online questionnaire. The data collected were statistically analyzed by using the Confirm Factor Analysis (CFA) method. The results showed that an exploratory component analysis of 21 variables could be grouped into 4 new components: Digital Content Format; Mode and Tone, Communication Chanel, and Tourist Destination Image. All factors had Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) of 0.895, with Eigen value between 1.169 – 8.263 and with all Factor loading between 0.470 - 0.786. All variables had a positive relationship with each other at a statistical significance level of 0.001, aligning with the content creation guidelines to create travel incentives for Thai tourists. The findings on communication components can be beneficial to entrepreneurs, designers, marketing communicators, influencers, and content creators to apply to digital content creation and design conducive to effectively form traveling motivation in tourists in the future.

Keywords: Factor Analysis, Digital Content Creation, Tourists Travel Motivation

บทนำ

จากการเติบโตและฟื้นตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในช่วงที่ผ่านมา พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถูกขับเคลื่อนด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลหลากหลายรูปแบบ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของธุรกิจให้ได้มากที่สุด ผู้ประกอบการจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงข้อมูลท่องเที่ยวผ่านทางแอปพลิเคชัน เช่น Booking.com, Agoda, Airbnb และรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Twitter, Facebook, YouTube, Weblog เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าถึงแพลตฟอร์มเหล่านี้มากกว่าเว็บไซต์ รายการทีวี หรือนิตยสารนำเที่ยว [1] ดังนั้นการนำเอาเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์มาเป็นเครื่องมือสำคัญในเชิงการตลาด เพื่อการเข้าถึงข้อมูล การค้นหาคำตอบ หรือแชร์ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในการใช้สินค้าและบริการนั้น ๆ จนกระทั่งทำให้เกิดกระบวนการรับรู้ และตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการสินค้าในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิมได้

ดิจิทัลคอนเทนต์ ถูกนำมาใช้เพื่อการส่งเสริมการขายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยการสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์ ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพิ่มการรับรู้ การติดตามและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมา พบว่า นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสืบค้นและเข้าถึงแหล่งข้อมูลและบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีลักษณะเจาะจงตามความสนใจพิเศษมากขึ้น หรือแม้กระทั่งการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเองตามเนื้อหาข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ [2-4] ซึ่งปรากฏชัดจากการเติบโตในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร บริการต่าง ๆ และยังสามารถชำระเงินได้สะดวกมากขึ้นด้วย หากแต่ดิจิทัลคอนเทนต์การท่องเที่ยว ไม่ใช่เพียงแค่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการข้อมูลข่าวสาร สืบค้น หรือวางแผนการเดินทางเหมือนเช่นในยุคก่อน แต่เป็นการนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ในสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย ดังนั้นโจทย์สำคัญของการสื่อสารดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว ผู้ทำการสื่อสารจะต้องสร้างสรรค์เนื้อหาด้านการท่องเที่ยวขึ้น และขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร คือถอดรหัสและตีความหมายของสารนั้นก่อนที่จะสร้างสรรค์คอนเทนต์ด้านการท่องเที่ยวขึ้น และส่งผ่านตัวสื่อให้เหมาะสมกับช่องทางที่มีอยู่หลากหลาย อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงบริบทสภาพแวดล้อมของการรับสารด้วยเพื่อให้การส่งสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ [5] นอกจากนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ สินค้าที่เป็นสินค้าบริการ ไม่มีตัวตน ไม่สามารถจับต้องได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยแรงจูงใจเพื่อโน้มน้าวให้เกิดการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการ โดยส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวมักจะมีแรงผลักดันจากภายในเป็นทุนเดิม เช่น อยากพักผ่อน หรือเพื่อการสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ หากแต่ต้องอาศัยคอนเทนต์เชิงการท่องเที่ยวเป็นตัวเร่งให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า คอนเทนต์วิดีโอ รูปภาพ และการนำเสนอของบุคคลที่มีชื่อเสียงผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด [6] นอกจากนี้ ปีทมาวดี วงษ์เกิด และคณะ [7] และ สมชาย ไชยมูลวงศ์ และคณะ [8] กล่าวว่า ปัจจัยแรงจูงใจภายนอก จากสื่อออนไลน์ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะคอนเทนต์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่ง และกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

ในการสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว นั้น จำเป็นต้องออกแบบและผลิตสิ่งเร้า หรือคอนเทนต์ (Content) ให้กระทบกับประสาทสัมผัสทั้งห้าของกลุ่มเป้าหมาย ผ่านการเผยแพร่บนช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแปลความ และทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ จากสิ่งเร้าทางการสื่อสารนั้น ๆ จนเกิดแรงบันดาลใจในการเดินทางท่องเที่ยว และตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งท้าทายที่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึง คือ การสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์ด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สามารถสร้างการดึงดูดใจเพื่อใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ [4] หากแต่การบรรยายถึงความสวยงาม ความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยวและบริการ อาจยังไม่เพียงพอต่อการสร้างแรงจูงใจที่มากพอที่จะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ ธีรรัตน์ รัตนวิสุทธิอมร และปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์ [9] ระบุว่า ในการนำเสนอคอนเทนต์ของผู้ประกอบการควรมุ่งให้ความสำคัญ ได้แก่ การแสดงตัวตน การแสดงมาตรฐาน และการแสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์ อีกทั้งจากการศึกษายังพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อคอนเทนต์ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า นอกจากปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวแล้วนั้น ปัจจัยภายนอกยังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทำตามสิ่งที่ตนเองปรารถนา ดังนั้น จุดหมายปลายทางเองจึงต้องพยายามเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุดโดยใช้ดิจิทัลคอนเทนต์เป็นเครื่องมือ จึงนำมาซึ่งคำถามงานวิจัยว่า ดิจิทัลคอนเทนต์เชิงการท่องเที่ยวแบบใดที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว: ในมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งจะช่วยให้ผู้สื่อสาร หรือผู้ทำสารสามารถเข้าใจมุมมอง ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการสร้างสรรค์คอนเทนต์การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อใช้เป็นแนวทางการประชาสัมพันธ์ การตลาด และสร้างแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่เหมาะสมของการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎี SMCR ของเดวิด เค เบอร์โล [10] ได้นำเสนอแบบจำลองการสื่อสารด้วยหลักการ SMCR ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร (Sender) หรือแหล่งสาร (Source) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร ด้วยภาษา กริยาท่าทาง สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อสื่อสารข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการส่งไปยังผู้รับสารด้วยวิธีการหรือช่องทางใด ๆ 2) สาร (Message) คือ ข้อมูลข่าวสาร เนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งสาร 3) ช่องทาง หรือสื่อ (Channel or Media) ทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารผ่านการได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส และการได้กลิ่น 4) ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง บุคคล

หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีความสามารถใน “การถอดรหัส” (Decode) และแสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ต่อผู้ส่งสาร ดังนั้นจึงต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม ที่คล้ายคลึงกับ ผู้ส่งจึงจะทำให้การสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จ ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ศิริชัย ศิริเกษ [5] ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงแบบจำลองการสื่อสารในยุคดิจิทัลว่า ผู้ทำการสื่อสารจะต้องสร้างสรรค์เนื้อหา และขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร คือถอดรหัสและตีความหมายของสารนั้นก่อนที่จะสร้างสรรค์คอนเทนต์ด้านการท่องเที่ยวขึ้น แล้วส่งผ่านตัวสื่อที่มีอยู่หลากหลายช่องทาง และเป็นผู้ตอบรับปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) นั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ในการสื่อสารยังต้องคำนึงถึงบริบทสภาพแวดล้อมของการรับสารด้วยเพื่อให้การส่งสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ The Digital Tips [11] กล่าวว่า การสร้างคอนเทนต์ไม่จำเป็นต้องทดลองอะไรใหม่ ๆ เสมอไป แต่จะต้องเชื่อมโยงอารมณ์ของผู้นำเสนอและผู้ชมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ใช้การบรรยายให้เกิดจินตนาการ เช่น การพูดถึงรูปร่างลักษณะ รสชาติ กลิ่น เสียง เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องเลือกแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงกับการตลาดได้ง่าย เช่น สื่อโซเชียลมีเดีย และการใช้ข้อความที่ดึงดูดใจด้วย

ดิจิทัลคอนเทนต์เชิงการท่องเที่ยว นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของ สื่อดิจิทัล หมายถึง สื่อใหม่รูปแบบใหม่ที่เกิดจากแนวคิดของวัฒนธรรมร่วมสมัย และบริบทแวดล้อมของการนำสื่อมาใช้ แต่ยังคงแบบจำลองการสื่อสารตามทฤษฎี SMCR โดยการบูรณาการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านทางประสาททั้งห้าพร้อมๆ กันในหลากช่องทาง (Multi-channel) แบบทันทีทั้งที่บนอุปกรณ์ดิจิทัล เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน โทรทัศน์ดิจิทัล เป็นต้น ส่วนคอนเทนต์ (Content) หรือเนื้อหา เป็นข้อมูลที่ใช้เพื่อการสื่อสารหรือแบ่งปันในสื่อดิจิทัล ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอ คลิป รูปภาพ ข้อความ กราฟิก บทความ อีบุ๊ก (E-book) เป็นต้น [13-15] มนุษย์สามารถรับข้อมูลได้อย่างมีความหมายมากที่สุดจากมองเห็นด้วยภาพมากกว่าการประมวลผลด้วยข้อความ ซึ่งต้องอาศัยการตีความหมายข้อความนั้น ๆ [12] ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า เป้าหมายสำคัญของการสร้างสรรค์คอนเทนต์บนสื่อดิจิทัล คือ การสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจหรือรู้สึกสนใจในสินค้าและบริการของธุรกิจ ดังนั้นในการพัฒนาและสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์ จำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และทักษะทางด้านเทคโนโลยี โดยการสร้างสรรค์และยกระดับประสบการณ์ของผู้ใช้งานให้เข้าถึงสาระของเรื่องราวที่ต้องการสื่อความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ความรู้สึกพึงพอใจ และนำเสนอทั้งในเรื่องของความเป็นบันเทิง และเรื่องของข้อมูล เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกระทำต่อกัน อีกทั้งการท่องเที่ยวมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นการตัดสินใจซื้อบริการด้วยความรู้สึก หรือประสบการณ์ที่เคยมี ดังนั้น ผู้ผลิตสื่อดิจิทัลจะต้องตอบสนององค์ประกอบการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด ทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งเน้นประสบการณ์ท่องเที่ยว ความคาดหวังต่อภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนความสวยงามและความบันเทิงผ่านการนำเสนอให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าเพื่อให้สามารถเข้าถึงความรู้สึกและก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อนักท่องเที่ยวได้ [3] ทั้งนี้ปัจจัยภายนอกที่เกิดขึ้นจากการได้รับการกระตุ้นจากจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว เช่น การนำเสนอภาพลักษณ์จุดเด่นที่ดึงดูดความสนใจ สิ่งอำนวยความสะดวก [7-8, 16] รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายนอกอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ ค่าครองชีพ เทคโนโลยี การสนับสนุนของรัฐบาล เป็นต้น [17] จนทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว หากแต่ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาเพียงปัจจัยภายนอก ซึ่งหมายถึง คอนเทนต์เชิงการท่องเที่ยวที่จะสามารถกระตุ้นอารมณ์ ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวให้เกิดการตัดสินใจเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวนั้น ๆ

ณัฐกมล ฤงสุวรรณ [4] ระบุว่า สื่อดิจิทัลคอนเทนต์ในการสร้างแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยว มุ่งให้ความสำคัญกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ และความคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทาง ดังนั้นในการสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยการสร้างสรรค์เนื้อหา การใช้ความสามารถของเทคโนโลยีดิจิทัล และการใช้สื่อเพื่อเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างสารกับผู้รับสาร ทั้งด้านอุปกรณ์ แอปพลิเคชัน และสื่อประเภทต่าง ๆ ด้วย อีกทั้งจากการศึกษาของ สสภาพ เกียรติพิริยะ และคณะ [3] ได้เสนอว่า การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องเพิ่มการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยอาศัยจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงาม ข้อมูลหรือประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แบ่งปันกันอยู่อย่างครบถ้วน ถูกต้อง และนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ ปริชาติ บุญเกิด จตุรงค์ เลหาหะเพ็ญแสง และธนศกริทธิ์การ [18] ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ในการออกแบบรูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จำเป็นต้องคำนึงถึงผสมผสานอัตลักษณ์วัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์จึงมีลักษณะการสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อการโน้มน้าวใจกลุ่มเป้าหมายผ่านเนื้อหาเชิงอารมณ์ (Emotional Content) ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการมากกว่าการใช้เหตุผลหรือข้อมูล อีกทั้งการสร้างสรรค์คอนเทนต์ที่ส่งผลต่ออารมณ์ทำให้เกิดความสุข และมีแรงดึงดูดที่โน้มน้าวใจให้เกิดการมีส่วนร่วม ถือเป็น การสื่อสารที่เข้าถึงการใช้งานสินค้าต่างๆ และช่วยให้เกิดการตัดสินใจซื้อเมื่อได้ดูภาพโฆษณาอีกด้วย [19] อย่างไรก็ตาม หากแต่การบรรยายถึงความสวยงาม ความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยวและบริการ อาจยังไม่เพียงพอต่อการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งจะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ ชีรารัตน์ รัตนวิสุทธิ์อมร และปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์ [9] ระบุว่า ในการนำเสนอคอนเทนต์ของผู้ประกอบการมุ่งให้ความสำคัญ ได้แก่ การแสดงตัวตน การแสดงมาตรฐาน และการแสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการไว้ด้วย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ “การวิเคราะห์องค์ประกอบการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว: ในมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทย” ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยว มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ในระหว่างปีพ.ศ. 2564-2565 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกไว้ดังนี้ (1) เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีการเดินทางท่องเที่ยวในระหว่างปีพ.ศ. 2564-2565 ตั้งแต่ 1 ครั้งขึ้นไป (2) มีอายุตั้งแต่ 25 ปีบริบูรณ์ (3) เป็นกลุ่มผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ และต้องเคยรับชมภาพ ข้อความ คลิปวิดีโอโฆษณาของแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ (4) ต้องเป็นผู้ที่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายหลังการชมคอนเทนต์เชิงการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีประชากรขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ทั้งนี้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยวิธี Rule of thumb คือ อย่างน้อย 5-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกต (Observed or Manifest Variables) ซึ่งในการศึกษานี้จะมีตัวแปรทั้งสิ้น 21 ตัวแปรสังเกต [20-21] เมื่อคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจึงได้เท่ากับ 420 ตัวอย่าง ($21 \times 20 = 420$)

เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัล และตอนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว จำนวน 21 ตัวแปร ปัจจัยด้านภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว [3, 9, 19-20] ได้แก่ (1) แหล่งท่องเที่ยวหรือที่พักหรือบริการการท่องเที่ยว นั้น ๆ กำลังอยู่ในกระแสนิยม (2) มีการบริการที่ยืดหยุ่น (3) ความใส่ใจในด้านมาตรฐานความปลอดภัยในการใช้บริการ (4) มีลักษณะโดดเด่น มีชื่อเสียง และบรรยากาศที่น่าสนใจ (5) มีสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ (6) ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย (7) มีราคาและความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป ปัจจัยความสำคัญด้านการออกแบบสื่อดิจิทัล [11-12] ได้แก่ (8) มีสีสันทันทีเลือกใช้ต้องดึงดูดความสนใจและเพิ่มมูลค่าให้กับจุดหมายปลายทาง (9) มีโครงสร้างและเนื้อหากลมกลืนกับสังคมและวัฒนธรรม หรือทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง (10) มีสัดส่วนของรูปภาพ ตัวหนังสือที่กลมกลืน อ่านง่าย (11) มีลักษณะที่เข้าถึงง่าย ไม่ซับซ้อนหรือต้องตีความยุ่งยาก (12) เลือกใช้ดิจิทัลคอนเทนต์ที่ตอบสนองการรับรู้และเข้าถึงสื่อของกลุ่มเป้าหมายได้เหมาะสม และปัจจัยด้านคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว [3-4, 23-24] ได้แก่ (13) เนื้อหาให้ความบันเทิง (14) เนื้อหาที่เข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึก และกำลังใจ (15) เนื้อหาแสดงข้อมูลและรายละเอียดสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว (16) เนื้อหาเชิงการให้ความรู้และการบอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ (17) เนื้อหาที่ส่งเสริมการขาย (18) ข้อความ (Text) เป็นการนำเสนอข้อความตัวอักษรต่าง ๆ (19) รูปภาพ (Photo) การนำเสนอด้วยรูปภาพสวย ๆ (20) เรียลไทม์คอนเทนต์ (Real Time Content) นำเสนอข้อมูลตามกระแสนิยม (21) วิดีโอ (Video Content) และ Vlog นำเสนอเรื่องด้วยภาพเคลื่อนไหวด้วยอินฟลูเอนเซอร์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยแบบสอบถามนี้ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าความสอดคล้องของคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.86 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach' Alpha Coefficient) มีค่าระหว่าง 0.796- 0.873 โดยมีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.762 ซึ่งมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลได้

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความสนใจในการตอบแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ (Google Form) โดยมีคำถามคัดกรองตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าทั้ง 4 ประเด็น ก่อนเริ่มการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบของการสร้างคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต อีกทั้งลดตัวแปรใหม่ในรูปขององค์ประกอบ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ของการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว โดยนำเสนอค่ามาตรฐานต่าง ๆ ได้แก่ $\chi^2/df < 2$, $GFI > 0.80$, $AGFI > 0.80$, $NFI > 0.80$, $TLI > 0.80$, $RMR < 0.05$, $RMSEA < 0.05$ [20-21]

สรุปผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ตัวแปรศึกษาทุกรายการสามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้ใหม่ 4 องค์ประกอบ 21 ตัวแปรสังเกต โดยโครงสร้างทั้งหมดมีผลค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง 0.470 - 0.786 ซึ่งถือว่ามีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ และจำแนกองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ Eigen value อยู่ระหว่าง 1.169 – 8.263 ได้แก่ องค์ประกอบด้านรูปแบบการนำเสนอดิจิทัลคอนเทนต์ (G_PHIC) จำนวน 5 ตัวแปรสังเกต องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพการสื่อสาร (M_TONE) จำนวน 7 ตัวแปรสังเกต องค์ประกอบด้านลักษณะช่องทางสื่อสาร (C_ONLINE) จำนวน 6 ตัวแปรสังเกต และองค์ประกอบด้านภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางท่องเที่ยว (I_MAGE) จำนวน 3 ตัวแปรสังเกต แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ผลการทดสอบข้อมูลด้วยค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูล พบว่า KMO = 0.895 ซึ่งมากกว่า 0.80 แสดงว่าชุดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีความเหมาะสมในระดับมาก และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 แสดงว่าเป็นค่าที่มีความเหมาะสมสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ต่อไป (ตารางที่ 2)

Table 1. Component Matrix of Creating in Digital Content to Motivate in Traveling

Rotated Component Matrix ^a	Component			
	1	2	3	4
The design is easy to access that not complicated or difficult to interpret. (grapic4)	.786			
The proportions of the picture and text is easy to read. (grapic3)	.782			
Choose to use digital content that responds to the perception and access to the media of the target group appropriately. (grapic5)	.731			
The structure and content are harmonious with society and culture or keep up with the current of change. (grapic2)	.661			
The colors chosen must attract attention and add value to the tourist destination. (grapic1)	.641			
Tourist attractions or accommodation or tourism services is in trend. (images2)		.761		
Entertaining content such as interpolation of jokes or entertaining captions. (digital2)		.729		
Tourist attractions or accommodations have flexible service policies, such as being able to change travel plans. (images7)		.696		

Table 1. Component Matrix of Creating in Digital Content to Motivate in Traveling (continued)

Rotated Component Matrix ^a	Component			
	1	2	3	4
Real time content presents information according to popular trends or the creation of various special campaigns. (content10)		.652		
Text is a presentation of text messages. Including articles, symbols, hashtags, etc. (content7)		.565		
Tourist attractions or accommodations pay attention to safety standards in using services. (images6)		.495		
Content that touches emotions, feelings, and encouragement, such as describing feelings when traveling that encourage travelling for Work-Life Balance. (digital5)		.470		
The content shows tourism information, product details, and travel services such as Time to open, expenses, travel seasons. (digital3)			.748	
A tourist attraction or accommodation has a distinctive, famous and interesting atmosphere. (images1)			.637	
Useful educational and storytelling content, such as travel itineraries, nearby attractions, straightforward travel experience. (digital1)			.586	
Video Content and VLOG present stories with video content, reviews, live broadcasts. (content9)			.577	
Sale promotional content such as promotions, discounts-exchange-giveaways. (digital4)			.555	
Photo presentation with beautiful pictures. It can be a single image of a person, product, place, or a collection of multiple images. In addition, able to presentation as an infographic. (content8)			.489	
Tourist attractions or accommodations with facilities sufficient basic utilities. (images3)				.734
Able to easily access tourist information or accommodation or travel services. (images5)				.718
Tourist attractions or accommodations have price and worth for money. (images4)				.694
Extraction Method: Principal Component Analysis.				
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.				

Table 2 KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) and Bartlett's Test for the items of Creating in Digital Content to Motivate in Traveling

Test		Results
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.895
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	4267.875
	df.	210
	Sig.	0.000

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ผลการตรวจสอบแบบจำลองการวัดมีค่าองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized factor loading) ของแต่ละตัวแปรสังเกตได้มีค่าระหว่าง 0.53 – 0.81 ความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบ (Composite Reliability: CR) ที่ใช้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Reliability) พบว่า ทุกตัวแปรมีค่าสูงกว่า 0.70 แสดงว่าทุกตัวแปรหลักมีความเชื่อมั่นด้านความสอดคล้องภายใน และจากการประเมินความเที่ยงตรงด้วยการประเมินความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) พบว่า ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) สูงกว่า 0.30 ทุกตัวแปร ดังนั้นแสดงว่าทุกตัวแปรมีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ของมาตรวัดด้วยค่ารากที่สองของค่าความแปรปรวนเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรแฝงซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรแฝงนั้น ๆ กับ ตัวแปรแฝงอื่น ๆ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.635 - 0.798 ดังนั้นโมเดลดังกล่าวจึงมีความตรงเชิงจำแนก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบด้านรูปแบบการนำเสนอดิจิทัลคอนเทนต์ (G_PHIC) องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพการสื่อสาร (M_TONE) องค์ประกอบด้านลักษณะช่องทางการสื่อสาร (C_ONLINE) และองค์ประกอบด้านภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางท่องเที่ยว (I_IMAGE) พบว่า ผลลัพธ์ของ CFA เมื่อปรับรูปแบบการวัดจนได้ค่าดัชนีที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเป็นอย่างดี โดยมีค่า $\chi^2/df = 3.703$, $P = 0.000$, CFI = 0.919, GFI = 0.912, AGFI = 0.866, NFI = 0.894, TLI = 0.891, RMR = 0.028, RMSEA = 0.081 ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานสูง แสดงว่า รูปแบบการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรการสร้างสรรคดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงระหว่างกัน พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ต่อกันเชิงบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 1

ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาในมุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญเพื่อการสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์ ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม (ภาพที่ 2)

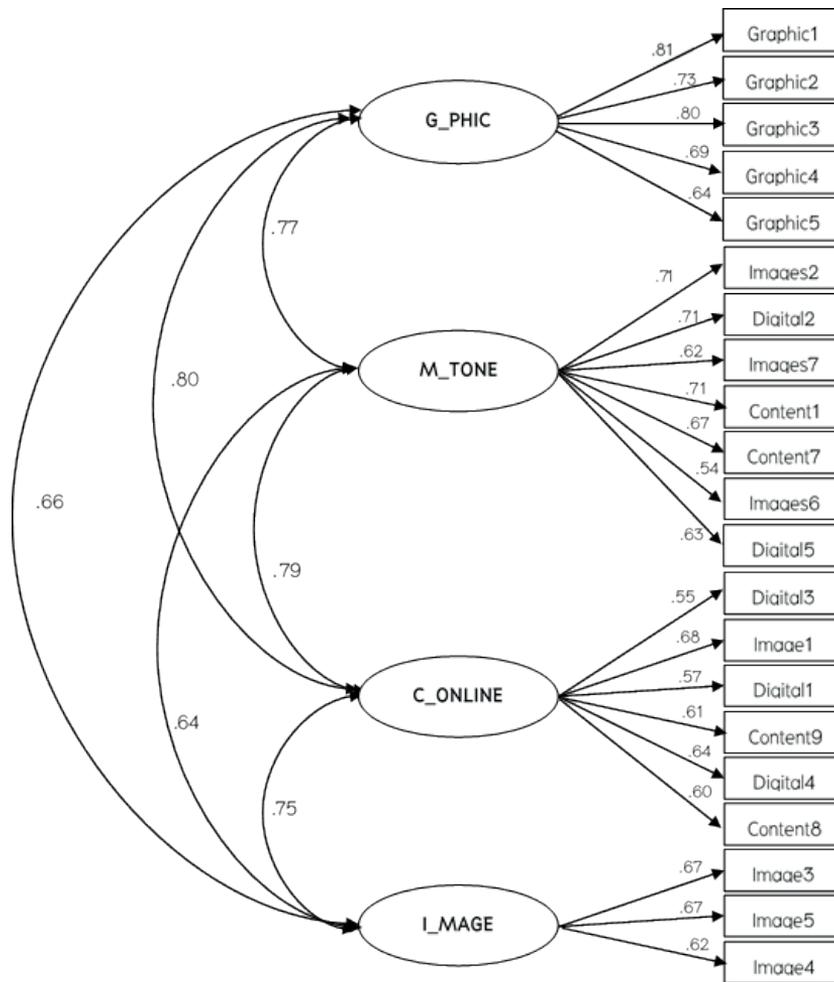
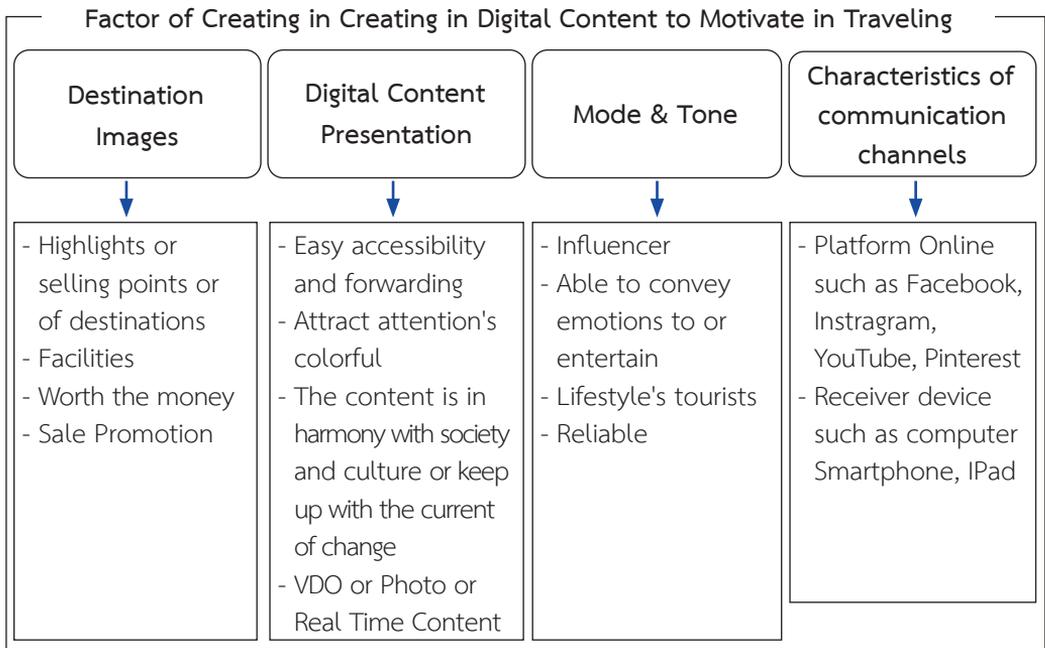

Figure 1. Measurement model for research constructs

Figure 2 Factor of Creating in Creating in Digital Content to Motivate in Traveling

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบการสร้างสรรคดีจิทัลคอนเทนต์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 4 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านรูปแบบการนำเสนอ ดิจิทัลคอนเทนต์ องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพการสื่อสาร องค์ประกอบด้านลักษณะช่องทางการสื่อสาร และ องค์ประกอบด้านภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ซึ่งทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ต่อกันเชิงบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 สอดคล้องกับปัจจัยตั้ง ในทฤษฎีแรงจูงใจ ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการ องค์ประกอบทั้ง 4 จะช่วยทำให้การสร้างคอนเทนต์เชิงการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถทราบข้อมูลก่อนการตัดสินใจเดินทางหรือเลือกใช้บริการต่าง ๆ ให้ด้านความรู้สึกรับประกันในการเลือกสินค้าและบริการได้ดียิ่งขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวอาจกำลังประสบปัญหาการตัดสินใจเลือกซื้อได้ยาก หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเดินทางไปเที่ยวที่ไหน ดังนั้นการนำเสนอคอนเทนต์ที่ครบคลุมและมีคุณค่าต่อกลุ่มเป้าหมายจะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปได้อย่างง่ายขึ้น [22, 25] ยังสอดคล้องกับแนวทางการสร้างคอนเทนต์ของ The Digital Tips [11] กล่าวว่า การสร้างคอนเทนต์ไม่จำเป็นต้องทดลองอะไรใหม่ๆ เสมอไป แต่จะต้องเชื่อมโยงอารมณ์ของผู้นำเสนอและผู้ชมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ใช้การบรรยายให้เกิดจินตนาการ เช่น การพูดถึงรูปร่างลักษณะ รสชาติ กลิ่น เสียง เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องเลือกแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงกับการตลาดได้ง่าย เช่น สื่อโซเชียลมีเดีย และการใช้ข้อความที่ดึงดูดใจด้วย จากผลการวิจัยสามารถอธิบายปัจจัยและสรุปผลการอภิปราย ได้ดังนี้

ภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ในเชิงการสื่อสารเพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว ผู้ส่งสาร จำเป็นต้องเข้าใจในภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว เนื่องจากภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว

จะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว [24-25] โดยเฉพาะกลยุทธ์การตลาดที่มุ่งให้ความสำคัญกับอารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีภาพและเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะกระจายอยู่ตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นั้น ล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรับรู้และแรงบันดาลใจในการเดินทางท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี [22] นอกจากนี้การรีวิวข้อมูลท่องเที่ยวออนไลน์ทั้งจากนักท่องเที่ยวและจากบุคคลผู้ทรงอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น บล็อกเกอร์ คารา อินฟลูเอนเซอร์ ส่งผลต่อการวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว [26-27] เช่น การเข้าถึงข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูลท่องเที่ยว ความคุ้มค่าของราคา การนำเสนอจุดเด่นที่น่าสนใจ พร้อมแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ร้านอาหาร คาเฟ่ และที่พัก อย่างครบถ้วน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการขายหรือโปรโมชั่น และนโยบายด้านการบริการที่ยืดหยุ่นถือเป็นเครื่องมือกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวได้

รูปแบบการนำเสนอดิจิทัลคอนเทนต์ เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะใช้เป็นตัวเครื่องมือ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ส่งสาร ต้องเข้ารหัสและออกแบบสาร (Message) หรือคอนเทนต์ (Content) ให้มีลักษณะที่เข้าถึงและส่งต่อได้ง่าย ไม่ซับซ้อน อ่านง่าย ดึงดูดความสนใจ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหากลมกลืนกับสังคมและวัฒนธรรม หรือทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองการรับรู้และเข้าถึงคอนเทนต์ของกลุ่มเป้าหมายด้วย นอกจากนี้ในการผลิตดิจิทัลคอนเทนต์ มีคำ สตุติโอ [29] ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การผลิตสื่อดิจิทัลคอนเทนต์ในปัจจุบัน จำเป็นต้องเลือกใช้ผู้ส่งสารที่เหมาะสม มีความเชี่ยวชาญในสารและลักษณะสารที่ต้องการส่งออกไป หรืออาจมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับสาร เพื่อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะสามารถเข้ารหัส และถอดรหัสได้ตรงกัน การสื่อสารนั้นจึงจะประสบความสำเร็จ เช่น การนำเสนอด้วยวิดีโอ (Video Content) หรือ Vlog ที่ถูกนำเสนอบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย (Facebook) ยูทูบ (YouTube) อิน스타그램 (Instagram) และ Tiktok จะมีลักษณะเป็นวิดีโอ แบบสั้น ๆ ที่มีเนื้อหาที่กระชับ สามารถใช้สัมผัสได้ทั้งการดู การฟัง และการอ่านควบคู่กันหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายหลักคือ กลุ่มผู้ใช้สื่อออนไลน์เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น กลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยเกษียณ เป็นต้น การนำเสนอด้วยรูปภาพ (Photo content) ส่วนใหญ่ใช้การสื่อสารด้วยรูปภาพสวย ๆ มีจุดดึงดูดใจ พร้อมตัวอักษรที่เข้าถึงอารมณ์และส่งต่อได้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ หรือใช้การนำเสนอเป็นอินโฟกราฟิกก็ได้ ในข้อมูลเนื้อหาเชิงความรู้และการบอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงข้อมูลและรายละเอียดสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น ประสบการณ์การท่องเที่ยว วันเวลาเปิด-ปิด ค่าใช้จ่าย ฤดูกาลท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเนื้อหาหรือคอนเทนต์นั้น ๆ อาจเป็นการนำเสนอผ่านตัวบุคคล สินค้า สถานที่ หรือการรวบรวมหลาย ๆ รูปแบบเข้าด้วยกันก็ได้

บุคลิกภาพในการสื่อสาร (Mode and Tone) หรืออารมณ์ในการสื่อสาร เป็นเทคนิคการสร้างความน่าสนใจในคอนเทนต์ ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งจะต้องสะท้อนภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวและในขณะเดียวกันจะต้องแสดงบุคลิกภาพ เข้าถึงอารมณ์ สามารถโน้มน้าวจิตใจและสร้างแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวได้จากตัวผู้ส่งสารร่วมด้วย ดังนั้นอารมณ์ของผู้ส่งสาร และคอนเทนต์จำเป็นต้องมีความสอดคล้องไปกับผู้รับสาร โดยการเลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว เช่น การเลือกใช้สี เพื่อแสดงถึงบุคลิกภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย การใช้อินฟลูเอนเซอร์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคโซเชียลมีเดียเป็นอย่างมาก เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวตามบุคลิกภาพของผู้นำเสนอ [22] เช่น น้ำเสียง คำพูด หรือท่าทาง เพื่อกระตุ้น

ให้นักท่องเที่ยวต้องการออกเดินทางไปค้นหาความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวอันตามอารมณ์ที่ถูกถ่ายทอดมา นอกจากนี้การนำเสนอข้อมูลที่เป็นเรียลไทม์คอนเทนต์ (Real Time Content) เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ณ เวลานั้น ๆ เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือ เข้าถึงอารมณ์ หรือเพื่อความบันเทิงก็ได้ สอดคล้องกับ ฉันทนา หาญมณฑา และสุเมธ ชูวราตราตระกูล [25] พบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ โดยการส่งเสริมการขายสิ่งที่น่าสนใจเพื่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ ตลอดจนการตลาดเชิงกิจกรรม และการตลาดปฏิสัมพันธ์ ก่อเกิดการรับรู้และเข้าใจ และช่วยดึงดูดความสนใจกับกลุ่มเป้าหมายให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือเกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะของช่องทางการสื่อสาร ต้องเลือกให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเป้าหมาย และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดิจิทัลคอนเทนต์มีลักษณะเด่น คือ การเข้าถึงและส่งต่อข้อมูลได้ง่าย ทั้งถึงและมีราคาถูก สามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ ภาพ เสียง หรือคลิปวิดีโอ ดังนั้นผู้ส่งสาร (Sender) จึงจำเป็นต้องเลือกใช้สาร (Message) ให้เหมาะสมกับ ช่องทางหรือสื่อ (Channel or Media) ที่จะทำหน้าที่ในการส่งสารไปยังผู้รับสารและพฤติกรรมกรับสื่อด้วย นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญในการสื่อสารให้ประสบผลสำเร็จ ยังต้องคำนึงถึงเทคโนโลยีในเครื่องรับสารที่เปลี่ยนไป เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ไอแพด เป็นต้น ร่วมกับคุณภาพของสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วและครอบคลุมอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงช่องทางการสื่อสารได้สะดวกรวดเร็ว และยังสามารถเลือกรับสื่อ และสาร ที่ตนเองต้องการได้ สอดคล้องกับ ฐะณพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์ และ ฉัตรเมือง ผ่านานะเจริญ [29] และหลุทัย ปัญญาวุฒตระกูล และวศิน ปัญญาวุฒตระกูล [30] กล่าวว่า สื่อดิจิทัลเพชปัก เป็นสื่อกลางในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่สนใจในสินค้าและบริการของชุมชน ที่ได้รับความนิยม สะดวก รวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายกว่าเว็บไซต์ ดังนั้นเนื้อหาหรือคอนเทนต์ในสื่อนี้จึงต้องสั้น กระชับ มีรูปภาพหรือคลิปวิดีโอประกอบข้อความ โดยกลุ่มเป้าหมายสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารและสามารถนำไปสู่การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมรูปแบบที่สื่อเว็บไซต์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการ นักออกแบบ นักสื่อสารการตลาด อินฟลูเอนเซอร์ และคอนเทนต์ ครีเอเตอร์ (Content Creator) เชิงการท่องเที่ยว ควรคำนึงถึงการสร้างสรรค์คอนเทนต์ที่สามารถนำเสนอในเชิงรูปธรรม เช่น ภาพลักษณ์หรือจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนในเชิงนามธรรมซึ่งนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ จะต้องเลือกบุคลิกภาพในการสื่อสารที่เข้าถึงอารมณ์ของกลุ่มเป้าหมาย เช่น บุคลิกภาพของอินฟลูเอนเซอร์ แสง สี เสียงที่ใช้ประกอบในคอนเทนต์ต่าง ๆ เป็นต้น ควบคู่ไปกับช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับแต่ละเนื้อหา และตรงกลุ่มเป้าหมาย

2. ด้านรูปแบบของคอนเทนต์ควรมีเนื้อหาความบันเทิงควบคู่กับการให้ความรู้ มีความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อให้ผู้รับคอนเทนต์ หรือกลุ่มเป้าหมายเข้าใจได้ง่าย เกิดการจดจำและแบ่งปันในวงกว้าง

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรค้นหาตัวแปรหรือมุมมองทางวิชาการและวิชาชีพด้านสื่อสารที่น่าสนใจ และมีความทันสมัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กว้างมากขึ้น เช่น การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เพื่อสามารถพัฒนาเครื่องมือการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และได้ข้อมูลที่มีความยืดหยุ่นชัดเจนมากยิ่งขึ้น

References

- [1] Bhakdechakriwut, Y., & Choibamroong, T. (2019). Community potential to promote tourism marketing of tourist attractions by the community in the special governed city-Pattaya and the related areas. *The Journal of Social Communication Innovation*, 7(2), 254-264. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/237080/162603>.
- [2] Boonkheereerut, J., & Jaritthai, N. (2020). The information technology in the digital world to the changes in tourism styles. *Panyapiwat Journal*, 12(2), 285-301.
- [3] Keitpiriya, S., Busaman, S., Phetcaot, K., & Chaiwong, A. (2020). Secondary city tourism promotion with digital media technology. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(12), 436-450.
- [4] Toongsuwan, N. (2018). Using of digital content and the promotion of experience to inspire in tourism. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 5(2), 189-200.
- [5] Sirikaya, S. (2014). Communication model in digital age. *Siam Communication Review*, 13(15), 8-13. <https://e-library.siam.edu/e-journal/article/siam-communication-review-2014-vol13-no15/>.
- [6] Kaewthet, T. (2022). Creating content on new media landscape in the digital age. *Lampang Rajabhat University Journal*, 11(2), 92-102. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JLPRU/article/view/257509/177896>.
- [7] Wongkird, P., Apisupakronkun, P., Tangarn, S., Siriprapa, J., & Sahawong, W. (2021). Communication for promoting cultural tourism of Khok Muang Community, Jorakhay Mak Sub-district, Prakhonchai District, Buriram Province. *Interdisciplinary Management Journal Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University*, 5(1), 13-21. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journalfms-thaijo/article/view/251902/169654>.
- [8] Chaimoolwong, S., Fongmul, S., Rungkawat, N., & Sakkatat, P. (2020). Factors affecting Thai tourists' motivations and behaviors of the AgroTourism: Case study of Mae Jam Village, Mueang Pan District, Lampang Province. *Journal of Agri Research & Extension*, 37(3), 71-78. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/MJUN/article/view/248419/169841>.
- [9] Rattanawisutamon, T., & Siriprasertsil, P. (2021). Influencing contents on customer decision making for buying online organic rice in Chiang Mai Province. *FEU Academic Review*, 15(1), 29-46. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/244492/167033>.
- [10] Berlo, David K. (1963). *The Communication process: An introduction to theory and practice*. Holt, Rinehart and Winston.
- [11] The Digital Tips. (2022). *What is content? How to create content to attract customers?* <https://thedigitaltips.com/blog/digital-tips-and-tricks/what-is-content/>.

- [12] Binramam, P., Princhankol, P., & Thamwipat, K. (2022). The development of a digital infographic content on social media for promoting a product of homemade bakery. *Journal of Learning Innovation and Technology (JLIT)*, 2(2), 68-77. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JLIT/article/view/257471/175175>.
- [13] Kerdvibulvech, C. (2015). New digital media innovation for communication arts. *Journal of Communication and Innovation NIDA*, 2(2), 55-70.
- [14] Charoenchotham, A., Jenjad, R., & Thamsena, A. (2016). *Strategic communication: Using new media to disseminate research work to the new generation*. Thailand Science Research and Innovation.
- [15] Kerdkraikaew, J., Donggan, J., Maeloh, A., & Che-Ouma, N. (2021). The development digital media for anti-corruption in Thailand. *Journal of southern technology*, 14(1), 64-74. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/221937/170751.
- [16] Sakunatawong, T., & Chubchuwong, M. (2022). Factors enhancing decision making to travel and tourism motivation of mobility-Impaired persons in Bangkok Metropolis. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 11(1), 18-27. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/257021/173560>.
- [17] Sitthisak, O., & Tanongsak, W. (2020). Supporting and impeding factors of Geo-Information System (GIS) spatial potential analysis for development of cultural tourism: A case study at Tamod District in Phattalung Province. *Inthaninthaksin Journal*, 15(2), 109-127. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/246604/166913>.
- [18] Boongerd, P., Louhapensang, C., & Piromgarn, T. (2021). Study and design of digital media formats for public relations for secondary city tourism Nakhon Si Thammarat province. *Journal of Industrial Education*, 20(2), 83-95. <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/JIE/article/view/244248/166363>.
- [19] Soontarayon, A., & Thonglert, G. (2022). Creative elements of advertising using Cinemagraphs on social media platforms. *Journal of Communication Arts Review*, 26(1), 33-48. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jca/article/view/253679/172857>.
- [20] Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8 ed.). Cengage.
- [21] Ingard, A. (2022). *Principle theories and practices: Structural equation modeling*. Chulalongkorn University press.
- [22] Chieochankitkan, A., Totharong, C., & Sawangpol, T. (2022). The Influence of motivation factors in selecting tourist destinations reviewed by Youtubers via social media YouTube. *NKRAFA Journal of Humanities and Social Sciences*, 10, 118-128. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KANNICHA/article/view/253431/177832>.

- [23] Dabphet, S. (2561). Tourism attributes and communication channels of tourism image for future tourists: The case of Phitsanulok. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 11(1), 79-98.
- [24] Wongthawethong, S., Intuwonges, S., & Sukhaparamate, S. (2023). Motivation of push-pull factor affecting agritourism decision in Thailand. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 8(1), 68-82. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/260009/176948>.
- [25] Chimmasangkana, S. (2017). The building a brand image brand identity of pomelo which case of Nakhon Pathom province. *Ph. D. in Social Sciences Journal*, 7(1), 203-219. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/view/67043/62793>.
- [26] Maneekhut, P., & Suthatorn, P. (2020). The Influence of online review on travel planning behavior of Thai generation-Y tourists. *Dusit Thani College Journal*, 14(2), 590-609.
- [27] Ployrung, N., & Sathapitanon, P. (2017). The used of digital media in tourism of Thai Digital Natives. *Journal of Communication Arts*, 35(3), 1-19. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcomm/article/view/151523>.
- [28] Mekha Studio. (2020, December 25). *SMCR Basic Idea to create content*. <https://www.mekhastudio.com/post/smcr-content>.
- [29] Srikalsin, T., & Phaomanacharoen, C. (2021). The development of digital media for marketing public relations in community business enterprise: A case study of Hin Tang - Ban Dong Community, Muang District, Nakhon Nayok Province. *The Journal of Social Communication Innovation*, 9(1), 10-21. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/249762/168976>.
- [30] Panyarvuttrakul, H., & Panyarvuttrakul, W. (2021). The development social media content for safe agricultural products of NGV Marketplace. *Journal of Communication Arts Review*, 25(3), 220-231. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jca/article/view/251487/169967>.

กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง และคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อ
การตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Differentiation Strategies and Service Quality Influencing
Resort Selection in Hatyai District, Songkhla Province

รมยกร นพสุวรรณ^{1*} พิเชษฐ์ พรหมใหม่¹ และยุพาภรณ์ อุไรรัตน์¹
Romyakon Nopsuwan^{1*}, Pichate Prommai¹ and Yupaporn Urairat¹

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา 90000

¹ Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author, E-mail: romyakon1637@gmail.com

(Received: March 1, 2023; Revised: June 17, 2023; Accepted: June 23, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการที่พักรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของผู้ประกอบการที่พักรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ 4) เพื่อศึกษาการรับรู้คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน โดยวิธีการสุ่มตามความสะดวก ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ อย่างง่ายและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีระดับการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาในระดับมาก 2) ผู้ใช้บริการที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาต่างกัน 3) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ บุคลากร และด้านภาพลักษณ์ มีความสำคัญมาก และมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรีสอร์ทของลูกค้า และ 4) การรับรู้คุณภาพการบริการของลูกค้าส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง คุณภาพการบริการ การตัดสินใจใช้บริการ

Abstract

The objectives of the study of differentiation strategies and service quality influencing resort selection in Hatyai District in Songkhla Province were to 1) study the decisions to use resort services in Hatyai District, Songkhla Province, 2) compare the decisions to use resort accommodation in Hatyai District in Songkhla Province, classified by using personal factors; 3) study the differentiation strategies of resort operators in Hatyai District, Songkhla Province, and 4) study the perception of service quality that affected the decision to use resort services. In Hatyai District, Songkhla Province, the sample consisted of 384 people selected by using the convenient random sampling. The questionnaires were used as a tool to collect the data. The statistics used in the analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. Simple correlation analysis and multiple regression analysis were applied. The study's findings revealed that 1) overall the sample had a high level of decision making to choose a resort in Hatyai District, Songkhla Province, 2) the service users of different ages, education levels, and occupations had different market segmentation strategies, 3) the strategies to differentiate products, services, personnel and image were very important and affecting they affected the customer'ss' decisions to use the resort service, and 4) the perceptions of customer service quality affecting edthe decision to use the resort service in Haty Yai District, Songkhla Province.

Keywords: Differentiation, Service Quality, Decision

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวระดับโลก ในทศวรรษที่ผ่านมา (2551-2563) เศรษฐกิจไทยเติบโตเพิ่มขึ้น โดยรายได้หลักมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่ช่วยพุงเศรษฐกิจประเทศไทยมาโดยตลอด ในปี 2562 ธุรกิจท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับประเทศคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ [1] จากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยว ส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจนภาคการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มโรงแรมที่พัก โฮมสเตย์ หรือบ้านพัก รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องในซัพพลายเชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจประเภทโรงแรม รีสอร์ท และห้องชุด ที่มีลักษณะการจัดที่พักแบบให้เช่าเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์สำหรับผู้ที่มาพักแรมระยะสั้น และอาจรวมถึงการให้บริการอื่น ๆ เช่น การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ที่จอดรถ บริการซักรีด สระว่ายน้ำ ห้องออกกำลังกาย สิ่งอำนวยความสะดวกด้านนันทนาการและห้องประชุม ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสร้างจุดขายใหม่ ๆ ที่ตรงกับกระแสการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และสร้างมาตรฐานการให้บริการเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาด [2]

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ คมนาคม ส่วนราชการ การศึกษา และศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ (Southern Downtown) ของประเทศไทย หาดใหญ่มีนักท่องเที่ยวผ่านเข้าออกเป็นจำนวนมาก มีการทำธุรกรรมทางการค้าที่มีมูลค่ามหาศาล ฝ่ายบริหารมีนโยบายที่จะพัฒนาอำเภอหาดใหญ่ให้เป็นเมืองที่มีความทันสมัย สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ใช้เวลาในการพักอาศัยเป็นเวลานานยิ่งขึ้น [3] ส่งผลให้อเภอหาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทั้งจากต่างประเทศและนักท่องเที่ยวชาวไทย จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา ปี 2561 เป็นจำนวน 68,252.64 ล้านบาท [4] จากการเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทรีสอร์ทเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความประทับใจทำให้ธุรกิจประเภทรีสอร์ทมีการแข่งขันค่อนข้างสูงโดยเฉพาะธุรกิจประเภทรีสอร์ทจัดเป็นการบริการด้านที่พักที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการที่พักจึงพยายามหาวิธีที่จะดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้ใช้บริการธุรกิจของตนด้วยการออกแบบกลยุทธ์ต่าง ๆ หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการที่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้าเพื่อหวังการใช้บริการซ้ำในอนาคตต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตงานวิจัยที่ศึกษากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักประเภทรีสอร์ท มีค่อนข้างน้อย จะมีเพียงงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของภัทรา ภัทรมโน [5] ศึกษาการรับรู้คุณภาพในการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักที่รีสอร์ทระดับ 4 ดาวในจังหวัดชลบุรี รวมถึงงานวิจัยณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป [6] ศึกษาเรื่องคุณภาพบริการของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดหนองคาย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างและคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจบริการที่พักประเภทรีสอร์ทหรือที่พักประเภทอื่นในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และพื้นที่ใกล้เคียงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างความแตกต่างและพัฒนาคุณภาพการบริการให้แก่ธุรกิจของตน โดยการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างและคุณภาพการบริการให้เหมาะสมเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการที่พักรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของผู้ประกอบการที่พักรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
4. เพื่อศึกษาการรับรู้คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง

Porter [7] ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการในการสร้างความแตกต่างโดย ปัจจัยในการสร้างความแตกต่าง เป็นวิธีการเพิ่มยอดขายให้กับสินค้าโดยการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างทางด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านผลิตภัณฑ์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ให้เกิดความโดดเด่นไม่เหมือนใคร มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง สามารถดึงดูดใจแก่ลูกค้าได้เป็นอย่างดี

2. ด้านบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่น และก่อให้เกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำนั้น ซึ่งการบริการที่ดีจะเป็นการตอบสนองความต้องการให้ตรงกับสิ่งที่บุคคลนั้นคาดหวังไว้พร้อมทั้งทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความรู้สึกที่ดี และมีความประทับใจต่อสิ่งที่ได้รับในเวลาเดียวกันด้วยรูปแบบการบริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง

3. ด้านบุคลากร หมายถึง บุคลากร หรือ พนักงานจะต้องอาศัยการคัดเลือกการฝึกอบรมและการจูงใจ ตัวผู้ให้บริการที่มีวิสัยทัศน์และทัศนคติในการให้บริการที่มีความเป็นเลิศในคุณภาพ มีมาตรฐาน มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการให้บริการที่ดี สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้ และสามารถสร้างค่านิยมให้กับบริษัทเพื่อเพิ่มข้อได้เปรียบในการแข่งขันนั้น

4. ด้านภาพลักษณ์ หมายถึง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้องค์กรมีความโดดเด่นกว่าคู่แข่งจะเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้ติดอยู่ในใจของผู้บริโภค โดยการใช้สื่อต่าง ๆ ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การปรับปรุงให้มีที่นั่งสำหรับลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าสามารถจดจำ คั่นเคย ถึงคุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจได้ ส่งผลให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการตลาดของธุรกิจได้ เช่น เมื่อผลิตภัณฑ์มีภาพลักษณ์ที่ดี ช่วยให้ผู้บริโภคต้องการซื้อ ส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้นการสร้างความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความภักดีของลูกค้า

คุณภาพการให้บริการ

Parasuraman et al. [8] ได้ศึกษาและพบว่าคุณภาพของการบริการที่ทำให้ผู้รับบริการเกิดประสบการณ์แห่งความสุขและความพึงพอใจในทุกจุดสัมผัสบริการ ประกอบด้วย

1. ความมีตัวตน หรือรูปปลักษณ์ทางกายภาพของการบริการที่ดี (Tangibles) เช่นในโรงแรม จะต้องมีส่วนต้อนรับ (Lobby) มีตกแต่งอย่างมีรสนิยมและสะอาดหรือในสายการบินจะต้องมีที่นั่งของผู้โดยสารสามารถเลือกชมภาพยนตร์ ฟังเพลง หรือเล่นเกม ตามความต้องการของตนเองได้ เป็นต้น

2. ความไว้วางใจได้ (Reliability) หมายถึง ความสามารถของหน่วยงานบริการและผู้ปฏิบัติงานให้บริการที่จะส่งมอบการบริการได้ตรงตามเวลา และให้บริการได้ครบถ้วนและเป็นไปตามที่ได้ตกลงกันไว้

3. ความเชื่อถือได้ (Assurance) หมายถึง ความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในงานของหน่วยงานบริการและผู้ปฏิบัติงานให้บริการ ที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าคุณค่ากับเงินและเวลาที่ใช้ไป และเกิดความรู้สึกมั่นใจในคุณภาพของการบริการ

4. การตอบสนองที่ทันใจ (Responsiveness) หมายถึง ความพร้อมหน่วยงานบริการและผู้ปฏิบัติงานให้บริการที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้ทันทีที่เขาต้องการโดยไม่ปล่อยให้ต้องรอนาน

5. ความเอื้ออาทร หรือความเอาใจใส่ (Empathy) หมายถึง ความเอื้ออาทรหรือความเอาใจใส่ที่หน่วยงานบริการและผู้ปฏิบัติงานให้บริการมีต่อผู้รับบริการ เช่น โรงแรมมีบริการปลุก(Wake-up call service) ให้กับผู้รับบริการ หรือมีคูปองแจกกิจกรรมนันทนาการในระหว่างการเดินทางบนรถเพื่อให้นักท่องเที่ยวสนุกสนานตลอดการเดินทาง

การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ [9] ผู้บริโภคมีความต้องการอยู่ตลอดเวลา สิ่งสำคัญคือจะอย่างไรเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการ เจ้าของกิจการ ต้องตระหนักถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อทั้ง 5 ลำดับคือ 1. ขั้นตอนในการรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) เจ้าของกิจการต้องเข้าใจ และสามารถเข้าใจถึงปัญหาของผู้บริโภคเป็นอย่างดี 2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) เจ้าของกิจการควรมุ่งสนใจการป้อนข้อมูลให้แก่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เช่น ผ่านทางเว็บไซต์ หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ 3. ส่วนขั้นตอนการประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) แน่ใจว่าลูกค้ามีทางเลือกในการบริโภคมากมาย ดังนั้นเจ้าของธุรกิจจะต้องเข้าใจในสินค้าหรือบริการของตนอย่างถ่องแท้ประเด็นใดบ้างที่ผู้บริโภคให้ความสนใจหรือเกณฑ์ใดบ้างที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมินเพื่อประกอบการตัดสินใจ เจ้าของกิจการต้องทำให้เกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ในระดับที่ลูกค้าอยากได้ส่งผลทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) ขึ้น แต่กระบวนการตัดสินใจซื้อ ไม่ได้จบเพียงแค่อุบริโภคซื้อสินค้าและบริการนั้น ๆ เท่านั้น เจ้าของกิจการต้องตระหนักถึงพฤติกรรมหลังการซื้อ (Post purchase Behavior) เพื่อนำมาปรับปรุง และแก้ไขสินค้าหรือบริการให้ดีขึ้นต่อไป

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Approach) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ผู้วิจัยศึกษากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของธุรกิจรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (In-depth interview) ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ทที่มีชื่อเสียงจำนวน 10 ราย โดยมีเกณฑ์คัดเลือกคือ ต้องเป็นผู้ประกอบการรีสอร์ทในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ที่เปิดให้บริการในปัจจุบัน Booking.com [10]

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนั้นจึงใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 การวิจัยในครั้งนี้คือ สูตรของ Cochran [11] ใช้ในกรณีไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอนซึ่งมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

ถ้าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า $Z = 1.96$ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ร้อยละ 5 และสัดส่วนของลักษณะประชากรที่สนใจเท่ากับ 0.5 ของประชากรที่ต้องการเท่ากับ

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

$$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \approx 384$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ คือ 384 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นที่ 1 คัดกรองกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่เคยใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้คำถามคัดกรอง ถ้าตอบว่าเคยใช้บริการ(ตอบแบบสอบถามข้อต่อไป) ถ้าไม่เคยใช้บริการ (จบแบบสอบถาม)

ขั้นที่ 2 การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่างตามขั้นที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ขั้นที่ 3 การสุ่มตามความสะดวก (Convenience sampling) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นจำนวน 384 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง และคุณภาพการบริการที่ส่งผลกับตัวแปรตามได้แก่ ต่อการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) และให้ค่าคะแนนมาตราส่วนแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ ทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้สถานภาพ และศาสนา ผู้วิจัยใช้สถิติแสดงผลด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการบริการประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibility)

ความน่าเชื่อถือ (Reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (Assurance) การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (Empathy) ผู้วิจัยใช้สถิติแสดงผลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้สถิติแสดงผลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในระดับที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่าง ผู้วิจัยจะใช้วิธีการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

5. คุณภาพการบริการของธุรกิจรีสอร์ทส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผล

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการอธิบายเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้าง ความแตกต่างทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ ด้านบุคลากร และด้านภาพลักษณ์ โดยผู้ประกอบการเป็นผู้ให้ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะเน้นการสร้าง ความแตกต่างไปในทิศทางเดียวกัน คือ การสร้างให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวตามความชอบของผู้ประกอบการเพื่อต้องการสร้างตัวตนและเป็นที่รู้จักให้กับผู้ใช้บริการ โดยจะเน้นให้มีห้องพักที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและมีความทันสมัย ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

ความแตกต่างด้านการบริการ ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ทต้องการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการโดยเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้เป็นที่ถูกใจลูกค้าคาดหวัง ดังนั้นผู้ประกอบการรีสอร์ทจะเน้นเรื่องการให้บริการเป็นหัวใจหลัก รวมถึงมีการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อให้บริการในการจองที่พัก การชำระค่าบริการ รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่จอดรถ

ความแตกต่างด้านบุคลากร ผู้ประกอบการเน้นให้พนักงานคอยติดต่อและสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ไม่ว่าจะลูกค้ามีความประสงค์ต้องการสิ่งใด บุคลากรด้านบริการจะต้องพร้อมที่จะให้บริการหรือแนะนำพร้อมกับสามารถชี้แจงในด้านต่าง ๆ ที่ลูกค้าสงสัย ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงมีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้บริการอยู่เสมอ

ความแตกต่างด้านภาพลักษณ์ ผู้ประกอบการรีสอร์ทสร้างภาพลักษณ์ของตัวเองเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยภาพลักษณ์คือสิ่งที่เกิดจากรู้สึกของผู้ใช้บริการที่มีต่อรีสอร์ท ทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อม การบริการ รวมถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสื่อถึงตัวรีสอร์ทได้ โดยผู้ให้บริการจะแสดงความรู้สึกผ่านการรีวิวและการแสดงความคิดเห็นตามเพจหรือเว็บไซต์

นอกจากนี้ผู้ประกอบการได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้าง ความแตกต่าง โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นตรงกันในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการบริการ ด้านบุคลากร และด้านภาพลักษณ์ว่ามีความสำคัญมาก ต่อการพัฒนา รีสอร์ท และระบุต่อไปว่ากลยุทธ์การสร้าง ความแตกต่างส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทของลูกค้า อย่างแน่นอน

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.4 มีอายุระหว่าง 26 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.5 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 77.1 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมาคือปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 11.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 27.1 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ในสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาอยู่ระหว่าง 15,000-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.9 และสูงกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.2 ตามลำดับ

2. ข้อมูลภาพการบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า $\bar{X}$ = 4.18) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ($\bar{X}$ = 4.17) ด้านเข้าใจและรู้จักลูกค้า ($\bar{X}$ = 4.16) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X}$ = 4.15) และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ $\bar{X}$ = 4.13) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

Table 1 The analysis of service quality data. It is presented in the form of a mean and a standard deviation.

Service quality	n = 384			
	($\bar{X}$)	S.D.	Meaning	Level
Concreteness That Appears	4.13	0.579	High	5
Trusted Reliability	4.15	0.563	High	4
Consumer Response	4.17	0.597	High	2
Consumer Confidence	4.18	0.589	High	1
Knowing and Understanding Consumers	4.16	0.590	High	3
Total	4.16	0.524	High	

3. ข้อมูลการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาโดยภาพรวมระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเลือกใช้บริการรีสอร์ทที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.27) การเลือกรีสอร์ทเป็นที่พักเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ($\bar{X}$ = 4.22) การเลือกใช้บริการรีสอร์ทที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ($\bar{X}$ = 4.19) การใช้บริการรีสอร์ทไม่เกิน 2 คืนต่อการท่องเที่ยว 1 ครั้ง ($\bar{X}$ = 4.15) การเลือกใช้บริการ รีสอร์ทที่อยู่ใจกลางเมือง ($\bar{X}$ = 4.12) และการใช้บริการรีสอร์ทในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.11) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

Table 2 The mean and standard deviation of the level of opinion in making a decision to use the service.

Deciding to choose a resort in Hat Yai District, Songkhla Province	Level of importance			
	($\bar{X}$)	S.D.	Meaning	Level
Choosing a resort as a place to stay when traveling in Hat Yai District, Songkhla Province	4.22	0.809	Highest	2
Choosing a famous resort service	4.19	0.721	High	3
Choosing a resort that is close to tourist attractions	4.27	0.663	Highest	1
Choosing a resort service in the middle of the city	4.12	0.739	High	5
Use of resort services during the high season	4.11	0.806	High	6
Use of resort services 1-2 nights per tour 1 time	4.15	0.782	High	4
Total	4.18	0.590	High	

4. ข้อมูลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีการตัดสินใจเลือก รีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

Table 3 Comparison results of the decision to choose a resort in Hat Yai District Songkhla Province Classified by Demographic Factors

Demographic Factors	t/F	Sig
Gender	0.08	0.93
Age	2.34	0.09
Status	0.79	0.42
Education Level	1.23	0.29
Occupation	2.25	0.06
Incomes	2.15	0.11

5. ข้อมูลคุณภาพการบริการของธุรกิจรีสอร์ทที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การรับรู้คุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (Y) ได้ร้อยละ 51.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีตัวแปร 3 ตัวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประกอบไปด้วย การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (X_5) การตอบสนองต่อลูกค้า (X_3) และความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (X_2) ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้
สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ $\hat{y} = 00.322+947.X_5 0.261+ X_3 0.208+X_2$ ดังตารางที่ 4

Table 4 Analysis of service quality perceptions that affect resort decisions in Hat Yai Songkhla Province

Model	B	S .E.	Beta	t	Sig.
constant	.947	.169		5.596	.000**
Concreteness That Appears	-.066	.062	-.065	-1.058	.291
Trusted Reliability	.208	.073	.199	2.872	.004**
Consumer Response	.261	.068	.264	3.844	.000**
Consumer Confidence	.051	.070	.051	.724	.470
Knowing and Understanding Consumers	.322	.071	.322	4.564	.000**

R = .719 , R² = .518 , R²_{adj} = .511 , F = 81.112, Sig = .000

** was statistically significant at the level .01

การอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาอยู่ในภาพรวมระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลามีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ช่วยให้นักท่องเที่ยวเลือกตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวเริ่มหันมาสนใจการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทจึงเป็นตัวเลือกที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าว ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี ปั้นปรางค์ [12] ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของนักท่องเที่ยวคนไทยในเขตเมืองพัทลุงจังหวัดพัทลุง พบว่า นักท่องเที่ยวคนไทยมีการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมอยู่ในระดับที่มาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรา ภัทรมน [5] ศึกษาเรื่องการรับรู้คุณภาพในการให้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักที่รีสอร์ท ระดับ 4 ดาวในจังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ระดับการตัดสินใจเลือกเข้าพักที่รีสอร์ท ระดับ 4 ดาว ในจังหวัดชลบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการ รีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความชื่นชอบ ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เช่น วัยรุ่นอาจชอบรีสอร์ทสไตล์โมเดิร์นทันสมัย ในขณะที่ผู้สูงอายุกลับชื่นชอบความเรียบง่าย หรือชอบรีสอร์ทสไตล์คลาสสิก เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันอาจมีการรู้จักสถานที่ท่องเที่ยว และรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาต่างกัน จึงทำให้มีระดับการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการต่างกัน รวมถึงเมื่ออาชีพแตกต่างกันอาจทำให้สิ่งที่สนใจมีความสอดคล้องกับอาชีพของตน เช่น อาชีพนักศึกษา อาจสนใจท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ เปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อสะสมประสบการณ์ จึงทำให้การเลือกรีสอร์ทเข้าพักแตกต่างกันไปตามอาชีพของลูกค้ ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการวิจัยของปอร์วัน ไชยศิริ [13] ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพในการบริการของศิริตา รีสอร์ท เกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นตรงกันในส่วนของการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการบริการ ด้านบุคลากร และด้านภาพลักษณ์ว่ามีความสำคัญมากในการให้ทำธุรกิจรีสอร์ท และยังเชื่อมโยงให้เห็นว่ากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการรีสอร์ทจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการให้ดีที่สุด และการบริการจากพนักงานจำเป็นต้องให้ความใส่ใจรายละเอียดของลูกค้าเป็นสำคัญ โดยองค์ประกอบทุกส่วนมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าพักของผู้ใช้บริการทั้งสิ้น นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ข้อโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ประกอบการรีสอร์ท จำนวน 10 แห่ง โดยจากการสัมภาษณ์ พบว่า กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่ากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างมีความสำคัญต่อการทำธุรกิจรีสอร์ท และยังมีภาระอยู่ในทำนองเดียวกันว่ากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักรีสอร์ทของลูกค้าที่มาใช้บริการผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา รักมันเจริญ [14] ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการที่พักประเภทโรงแรมและรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักประเภทโรงแรมและรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านกระบวนการและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และทัศนียภาพ ปัจจัยด้านบุคลากรและการส่งเสริมทางการตลาด ปัจจัยด้านราคาและความสะอาดเรียบร้อยของห้องพัก และปัจจัยด้านสถานที่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิประภาพันธนาเสวี [15] ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างสำหรับธุรกิจบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารสไตล์เกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่ากลยุทธ์การสร้างความแตกต่างสำหรับธุรกิจบริการส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารสไตล์เกาหลี และเมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่าปัจจัยด้านภาพลักษณ์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารสไตล์เกาหลีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริการและด้านผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริกร เตียเอี่ยมดี และคณะ [16] ศึกษาเรื่องการสร้างความแตกต่างเชิงธุรกิจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้บริโภคให้ระดับความสำคัญด้านการสร้างความแตกต่างเชิงธุรกิจในการประเมินในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ และด้านภาพลักษณ์ และที่สำคัญผลการวิจัยระบุว่าการสร้างความแตกต่างเชิงธุรกิจด้านบริการ และด้านภาพลักษณ์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการรับรู้คุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 51.8 โดยมี 3 ตัวแปรหลัก ได้แก่ การเข้าใจและรู้จักลูกค้า การตอบสนองต่อลูกค้า และความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริกรรีสอร์ทที่มีความต้องการให้ผู้ประกอบการเข้าใจความต้องการของลูกค้า สามารถตอบสนองผู้บริกรได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือ จึงนำมาสู่การตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทแต่ละแห่ง ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา เจริญปรีดี [17] ศึกษาเรื่องคุณภาพของการใช้บริการของโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษพบว่า ผู้ใช้บริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์มีการรับรู้คุณภาพการให้บริการของโรงแรม โดยรวมทุกด้าน

ในระดับมาก เมื่อพิจารณาคุณภาพการให้บริการเป็นรายด้านพบว่า ผู้ใช้บริการมีการรับรู้ในเรื่องคุณภาพการบริการของโรงแรมในระดับมากที่สุด คือ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการ รองลงมาได้แก่ ด้านความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้ใช้บริการ ด้านการตอบสนองต่อใช้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ทในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นฝ่ายการตลาดของธุรกิจรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรจะออกแบบโปรแกรมการส่งเสริมการตลาดเพื่อจูงใจให้ลูกค้าใช้บริการรีสอร์ทในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ให้มากขึ้น

2) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีการตัดสินใจใช้บริการ รีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาต่างกัน ดังนั้นกลยุทธ์การแบ่งส่วนตลาดของผู้ประกอบการควรใช้อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพเป็นเกณฑ์ในการแบ่งส่วนตลาด เพื่อจะได้ตอบสนองให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่ม

3) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรสร้างเอกลักษณ์ในเรื่องการใช้สีสันทันตคล้องกับชื่อรีสอร์ท การออกแบบห้องพักให้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และควรคำนึงถึงการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ารับบริการ

4) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างด้านการบริการ ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรเน้นเรื่องการบริการที่มีคุณภาพและมีบริการเสริมที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับบริการ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางติดต่อกับผู้เข้ารับบริการ รวมถึงการจองที่พักและการชำระค่าบริการ มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก และสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ

5) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างด้านบุคลากร ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา จะต้องสร้างบุคลากรที่มีความพร้อมในการให้บริการและการแนะนำที่ดีแก่ผู้เข้ารับบริการรวมถึงการเน้นย้ำให้บุคลากรชี้แจงและตอบข้อสงสัยของผู้เข้ารับบริการในทุกกรณีเพื่อให้ผู้เข้ารับบริการเข้าใจถูกต้อง

6) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างด้านภาพลักษณ์ ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรสร้างภาพลักษณ์ในเรื่องสภาพแวดล้อม การบริการ รวมถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสื่อถึงตัวรีสอร์ทได้ โดยการรีวิวและการแสดงความคิดเห็นตามเพจหรือเว็บไซต์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในเวลาเดียวกัน

7) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเข้าใจและรู้จักลูกค้าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรีสอร์ทในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาสูงสุด รองลงมาคือการตอบสนองต่อผู้เข้ารับบริการ และความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ตามลำดับ

ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องเน้นให้พนักงานไม่เลือกปฏิบัติต่อลูกค้ามีความใส่ใจต่อผู้ใช้บริการ โดยการกล่าวทักทายผู้เข้ารับบริการ การให้บริการที่สมอบต้นเสมอปลาย การกำหนดช่วงเวลาให้บริการมีความเหมาะสม รวมถึงการให้บริการด้วยความรวดเร็ว ประเด็นต่อมาผู้ประกอบการจะต้องมีการกำหนดช่องทางใน

การจูงใจที่พนักงานที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการเน้นย้ำให้พนักงานให้บริการลูกค้าด้วยความรวดเร็ว มีความพร้อมและความเต็มใจในการให้บริการ พนักงานทุกคนจะต้องมีความกระตือรือร้นและใส่ใจในการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เข้ารับบริการ รวมถึงการกำหนดจำนวนพนักงานที่เพียงพอต่อการให้บริการ นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับผู้เข้ารับบริการ มีการให้บริการที่ถูกต้อง การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการ การสร้างธุรกิจให้ชื่อเสียงและมีภาพลักษณ์ที่ดี รวมถึงการให้รางวัลแก่บุคคลที่แนะนำผู้อื่นมาใช้บริการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ผู้ศึกษาควรทำการศึกษาค้นคว้าด้านอื่นๆ เช่น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และทัศนคติที่มีผลการต่อการตัดสินใจใช้บริการรีสอร์ท เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมปัจจัยที่มีผลต่อการบริการรีสอร์ท และสามารถนำผลมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมที่สุด

2) ผู้ศึกษาควรศึกษาถึงการบริการอื่นๆ ที่ลูกค้าต้องการเพิ่มเติมจากรีสอร์ท เช่น สปา บริการรับส่ง เพื่อให้สามารถพัฒนาต่อยอดการให้บริการ

3) ผู้ศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่ช่วงอายุผู้เข้าใช้บริการ เช่น Gen X Gen Y เนื่องจากจะทำให้ทราบถึงความต้องการของแต่ละช่วงวัยในการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการรีสอร์ทได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

References

- [1] Indaravichai, K. (2021, April 10). Going forward in Thailand tourism out of the COVID-19. <https://www.posttoday.com/finance-stock/news/649187>.
- [2] Department of Business Development. (2018, August 18). Hotels, resorts and suites Business Analysis for the month of August 2018. https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2561/T26/T26_201808.pdf.
- [3] HatYai City Municipality. (2018, January 1). general information. <https://www.hatyaipark.com/aboutus/>
- [4] Songkhla Provincial Statistical Office. (2020, June 1). Songkhla Province Statistical Report 2020. http://songkhla.nso.go.th/images/attachments/category/report_province/province63_songkhla.pdf.
- [5] Pattaraman, P. (2013). *The effect of perceived service quality towards consumer decision making of 4-star resorts in Chonburi* [Bachelor of Business Administration]. Bangkok University.
- [6] Chaisaengprateep, N. (2018). Service quality of hotel business in Nongkhai. *VRU Research and Development Journal Humanities and Social Sciences*, 13(1), 98-106.
- [7] Porter, M. (1998). *The Competitive advantage of nations*. Macmillan Business.
- [8] Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of marketing*, 4(49), 41-50.
- [9] Serirat, S., et al. (1998). *Marketing management in the new era*. Thira Film Co., Ltd. and Sci-Tex Co., Ltd.

- [10] Booking.com. (2021, November 13). The 10 Best Resorts in Hat Yai, Thailand. <https://www.booking.com/resorts/city/th/hat-yai.th.html>
- [11] Ekaku, T. (2000). *Research methods in behavioral and social sciences*. Ubon Ratchathani Rajabhat Institute.
- [12] Panpran, A. (2009). *Factor of Thailand tourists of choosing accommodation in Pattaya City ,Chonburi Province. Master of Business Administration [Master thesis Faculty of Commerce and Business Administration]*. Burapha University.
- [13] Chaisiri, P. (2007). *Opinions of tourists towards the service quality of Keereeta Resort, Koh Chang, Trat Province*. [Independent research, Master Degree]. Burapha University.
- [14] Rakmuncharoen, C. (2015). *Factors affecting the decision to choose a hotel type of accommodation. And resorts of Thai tourists in economic area, Mae Sai District, Chiang Rai Province*. [Independent Study]. Thammasat University.
- [15] Panthanasaeewe, S(2018) .. Customer decision making in Korean restaurant selection in Bangkok and Vicinity. *Journal of Business Administration Association of Private Higher Education Institutions of Thailand under the Patronage of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Princess Maha Chakri Sirindhorn*, 7(1), 11-22.
- [16] Sirikorn Tiaiam D., et al. (2019). *Business Differentiation Affecting Consumer Decision Making on Buffet Restaurants in Muang District,Uttaradit Province*, national academic conference Business Administration, No. 8.
- [17] Neyokpridi, C. (2008). *Hotel Users in Prachuap Khiri Khan Municipality*. [Individual Study]. Bangkok University.

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร
สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
Guidelines for Increasing Operational Efficiency of
Traffic Police at Muang Nakhon Pathom Police Station,
Nakhon Pathom Province

สุกิต น้อมศิริ^{1*}
Sukit Nomsiri^{1*}

¹ คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ นครปฐม 73110

¹ Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy, Nakhon Pathom, 73110, Thailand

* Corresponding author, E-mail: sukitno-14-5053@hotmail.com

(Received: April 21, 2023; Revised: July 7, 2023; Accepted: July 10, 2023)

บทคัดย่อ

ปัญหาจราจรเป็นปัญหาสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามแก้ไขอย่างต่อเนื่องและพื้นที่อำเภอเมืองนครปฐมเป็นเขตที่มีสถิติอุบัติเหตุสูงสุดของจังหวัด แนวทางสำคัญที่ช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้คือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรอย่างเต็มกำลังความสามารถ การศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านจราจรของตำรวจจราจร รวมทั้งหาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจราจรของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structured Interview) กลุ่มตัวอย่างคือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่งานจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 15 ราย และผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ดูแลของสถานีตำรวจ จำนวน 30 ราย ผลการศึกษาพบว่าแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพื่อลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยงบประมาณและบุคลากร การทบทวนกฎระเบียบแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควรมีการอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายจราจรกับผู้ใช้รถใช้ถนน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ความรู้และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้รถใช้ถนนเข้ามีส่วนร่วมในงานด้านจราจรมาก เป็นต้น

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตำรวจจราจร นครปฐม

Abstract

Traffic problems were important problem that related agencies tried to fix the problem continuously. Moreover, Nakhon Pathom District had the highest rates of accidents in Nakhon Pathom Province. An important approach that helped to reduce this problem was the operation of traffic police officers with full capacity. The objectives of the study on the guidelines of increasing operational efficiency of traffic police at Muang Nakhon Pathom Police Station, Nakhon Pathom Province were to study obstacles and problems of traffic operation of the police and to find approaches to increase the efficiency of the traffic operation of the traffic police. This study was a qualitative research. Data was collected by using in-depth interviews. Research tools for data collection was a structured interview. The sample group was key informants, including executives and 15 traffic police officers at Muang Nakhon Pathom Police Station, Nakhon Pathom Province and 30 drivers who drove in the area with the services provided by the police officers. The result indicated that approaches to increase the operational efficiency to reduce the limitations of organizational management included supporting human resources and budgets, reviewing new rules and regulations in order to keep up with changes. In addition, the officers should be trained and given knowledge as well as given the opportunity to create a network of corporations with related agencies. In addition, the increase of the operational efficiency of traffic law enforcement with drivers included public relations, a campaign to provided knowledge and provision of opportunities for drivers and road users to participate in traffic-related work.

Keywords: Operational Efficiency, Traffic Police, Nakhon Pathom

บทนำ

ปัญหาจราจรเป็นปัญหาสำคัญของประเทศส่งผลกระทบต่อร้ายแรงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัญหาอื่น ๆ ที่ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมแต่ยังก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่น ๆ ตามมาอีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะปัญหาที่มีต้นตอมาจากอุบัติเหตุจราจรบนท้องถนน รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญกับการพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามพบว่าที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาการจราจรยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร จากจำนวนการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2555-2564 โดยอุบัติเหตุทางจราจรในภาพรวมของประเทศในปี 2560 คือ 85,805 ครั้ง และเพิ่มสูงสุดในปี 2561 เป็น 103,261 ครั้ง และลดลงเล็กน้อยในช่วงปี 2562-2563 เนื่องจากสถานการณ์ โควิด-19 และเมื่อสถานการณ์โรคระบาดคลี่คลายลง ประชาชนเริ่มกลับมาใช้ชีวิตปกติมีการเดินทางมากยิ่งขึ้น ทำให้จำนวนอุบัติเหตุจราจรเพิ่มขึ้นในปี 2564 ที่ผ่านมามีใกล้เคียงเท่ากับ 99,588 ครั้ง ซึ่งใกล้เคียงกับปี 2561 ที่สูงที่สุดในประวัติศาสตร์ แม้สถานการณ์โรคระบาดยังไม่หมดไป [1] ทั้งนี้องค์การอนามัยโลกยังระบุว่าในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยพบผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นอันดับ 2 ของโลก และเป็นประเทศที่ถนนมีความอันตรายติดอันดับ 9 ของโลก [2] สาเหตุของความสูญเสียดังกล่าวเกิดจากพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนและสภาพของรถเป็นสำคัญ [3] สำหรับในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑลเช่นกัน จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนนได้ระดับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา ในปี 2564 พบว่า กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุสูงสุด 572.43 ต่อแสนประชากร และมีจำนวนผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุต่อแสนประชากรสูงสุด รองลงมาคือ จังหวัดนครปฐม ส่วนจังหวัดที่มีผู้เสียชีวิตสูงสุดคือ ปทุมธานีและนครปฐม [1] ทั้งนี้จังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม ประชากรและเส้นทางเชื่อมโยงการขนส่ง ส่งผลให้ประชากรหนาแน่นและการจราจรคับคั่ง โดยเฉพาะพื้นที่ อ.เมืองนครปฐม ที่มีสถิติจำนวนอุบัติเหตุจราจรทางบกสูงสุด [4] แนวทางสำคัญที่ช่วยลดปัญหาอุบัติเหตุทางจราจรได้ คือการการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร และแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรได้มาจาก 2 ส่วนคือ การบริหารจัดการและการสนับสนุนจากภายในองค์กร รวมทั้ง การให้ความร่วมมือจากผู้ใช้รถใช้ถนน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านจราจรของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม รวมทั้งหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านจราจรของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม เพื่อให้หน่วยงานในพื้นที่ได้แนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญาวิทยา

ทฤษฎีการเลือก (Choice theory) เป็นแนวคิดทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ทฤษฎีการเลือกมองว่าการละเมิดกฎหมายของคน [5] ได้แก่ ขโมยของ ขायยาเสพติดหรือยกพวกตีกัน เกิดจากเหตุผลส่วนตัวหลายเหตุผล รวมถึงความอยาก การแก้แค้น ความต้องการความโกรธ ความหึงหวง ความคับแค้น ความทิวติ เป็นต้น แต่เมื่อเหตุผลส่วนตัว ได้มีการชั่งน้ำหนักกระหว่างการที่ได้มาซึ่งผลประโยชน์ และผลที่ตามมาจากการประกอบอาชญากรรม คือ บทลงโทษต่าง ๆ แนวคิดของทฤษฎีการเลือกหรือทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ได้แตกแขนงจากแนวคิดของสำนักดั้งเดิมคือทฤษฎี

เจตจำนงอิสระนั่นเอง ทฤษฎีการเลือกมองว่าอาชญากรเป็นคนมีเหตุผลในการตัดสินใจ ใต้ใช้เหตุผลซึ่งน้ำหนักของการกระทำแล้ว พฤติกรรมสามารถควบคุมหรือยับยั้งได้ถ้าอาชญากรกลัวการถูกลงโทษ โครงสร้างของอาชญากรรมตามแนวคิดทฤษฎีการเลือกในการตัดสินใจจะประกอบอาชญากรรมนั้น จะมีองค์ประกอบได้แก่ 1) จะประกอบอาชญากรรมที่ไหน 2) ลักษณะของเป้าหมายเป็นอย่างไร 3) หนทางที่จะทำให้การประกอบอาชญากรรมสำเร็จ ทั้งนี้ ทฤษฎีการเลือกได้ขยายความโครงสร้างแต่ละข้อไว้ว่า 1) การเลือกสถานที่ก่ออาชญากรรม (Choosing the Place of Crime) อาชญากรจะเลือกสถานที่ เพราะเขาต้องรู้ว่าสถานที่นั้นเมื่อเขาประกอบอาชญากรรมแล้วเขาจะหนีพ้นการจับกุมของตำรวจได้ 2) การเลือกเป้าหมาย (Choosing Target) การเลือกเป้าหมายของอาชญากรเป็นไปเพื่อให้ตนทำงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ กล่าวได้ว่าทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงการเลือกที่จะกระทำความผิดของบุคคล โดยจะพิจารณา ไตร่ตรองถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแล้ว โดยหากผลที่ได้มีความคุ้มค่ากับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นบุคคลก็เลือกที่จะกระทำความผิด แต่หากมีการกำหนดบทลงโทษที่ร้ายแรงและมีการเข้มงวดกวดขันของเจ้าหน้าที่อย่างเข้มข้นและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการกระทำความผิดทางกฎหมายจราจร ซึ่งต้องมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนและเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความเข้มงวดต่อการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างจริงจัง จึงจะสามารถป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม [6] ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental Design) เรียกสั้น ๆ ว่า "CPTED" ว่าเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญในการป้องกันอาชญากรรม โดยมีหลักการพื้นฐานด้วยการออกแบบสภาพแวดล้อมให้เกิดความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสามารถลดอัตราการเกิดอาชญากรรม และความหวาดกลัวภัยของผู้อยู่อาศัยได้ ส่งผลต่อการปรับปรุงมาตรฐานชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อมเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่สนับสนุน และรองรับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่ได้ผลเป็นอย่างดี เพราะในอดีตชุมชนมักให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานยุติธรรมในการปราบปรามอาชญากรรมและการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตาม จำนวนประชากร จึงทำให้แนวความคิดดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ประมาณ และบุคลากรเป็นจำนวนมาก ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ก็คือ ประชาชนและชุมชนจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันในการปกป้องตนเองจากอาชญากรรมด้วยวิธีการออกแบบสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสมตามแนวทางนี้ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยลดปัญหาอาชญากรรม และเพิ่มความรู้สึกปลอดภัยให้กับชุมชน ทั้งนี้การป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อมสามารถทำได้ 4 วิธีการสำคัญ ได้แก่ 1) การเฝ้าระวัง (Surveillance) 2) การควบคุมช่องทางเข้าออก (Access Control) 3) การแบ่งแยกอาณาเขตระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคล กับพื้นที่สาธารณะ (Territorial Reinforcement) และ 4) การบำรุงรักษา และการจัดการ (Maintenance and Management) คือ การดูแล และบำรุงรักษาบ้าน ที่อยู่อาศัยให้มีสภาพที่เรียบร้อยอยู่เสมอ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีผู้อยู่อาศัยในบ้านตลอดเวลาการซ่อมบำรุงบ้านให้มีสภาพที่เรียบร้อยอยู่เสมอ เป็นข้อสังเกตประการหนึ่งที่มีผลต่อการลดปัญหาอาชญากรรม กล่าวได้ว่า แนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม เป็นการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ด้วยวิธีการออกแบบสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อช่วยลดปัญหาอาชญากรรม

และเพิ่มความรู้สึกลดภัยให้กับชุมชน แนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในด้านงานจราจรได้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดภาพวาดล้อมทางจราจรให้มีความเหมาะสม รวมทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนผู้ช่วยดยานพาหนะเช่นเดียวกัน

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายจราจร

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีอยู่ 2 แนวทฤษฎี ได้แก่ แนวทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และแนวทฤษฎีกระบวนการนิติ [7] ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Theory) เป็นแนวคิดที่เน้นด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งควบคุม ระวังและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก คดีอาญาที่เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญาตามทฤษฎีนี้ต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนที่กำหนด ได้แก่ กระบวนการคัดกรอง (Screening Process) ในแต่ละขั้นตอน เริ่มจากการสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องร้องไปยังศาล การพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดและการปลดปล่อยจำเลย ส่วนทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Theory) การบังคับใช้กฎหมายตามทฤษฎีนี้ ยึดกฎหมายเป็นหลัก การบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยจะมีอุปสรรคขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวกไม่ได้ ทั้งนี้ สำหรับการบังคับใช้กฎหมายการจราจรนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรจากสาเหตุหลายประการ เช่น ปัญหาถนนไม่เพียงพอ ปัญหาผังเมืองไม่สมบูรณ์ ปัญหาการขาดระบบขนส่งมวลชนที่สมบูรณ์ และปัญหาอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ก็เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาจราจรในปัจจุบัน ดังนั้นหากสามารถแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ได้ นั้นย่อมหมายความว่าสามารถแก้ไขปัญหาจราจรไปด้วยพร้อม ๆ กัน เนื่องจากปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่มีสาเหตุมาจากข้อบกพร่องหลาย ๆ ด้าน ข้อบกพร่องด้านกฎหมายและความไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ ทั้งนี้เป็นการสันนิษฐานบนพื้นฐานวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เนื่องจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มีวัตถุประสงค์ในการบัญญัติเพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการจราจร เมื่อสภาพการณ์ที่ปรากฏอยู่หาได้เป็นดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่ากฎหมายจราจรและการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความบกพร่องไม่อาจใช้เพื่อจัดระเบียบของสังคมได้ กล่าวได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจรถือเป็นส่วนสำคัญของการแก้ปัญหาหากการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจจราจรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ขับขี่รถก็ย่อมเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายไม่กล้าละเลยกระทำความผิด ทำให้เกิดระเบียบวินัยในการใช้รถใช้ถนน และส่งผลต่อสภาพการจราจรที่ดีขึ้นในทางตรงกันข้าม หากเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด อาจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการจราจรตามมาเมื่อพฤติกรรมของตำรวจจราจรมีผลต่อสภาพจราจรเช่นนี้แล้ว จึงเป็นที่น่าสนใจว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายจราจรของตำรวจจราจร และปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจจราจรมากน้อยเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เพรสแมนและวิลเดคาสกี [8] ได้นิยามความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็น 2 แนวทาง คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดเป้าหมายและการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

และการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสามารถที่จะผลักดันให้กลไกที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันสามารถดำเนินไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ส่วน Dye ระบุว่านโยบายสาธารณะ คือ สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ทั้งนี้ ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งสิ้น 5 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาทางด้านสมรรถภาพขององค์กร ได้แก่ บุคลากร เงินทุน รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย 2) ปัญหาทางด้าน การควบคุม ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุม ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการวัดความก้าวหน้าหรือผลการปฏิบัติของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการในการนี้ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเพิ่มมากขึ้นหากผู้รับผิดชอบในนโยบายขาดความสามารถที่จะทำการวัดผลหรือควบคุมผลงานของหน่วยปฏิบัติ 3) ปัญหาทางด้านความร่วมมือและการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ อาจได้รับความร่วมมือ และการต่อต้านจากสมาชิกในองค์กร 4) ปัญหาทางด้านอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่รับผิดชอบกับองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ ลักษณะของการติดต่อและความสัมพันธ์ที่หน่วยปฏิบัติมีกับหน่วยงานที่ควบคุมนโยบาย ระดับความจำเป็นที่หน่วยปฏิบัติจะต้องแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และระดับความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานจะสามารถทำงานร่วมกันได้ 5) ปัญหาทางด้าน การสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ ถือเป็นปัญหาหลักอีกด้านหนึ่งของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวอาจลุกลามส่งผลไปถึงความล้มเหลวของนโยบายนั้นโดยตรงก็ได้ ถ้าองค์กรหรือบุคคลสำคัญ ซึ่งได้แก่ กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูงตลอดจนสื่อมวลชน เป็นอาทิ ไม่ให้ความสนับสนุนทั้งในแง่ของทางการเงิน งบประมาณ ตลอดจนสร้างอุปสรรคในแง่ของการต่อต้าน เตะถ่วงหรือคัดค้านนโยบายนั้น ๆ [9] จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า ปัญหาในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ปัญหาทางด้านสมรรถภาพขององค์กร ปัญหาทางด้าน การควบคุม ปัญหาทางด้านความร่วมมือและการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลง ปัญหาทางด้านอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่รับผิดชอบกับองค์กรอื่น ๆ และปัญหาทางด้าน การสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยได้ทำการศึกษาประเด็นปัญหาในด้านการบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ ข้างต้นรวมทั้ง ประเด็นทางด้านตัวของประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนร่วมด้วย เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การนำเอานโยบายไปปฏิบัตินั้นมีตัวแปรได้แก่ การสื่อสารความหมาย ทรัพยากร ทัศนคติ และโครงสร้างทางการบริหาร โดยที่ตัวแปรทั้งสิ้นนี้จะส่งผลต่อการดำเนินงาน และมีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ มีการกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาที่ครอบคลุมกับแนวคิดข้างต้น ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่ ประเด็นสมรรถนะขององค์กร ประเด็นการควบคุม และประเด็นการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญที่สอดคล้องกับตัวแปรด้านทรัพยากร และโครงสร้างทางการบริหาร ประเด็นอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ประเด็นความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับตัวแปรด้านการสื่อสารความหมาย ส่วนปัจจัยด้านผู้ใช้รถใช้ถนน ได้แก่ ประเด็นปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยทัศนคติในการใช้รถใช้ถนน รวมทั้งประเด็นความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของเจ้าหน้าที่ มีความสอดคล้องกับตัวแปรด้านทัศนคติและการสื่อสารความหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนพบว่า มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำนวนมาก ได้แก่ การศึกษาของ กาญจนกรรอง สุอังคะ [10] ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์ โดยเน้นศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์และเคยมีประสบการณ์การฝ่าฝืนกฎจราจร เคยประสบอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าผู้ที่มีความชำนาญในการขับขี่หรือหากถนนโล่งก็สามารถใช้ความเร็วสูงในการขับขี่ได้ มีการเบียด การแทรกคันอื่นเพื่อให้ไปถึงจุดหมายเร็วขึ้น ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าทัศนคติมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ขับขี่ที่มีทัศนคติการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร ใช้ความเร็วในการขับขี่และขับขี่ด้วยความคึกคะนอง จะส่งผลให้ผู้ขับขี่มีพฤติกรรมการขับขี่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง การศึกษาของ นทีธิ จิตสว่าง และคณะ [11] ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษและปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎจราจร ผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายยังขาดความเด็ดขาดและต่อเนื่องสม่าเสมอเนื่องจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรต้องประสบปัญหาหลายประการโดยต้องเผชิญหน้ากับตัวผู้ใช้ถนนและผู้กระทำผิดกฎจราจร นอกจากนี้ยังอาจประสบอุบัติเหตุจากการปฏิบัติหน้าที่หรือถูกทำร้ายจากผู้ขับขี่ การขาดอัตรากำลังและงบประมาณก็เป็นปัญหาอีกส่วนหนึ่งที่กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ในขณะที่ตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรเอง ก็ประสบปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิตและปัญหาภาพพจน์และการยอมรับกับประชาชนอันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่วนน้อยบางส่วน ดังนั้นจึงควรมีการปลูกฝังระเบียบวินัยและวัฒนธรรมการเคารพกฎจราจรให้แก่ประชาชนในประเทศโดยเริ่มตั้งแต่ระดับเยาวชนและสถานศึกษาและโรงงานต่าง ๆ โดยมีการปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎจราจร โดยให้มีการลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดหรือเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุให้มีความรุนแรงและแน่นอนมากขึ้น และจัดให้มีการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการปรับแก้กฎหมายและการจัดตั้งศาลจราจร การพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะกล้องวงจรปิดและกล้องติดรถยนต์เพื่อทดแทนการใช้กำลังตำรวจจราจร ทำให้การบังคับใช้กฎหมายตามกฎจราจรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่การสร้างวินัยจราจรอีกทางหนึ่ง การศึกษาของ ก้องปิติ อ่อนมาก [12] ที่ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมตำรวจจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ งานในความรับผิดชอบ กฎหมายและระเบียบ ความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่น หน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรม และความสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ตามลำดับ แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจ ได้แก่ การบริหาร จัดการ กำลังพล วัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอกับการปฏิบัติงาน การฝึกอบรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ลดภารกิจที่นอกเหนือจากหน้าที่ปกติของตำรวจให้น้อยลง แสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่น การดูแลและสร้างขวัญกำลังใจจากผู้บังคับบัญชา และการนำเทคโนโลยีมาช่วยในงานป้องกันอาชญากรรมสู่ความยั่งยืน การศึกษาของ จตุรงค์ ผัดวงศ์ [13] ที่ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจร กรณีศึกษา พื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลพญาไท มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มงานจราจรของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท รวม 30 คน ผลการศึกษาพบว่า

ด้านจำนวนบุคลากร ไม่เพียงพอและมีภาระงานจำนวนมาก ด้านแผนงาน ไม่มีความสอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีการนำอุปกรณ์และเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานน้อย ด้านการบริหารจัดการ พบว่าพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดารวจนครบาลพญาไท เป็นพื้นที่ที่มีความแออัด มีสถานที่สำคัญ ๆ จำนวนมากและมีการสนับสนุนกำลังจากหน่วยอื่นน้อย ด้านประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจรในด้านความแน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย ความเป็นธรรม แต่ยังมีอุปสรรคในด้านความรวดเร็วในการบังคับใช้กฎหมายและความเหมาะสมของบทลงโทษที่ทำให้ประชาชนไม่เกรงกลัวและกระทำผิดกฎจราจรเป็นประจำ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้บังคับใช้กฎหมายจราจรโดยเฉพาะ เช่น การศึกษาของฐิติวัฒน์ ยะชัยมา และวรรณมา แผนมุนิน [14] ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร กรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ลักษณะงาน เวลาในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน สัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา สัมพันธภาพ กับเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และการสนับสนุนจากครอบครัว การศึกษาของพัชรา สีนลอยมา และคณะ [15] ที่ศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในเขตพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยเน้นศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการด้านกำลังพลที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาการบริหารจัดการกำลังพลในรูปแบบแห่งการบริหารจัดการที่ดี (Best Practice) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ประสบกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและกำลังพลในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีอัตรากำลังพลว่างจำนวนมาก กอปรภายในระยะเวลา 5 ปี จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรเกษียณอายุราชการอีกจำนวนมากเช่นกัน หากไม่มีการวางแผนรองรับที่อาจทำให้เกิดวิกฤตขาดแคลนกำลังพลในการปฏิบัติงานด้านการจราจรในเขตพื้นที่ได้ รูปแบบหรือเทคนิคในการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการบริหารด้านงานจราจร ได้แก่ การใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามีส่วนช่วยในการปฏิบัติงาน การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่สำหรับกำลังพลอย่างเหมาะสม สร้างความรักและความร่วมมือระหว่างตำรวจกับประชาชน การศึกษาของ พร้อมพงษ์ สนิทกลาง [16] ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนของสถานีดารวจภูธรโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้งานป้องกันอาชญากรรมกรณีศึกษาประสบความสำเร็จ ได้แก่ งบประมาณและแผนการ ดำเนินงานที่ชัดเจน กระบวนการทำงานและความร่วมมือของคนในชุมชน ด้านความสม่ำเสมอในการเข้าพบปะประชาชน การทำงานด้วยความเข้มแข็ง การสร้างทัศนคติและการสื่อสารที่ดีกับประชาชน และการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพบทบาทและการปฏิบัติของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนได้แก่ มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้แก่ประชาชน งบประมาณในการดำเนินการ ความต่อเนื่องในการดำเนินการ และการเข้าถึงชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านจราจรของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจราจรของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 45 ราย โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structured Interview) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

คำถามการวิจัย

“ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านจราจรของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมอะไรบ้าง และแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจราจรของตำรวจจราจรในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างไร”

นิยามศัพท์

การปฏิบัติงานด้านจราจร หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ของตำรวจจราจรเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายจราจร ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การจับกุมโดยการออกใบสั่งของเจ้าพนักงานจราจร และการยึดใบอนุญาตขับขี่ หรือไม่ยึดใบอนุญาตขับขี่ การใช้เครื่องบังคับล้อ ยกรถที่ถูกเครื่องบังคับล้อ และให้รวมถึงการที่พนักงานสอบสวนหรือตำรวจจราจรระดับชั้นสัญญาบัตรทำการเปรียบเทียบปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจร

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร หมายถึง เงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินนโยบายกฎหมายจราจรมาบังคับใช้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ประกอบด้วย ปัญหาด้านสมรรถนะ ปัญหาทางด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ปัญหาทางด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย และปัญหาทางการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ

การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง แก้ลดหรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ได้แก่ การแก้ปัญหาด้านสมรรถนะ ปัญหาทางด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ปัญหาทางด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย และปัญหาทางการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานจราจร ในสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม รวมทั้ง ผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่การปฏิบัติงานของสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยรูปแบบการเลือกตัวอย่างตามเกณฑ์ (Criterion Sampling) และใช้รูปแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวอย่างผู้บริหาร หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานจราจร ในสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 15 ราย และตัวอย่างผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่การปฏิบัติงานของสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 ราย โดยต้องเป็นผู้ที่อาศัยหรือทำงานอยู่ในเขตพื้นที่ศึกษาและมีการใช้รถใช้ถนนอยู่ในพื้นที่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่างดังปรากฏในตารางที่ 1 ดังนี้

Table 1. Criterion of sampling

Key Informant	Criterion	Sample Size
Executives and traffic police officers at Muang Nakhon Pathom Police Station	- Representative of executives and traffic police officers on Muang Nakhon Pathom Police Station - more than 2-years of experience	15 people
Drivers in area of Muang Nakhon Pathom Police Station	- Representative of drivers in area of Muang Nakhon Pathom Police Station - more than 18 years old people	30 people

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีการกำหนดประเด็นตามกรอบแนวคิดดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

- 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการองค์กร
  - ด้านสมรรถนะขององค์กร
  - ด้านการควบคุม
  - ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
  - ด้านอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร
  - ด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ

- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้รถใช้ถนน
  - ปัจจัยส่วนบุคคล
  - ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม
  - ปัจจัยด้านทัศนคติในการใช้รถใช้ถนน

ส่วนที่ 2 แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

- 1) ข้อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการองค์กร
  - ด้านสมรรถนะขององค์กร
  - ด้านการควบคุม
  - ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
  - ด้านอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร
  - ด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ
- 2) ข้อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้รถใช้ถนน
  - ปัจจัยส่วนบุคคล
  - ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม
  - ปัจจัยด้านทัศนคติในการใช้รถใช้ถนน

ทั้งนี้ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยเพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพผู้วิจัยมีวิธีการสร้างเครื่องมือหรือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหลักการและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพ กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ และทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะมาแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนจะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเริ่มจากการขออนุญาตผู้บัญชาการสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผ่านทางคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเข้าทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานและผู้ใช้รถใช้ถนน โดยจดประเด็นคำตอบที่สำคัญ พร้อมทั้งอนุญาตบันทึกข้อมูลในรูปแบบคลิปเสียง เพื่อให้สามารถเก็บประเด็นรายละเอียดของข้อมูลไม่ให้เกิดหล่น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแยกแยะและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ตีความ เรียบเรียงและอภิปรายตามกรอบแนวคิด และ นำเสนอข้อมูลในรูปของร้อยแก้วและการเน้นนำเสนอปรากฏการณ์สำคัญที่ค้นพบ (Quotations)

สรุปผล

เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุการจราจรพบว่าในปี 2564 จังหวัดที่มีอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุสูงสุดคือ ปทุมธานีและนครปฐม สำหรับอัตราการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ พบว่าจังหวัดนครปฐมมีผู้บาดเจ็บอยู่ในอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาการจราจรเป็นอย่างมาก ทั้งปัญหาอุบัติเหตุและการจราจรที่ติดขัด เนื่องจากมีการสร้างพื้นที่รองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมและจำนวนประชากรในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น สำหรับพื้นที่ในความรับผิดชอบของตำรวจภูธร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาและ

ได้มีการเร่งหาวิธีการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้มาตรการต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามพบว่า ปัจจุบันการใช้กฎหมายจราจรแทบจะไม่มีผลต่อการแก้ปัญหการจราจรติดขัดและลดการเกิดอุบัติเหตุแต่อย่างใด เนื่องจากประชาชนไม่เกิดความเกรงกลัว การบังคับใช้กฎหมายไม่ก่อให้เกิดการยับยั้งต่อผู้กระทำผิด อันเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุ จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจราจรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ดังกล่าวเกิดจากปัจจัยสำคัญ 2 ส่วนได้แก่

1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่ ด้านสมรรถนะองค์กร พบว่าที่ผ่านมางานจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ ส่งผลกระทบต่อการจัดหาวีสดุ อุปกรณ์และโดยเฉพาะเทคโนโลยีการจราจรที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ด้านการควบคุม พบว่ามีความชัดเจน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้สอดคล้องไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

2) ด้านผู้ใช้รถใช้ถนน ได้แก่ ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้รถใช้ถนน ส่วนใหญ่เกิดจากปฏิกิริยาต่อต้านการบังคับใช้กฎหมาย เช่น เพศชายที่มักมีการต่อต้าน ขัดขืน ช่มชู้ ผู้ขับขี่เพศหญิงหรือผู้สูงอายุที่มักอ้างว่าไม่รู้กฎหมายและไม่ถนัดเส้นทาง อุบัติเหตุจราจรบนท้องถนนในปัจจุบันที่เกิดจากอาชีพต่าง ๆ ที่พบบ่อยได้แก่ อาชีพผู้ขับรถส่งสินค้าทั้งที่เป็นรถกระบะตู้ทึบและรถจักรยานยนต์ที่ให้บริการส่งอาหารตามอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน โดยปัญหาบ่อยครั้งได้แก่ การขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การขับรถแบบซิกแซ็กไปมาหน้าหวาดเสียว เป็นต้น ด้านการมีส่วนร่วม ปัจจุบันในพื้นที่ฯ พบว่าผู้ที่ทำผิดกฎหมายจราจรมักเป็นกลุ่มเดิม ๆ ที่เคยทำผิดแล้วและส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์หรือไม่เคยได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจราจรมาก่อน หากผู้ใช้รถใช้ถนนเคยมีประสบการณ์การมีส่วนร่วมในงานด้านจราจร จะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ด้านความเชื่อหรือทัศนคติเกี่ยวกับการใช้รถใช้ถนน ปัจจุบันพบว่าผู้ใช้รถใช้ถนนมักมีความเชื่อผิด ๆ จนกลายเป็นความเคยชิน เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับขี่ไม่สวมหมวกนิรภัยและคาดเข็มขัดนิรภัย จอดรถในที่ห้ามจอด การขับขี่โดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่ เป็นต้น

เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไว้ดังต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร

1.1) การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านสมรรถนะองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาหรือสนับสนุนปัจจัยสำคัญในการดำเนินการด้านจราจรของเจ้าหน้าที่ ทั้งการเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอ การสนับสนุนหรือสรรจจัดงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ทั้งนี้หากไม่สามารถจัดหาบุคลากรเพิ่มได้ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการจราจรมาใช้เพื่อลดการใช้บุคลากรลงหรืออาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความรวดเร็ว แม่นยำและมีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้บุคลากรเพียงอย่างเดียว

1.2) การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการควบคุม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนโยบายควรดำเนินการคือ การทบทวนกฎระเบียบหรือแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคปัจจุบันนี้ เช่น แนวปฏิบัติในการการควบคุมการขับขี่ของผู้ใช้รถใช้ถนนอาชีพใหม่ การส่งเสริมหรือสนับสนุนผู้ใช้รถใช้ถนนที่มีการติดกล้องหน้ารถซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายจราจรมีความง่ายมากยิ่งขึ้น

1.3) การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความร่วมมือหรือต่อต้าน ควรมีการอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง โดยเจ้าหน้าที่ที่เคยปฏิบัติงานอยู่แล้วอาจมีการจัดอบรมสัมมนาปีละหนึ่งครั้ง ส่วนเจ้าหน้าที่ใหม่ที่เพิ่งเข้ามารับหน้าที่ควรจัดอบรมครั้งแรกก่อนการปฏิบัติงาน โดยเนื้อหาควรเน้นย้ำให้

เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ การมีจิตสาธารณะ ประโยชน์หรือข้อดีของการทำหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละและเต็มใจ ซึ่งจะ ทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานอย่างเต็มที่ เพิ่มความสามารถในที่สุด

1.4) การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านอำนาจและความสัมพันธ์ ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อลดปัญหาในการให้การบังคับใช้กฎหมายและส่งเสริมให้การทำงานบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตั้งจุดตรวจช่วงเทศกาล กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ หรือร่วมออกบูธเพื่อพบปะทำกิจกรรมกับประชาชนทั่วไป เป็นต้น

1.5) การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนหรือสร้างความผูกพันกับกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ แต่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนให้มากขึ้น โดยอาจสร้างความร่วมมือกับสื่อมวลชนในการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจราจรไปยังกลุ่มเป้าหมายให้รับทราบ

การอภิปรายผล

การศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ในด้านสมรรถนะองค์กรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานด้านงบประมาณและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะทำให้การทำงานรวดเร็วมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยพบว่าที่ผ่านมางานจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรผ่านมาหลายผลงาน [15-16] นอกจากนี้ด้านการควบคุม นอกจากนี้ด้านการควบคุมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายจราจร โดยหากกฎหมาย แผนงาน โครงการขาดความชัดเจน ไม่มีมาตรฐาน หรือไม่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร [13]

ผลการศึกษาด้านความร่วมมือหรือต่อต้านจากผู้ปฏิบัติงานด้านจราจรพบว่า เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ผ่านมาทุกรายได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถโดยไม่มีท่าทีต่อต้านแต่อย่างใด และเจ้าหน้าที่ทุกท่านปฏิบัติงานในหน้าที่นี้มายาวนานและต้องการเป็นส่วนสำคัญในการช่วยลดปัญหาจราจรในพื้นที่อย่างเต็มความสามารถ ทำให้ความร่วมมือดังกล่าวส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรเป็นอย่างยิ่ง ผลการศึกษาการประสิทธิภาพด้านอำนาจและความสัมพันธ์ พบว่าที่ผ่านมาสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม มีโครงสร้างการปกครอง การใช้อำนาจและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันทั้งนี้การที่องค์กรมีโครงสร้างอำนาจและความสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับการสนับสนุน มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ได้รับความร่วมมือ จะทำให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และมีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ เอ็ดเวิร์ดส์ [17] ที่ได้เสนอไว้ว่า โครงสร้างทางการบริหาร (Bureaucratic Structure) เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลสำเร็จต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการศึกษาด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ พบว่าที่ผ่านมาได้มีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ได้ความการเอื้ออำนวยและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

ในการปฏิบัติงาน จะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น สอดคล้องข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาที่ผ่านมาที่แนะนำให้ความร่วมมือกับประชาชนและหน่วยงานภายนอกเพื่ออุปสรรคในการทำงานลง [12] ผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจจราจรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะด้านผู้ใช้รถใช้ถนนหรือเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านจราจรที่สำคัญ โดยพบว่าส่วนใหญ่เกิดจากปฏิกิริยาต่อต้านการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การต่อต้าน ชัดขึ้น ชมชู้ การอ้างว่าไม่รู้กฎหมายและไม่ถนัดเส้นทาง สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่าตำรวจจราจรมักจะมีปัญหาการเผชิญหน้ากับตัวผู้ใช้รถใช้ถนนและบางครั้งถูกทำร้ายโดยการขับรถเฉี่ยวชน [11] นอกจากนี้ยังพบพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เช่น ขับรถเร็วเกินกำหนด ดัดแปรงยานพาหนะ ต้มเครื่องตีแมลงออกฮอลล์ ขณะขับขี่ คึกคะนอง การขับขี่แบบผาดโผนและไม่สวมหมวกนิรภัย การดัดแปรต่อพ่วงอุปกรณ์ต่าง ๆ ใช้ยานพาหนะที่มีสมรรถนะสูงเกินไปในแหล่งชุมชน เช่น บิ๊กไบค์ เป็นต้น รวมทั้ง อุบัติเหตุจราจรบนท้องถนนในปัจจุบันที่เกิดจากอาชีพต่าง ๆ ที่พบบ่อยได้แก่ อาชีพผู้ขับรถส่งสินค้าทั้งที่เป็นรถกระบะตู้ทึบและรถจักรยานยนต์ ที่ให้บริการส่งอาหารตามอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน โดยปัญหาพบบ่อยครั้งได้แก่ การขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การขับรถแบบซิกแซกไปมาน่าหวาดเสียว เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความเด็ดขาดในการบังคับใช้กฎหมายและข้อลงโทษที่ไม่จริงจังทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวหรือหลายจำ [11, 13] ความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจจราจรในส่วนนี้จำเป็นต้องอาศัยการได้รับความร่วมมือจากผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นอย่างยิ่ง แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ได้แก่ การแนวปฏิบัติในการการควบคุมการขับขี่ของผู้ใช้รถใช้ถนนอาชีพใหม่ รวมทั้งการส่งเสริมหรือสนับสนุนผู้ใช้รถใช้ถนนที่มีการติดกล้องหน้ารถ กำหนดอายุสูงสุดของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตขับขี่ได้ การอบรมให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยค้นพบแนวทางในการปฏิบัติงานด้านจราจรของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบาย ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการจัดหาหรือสนับสนุนปัจจัยสำคัญในการดำเนินการด้านจราจรของเจ้าหน้าที่ ทั้งการเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอ การสนับสนุนหรือสรรจัดงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการจราจรมาใช้ รวมทั้งการทบทวนกฎระเบียบหรือแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เช่น แนวปฏิบัติในการการควบคุมการขับขี่ของผู้ใช้รถใช้ถนนอาชีพใหม่ โดยเฉพาะสำหรับผู้ขับรถตู้กระบะขนส่งสินค้า หรือรถจักรยานยนต์ผู้ให้บริการส่งอาหาร รวมทั้งการส่งเสริมหรือสนับสนุนผู้ใช้รถใช้ถนนที่มีการติดกล้องหน้ารถ กำหนดอายุสูงสุดของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตขับขี่ได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การอบรมให้ความรู้และสร้างทัศนคติในเจ้าหน้าที่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อมวลชนในพื้นที่ในกิจกรรมต่าง ๆ การเฝ้าระวังเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลหรือสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่าง ๆ และการเข้มงวดกวดขันและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น การจัดอบรมให้ความรู้ในกลุ่มผู้ที่ยื่นขอใบขับขี่กับกรมขนส่งทางบก และกลุ่มเป้าหมายที่ขอใบขับขี่ผ่านสถาบันสอนขับรถยนต์ต่าง ๆ รวมทั้งการรณรงค์ให้ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างการจดจำแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมรอบด้านมากยิ่งขึ้น ควรกำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ที่ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าไว้ด้วยกัน พร้อมทั้งมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ร่วมด้วย

References

- [1] Department of Highways. (2022, March 13). *Traffic Accident on National Highways in 2021*. http://bhs.doh.go.th/files/accident/64/report_accident_2564.pdf.
- [2] Roadsafetythai.org. (2022, September 24). *WHO found Thailand was number one in Asian on road accident*. http://www.roadsafetythai.org/content/doc_20190108110951pdf.
- [3] Thai RSC (2021, October 10). *Thai RSC Found 54 Percent of Accident Was Worker*. <https://siamrath.co.th/n/324621>.
- [4] Disaster Prevention and Mitigation Nakhonpathom province. (2020, November 3). *Statistic on Nakhonpathom Traffic Accident 2020*. http://npt.disaster.go.th/inner.npt-7.100/cms/menu_1608/5374.2.
- [5] Malroch, S. (2009). *Factor Involved to Sex offence of Rape Prisoner in Bankwang Central Prison. Independent Study*. Faculty of Social Administration, Thammasat University.
- [6] Royal Thai Police. (2007). *Crime Prevention Through Environmental Design Handbooks*. Police Printing House.
- [7] Crime Suppression Division (2003, January 13). *Law Enforcement Theory*. www.csd.go.th/Dimensions_csd/Chapter%2003.pdf.
- [8] Jeffrey L. Pressman and Aaron B. Wildavsky (1973). *Implementation*. University of California Press.
- [9] Chantonsorn, W (2009). *Policy Implementation Theory*. (4th ed.). Prikwan Printing House.
- [10] Su-angka, K. (2016). *A Study of Young Driver Behavior That Affect the Risk of Accidents from the Motorcycle*. Faculty of Engineering, Suranaree University of Technology.
- [11] Chitsawang, N. (2017, Decamber 14). *Efficiency of the Enforcement and Treatment of Traffic Low Violators*. https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5740048.
- [12] Onmark, K. (2020). The Crime Prevention of Police Officers in Nakhon Pathom Provincial Police to Be Sustainability. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*. 5(3), 418-430.
- [13] Padwong, J. (2019). *The Efficiency Improvement Guideline of Enforcement Thai Traffic laws: A Case Study of Phaya Thai Police Station*. Master Thesis. Thammasat University.
- [14] Yachaima, T., & Phaeenmunin (2018). Factors Affecting the Stress in Operations of Traffic Police in Bangkok. *Journal of Rommayasan*, 2(16), 539-560

- [15] Sinloyma, P., Witchuvanit, W., & Markvichit, M. (2018). The Development of Human Resource Management of Traffic Police in the Jurisdiction Metropolitan Police Bureau. *Journal of Graduate School Suan Dusit University*. 14(1), 97-113.
- [16] Sanitklang, P. (2018). *The Roles of Community Policing in Crime Prevention: A Case Study of Prongmadua Police Station Nakhon Pathom Province*. Master Thesis. Rangsit University.
- [17] Edwards, G.C. III. (1983). *Implementing Public Policy*. Congressional Quarterly Press.

องค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศ
การศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Components of Collaborative Networking for
the Development of Effective Educational Supervision
under the Primary Education Service Area Office Northeast

รัชฎาภรณ์ โพธิ์สว่าง^{1*} อภิสิต สมศรีสุข² และทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์²
Rachadaporn Posawang^{1*}, Apisit Somsrisuk² and Subhira Chantharak²

¹ ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 38000

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร 47000

¹ Education Supervisor, Bueng Kan Primary Educational Service Area Office Bueng Kan Province, 38000, Thailand

² Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University Sakon Nakhon, 47000, Thailand

* Corresponding author, E-mail: rachadaporn998@gmail.com

(Received: March 13, 2023; Revised: August 5, 2023; Accepted: August 21, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิจัยและนักวิชาการ จำนวน 10 เรื่อง ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันองค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่าองค์ประกอบของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงาน 2) การมีทักษะภาวะผู้นำ 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ 4) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 5) การปฏิบัติงานของเครือข่าย 6) การติดตามการประเมินผล

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ การนิเทศการศึกษา ประสิทธิภาพ

Abstract

This research objective was to study creation element of collaborative networking to develop effective educational supervision under the Office of Primary Educational Service Area in the Northeastern part of Thailand. This research was divided into 2 steps. In Step 1, to study the elements, 10 related documents and research studies were examined. In Step 2, the elements were verified by 5 experts. The research findings revealed that the elements for creating the collaborative networking to develop the effective educational supervision under the Office of Primary Educational Service Area in the Northeastern part of Thailand consisted of the following 6 elements: 1) work participation, 2) leadership skills, 3) objective determination, 4) network member development, 5) network operation, and 6) following and evaluation.

Keywords: Networking, Collaboration, Educational Supervision, Effectiveness

บทนำ

สืบเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [1] ได้กำหนดนโยบาย “การศึกษาวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม บริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้พื้นที่เป็นฐานและใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน และเพิ่มประสิทธิภาพ การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการคุณภาพ 3 ส่วน คือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายนี้ไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ศึกษานิเทศก์ จึงเป็นบุคลากรหลัก ในการ กำหนดแนวทาง วิธีการนิเทศ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีความสำคัญต่อการพัฒนาการนิเทศการศึกษา ดังที่สุดา มงคลสิทธิ์ [2] ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดชลบุรี การวิจัยพบว่า กลยุทธ์ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการเครือข่าย 2) การประสานแสวงหาผู้ร่วมพัฒนาเครือข่าย 3) การตระหนักถึงความจำเป็นของเครือข่าย 4) การสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 5) การติดตามผลพัฒนาการปฏิบัติงานของเครือข่าย และ 6) การธำรงรักษา สร้างความต่อเนื่องของเครือข่าย สอดคล้องกับวาลิกา อัครนิษฐ์ [3] ได้ศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า 1.องค์ประกอบกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่าย 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำ 5) ด้านการประสานงานของเครือข่าย 6) ด้านการติดตาม ประเมินผล 7) ด้านวัฒนธรรมองค์กร 8) ด้านทรัพยากรท้องถิ่น 9) ด้านนโยบายทางการศึกษา และ 10) ด้านเทคโนโลยี

สภาพการนิเทศการศึกษาของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในปัจจุบัน จากรายงานผลการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า การนิเทศการศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ จำนวนศึกษานิเทศก์ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาไม่เพียงพอ มีการโอนย้ายไปสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด การเกษียณอายุราชการ การบรรจุแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ใหม่ไม่ครบตามกรอบ อัตรากำลัง ศึกษานิเทศก์ในหลายเขตพื้นที่การศึกษายังมีประสบการณ์ในการนิเทศน้อย และขาดแนวทางในการดำเนินการนิเทศ อย่างหลากหลายรูปแบบ [4] ฉะนั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถแก้ไขปัญหาคาราคาเขินบุคลากรในการนิเทศการศึกษา การพัฒนา กระบวนการนิเทศการศึกษา ผ่านการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งการนิเทศการศึกษาจะสำเร็จได้ผลดีเพียงไรขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถ ของศึกษานิเทศก์ ในการทำงานร่วมกับครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ คือ “ผู้ทำหน้าที่ นิเทศ แนะนำ ชี้แนะ กระตุ้น ให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนักและมีทักษะในการบริหารจัดการ และ

จัดการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์จึงต้องมีสมรรถนะในเชิงวิชาการเป็นอย่างดี มีความรู้ มีทักษะประสบการณ์ และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแนวทางสำคัญที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนางานของศึกษานิเทศก์ อันจะส่งผลไปสู่การพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ โดยการศึกษาเอกสารเพื่อทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ และนักวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสาร จำนวน 10 เรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้ อาทรร สอกรักษ์ [5] อภิชัย กรมเมือง [6] พิสิฐ เทพไกรวัล [7] พชรินทร์ จันทาพูน [8] ธีระชัย ช่างบุญศรี [9] เกสรี ลัดเลีย [10] สมใจ คันทะเสน [11] สุธรรม ธรรมทัศนันท์ [12] วาสิกา อัครนิตย์ [3] และสุดา มงคลสิทธิ์ [2] การสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยการแจกแจงความถี่จากแหล่งข้อมูล และสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 60 ของความถี่ทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันองค์ประกอบ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการและการบริหารการศึกษา มีคุณวุฒิทางด้านการศึกษาในระดับปริญญาเอกประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างแบบสรุป และการยืนยันองค์ประกอบ

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์เอกสารของนักการศึกษาหลายท่าน สังเคราะห์องค์ประกอบโดยแสดงในรูปความถี่ และเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 60 ของความถี่ทั้งหมดจากองค์ประกอบ จำนวน 22 องค์ประกอบ มาจัดทำเป็นองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตารางที่ 1

Table 1 Synthesis of component for collaborative network for the development of educational supervision effective.

Component	Educator										Frequency	Percentage
	Arthorn Songrak (2010)	Apichai KromMuang (2010)	Pisit Thepkraiwan (2011)	Patcharin Chanthapoon (2012)	Teerachai Chuangboonsri (2013)	Kesari Ladlia (2014)	Somjai Kanthasen (2016)	Sutham Thammathasanant (2019)	Walika Akaranit (2019)	Suda Mongkolsit (2019)		
1. network member designation	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	4	40
2. setting objectives	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6	60
3. shared vision	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2	20
4. Participation in the Operations	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7	70
5. connection/communication and interaction	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	4	40
6. joint management of benefits	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	3	30
7. Follow up Evaluate	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6	60
8. building cooperation among network members	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1	10
9. leadership skills	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6	60
10. Network coordination/role	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	4	40
11. job improvement	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	3	30

Table 1 Synthesis of component for collaborative network for the development of educational supervision effective. (continue)

Educator	Component											Frequency	Percentage		
		Arthorn Songrak (2010)	Apichai KromMuang (2010)	Pisit Thepkraiwat (2011)	Patcharin Chanthapoon (2012)	Teerachai Chuangboonsri (2013)	Kesari Ladlia (2014)	Somjai Kanthasen (2016)	Sutham Thammathasananont (2019)	Walika Akaranit (2019)	Suda Mongkolsit (2019)				
	12. network member development	✓		✓		✓		✓						6	60
	13. network operations	✓		✓		✓		✓						6	60
	14. Management/Planning	✓				✓								2	20
	15. educational policy													2	20
	16. technology													2	20
	17. local resources													1	10
	18. corporate culture													1	10
	19. corporate atmosphere													1	10
	20. Network structure/principles	✓												2	20
	21. the process of reinforcing each other.													1	10
	22. Characteristics of a good network leader.													1	10

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาการนิเทศ การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พบว่า จาก 22 องค์ประกอบ ผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบที่นักการศึกษาแสดงความ คิดเห็นตรงกัน และมีความถี่สูง คิดเป็นร้อยละ 60 มากำหนดเป็นองค์ประกอบหลัก ได้องค์ประกอบหลัก จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 2) การมีทักษะภาวะผู้นำ 3) การกำหนด วัตถุประสงค์ 4) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 5) การปฏิบัติงานของเครือข่าย 6) การติดตามการประเมินผล จากนั้นนำ 6 องค์ประกอบหลักมากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ แล้วยืนยันองค์ประกอบโดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

Table 2 Synthesis of component of the development cooperation network effective educational supervision

Component	Operational Eefinition	Indicator
1) Participation in the Operations	in that personnel have performed or provided support for resources to achieve the implementation of corporate standards.	<ol style="list-style-type: none"> 1. There is an exchange of knowledge among network members through activities such as seminars. 2. There is an exchange of knowledge, it may be formal or informal. 3. There is an exchange of knowledge resulting in the development of network operations. 4. There is communication in the network to achieve the same understanding. able to coordinate according to the desired objectives. 5. There is a two-way communication (Two-way Communication) both inside and outside the network. 6. Communication is consistent, fast and uses appropriate communication channels. 7. The results of the results are publicized network operations.
2) leadership skills	The process of influencing the behavior of others aims to achieve the organization's goals.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Know how to solve problems. 2. Be a good listener. 3. Dare to decide. 4. Be honest. 5. Well organized.
3) setting objectives	Determining the desired destination for the successful operation of the organization.	<ol style="list-style-type: none"> 1. The network has a common objective. 2. The objectives are clear and practical. 3. The specified objectives cause joint academic results.

Table 2 Synthesis of component of the development cooperation network effective educational supervision (continue)

Component	Operational Eefinition	Indicator
3) setting objectives	Determining the desired destination for the successful operation of the organization.	<ol style="list-style-type: none"> Objectives are important for school participation. The network has an action plan that is consistent with the specified objectives.
4) Development of network members	Encouraging members to develop causes change. go in a better way, prosper.	<ol style="list-style-type: none"> There is a plan to develop members of the network. Factors are determined. for use in member development planning. The network has a plan. Organize meetings for school administrators and those involved. The network has a plan of action that is consistent with the objectives of the network. The network has assigned a person responsible for the implementation of the plan and has budget management to support the implementation of the plan.
5) Network Operations	It is a process of operating in form of a social relationship has no boundaries between members of the network.	<ol style="list-style-type: none"> The network provides opportunities for all external agencies. Participate in network operations The network allows members of the network to express their views on the operation of the network. The network uses shared technology in the network. The network provides an atmosphere of participation in the work. The network provides guidelines for maintaining the network. The network has a mutual long-term interaction with the network. Maintain good relations among network members.

จากตาราง 2 การสังเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผล พบว่าจากองค์ประกอบหลัก จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ 2) การมีทักษะภาวะผู้นำประกอบด้วยตัวบ่งชี้จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 4) การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 5) การปฏิบัติงานของเครือข่ายประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ และ 6) การติดตามการประเมินผลประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้

Table 3 Confirmation of the component a collaborative network for the development of effective educational supervision by 5 experts

	($\bar{X}$)	S.D.	interpret
1) Participation in the Operations	4.74	0.25	Highest
2) Leadership skills	4.68	0.22	Highest
3) Setting objectives	4.56	0.38	Highest
4) Development of network members	4.56	0.51	Highest
5) Network Operations	4.69	0.45	Highest
6) Evaluation follow-up	4.46	0.51	High
total	4.61	0.31	Highest

จากตาราง 3 การยืนยันองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผล พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษา ที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.74) การปฏิบัติงานของเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.69) การมีทักษะภาวะผู้นำ ($\bar{X}$ = 4.68) การกำหนดวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.56) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.56) และการติดตามการประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.46)

สรุปผล

การศึกษารายองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษา ที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้ ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม จำนวน 5 คน และยืนยันองค์ประกอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์ประกอบสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านที่ 1) การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.74) อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านที่ 2) การมีทักษะภาวะผู้นำ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.68) อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านที่ 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านที่ 4) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านที่ 5) การปฏิบัติงานของเครือข่าย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.69) อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านที่ 6) การติดตามการประเมินผล ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46) อยู่ในระดับมาก

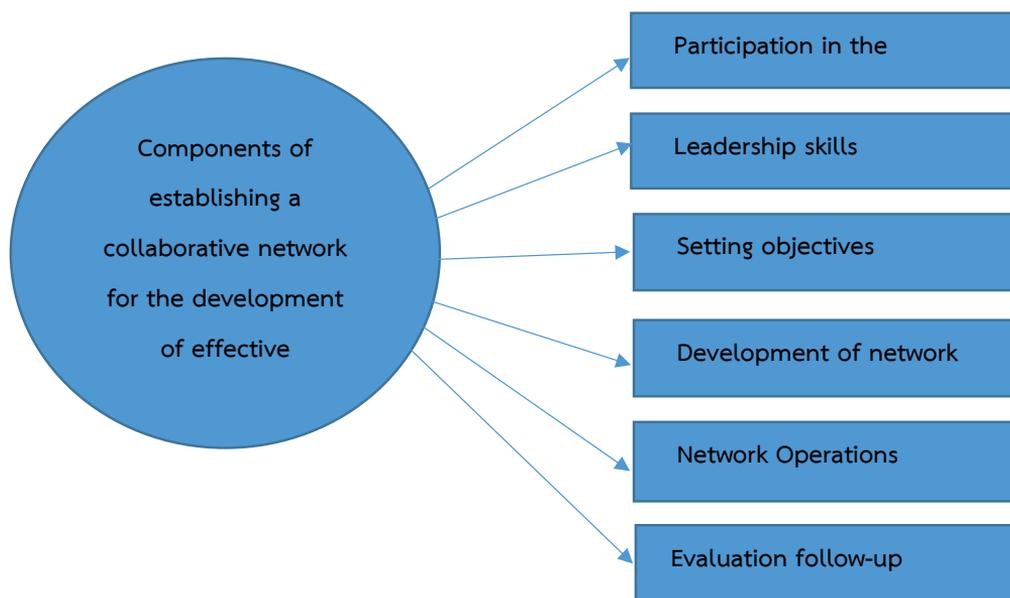

Figure 1 Components of collaborative network for the development of effective educational supervision.

การอภิปรายผล

องค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านที่ 1) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ คือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุม สัมมนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางออนไลน์หรือไม่เป็นทางการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดการพัฒนากิจการดำเนินงานของเครือข่าย มีการติดต่อสื่อสารกันในเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน สามารถประสานงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการมีการติดต่อสื่อสาร เป็นแบบสองทาง (Two-way Communication) ทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย การสื่อสารมีความสม่ำเสมอรวดเร็วและใช้ช่องทางใน

การสื่อสารที่เหมาะสม มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ของเครือข่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.74) องค์ประกอบด้านที่ 2) การมีทักษะภาวะผู้นำ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ รู้จักการแก้ปัญหา เป็นนักฟังที่ดี กล้าตัดสินใจ มีความซื่อสัตย์ มีการจัดการที่ดี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.68) องค์ประกอบด้านที่ 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ เครือข่ายมีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน วัตถุประสงค์มีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ วัตถุประสงค์ที่กำหนด ทำให้เกิดผลในทางวิชาการร่วมกัน วัตถุประสงค์ มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เครือข่ายมีแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) องค์ประกอบด้านที่ 4) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ มีการกำหนดแผนการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย มีการกำหนดปัจจัยเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาสมาชิก เครือข่ายมีการกำหนดแผนงาน จัดประชุมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและ ผู้เกี่ยวข้อง เครือข่ายมีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของเครือข่าย เครือข่ายมีการ กำหนดผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินการตามแผนและมีการบริหารงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินการ ตามแผน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) องค์ประกอบด้านที่ 5) การปฏิบัติงานของเครือข่าย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ คือ เครือข่ายเปิดโอกาสให้ ทุกหน่วยงานภายนอก มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย เครือข่ายมีการให้สมาชิกในเครือข่ายแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของเครือข่าย เครือข่ายมีการใช้ เทคโนโลยีร่วมกัน ในเครือข่าย เครือข่ายมีการจัดบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเครือข่ายจัดให้มี แนวทางในการดำรงรักษาเครือข่ายไว้ เครือข่ายมีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายในระยะยาวร่วมกัน มีการ รักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย การกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจให้กับสมาชิกเครือข่าย เครือข่าย จัดให้มีการจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เครือข่ายจัดให้มีการให้ความช่วยเหลือ และช่วยแก้ไข ปัญหาสมาชิกเครือข่าย เครือข่ายจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลของเครือข่ายการศึกษามาใช้ในการบริหารเครือข่าย เครือข่ายจัดให้มีการสร้างข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสมาชิก และเครือข่าย เครือข่ายกำหนดมาตรฐานการ ปฏิบัติงานให้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.69) และองค์ประกอบด้านที่ 6) การติดตามการประเมินผล ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ คือ เครือข่ายมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผลให้ ชัดเจน เครือข่ายมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างชัดเจน เครือข่ายมี การกำหนดรูปแบบ และลักษณะงานที่จะติดตามและประเมินให้ชัดเจน เครือข่ายมีการกำหนดวิธีการประเมิน ที่ชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง มีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีการใช้ข้อมูลทางสถิติประกอบการรายงานผลการปฏิบัติงานนำผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ที่กำหนดไว้ นำผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับมาตรฐาน อย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน มีการรับฟังการสะท้อน ผลการปฏิบัติงาน มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน มีการนำผลการประเมินการปฏิบัติงานตามแผนมาปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิสิษฐ เทพไกรวัล [7] ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบ เครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก การวิจัยพบว่า องค์ประกอบ ของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย 2) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ของเครือข่าย 3) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินการกิจของเครือข่าย 4) เทคนิค/วิธีการพัฒนา สมาชิกเครือข่าย 5) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา และ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่าย

และการสะท้อนผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสิกา อัครนิตย์ [3] ได้ศึกษา เรื่องกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า องค์ประกอบกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่าย 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการมีทักษะภาวะผู้นำ 5) ด้านการประสานงานของเครือข่าย 6) ด้านการติดตามประเมินผล 7) ด้านวัฒนธรรมองค์กร 8) ด้านทรัพยากรท้องถิ่น 9) ด้านนโยบายทางการศึกษา และ 10) ด้านเทคโนโลยี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดา มงคลสิทธิ์ [2] ได้ศึกษา เรื่องกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี พบว่า องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ภาระหน้าที่ในการพัฒนาการจัดการศึกษา 3) แนวทางการปฏิบัติงานเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ 6) เทคนิควิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายครู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปพัฒนางานด้านการวางแผนการพัฒนาการวิจัยมาเสนอแนะให้เป็นรูปธรรม

1.2 ผลจากการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปพัฒนาการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากร ทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.3 ผลจากการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปพัฒนางานด้านการประเมินผลการพัฒนาการนิเทศการศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของบุคลากรในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาการนิเทศการศึกษา

2.2 ควรศึกษานวัตกรรมที่ส่งเสริมให้การพัฒนาการนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จ

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

Reference

- [1] Ministry of Education. (2003). *National Education Act 1999 and Its Amendment (2nd edition) 2002*. Ministry of Education.
- [2] Ladlia, K. (2014). *Development of an Educational Management Network that Promotes the Quality of Child Development Centers under Local Administrative Organizations in the Three Southern Border Provinces*. Doctor of Philosophy Thesis. Dhurakij Pundit University.

- [3] Chuangboonsri, T. (2015). *Development of the Model for the Management of Academic Cooperation Networks in Regional Science Schools*. Doctoral Education Thesis. Naresuan University.
- [4] Chantapoon, P. (2012). *Strategic Development of Collaborative Network Management for Small School Development*. Doctor of Education Thesis. Chulalongkorn University.
- [5] Thepkraiwan, P. (2011). *Development of Collaborative Network Model for Educational Management Quality in Chulalongkorn University. Small Elementary School*. Doctor of Philosophy Thesis. Khon Kaen University.
- [6] Akaranit, W. (2019). *Strategies for Building a Collaborative Network for School Development in the District Office. Bueng Kan Primary Education Area*. Doctor of Education Thesis. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- [7] Kanthasen, S. (2016). *Management Strategies for Effectiveness of Public Works and Transport Department, Khammouane Subdistrict*. Doctor of Education Thesis. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- [8] Office of the Basic Education Commission. (2011). *Development of Education in High Mountain and Wilderness Areas*. Bureau of Basic Education Policy and Planning.
- [9] Mongkolsit, S. (2019). Strategies for Building a Cooperation Network to Develop Education Management in Private Schools in Chonburi Province. *Mahachulanakhonthas Journal*, 6(19). 5843-5859.
- [10] Thammathasanant, S. (2019). Management Strategies for Collaborative Network Management for Small School Development. Under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Education Science*, 30(3). 199-214.
- [11] Supervisor Education Unit. (2021). *Guidelines for Proactive Educational Management Supervision*. Office of the Basic Education Commission.
- [12] Grommueng, A. (2010). Small School Network Management Model for Educational Quality Improvement, Ubon Ratchathani Educational Service Area Office, Region 1. *Journal of Educational Administration. Burapha University*, 5(1). 89-100.
- [13] Songrak, A. (2010). *Guidelines for Building a Network of Administrative Technicians in Sub-district Administrative Organizations in the Areas of Sikao District and Wang Wiset District, Trang Province*. Master of Public Administration Independent Study. Khon Kaen University.

ชาติพันธุ์วรรณนาวิธีในห้องเรียนดนตรีระดับประถมศึกษา
Educational Ethnography in Music Classroom
at Primary School Level

วนิดา พรหมบุตร^{1*}

Wanida Bhramputra^{1*}

---

¹ The Demonstration School of Khon Kaen University, Primary School, Khon Kaen, 40002, Thailand

* Corresponding author, E-mail: bhrampu@gmail.com

(Received: May 6, 2023; Revised: August 2, 2023; Accepted: August 7, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอกรอบแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษา เพื่อนำมาปรับใช้ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางด้านดนตรีของนักเรียน วิธีดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิชาดนตรีในชั้นเรียน นับจากปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา เป็นเวลาเกือบ 50 ปี ที่กระแสของการทำวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย ส่วนมากได้ดำเนินตามกรอบของการวิจัยเชิงปริมาณที่สะท้อนความจริงในชั้นเรียนด้วยกระบวนการค้นพบหลักฐานนิยมที่เน้นการหาคำตอบในเชิงกระบวนการแบบนิรนัย ในขณะที่การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษาเป็นกระบวนการแบบอุปนัยมีได้อยู่ในกระแสหลักของการวิจัยด้านดนตรีศึกษาของไทย เป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่มีบทบาทในการมองชั้นเรียนและโรงเรียนเป็นกลุ่มย่อยทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหลายมิติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ค่านิยมและการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความอ่อนไหวต่อการเรียนรู้ บทความนี้มุ่งประเด็นไปที่การทำความเข้าใจชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษาในฐานะวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเสนอเป็นวิธีการทางเลือกสำหรับนำมาปรับใช้กับการทำวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในประเทศไทย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์วรรณา วิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ ดนตรีระดับประถมศึกษา

Abstract

This academic research presents the framework on educational ethnography so as to be applied in examination of students' behavior and learning environment that influence students' music learning. The use of educational ethnography to assist and advance music education is considered to be useful since B.E. 2516. The majority of research on the subject of music education in Thailand has used the positivism paradigm and a quantitative research methodology for more than 50 years. While an educational ethnography is not commonly preferred, it is utilized to reflect on factual concerns in classrooms, particularly when using deductive approaches. With a focus on subgroup scales in social culture, this paper aims to promote educational ethnography as a method for study. The interaction of social members, behaviors, and social values in primary school children's learning practices is essential to ethnographic educational research. In a study that uses qualitative research design and methodological perspective to the success of learning management, educational ethnography might also be optional.

Keywords: Ethnography, Classroom research, Learning management, Music in Primary School

บทนำ

ในช่วงระยะเวลาเกือบ 50 ปีที่ผ่านมา แนวทางการทำวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาประเทศไทยมีแนวโน้มพัฒนาในประเด็นการศึกษาและวิธีการศึกษาเป็นลำดับ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาส่วนใหญ่ได้พัฒนาขึ้นจากการทำวิทยานิพนธ์เพื่อจบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา [1-2] และบางส่วนเป็นผลงานวิจัยชั้นเรียนของครูสอนดนตรีทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาของไทย

ผลการศึกษานี้ของนที เขียวชนะนา [1] ได้ชี้ให้เห็นในภาพรวมของการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. 2516-2550 จากจำนวนงานวิจัย 129 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 62 เรื่อง วิจัยเชิงคุณภาพ 67 เรื่อง รวบรวมจากวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา 5 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในภาพรวมของงานวิจัยทั้งหมดมีเนื้อหาสาระหลักแบ่งเป็น 7 หมวด ได้แก่ การเรียนการสอนดนตรี หลักสูตรดนตรี ผลทางจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับดนตรี การวัดและประเมินผลการเรียนดนตรี ประวัติและวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรี การบริหารและการนิเทศการเรียนการสอนดนตรี และวิชาชีพดนตรีตามลำดับ มีเนื้อหาสาระรองอีกจำนวน 27 ประเด็น โดยมีประเด็นรองที่ได้รับความสนใจมากที่สุดใน 5 ลำดับแรก คือ การศึกษาทางด้านสภาพปัญหาการเรียนการสอนการพัฒนานวัตกรรมการสอนดนตรี การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนดนตรี การเรียนการสอนทักษะดนตรี และทัศนคติความคิดเห็นในการเรียนดนตรีตามลำดับ หากพิจารณาในด้านวิธีวิทยาการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive/survey) มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) วิจัยเชิงทดลอง (Lab/Experimental Research) วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development) การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation Research) การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์/เอกสาร (historical/Documentary Research) ตามลำดับ [1]

ในประเด็นเดียวกัน จากวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาของประพันธ์ศักดิ์ พุ่มทองอินทร์ เรื่อง “การศึกษางานวิจัยดนตรีศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2545-2554” [2] ได้สรุปภาพรวมจากการศึกษา งานวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาในประเทศไทยจำนวน 151 เรื่อง และได้ชี้ให้เห็นว่าในช่วงทศวรรษนี้ พบแนวทางการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษาของไทย 6 ประเด็นหลัก คือ (1) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมทางดนตรี (2) งานวิจัยทางด้านสร้างนวัตกรรมใหม่ โปรแกรมการสอน ชุดการสอนและสื่อการสอน (3) งานวิจัยในด้านการบริหารการจัดการดนตรีและหลักสูตรดนตรี (4) งานวิจัยในด้านรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ การใช้เทคโนโลยีและออนไลน์ (5) งานวิจัยด้านการเชื่อมโยงความรู้ในด้านบูรณาการการศึกษา และ (6) งานวิจัยทางดนตรีที่มุ่งสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษา ในภาพรวมของงานวิจัยทั้ง 6 ด้านนี้ ส่วนมากได้ดำเนินการภายใต้การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยการวิจัยแบบทดลองและการวิจัยแบบสำรวจ รวมทั้งการวิจัยเชิงสัมพันธ์และการวิจัยเชิงพัฒนา ซึ่งอาศัยเครื่องมือในการวิจัยที่หลากหลาย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบประเมินทักษะและแบบสัมภาษณ์ ในท้ายที่สุดการแสดงผลการศึกษามากกว่า 90% ได้อาศัยความเที่ยงตรงเชิงสถิติ เช่น การใช้ร้อยละ การใช้ค่าเฉลี่ย S.D การใช้ t-test และสถิติที่ซับซ้อนที่หลากหลายมาวิเคราะห์ ตีความ สรุปเป็นผลการวิจัย

หลังจากปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา งานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาและงานวิจัยของครูดนตรี ในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษาและประถมศึกษา พบว่างานวิจัยจำนวนมากได้ดำเนินการอยู่ในกรอบของการวิจัย

ทางการศึกษาในเชิงปริมาณ [3-4] ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพ [5] รวมถึงการวิจัยแบบผสมผสานวิธีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพนั้น ยังคงได้รับความสนใจอยู่ในจำนวนจำกัด [6-8] โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Educational Ethnography) ไปใช้ในการวิจัยทางการเรียนการสอนดนตรี

ในมุมมองที่สอดคล้องกัน จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” ของยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ วิชาลัมพก์ เหล่าวานิช และมนสิการ เหล่าวานิช [9] ศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 30,112 แห่ง ซึ่งเห็นว่าสภาพจริงของการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนของประเทศไทยนั้นประสบกับปัญหาในหลายมิติ เช่น บุคลากร สื่อการสอน นโยบาย การบริหารจัดการ งบประมาณ เป็นต้น และสะท้อนให้เห็นว่า การสอนดนตรีสากล (และการวิจัยในชั้นเรียน) ยังคงยึดหลักการและทฤษฎีการสอนที่ประยุกต์วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของนักวิชาการดนตรีศึกษาชาวต่างประเทศสามคน คือ โซลตาน โคดาย (Zoltan Kodaly) คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff) และ เอมีล ซาคส์ ดาลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze) จะเป็นการตีความการศึกษาหรือวิจัยในอนาคตจะปรับประยุกต์แนวคิดที่มีได้อยู่ภายใต้กรอบเชิงทฤษฎีของนักวิชาการทางด้านดนตรีศึกษาต้นแบบเพียงสามท่าน ในขณะที่การเรียนการสอนดนตรีไทยในชั้นเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบมุขปาฐะที่เน้นการปฏิบัติ และมีการพัฒนาวิธีการสอนและทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยการสร้างชุดการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของชั้นเรียน [9]

ในปัจจุบันพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ของผู้เรียนมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้นเป็นลำดับ ชั้นเรียนออนไลน์ (Online Classroom) เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากควบคู่ไปกับการเรียนแบบชั้นเรียนปกติ (Onsite Classroom) การศึกษาชั้นเรียนด้วยมุมมองนอกเหนือจากการวิจัยเชิงปริมาณเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งช่วยหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียน

บทความนี้ ต้องการนำเสนอวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Approach) สำหรับปรับใช้กับการศึกษาชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษา (Music Education) ที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำความเข้าใจพฤติกรรมนักเรียน บริบทของห้องเรียน ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน ในฐานะหน่วยย่อยทางสังคมของสถาบันการศึกษา (Educational Institution) ที่เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่มีบทบาทในการขัดเกลา ปลูกฝัง ให้ความรู้ อันมีผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน โดยพิจารณาจากฐานคิดที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน และอิทธิพลบางอย่างในสถานศึกษามีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังที่เดวิด บลูม (David Bloome) ได้กล่าวว่า “ชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษามีส่วนที่ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ว่าห้องเรียนคืออะไรและเกิดอะไรขึ้นที่นั่น” [10] ฉะนั้นการวิจัยในชั้นเรียนทางด้านดนตรีศึกษาด้วยการนำวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาไปปรับใช้จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์ในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง

ชาติพันธุ์วรรณาในชั้นเรียน (Ethnography in Classroom)

คำว่า ethnography แปลเป็นภาษาไทยว่า “ชาติพันธุ์วรรณา” เป็นวิธีการศึกษาของสาขาวิชามานุษยวิทยา (Anthropological Studies) ชาย โพธิสิตา [11] กล่าวว่า โปรนิสโลว์ มาลินอวสกี (Bronislaw Malinowski, 1884-1942) และฟรานซ์ โบแอส (Franz Boas, 1858-1942) เป็นบุคคลสำคัญที่สร้างแบบแผน

และแนวทางการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาให้กับสาขาวิชามานุษยวิทยาามาตั้งแต่ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ด้วยวิธีการศึกษาภาคสนามโดยเข้าไปศึกษาชุมชนและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชุมชนเพื่อสังเกตการณ์เป็นระยะเวลานาน ทำการจดบันทึกพรรณนาถึงบุคคล เหตุการณ์ มุมมอง ความคิดของคนในกลุ่มสังคม (Insider) ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบด้าน วิธีการศึกษาภาคสนามนี้กลายเป็นแนวทางต้นแบบให้กับนักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยานำไปศึกษางานภาคสนาม อลิศรา ศิริศรี [12] ได้สรุปแนวทางการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาตามทัศนะของกรีทซ์ (Geertz) [13] ไว้ว่า

“การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณานี้ ที่แท้จริงแล้วคือการที่นำตัวเราหรือผู้วิจัยเข้าไปสู่สิ่งที่ Geertz เรียกว่า *thick description* หมายถึง ความพยายามที่จะบรรยายหรือพรรณนา (Describe) อย่างละเอียดลึกซึ้ง ถึงเหตุการณ์ ปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้น การตีความหรือการหาความหมาย (interpretation) เพื่อที่จะอธิบายถึงลักษณะและความเป็นไปอันลึกลับซับซ้อนของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาจึงมุ่งไปที่การหาความหมายของพฤติกรรม (Behavior) หรือการกระทำ (Action) ของบุคคลในสังคม หรือในกลุ่มชนหนึ่ง ๆ ซึ่งมีแนวคิดอยู่ว่า พฤติกรรมของบุคคลหรือการกระทำทุกอย่างไม่ได้จบอยู่ในตัวเอง หรือจบอยู่แค่นั้น พฤติกรรมหรือการกระทำทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกมานั้นมีจุดมุ่งหมาย มีความหมายเฉพาะ อาจเป็นความหมายเฉพาะของบุคคลนั้น หรือระหว่างบุคคล”

เมื่อเข้าสู่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 กรอบแนวคิดวิธีการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาถูกประยุกต์และแตกแขนงไปหลายแนวทาง และนำไปใช้ศึกษาในสาขาวิชาอื่นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ในงานวิจัยทางการศึกษา รู้จักกันในชื่อ Classroom Ethnography หรือในอีกชื่อหนึ่ง คือ Educational Ethnography [14] แปลเป็นภาษาไทยว่า “ชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษา”

เพื่อความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียน ด้วยการนำวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณามาใช้ ลำดับต่อไปขอแนะนำเสนอแนวคิดเรื่อง classroom ethnography ของนักวิชาการทางการศึกษาผู้ที่มีบทบาทในการนำวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยด้านชาติพันธุ์วรรณามาใช้กับการศึกษาชั้นเรียน 2 ท่านคือ เฟรดริก อริคสัน (Frederick Erickson) และเดวิด บลูม (David Bloome)

1. แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณาในชั้นเรียนของเฟรดริก อริคสัน (Frederick Erickson)

เฟรดริก อริคสัน (Frederick Erickson) เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ ทางด้านการศึกษาและมานุษยวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (The University of California) เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้คำนึงถึงและสร้างคำเฉพาะสำหรับการศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาว่า “Classroom Ethnography” ในปี 2010 เขาได้เสนอกรอบความคิดเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาชั้นเรียนในบทความเรื่อง Classroom Ethnography ในสารานุกรมการศึกษานานาชาติ (International Encyclopedia of Education) จุดเน้นของแนวคิดอริคสันคือการให้มุมมองเชิงเปรียบเทียบระหว่างวิธีการศึกษาทางด้านชาติพันธุ์วรรณาแบบดั้งเดิมซึ่งอริคสันเรียกว่า “Classic General Ethnography” กับแนวทางของชาติพันธุ์วรรณาที่นำมาปรับใช้กับการวิจัยทางการศึกษาว่า “Classroom Ethnography” อริคสันได้อธิบายว่าการดำเนินการวิจัยในรูปแบบของ Classroom Ethnography ดำเนินการโดยนักวิจัยผู้เป็นบุคคลภายในวัฒนธรรมผู้ที่มีความคุ้นชินกับสิ่งแวดล้อม บุคคล สถานที่ สามารถสังเกต

พฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เข้าใจวิถีชีวิตประจำวันในโรงเรียนได้อย่างใกล้ชิด และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากคนภายในด้วยกัน หรือกล่าวได้ว่า เป็นการศึกษาชั้นเรียนหรือสถานศึกษาโดย “คนใน” ซึ่งเขาเรียกว่า “Domestic Ethnography” ในทางตรงข้าม หากเป็นการทำวิจัยหรือศึกษาภาคสนามโดยนักวิจัยที่เป็น “คนนอก” ในรูปแบบของ “Exotic Ethnography” จะเป็นวิธีการนิยมของการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบดั้งเดิม คือ การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มชน กลุ่มสังคมที่นักวิจัยไม่มีความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของวัฒนธรรมนั้น เช่น ไม่เคยคุ้นเคยกับบุคคลและสถานที่ของพื้นที่ศึกษาแห่งนั้นมาก่อนเข้าไปทำการศึกษภาคสนาม อย่างไรก็ตาม อริคสัน สรุปแนวทางการศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาไว้ 5 กรอบดังนี้ [15]

1. สิ่งเกิดอย่างมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในกิจกรรมที่อยู่ในชีวิตประจำวันในระยะยาว
2. พิจารณาสีงแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในระหว่างการศึกษาภาคสนามและการรายงานผล เช่น สภาพแวดล้อมภายใน ความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลระหว่างบุคคล รวมถึงความแตกต่างของรูปแบบและองค์ประกอบของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับชั้นเรียนและโรงเรียน เป็นต้น
3. การระบุบทบาทของบุคคลในสถานการณ์นั้นในภาพรวม ที่อาจเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการกระทำและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคคลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4. การระบุให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในภาพรวม เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์เฉพาะที่เกิดขึ้น และการแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดและขั้นตอนของกิจกรรมที่เป็นบริบทและประเด็นศึกษา รวมทั้ง ถ้อยคำ คำพูด กริยา อาการของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายในสถานการณ์ศึกษานั้น
5. การระบุถึงการเรียนรู้ และการให้ความหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลภายในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนหรือสถานศึกษา

นอกจากนี้ อริคสัน [15] อธิบายเพิ่มเติมว่า การศึกษาชั้นเรียนในเชิงชาติพันธุ์วรรณานั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาสถานการณ์ ความสัมพันธ์ บทบาทหน้าที่ หรือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรรวม ตัวอย่างเช่น การศึกษาชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาจะเห็นสภาพองค์กรรวมของสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนคือ ครูผู้สอน หรือครูประจำชั้นจะเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียนตลอดทั้งวัน ดังนั้นเงื่อนไขการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นจะอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่มีความอย่างใกล้ชิดกันและคุ้นชิน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระดับประถมศึกษานั้นอาจมีความแตกต่างกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่ครูและนักเรียนไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันตลอดทั้งวัน แต่เป็นเพียงช่วงเวลาของการสอนในรายวิชาที่มีโอกาสทำกิจกรรมในชั้นเรียนด้วยกันเพียงแค่ช่วงเวลาสั้น ๆ

ในอีกมุมหนึ่ง อริคสัน เสนอมุมมองการพิจารณาถึงวิธีการศึกษาชั้นเรียนถึงสิ่งที่ไม่จำเป็นว่าเป็นวิธีการของชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษา ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ [15]

1. การให้ความสำคัญกับการมุ่งอธิบายเนื้อหาของรายวิชาที่สอน
2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่พิจารณาเรื่องอัตลักษณ์บุคคลทางสังคมแบบตายตัวและมองเพียงมิติเดียว โดยที่ในความเป็นจริงบุคลิกภาพทั้งของครูและนักเรียนนั้นอาจ

เปลี่ยนแปลงได้ในหลายรูปแบบ เนื่องจากภายในชั้นเรียนมีนักเรียนที่มีบุคลิกภาพหลากหลาย มีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน ในบางกรณีครูมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้เรียน แต่ในบางกรณี พฤติกรรมหรือการแสดงออกแบบสะท้อนกลับของผู้เรียนอาจมีอำนาจหรืออิทธิพลต่อพฤติกรรมบางอย่างของครู

3. การศึกษาหรือการวิจัยดำเนินการเพียงในช่วงเวลาระยะสั้น เช่น สังเกตและศึกษาในช่วงระยะเวลาเพียง 2 สัปดาห์ หรือการเยี่ยมห้องเรียนเพียงครั้งเดียว

ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกัน สุภางค์ จันทวานิช [16] ได้ยกกรณีตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของไทย โดยได้กล่าวว่า

“ในความเป็นจริงแล้วปรากฏการณ์สังคมและปรากฏการณ์ทางการศึกษาเป็นปรากฏการณ์ที่แยกจากกันไม่ได้และมีลักษณะซับซ้อนไม่สามารถหาคำตอบง่าย ๆ ในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Function) ของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง”

จากคำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาของไทยนั้น เกิดขึ้นในลักษณะที่มีเหตุและปัจจัยทางสังคมนระหว่างบุคคลในหลายมิติที่ซับซ้อน ดังนั้นแนวทางการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) ที่นำมาปรับใช้กับการศึกษาจำเป็นที่จะต้องมองให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม บุคคล เหตุการณ์ สถานการณ์ในเชิงองค์รวมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ในหลายมิติ หลากหลายรูปแบบและซับซ้อนที่ประกอบไปด้วยตัวแปรจำนวนมากที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังที่อริคสัน เรียกการมองสถานการณ์แบบองค์รวมในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนว่า “a holistic view of everyday scenes of classroom life” [15]

ในตอนสรุป อริคสัน เน้นย้ำว่าการทำความเข้าใจบริบทและปัญหาในชั้นเรียนในเชิงองค์รวมจะนำไปสู่ความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หมายความว่าหากต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจไม่สามารถทำได้เพียงการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่ง แต่อาจต้องพิจารณาที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องหลายด้านไปพร้อมกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนของครูอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายความว่า เมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในชั้นเรียน การเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบทั้งหมดในชั้นเรียนอาจมีแนวโน้มเกิดขึ้นตามมา โดยเกิดจากฐานคิดว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่พัฒนาขึ้นบางอย่างอาจต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องในหลายส่วน สิ่งสำคัญ คือผู้วิจัย (ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้สอนด้วยตัวเอง) จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจคุณลักษณะเฉพาะของครูและนักเรียนในชั้นเรียน ว่าโดยธรรมชาติและศักยภาพ ความสามารถ ความสนใจ ความคิดของพวกเขาเป็นอย่างไร และในฐานะนักวิจัยจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงความ “เห็นอกเห็นใจ” และ “เข้าใจ” ในมุมมองของสมาชิกที่เป็น “คนใน” เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการวิพากษ์ วิเคราะห์ หรือเสนอแนวทางในการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางอย่างของบริบทในชั้นเรียนต่อไป

โดยสรุป อริคสัน เสนอวิธีการศึกษาชั้นเรียนเรียกว่า คลาสรูมเอธิโนกราฟี (Classroom Ethnography) เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับมุมมองของ “คนใน” ที่ต้องทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ในสถานศึกษา

สามมิติ คือ ความเข้าใจบริบทนอกชั้นเรียน ความเข้าใจบริบทในชั้นเรียน และความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบริบทนอกชั้นเรียนกับในชั้นเรียน จุดแข็งของการศึกษาโดย “คนใน” คือ ความสามารถสังเกตแบบมีส่วนร่วมมองเห็นสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากถ้อยคำ กริยาอาการ ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น

2. แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณนาของเดวิด บลูม (David Bloome)

เดวิด บลูม (David Bloome) เป็นศาสตราจารย์ด้านการสอนและการเรียนรู้แห่งมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (The Ohio State University) เขาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ classroom ethnography ในหนังสือ language, ethnography, and education: bridging new literacy studies and bourdieu เขียนโดย Michael Grenfell, David Bloome, Cheryl Hardy, Kate Pahl, Jenifer Rowsell และ Brian Street ในปี 2011 [10] บลูม มีฐานคิดว่า การทำความเข้าใจสภาพของชั้นเรียนในมุมมองของชาติพันธุ์วรรณนาวิธีนั้นอยู่ที่การรู้จักการ “ตั้งคำถาม” ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างรอบด้านภายใต้บริบทและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง ชาติพันธุ์วรรณนาในห้องเรียนเป็นวิธีวิจัยที่สร้างคำอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างละเอียดด้วยกรอบคำถามสำคัญคือ “ห้องเรียนคืออะไร” และ “เกิดอะไรขึ้นบ้างในห้องเรียน” การให้คำอธิบายต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างละเอียดนั้น จะสามารถบ่งบอกถึงปัญหาเชิงลึกที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อชั้นเรียน นอกจากนี้การสังเกตในเรื่องของรูปแบบการใช้ภาษาสื่อสารที่อาจเป็น “คำ” หรือ “กริยาอาการ” บางอย่างที่ใช้เป็นการเฉพาะระหว่างของสมาชิกในห้องเรียน ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจถึงการรับรู้ความหมายและพฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก ความเข้าใจในรายละเอียดเหล่านี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนในเชิงคุณภาพ ที่จะนำไปสู่การเป็นแรงขับเคลื่อนให้กับการกำหนดและเกิดทิศทางใหม่ในการพัฒนาวิธีการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในห้องเรียนที่มาจากความเข้าใจชั้นเรียนตามสภาพที่เป็นจริงและมีรูปแบบเฉพาะ

บลูมตั้งข้อสังเกตว่า ในอดีตนักวิจัยด้านการศึกษาใช้แนวทางที่แตกต่างกันอย่างน้อย 3 รูปแบบในการวิจัยชั้นเรียนด้วยวิธีการของชาติพันธุ์วรรณนา คือ ประเภทแรก การทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับครูเพื่อช่วยให้ครูนำแนวคิดทางการศึกษาที่ทันสมัยไปสู่การปฏิบัติจริง ประเภทที่สอง คือการทำวิจัยเพื่อความคาดหวังที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการศึกษาในเชิงรูปธรรมมากขึ้นและทันที่กับสถานการณ์และประเภทที่สาม คือ ความพยายามของนักวิจัยที่จะอธิบายการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและให้ความสำคัญกับการอธิบายสภาพชีวิตส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน บลูมมองว่าการศึกษาในรูปแบบชาติพันธุ์วรรณนาในชั้นเรียน คือ การศึกษาถึงกิจกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์อย่างครบถ้วนและรอบด้านซึ่งสามารถระบุและพรรณนาธรรมชาติทางวัฒนธรรมและสังคมของชั้นเรียนในประเด็นต่าง ๆ ได้หลายมิติ เช่น บทบาทหน้าที่ ความหมาย เงื่อนไขที่นำเข้า การแยกแยะเหตุการณ์ระหว่างชั้นเรียนและในช่วงพักการเรียนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

สำหรับเรื่องการตั้งคำถามพื้นฐานที่สำคัญ บลูมให้ตัวอย่างการตั้งคำถามที่หลากหลาย เช่น ห้องเรียนคืออะไร อะไรอยู่ในห้องเรียน ใครอยู่ในห้องเรียน มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นต้น คำถามเหล่านี้ คือ วิธีการปรับมโนทัศน์ผู้วิจัยให้อยู่ในกรอบของการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการหาคำตอบต่อปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา ที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นของการให้ความสำคัญ

กับ “สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติในชีวิตประจำวัน” [10] ที่อยู่ภายในห้องเรียนและโรงเรียน

จากแนวทางข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยในเชิงชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษาตามแนวคิดของบลูม ให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนหรือสถานศึกษาที่มาจากความเข้าใจถึงที่มาของปัญหาและบริบทที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างถ่องแท้ แนวทางการแก้ปัญหาเป็นไปตามมุมมองและบริบทของ “คนใน” (emic perspective) เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้เวลานานเพียงพอต่อการศึกษาสภาพที่แท้จริงของปัญหาได้อยู่กับสภาพบริบทของห้องเรียนและโรงเรียนที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้ ด้วยฐานความคิดเรื่อง “เข้าใจบุคคลอื่น” สามารถนำไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติของการศึกษาได้ [12]

ชาติพันธุ์วรรณาในห้องเรียนดนตรี

แพทที เจ. เครอเกอร์ (Patti J. Krueger) จากมหาวิทยาลัยพูเกต ซาวนด์ (University of Puget Sound) ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นอีกคนหนึ่งที่ยึดแนวทางการศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณาว่า “educational ethnography” เครอเกอร์มองว่างานทางด้านชาติพันธุ์วรรณาทางการศึกษานั้น เกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนง เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยาและมานุษยวิทยา และสามารถนำวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาไปปรับใช้กับดนตรีศึกษา (Music Education) ในมิติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การให้ความหมายและความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมตนเองได้เป็นอย่างดี เขาพยายามเปิดพื้นที่ให้กับดนตรีศึกษาในการนำชาติพันธุ์วรรณาวิธีมาปรับใช้ โดยการนำเสนอบทความเรื่อง ethnographic research methodology in music education เผยแพร่ในปี 1987 จุดเด่นของงานเขียนของเครอเกอร์ [18] คือ การให้มุมมองในภาพกว้างเกี่ยวกับการนำแนวทางของชาติพันธุ์วรรณาไปปรับใช้กับทางด้านดนตรีศึกษาผ่านการยกตัวอย่างการศึกษาของนักการศึกษา เช่น การศึกษาของซิมเมอร์มาน (Zimmerman) [17] จากดุซกีนินท์เรื่อง The musical experience of two groups of children in one elementary school: an ethnography study มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (The Ohio State University) งานวิจัยนี้ให้ข้อสรุปว่า แนวทางการศึกษาทางด้านชาติพันธุ์วรรณาเป็นวิธีการที่มีคุณค่าสำหรับศึกษา สืบค้น และหาคำตอบในชั้นเรียนดนตรี เนื่องจากเป็นแนวทางการศึกษาที่ช่วยให้ค้นพบคำถามใหม่ที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อนทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ เนื่องจากเป็นกระบวนการวิจัยมุ่งการหาคำตอบที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด สัญลักษณ์ ความหมาย การให้คุณค่า ความสัมพันธ์ของทั้งบุคคลรวมถึงการกระทำและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏได้ในหลายรูปแบบ ข้อแนะนำของเครอเกอร์อยู่ในลักษณะของการชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนและการวิจัยของชาติพันธุ์วรรณาวิธีที่สามารถนำไปปรับใช้กับดนตรีศึกษาในภาพรวมจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการและสามารถเชื่อมโยงทางความคิดในหลายประเด็นในขณะดำเนินการวิจัย เช่น การเก็บข้อมูล กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง เป็นต้น สรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้ [18]

1. การเก็บข้อมูล (Data Collection)

วิธีการสำคัญสำหรับการเก็บข้อมูล คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่เป็นกิจกรรมประจำวัน และเหตุการณ์สำคัญของพื้นที่ศึกษา การสัมภาษณ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายกับบุคคลต่าง ๆ ตลอดทั้งปี เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่จะต้องเป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นปกติในลักษณะของความเป็นคนใน [18] สำหรับในชั้นเรียนดนตรีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมี

ส่วนร่วมในขณะที่ทำกิจกรรมดนตรี ก่อนทำ ระหว่างทำและหลังทำ พร้อมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่ร่วมในเหตุการณ์คือสิ่งพื้นฐานที่ต้องดำเนินการ ในฐานะผู้วิจัยบางกรณีผู้สอนสามารถมีบทบาทเป็นผู้วิจัยได้ในคราวเดียวกัน หากเป็นเช่นนั้น สิ่งที่ต้องพึงระวังในการเก็บข้อมูลคือควรหลีกเลี่ยงการแทรกแซงหรือสร้างเงื่อนไขบางอย่างที่ส่งผลประโยชน์กับผลงานวิจัยจนทำให้การแสดงผลของกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ได้เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ

2. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี (Theoretical Framework)

กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นและนำไปใช้สำหรับกำหนดและเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีต่างๆ อาจต้องใช้ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาเป็นกรอบพื้นฐานของการศึกษา เพื่อตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจใน 2 ประการ ตามมุมมองของนักชาติพันธุ์วิทยา คือ ความเข้าใจในความเชื่อ ค่านิยม การกระทำของบุคคลที่กำลังศึกษา และจะต้องคำนึงถึงความเป็นนามธรรมและความหมายของสิ่งที่กำลังสังเกต สามารถวิเคราะห์ในระดับของการทำงานทางทฤษฎี ซึ่งสำหรับการวิจัยทางด้านชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษาแล้ว จำเป็นที่จะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและหน่วยงานสำคัญในภาพรวมและภาพย่อย เช่น ความสัมพันธ์ทางสังคมของโรงเรียนกับชั้นเรียนที่อาจมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของการยอมรับหรือต่อรองที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และมีผลต่อสิ่งที่ปรากฏจริงในห้องเรียน ที่สำคัญกรอบทฤษฎีนี้ต้องไม่ใช่ทฤษฎีในเนื้อหาทางดนตรีที่ใช้สอนในชั้นเรียน แต่เป็นทฤษฎีที่ผู้วิจัยต้องการนำมาช่วยอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่เกิดมาจากกรอบคำถามการวิจัยที่ชัดเจน [18]

3. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนา มีประเด็นสำคัญที่เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย คือ ความสามารถของผู้วิจัยในการระบุและให้คำอธิบายสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 5 อย่าง ประกอบด้วย (1) สามารถระบุและให้คำอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของผู้วิจัยได้ว่า มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอย่างไรบ้าง (2) สามารถให้คำอธิบายภูมิหลังของวิชาและบุคคลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเห็นภาพในองค์รวมในเชิงความสัมพันธ์ของเนื้อหารายวิชา กิจกรรม บุคคล (3) สามารถให้คำอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ห้องเรียน พื้นที่การทำงานที่อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน (4) สามารถระบุวิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายนั้นกระทำในโอกาสใดและในเงื่อนไขใด และข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นั้นถูกคัดเลือกมาด้วยเหตุผลใด และ (5) สามารถอธิบายโครงสร้างของกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยว่า ประเด็นศึกษาที่กำลังให้ความสำคัญอยู่นั้น ผู้วิจัยอาศัยแนวทางและกรอบความคิดทางทฤษฎีใดมาเป็นกรอบในการหาคำตอบ [18] โดยทั่วไปแล้วอาจมีความยืดหยุ่นสูงหรืออาจเปลี่ยนจุดยืนทางทฤษฎีระหว่างการดำเนินการวิจัยอันเนื่องมาจาก สถานการณ์ เหตุการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของโรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง

4. ความเที่ยงตรง (Validity)

สิ่งสำคัญของความเที่ยงตรงของการวิจัย คือ การแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องและเที่ยงตรงอย่างระมัดระวังในการสร้างข้อสรุป ถึงแม้ว่าแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีความยืดหยุ่นในการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ แต่การตรวจสอบบริบทของสถานการณ์อย่างเป็นธรรมชาติอย่างรอบด้านจะเป็นจุดแข็งให้กับข้อสรุปได้ [18]

นอกจากนี้ เครือเกอร์ เสนอแนะการนำวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาไปปรับใช้กับการศึกษาทางด้านดนตรีศึกษาว่า ควรเริ่มต้นที่การพิจารณาถึงผลกระทบของอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยให้ความสำคัญกับการสังเกตถึงความเป็นไปของเหตุการณ์ในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ พร้อมทั้งให้คำอธิบายเหตุการณ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นได้อย่างละเอียดไปพร้อมกับการตรวจสอบความสัมพันธ์ของเหตุการณ์นั้น ซึ่งอาจต้องตีความ และมีความเข้าใจในความหมายของชั้นเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติตลอดเวลา [18]

การวิจัยชั้นเรียนด้วยวิธีชาติพันธุ์วรรณนาในห้องเรียนดนตรีสำหรับเด็กประถม

หลักจากปีคริสต์ศักราช 1900 เป็นต้นมา เป็นช่วงเวลาที่นักวิชาการทางด้านดนตรีศึกษาชาวตะวันตกเริ่มให้การยอมรับวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาและนำมาปรับใช้ในการวิจัยทางด้านดนตรีศึกษามากขึ้นเป็นลำดับ [19] เช่น การศึกษาปรากฏการณ์ทางดนตรีในโรงเรียน การอธิบายถึงค่านิยมและรสนิยม ทางดนตรีของนักเรียนในโรงเรียน การตรวจสอบปรากฏการณ์ดังกล่าวได้นำไปต่อยอดสำหรับการออกแบบและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนต่อไป เอสคอร์รา (Ezquerro) [19] แสดงทัศนะว่า จุดแข็งของชาติพันธุ์วรรณนาในการศึกษาทางด้านดนตรีศึกษา คือ การศึกษาแบบองค์รวมด้วยการใช้ประสบการณ์ศึกษาภาคสนามอย่างลึกซึ้ง การศึกษาวัฒนธรรมด้วยความเคารพในจริยธรรม เข้าใจบริบทในเชิงลึก และรวบรวมมุมมองที่หลากหลาย

ตัวอย่างผลงานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของเอมิลี เฮอร์ธา สตราบ (Emily Theresa Strab) [20] แห่งมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ (University of Maryland) เรื่อง *our musical school: ethnographic method and culturally relevant pedagogy in elementary general music* ด้วยพื้นฐานการศึกษาที่จบปริญญาตรีทางด้านดนตรีศึกษา (Music Education) และศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยา (Ethnomusicology) เมื่อทำงานเป็นครูสอนดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดเล็กในเมืองชนบททางตอนใต้ของรัฐแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา สตราบสนใจที่จะศึกษาว่าภูมิหลังทางวัฒนธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์กับแนวเพลงที่เด็ก ๆ ชอบอย่างไร และในฐานะครูและนักวิจัยเธอจะนำผลการศึกษาไปพัฒนาแบบเรียนดนตรีในห้องเรียนที่เหมาะสมได้อย่างไร สตราบค้นพบว่า แนวเพลงฮิปฮอป (Hip Hop) เป็นแนวเพลงที่เด็กส่วนใหญ่ในโรงเรียนชอบร้องชอบเต้นและกล้าแสดงออกไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่อยู่ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน เช่น ในขณะที่นักเรียนอยู่ในสนามเด็กเล่น สถานที่ต่าง ๆ ในหลายโอกาส ถึงแม้ในหลักสูตรดนตรีแกนกลางจะไม่ได้จัดให้เพลงฮิปฮอปอยู่ในหลักสูตร แต่สตราบทำการทดลองปรับแนวทางการสอนโดยใช้เพลงฮิปฮอปมาเป็นสื่อกลางให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างของเพลงสมัยนิยม (Popular Music) ตามทฤษฎีดนตรีและเชื่อมโยงไปถึงลักษณะเฉพาะของเพลงฮิปฮอป สตราบสังเกตว่าบรรยากาศชั้นเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียนมีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจกับกิจกรรมในชั้นเรียน ในท้ายที่สุด สตราบพบว่า ถึงแม้จะเป็นเพียงเด็กชั้นประถมศึกษาแต่เขาก็สามารถแต่งเนื้อเพลงในท่อนแร็ป (Rap) ได้ เด็กสามารถสร้างสรรค์เพลงขึ้นใหม่ที่เป็นผลงานของพวกเขาและแสดงคอนเสิร์ตในการเรียนครั้งสุดท้าย นักเรียนมีความสุขในการเรียน กล้าแสดงออกเนื่องจากนักเรียนภูมิใจกับผลงานการสร้างสรรค์เพลงที่เป็นของตัวเองและสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของพวกเขา [20]

กรณีตัวอย่างอีกหนึ่งกรณี เป็นประสบการณ์การศึกษาชั้นเรียนของผู้เขียนที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการตีพิมพ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยนำวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนามาปรับใช้ซึ่งได้พัฒนาจากประสบการณ์การศึกษาของผู้เขียน กล่าวคือ ภูมิหลังทางการศึกษาของผู้เขียนมีลักษณะเช่นเดียวกับเอมิลีเฮอร์ธา สตราบ (Emily Theresa Strab) ที่ได้ยกตัวอย่างไปข้างต้น คือ ผู้เขียนสำเร็จการศึกษาใน

ระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาดนตรีศึกษา (Music Education) และสำเร็จปริญญาโทในสาขามานุษยวิทยา ดนตรี (Ethnomusicology) ทำงานเป็นครูสอนดนตรีในระดับประถมศึกษาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี มีความสนใจที่จะการบูรณาการวิจัยในชั้นเรียนในกรอบของชาติพันธุ์วรรณาวิธี โดยที่งานวิจัยชั้นเรียนที่ศึกษานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเรียนรู้เชิงจินตนาการ (Imaginative Learning) ของนักเรียนตามแนวทางของ ฮอลเซอร์ (Holzer) [21] เกี่ยวกับการรับรู้ การให้คุณค่า และแสดงออกถึงพฤติกรรมในการเรียนทักษะปฏิบัติ เครื่องดนตรีไทย (ขิม) โดยใช้แบบจำลองแผนผังหน้าขิมแทนการเรียนด้วยเครื่องดนตรีจริงในการเรียนแบบชั้นเรียนออนไลน์ในช่วง Covid-19 Lockdown ศึกษาชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บทเพลงที่คัดเลือกมาเป็นแบบฝึกหัด คือ เพลงไอ้เท่ง งานวิจัยดังกล่าว ครูผู้สอนทำหน้าที่สองบทบาท คือ เป็นทั้งผู้สอนและผู้วิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาในการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย 2 ข้อ คือ (1) วิธีการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างไร เมื่อใช้แผนผังหน้าขิมเรียนรู้อุปกรณ์เครื่องดนตรี และ (2) หลังจากที่ผู้เรียนผ่านการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีด้วยการใช้แผนผังหน้าขิมแล้ว นักเรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีจริงได้หรือไม่ การเก็บข้อมูลกระทำด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมทั้งหมดมาสะท้อนผลแบบสะท้อนกลับ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) ปฏิสัมพันธ์การสนทนา ระหว่างผู้สอนกับนักเรียนภายในชั้นเรียนถูกถอดรหัสโดยตัดคำสำคัญ (Descriptive Coding) [22] ที่สะท้อนถึง การรับรู้ การให้คุณค่า และการแสดงออกทางการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจึงนำคำเหล่านี้ไปตีความและสร้างคำอธิบายเชิงพรรณนาตามกรอบแนวคิดเรื่อง imaginative learning [21] ด้วยการหาความเชื่อมโยงเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ แผนผังหน้าขิม คำสำคัญที่ครูใช้สื่อสารและคำสำคัญที่นักเรียนใช้โต้ตอบกับครูและเพื่อนร่วมชั้น เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีผลต่อลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการแสดงออกที่แสดงถึงวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนมีวิธีการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ **1) การเลียนแบบ (Imitation)** ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ การเลียนแบบเสียง (Sounds Imitation) และการเลียนแบบเทคนิคการตีขิม (Techniques Imitation) **2) การจินตนาการ (Imagination)** เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดำเนินไปพร้อมกับการเลียนแบบ การจินตนาการของเด็กขณะต่อเพลงเป็นการจินตนาการถึงเสียงต้นแบบที่สาธิตโดยครู ขณะที่เด็กท่อนองเพลงและตีแผนผังขิมจำลองไปพร้อมกัน นักเรียนนึกถึงและรู้สึกถึงเสียงขิมจริงแทนที่จะเป็นเสียงกระทบของของไม้ตีขิมกับแผ่นกระดาษที่เป็นแผนผังขิมจำลองที่อยู่ตรงหน้า เมื่อวรรคเพลงวรรคใดมีการบรรเลงเพลงซ้ำสองหรือสามรอบ นักเรียนบางคนบอกว่าเขานึกเป็นภาพสัญลักษณ์และเครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ คือ **คุณสอง ยกกำลังสอง คุณสาม** เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กมีการเชื่อมโยงความรู้ทางดนตรีกับความรู้ทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นความรู้เดิมเข้าด้วยกัน และ **3) การแสดงออก (Expression)** คือ พฤติกรรมสะท้อนของระบบความคิดออกมาเป็นพฤติกรรมทางดนตรี และพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าเขาสามารถเข้าถึงเป้าหมายและความรู้นั้นได้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลงเป็นทำนอง การเคลื่อนไหวมือเพื่อบรรเลงเครื่องดนตรี การแสดงออกเป็นคำพูด คำถาม รวมถึงการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น การหัวเราะ ความมั่นใจ รวมถึงความวิตกกังวลว่าตนเองยังไม่ถูกต้อง ในหลายครั้งที่ผู้สอนสังเกตพบว่าการเปรียบเทียบ การแข่งขัน การวัดความสามารถของตนกับเพื่อนในชั้นเรียนเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาบ่อยครั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนคนนั้นมีความมั่นใจในตนเอง และเชื่อมั่นว่าเขาสามารถทำตามเป้าหมายได้แล้ว ในขณะที่มีนักเรียนบางคนแสดงความมั่นใจกับเพื่อนด้วยการช่วยอธิบายและบอกวิธีการตามที่เขาเข้าใจ

แผนผังหน้าchimจำลองที่นำมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในงานวิจัยดังกล่าว เป็นเครื่องดนตรีสมมุติที่ไม่สามารถผลิตเสียงดนตรีจริงออกมาได้ แต่เป็นสื่อกลางในการสร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และสร้างความรู้ในการเล่นเครื่องดนตรี การเรียนรู้ (Learning) การรับรู้ (Perceiving) การให้คุณค่า (Valuing) และการแสดงออก (Expressing) ในชั้นเรียนดนตรีออนไลน์ กระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจินตนาการถึงเสียงต้นแบบ การจดจำเสียงต้นแบบ การโต้ตอบ การซักถาม ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในเรื่องทำนอง จังหวะ วิธีการบรรเลง นำไปสู่ความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีจริงได้ แม้นักเรียนจะไม่ได้มีโอกาสฝึกซ้อมด้วยเครื่องดนตรีจริงก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเดวิสและมาเฮอร์ (Davis and Maher) [23-24] ในเรื่องการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ที่อาจจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของรูปแบบ (Models) สัญลักษณ์ (Symbols) แผนภาพ (Diagrams) การบันทึกโน้ต (Notation) ที่เฉพาะเจาะจงและเกี่ยวข้องกับเสียงของดนตรี และความสามารถทางดนตรีที่เป็นผลผลิตมาจากการเรียนรู้ทางดนตรีที่เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติของเด็ก และในท้ายที่สุดนักเรียนทุกคนที่เรียนเพลงไอ้เท่งด้วยแผนผังหน้าchimจำลอง สามารถบรรเลงเพลงไอ้เท่งด้วยchimจริงได้ในการเรียนครั้งสุดท้าย

จากงานวิจัยทั้งสองชิ้นข้างต้น เป็นกรณีตัวอย่างของการนำแนวทางด้านชาติพันธุ์วรรณามาปรับใช้กับการเรียนการสอน มุมมองของการทำความเข้าใจพฤติกรรมนักเรียน บุคคล และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชั้นเรียนและโรงเรียน ช่วยให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้และการเรียนรู้ของนักเรียน อนึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติของนักเรียนได้เกิดขึ้นนั้น สืบเนื่องจากความสนิทสนม ใกล้ชิด และการให้ความไว้วางใจต่อครู (ที่มีบทบาทเป็นนักวิจัย) พฤติกรรมต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีรูปแบบเฉพาะที่ครูสามารถนำไปพิจารณาจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ในโอกาสต่อไป

สรุป

วัฒนธรรมโรงเรียนหรือวัฒนธรรมชั้นเรียนที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย ข้อกำหนด ภาวะเปียบของโรงเรียน ที่ผู้บริหาร ครู นักเรียนมีความเชื่อและยึดถือปฏิบัติในโรงเรียน บางโรงเรียนอาจมีความเคร่งครัดแต่บางโรงเรียนอาจมีความยืดหยุ่นในข้อปฏิบัติแตกต่างกันไปตามบริบท และมีความเป็นไปได้ที่สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลหรือเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียนไม่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ถึงแม้นักเรียนและบุคลากรจะอยู่ภายใต้นโยบาย กรอบมาตรฐานหลักสูตร หรือข้อตกลงในชั้นเรียนที่เป็นสิ่งกำหนดพื้นฐานที่ครูผู้สอนและนักเรียนต้องปฏิบัติตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนได้เหมือนกันเสมอไป ดังนั้นในฐานะครูผู้สอนหรือนักวิจัยหากมุ่งความสนใจไปที่การทำ ความเข้าใจ “ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก” และ “บริบทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้” นั้น ไม่ว่าจะวิชาใดก็ตาม ทั้งบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจะช่วยสร้างบรรยากาศของความสุขและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้มากขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการสอนของครู

อนึ่งการทำ ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชั้นเรียน นอกชั้นเรียนและบริบทในเชิงองค์รวมเป็นสิ่งที่ช่วยให้เห็นอีกแง่มุมหนึ่งในเชิงปฏิสัมพันธ์ของบุคคล นับเป็นสถานการณ์แวดล้อมที่มีความสำคัญต่อการกระตุ้น ผลักดัน หรือลดทอนความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยเหตุนี้มุมมองเรื่องชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographical Approach) ช่วยให้ผู้ศึกษาตระหนักถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและ

ผู้สอน ผู้ที่เป็นสมาชิกร่วมในสังคมชั้นเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กันในหลายเรื่อง วิธีการสอนที่มุ่งเข้าไปที่ผลผลิต ผลลัพธ์ ตามกรอบแนวคิด process-product theories เพียงอย่างเดียวนั้น อาจทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่ถูกมอง เสมือนเป็นผลิตผลในเชิงอุตสาหกรรมการศึกษามากเกินไป ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นจากการใช้นโยบายบางอย่าง ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทและสภาพจริงของห้องเรียนและสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันในเชิงบริบท และ อาจนำไปสู่การมองข้ามในเรื่องธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนที่แตกต่างกัน การมองเห็นปัญหาในระดับรากหญ้า จากห้องเรียนไปพร้อมกับการเข้าใจความสัมพันธ์ของปัญหาในภาพรวมทั้งในระดับห้องเรียน โรงเรียน รวมถึง บริบทท้องถิ่นเป็นความรู้ที่สามารถช่วยให้ครูทราบแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เป็นหัวใจของระบบ การศึกษา คือ การพยายามหาทางพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

สำหรับวิชาดนตรี ในบางโรงเรียนอาจเป็นช่วงเวลาและพื้นที่แห่งความสุขของนักเรียน แต่ในบางโรงเรียน อาจเป็นรายวิชาของความทุกข์และความเคร่งเครียด ซึ่งทั้งสองด้านอาจเกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง ในฐานะครูผู้สอนและนักวิจัยอาจมีวิธีการหาคำตอบและสามารถแก้ปัญหาได้ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับการวิจัย ทางดนตรีศึกษานั้น สามารถนำวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษา (Educational Ethnography) มาเป็นทางเลือกสำหรับการเปิดมุมมองให้กับครูหรือนักวิจัยได้เห็นถึงความมีลักษณะเฉพาะในการเรียนรู้ของ นักเรียน และช่วยให้ครูอาศัยข้อได้เปรียบของความเป็น “คนใน” ที่เข้าใจสภาพปัญหาและบริบทอย่างถ่องแท้ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นเรียนดนตรี ระดับประถมศึกษาที่นักเรียนอยู่ในช่วงวัยที่มีความอ่อนไหวต่อการเรียนรู้ อีกทั้งเด็กในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มที่ จะมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกับเด็กที่อยู่ในยุคสองทศวรรษที่ผ่านมา อันเนื่องมาจากผลของการพัฒนาสื่อและ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เด็กสามารถเข้าถึงความรู้ทางดนตรีได้ในหลายรูปแบบตามความสนใจ ของพวกเขา ซึ่งอาจอยู่นอกกรอบของชุดความรู้ที่ถูกจัดวางไว้ในหลักสูตรการศึกษา การนำกระบวนการวิจัย เชิงชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษา มาปรับใช้ศึกษาในชั้นเรียนดนตรีเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ และช่วยให้ เข้าใจบริบทและสภาพปัญหาชั้นเรียนในเชิงลึกที่จะนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียน การสอน ให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ต่อไป

References

- [1] Chiengchana, N. (2007). *Synthesis of research in music education: Meta-analysis content analysis* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University. (in Thai)
- [2] Pumin, P. (2014). *An analytical study of music education research in Thailand during 2002-2011* [Unpublished doctoral dissertation]. Mahidol University. (in Thai)
- [3] Suttachitt, N., Chiengchana, N., & Treemas, C. (2018). The development of training modules for elementary music teacher, grades 4-6 on teaching music based on Kodaly principles and brain-based learning theory. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University, 10(2)*, 276-294. (in Thai)
- [4] Trachoo, K., Chuangprakhon, S., & Lohamart, C. (2021). The development of musical learning activities based on Dalcroze structural model for Prathomsuksa 4 students. *Journal of Humanities and Social Science, Mahasarakham University, 40(4)*, 7-18. (in Thai)

- [5] Tongnam, Y., & Suttachitt, N. (2019). The transmission processes in Tro performance by Thongchai Samee. *Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University*, 40(4), 7-18. (in Thai)
- [6] Udtaisuk, D. (2018). Analysis of factors affecting achievement in music enculturation from Kru Surang Duriyapan (Thai national artist), who made a major contribution to Thai vocal Music. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 46(4), 168-187. (in Thai)
- [7] Huncharoen, G. (2018). Teaching module on listening skills applied from Orff, Kodaly and Dalcroze methods for grade 1 students. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 10(1), 60-90. (in Thai)
- [8] Sastra, U., Triwaranyu, C., & Chuppunnarat, Y. (2019). An instructional process for promoting ability in Thai musical creativity for lower secondary students: Lesson learned from the National Artist in Performing Art (Thai Music). *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 47(2), 544-568. (in Thai)
- [9] Chuppunnarat, Y., Laovanich, V., & Laovanich, M. (2018). *The status and approach of music education resource management in Thailand's institutions: Ministry of Culture's policy formulation and implementation*. Ministry of Culture. (in Thai)
- [10] Bloome, D. (2011). Classroom ethnography. In M. Grenfell, D. Bloome, C. Hardy, K. Pahl, J. Rowsell & B.V. Street (Eds.), *Language, ethnography, and education: Bridging new literacy studies and Bourdieu* (pp. 6-25). New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203836057-2>
- [11] Phothisita, C. (2009). *Sciences and arts of qualitative research* (5th ed.). Amarin Printing. (in Thai)
- [12] Sirisri, A. (1988). The using of ethnographical methodologies in educational research. *Journal of Research Methodology*, 3(2), 19-29. (in Thai)
- [13] Geertz, C. (1973). *The interpretation of culture*. Basic Books.
- [14] Masemann, V. L. (1982). Critical ethnography in the study of comparative education. *Comparative Education Review*, 26(1), 1-15.
- [15] Erickson, F. (2010). Classroom ethnography. *International Encyclopedia of Education*, 320-325.
- [16] Janthawanich, S. (2016). *Qualitative research methodologies* (23rd ed.). Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- [17] Zimmerman, J. R. (1982). *The musical experiences of two groups of children in one elementary school: An ethnographic study* [Unpublished doctoral dissertation]. The Ohio State University, Columbus.

- [18] Krueger, P. J. (1987). Ethnographic research methodology in music education. *Journal of Research in Music Education*, 35(2), 69-77.
- [19] Victor, E. (2014). I did that wrong and it sounded good: An ethnographical study of Vernacular music making in higher education [Unpublished doctoral dissertation]. University of South Florida.
- [20] Emily, T.S. (2011). *Our musical school: Ethnographic methods and culturally relevant pedagogy in elementary general music* [Unpublished master's thesis]. University of Maryland.
- [21] Holzer, M.F. (2007). *Aesthetic education, inquiry and the imagination*. Lincoln Center Institute for the Arts in Education.
- [22] Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd edition). SAGE.
- [23] Davis, R. B., & Maher, C. A. (1990). What do we do when we do mathematics? In R. B. Davis, C. A. Maher & N. Noddings (Eds.), *Constructivist views on the teaching and learning of mathematics. Journal for Research in Mathematics Education Monograph* (4th ed.). (pp. 65-78). Reston: National Council of Teachers of Mathematics.
- [24] Maher, C. A. (2005). How students structure their investigations and learn mathematics: Insights from a long-term study. *The Journal of Mathematical Behavior*, 24(1), 1-14.

Efficacy of Flipgrid App as an Assistant for Speaking Skill Development in EFL Classroom

Nualpen Puangpunsi^{1*}

---

¹ Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silpakorn University, Phetchaburi, 76120, Thailand

*Corresponding author:puangpunsi_n@silpakorn.edu

(Received: May 13, 2023; Revised: July 18, 2023; Accepted: August 4, 2023)

Abstract

This study purposed to investigate whether the use of Flipgrid app can develop the speaking performance in an English class. It also examined the students' perception towards the use of Flipgrid in an improvement of English speaking. Through purposive sampling, 17 university students who were not majoring in English agreed to participate in the experiment. Data obtained from the four speaking tasks assigned to assess the development of speaking skill were analyzed using a paired sample *t-test*. Mean and percentage were used to interpret students' perception of the use of Flipgrid in the current study. The study found difference of speaking score between speaking TASK1 VS TASK3 ($p=0.0139$) and also revealed significant difference between TASK1 and TASK4 ($p= 0.0001$). It can be concluded that Flipgrid is a promising tool for assisting students in the development of English-speaking performance. In addition, students expressed the high level of satisfaction ($M=3.909$) with the use of Flipgrid in English speaking development and verified the benefits they received from the use of Flipgrid ($M=4.091$), namely the increasing of confident in speaking English ($M=4.394$) and engaging the presentation skill ($M=4.176$). In conclusion, Flipgrid can be a beneficial tool for enhancing speaking skill and encouraging the positive learning environment to students which are the important factor for learners.

Keywords: Flipgrid app, English Speaking, Feedback, EFL Classroom

Introduction

When smartphone is ubiquitous equipment among global citizens, it freely opens the gates to connect a number of technologies and information in any fields. In term of education, majority of learners are part of a screen-based society, it allows their lives more comfortable and convenience to interact with peers and/or family members. This might be the reason why an instructor should plan and decide for the most available technology to promote learning process and develop the 21st century skills [1]. In addition, online technology becomes the essential tools to support both teaching and learning activities in the today classroom environment. A study found that the use of technology in teaching and learning may improve learning-teaching activities by providing access to more students, facilitating self-paced online learning, offering an individual path of learning, making teaching and learning more student-center, promoting learners' autonomy and increasing the willingness to learn effectively [2-3]. In addition, the integrated technology provides opportunities to access the authentic language learning resources that exposes learners to the real-world language use. An integration of online technology in the classroom is beneficial for both teachers and students. When using educational technologies, the motivation in learning increases and the cognitive interest of students is stimulated, and the effectiveness of independent work improved [4].

Significantly in a language classroom, varieties of technology platform such as Facebook, Twitter, Wikis, Quizizz, Kahoot, and Flipgrid are introduced by the EFL instructors to their learners. A technology integrated language classroom usually allows students to experience more fruitful environment through the learning activity and it highly responses to the nature of Z Generation learners who are naturally familiar with technology and talented in digital competence [5]. Many experts in education have shown that an implementation of the following technologies indicated the beneficial feedback of the online technology platform usage had a good impact on learners' performance because they improved their language skills, teamwork building, collaborative learning, and critical thinking and assist them in practicing language skills, acquiring new vocabularies, and improving their understanding on the lesson [6-7].

English in Thailand is described as foreign language that is mentioned as fundamental subject among Thai students. Most Thai students mainly experience an English-speaking environment only in the classroom situation which is around 2-3 hours per week, however, when the class ended, L1 is preferable and majority of them feel awkward to speak English to others. That is why speaking is often considered as the toughest skill among EFL learners. Additionally, some of them are nervous to speak English for communication purposes outside the classroom. Besides, the difference of language structure and content sometimes decreases the confidence in speaking since they are afraid of making a mistake and the feeling of nervousness. In EFL classroom, students often confront some problems related to pronunciation, fluency, grammar and vocabulary. Moreover, in a speaking class, those students face the problem that related more to psychological factors such as anxiety, fear of making mistakes, unwillingness and fear of negative evaluation than those linguistic factors like the lack of vocabulary, pronunciation, insufficient knowledge of grammar rules, reading and oral presentation [8-9]. Such difficulties prevent EFL learners to use the language in communication frequently, especially in speaking skill.

Owing to the capability of online technology in promoting effectiveness in learning and enhancing the positive learning environment, an adoption of Flipgrid - a free video discussion platform was introduced to examine its role in developing English speaking skill in the current study.

Objectives

This study proposed to 1) investigate the result of using Flipgrid app, an online video-based discussion platform, in enhancing students' speaking skill, and 2) to figure out the students' perception towards the role of the app in development of speaking performance.

Literature Review

Integration of Flipgrid platform in English speaking

Speaking skill is identified as an active skill that requires students to utilize both psychological and linguistic factors in order to produce the language and perform to specific situation. EFL teachers should be acutely aware of the creation of classroom environment and teaching styles to support the factors in learning. This is crucial because learning attitude has the most significant influence on student's intention to make effort in learning [10]. For significant benefits in managing classroom environment to engage the effective English speaking, many modern technologies, including online apps are implemented into the classroom today. One which is easy to access and friendly to user is the Flipgrid app. Flipgrid is a free education tools which is known as an asynchronous video-based online platform that allows students to practice the learning skills. [1]. In an EFL classroom, Flipgrid plays the role as a platform that enables students to experience the use of language, especially in communication skills. The app is accessible to the user by using only a smartphone/a computer, both in form of website or downloaded application. It also works as a free platform for students to communicate with classmates/teacher, present information, discuss, and express the ideas to certain topic. According to a study, it noted that Flipgrid is utilized mainly for two reasons: first is to improve oral skill, mainly in EFL and ESL and second is to initiate discussion that contribute community building [11]. For the results of using Flipgrid, it revealed both positive and negative impacts to students [12]. The significant positive impacts were stated by many educators. For instance, it promotes the motivation in learning English, works as an effective platform for interaction and communication, develops oral presentation, increase student second language acquisition, improve social presence, speaking performances and the 21st century life skills [12-18]. Furthermore, the speaking anxiety and students' negative experiences have been overcome by the implementation of Flipgrid [19]. Notwithstanding educators have been studying the effect of Flipgrid usage in classroom and most of them reveal the positive findings, the continuous study is still remain important for pedagogues who are looking for the most appropriate and optimum teaching strategy to propose an achievement in learning goal.

Methodology

Participants and sample

Totally, 17 students (6 males and 11 females) who enrolled an English course in academic year 2/2022 were purposively selected as the participants of this study. Participants were non-English major students in a public university in Thailand. The students' proficiency in English varied from A2 to B1 level, compared to standard of CEFR. All participants agreed to do the assigned tasks on a voluntary basis. Before the activity started, participants were informed in class that their speaking performances and responses to a questionnaire would

be used for the research purpose only. Otherwise, it is assured that the grading scores from speaking tasks would not interfere the scores/grades of the enrolled course.

The current study was committed to obtained the participants' consent before the study. The ethical consideration was approved by Research Ethics Committee for Human Behavioral Sciences of Silpakorn University Research, Innovation and Creativity Administration Office (SURIC) in 2022.

Data collection

Research Instruments

The two instruments were used to gathered data in current study. First major instrument is a speaking rubric. The rubric was used to evaluate the student's performance in each speaking task. This rubric was adapted from the IELTS Speaking Band Descriptors (Public Version) (<https://www.ielts.org/-/media/pdfs/speaking-band-descriptors.ashx>) to match the objectives of the current study, therefore, the scoring criteria to evaluate students' speaking ability would focus on fluency and coherence, lexical resource, grammar rules and accuracy and pronunciation. Second, a questionnaire consisted of check-list items, 5-point Likert scale and an open-ended question was used to survey the participants' perception towards the application of Flipgrid. The questionnaire was sent to participants through Google Form anonymously at the end of last speaking task.

Instructional Design

This study lasted 15 weeks of semester 1/2022 (3 hours per week). At the beginning of the course, class instructor introduced Flipgrid to students and demonstrated how they utilize the app in making a VDO and providing the comments to the classmate's VDO. The introduction to the app is necessary because only 35.96 percent of the respondents are familiar and used to experience with Flipgrid. Whereas, 64.70 percent of them stated that Flipgrid is definitely challenge them to use it. As a result, the instructor needed to explain what students were expected to perform during the class time and assured them that the scores from speaking tasks were not calculated as a part of the course's grade. Then, the Flipgrid virtual classroom was created and used as the platform for English speaking activities and respondents were asked to join the class via the invite link.

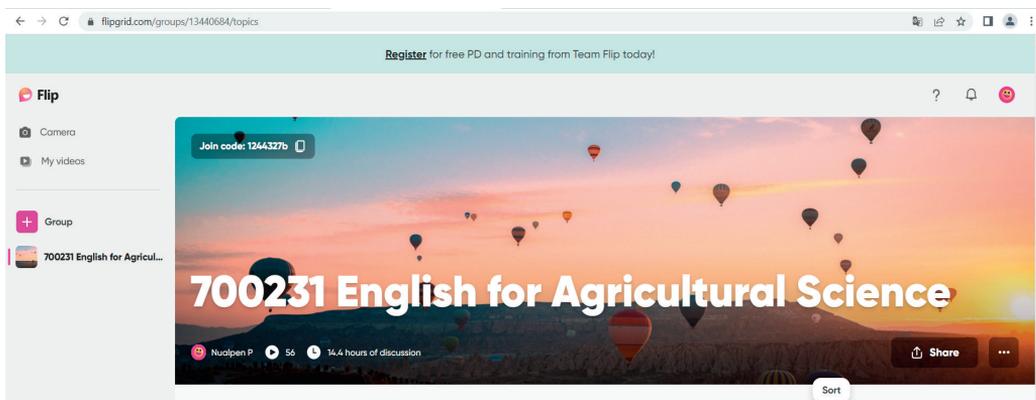

Figure 1. Flipgrid class

As speaking tasks was the most important part of this study, hence, four topics of speaking assignments related to the class lessons were assigned to students in order to encourage them to practice English speaking skill. Each task aimed to approach students to express the ideas and/or give a brief presentation to a certain topic. Then, they would ask to research the information and prepare a presentation, 1-3 minutes video presentation to demonstrate how well they perform English on each speaking task. While students were shooting a VDO presentation, he/she had the freedom to create their own presentation style. This is because some students were more relaxed to hide their faces from the presentation. It can be said that it is acceptable if a student put the sticker, emoji, photo or blur his/her visual in the presentation. Only clear speaking performance was required throughout the VDO presentation. Before assigning each speaking task, an example guideline questions would be provided to assist students in brainstorming the ideas and plan for a certain speaking presentation. The speaking topics assigned to students were “Future work”, “My favorite food”, “The Healthy menu”, and “Dream farm” which was assigned to students monthly. All of the assigned speaking topics related to lessons and content they learned in the common classroom.

In addition, each VDO presentation was evaluated for speaking performance using the rubrics which was adapted from IELTS Speaking Band Descriptors (Public Version) (<https://www.ielts.org/-/media/pdfs/speaking-band-descriptors.ashx>). The main criteria in the current speaking evaluation put the focus on how could student perform the speaking ability on the basis of fluency and coherence, lexical resource, grammar rules and accuracy and pronunciation. When a video clip was handed in, feedback and comments from the instructor were sent back privately to each student. Namely, students would be able to study the received feedback and suggestion (each speaking assignment was one month apart), then improve for the better speaking. Finally, after the last VDOs were uploaded, a questionnaire included check-list items, 5-point Likert scale and an open-ended question was sent to students online anonymously for their feedback on the use of Flipgrid as a platform in

developing speaking skill. In this step, instructor would assure students that they can express the honest opinions on how Flipgrid can be used to develop their speaking skill and their provided answers would not affect the scores of this course.

Data analysis

To examine the effect of Flipgrid in enhancing the speaking skill, data obtained from students' speaking tasks evaluation and a questionnaire were carried out by MS Excel 2010 version. Firstly, a sample paired *t*-test was used to evaluate participants' improvement of different aspects of speaking performance. Each speaking task was evaluated through the speaking scoring rubrics. To answer the second objective of this study, information gathered from the survey questionnaires were carried out for descriptive statistical analysis (mean scores and percentages) and interpreted into the level of students' perception towards the use of Flipgrid. And, a description of respondents' opinions on the problem faced in the use of Flipgrid which was an open-ended question was analyzed qualitatively.

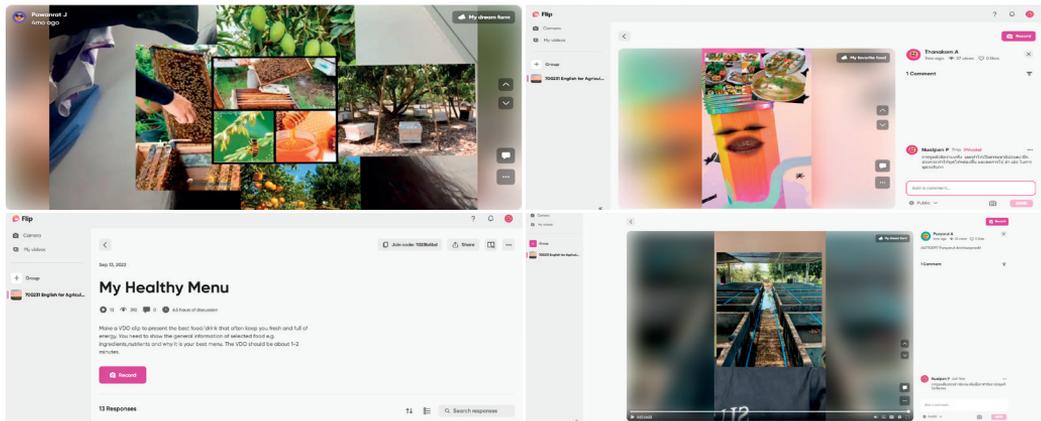

Figure 2. Examples of speaking tasks on Flipgrid platform

Results

The findings of current study were organized into two sections, according to the objectives of current study: 1) to examine the effect of Flipgrid to develop the speaking skill and 2) to reveal the students' perceptions towards the use of Flipgrid in the speaking activity.

1. Efficacy of Flipgrid app in the development of speaking

According to the four speaking tasks assigned to practice speaking skill through Flipgrid monthly, speaking scores were carried out to study whether the application of Flipgrid allows students to improve the speaking skill. The results of comparison are shown in the below table.

Table 1 Result of comparison between speaking performances through the use of Flipgrid

Comparison of Speaking Performance			
	Task 1 – Task 2	Task 1- Task 3	Task 1 – Task 4
t-test	1.00	2.68	8.00
p-value	0.173 ^{ns}	0.0139 [*]	0.0001 ^{**}

As shown in Table 1, there was no difference in the comparison between speaking task 1 and task 2. However, the difference was shown in the second month of experiment, comparison between Task 1 and Task 3, and it also indicated significant difference between Task 1 and Task 4. This means that the use of Flipgrid as a platform showed the gradual effect in the development of English speaking skill. According to the result, the improvement of speaking ability was indicated in the comparison between Task 1 and Task 3 ($p=0.0139$), in contrast, there was no improvement in the comparison between Task1 and Task2 ($p\text{-value}=0.173$). Obviously, it showed the improvement of speaking ability in the last speaking task when compare to Task 1 ($p\text{-value} = 0.0001$).

Additionally, each participant was asked to ranked the speaking task he/she agreed that it was his/her best speaking performance through Flipgrid. Overall, “My Favorite Menu” was voted as participants’ most satisfied topic (64.75%) among respondents, followed by “My Future Work” and “My Dream Farm”, respectively. Respondents stated the reasons for the most satisfied VDO presentation that the topics related to their background, thus, it can be effectively applied knowledge, vocabularies and languages to the VDO presentation.

2. Perceptions towards the use of Flipgrid in developing speaking skill

Table 2 Students’ perceptions towards the use of Flipgrid

List of Items	Percentage	Mean
1. The overall satisfaction towards using Flipgrid in speaking activity	-	3.91
2. The benefits obtained from using Flipgrid in speaking activity	-	4.09
3. Benefits perceived from using Flipgrid		
3.1 I felt more confident when I have to speak English.	82.35	4.39
3.2 I could develop the vocabulary skill.	64.70	4.12
3.3 I improved the pronunciation in an English word.	52.94	3.94
3.4 Flipgrid encouraged the critical thinking skill.	64.70	4.00
3.5 Flipgrid motivated better presentation skill.	70.58	4.17
3.6 Flipgrid promoted better skill in searching information.	52.94	3.94

The table presented the participants’ feedback towards benefits obtained from using Flipgrid in speaking development activity. Based on 5-Likert Rating Scale on participant’s

satisfaction towards Flipgrid in speaking activity, participants revealed the overall satisfaction skill at the moderate (mean=3.91). In addition, they agreed that they perceived the advantages from recording speaking video through Flipgrid at high level (mean = 4.09).

It also found that 82.35% of participants indicated that generating speaking assignment via Flipgrid application arouse the better confidence in speaking English (mean = 4.39). Furthermore, 70.58 % of participants revealed that the application engaged them to develop presentation skill (mean = 4.17). This is because they have to research for further information to the assigned topic and prepared before giving a presentation through selected application. Also, 64.70% agreed that Flipgrid empowered the ability to use appropriate word/expression in delivering the messages to audiences (mean = 4.12) and also motivated critical thinking skill throughout the process (mean = 4.00). Meantime, 52.94% of respondents showed that they could improve better pronunciation (mean = 3.94) and information searching skills (mean = 3.94).

2.1 Obstacles in using Flipgrid

In order to survey the problems students encountered while using Flipgrid, an opened-end question was included as the final part of a questionnaire. This questionnaire was sent to respondents to gather information about the obstacles they experienced on speaking tasks through Flipgrid application. To obtain precise details in their responses, the question was asked in Thai. Apart from 17, three students pointed out the problem they encountered while producing the video presentation. Student A stated that his/her major issue was the limited capabilities of a smartphone and a weak internet connection, that caused difficulties with the video. Student B mentioned the feeling shy and nervous about speaking English at the beginning of the experiment. And, student C identified the challenge of accurately using word, expression and language structure when communicating the idea from Thai to English.

Discussion

1. Efficacy of Flipgrid app in developing English speaking

The major purpose of the current study was to study an efficacy of Flipgrid as a tool to promote the development in English speaking skill. According to the study, it obviously revealed the positive results that Flipgrid could promote the improvement in English speaking performance. From the four months of an experiment, the improvement of speaking ability was recognized through the better score of students' speaking performance. Even though, the improvement of speaking was not found during the first month of the experiment, significant development was indicated in the second and third month (Task 3 and 4), respectively. Based on the result of current study, it can be inferred that consistent practice and sufficient duration of time significantly influence the development of language skills acquisition. Furthermore, the implementation of Flipgrid app as a virtual EFL classroom could

enhance the positive attitude and reduce the feeling of stressful and anxiety in learning. This means that it is crucial to create a virtual language learning atmosphere that can be effectively demonstrated and actively engage students in continuous language skill activities. Present, teaching and learning have been changed dramatically since the advancement of technology. A number of studies found that modern technologies could play an effective role as the classroom assistant to oblige student with academic achievement and life skills. To illustrate this, the teaching model, Think-Pair-Share with Flipgrid, has successfully improved the EFL student's speaking performances [15]. In addition, most respondent agreed/ strongly agreed that Flipgrid assists in development of speaking and listening skills and promoted better confidence in public speaking [17]. Especially, in speaking skill, Flipgrid also improves other related skills, such as fluency, pronunciation and gesture in giving a presentation [20]. Furthermore, some language educators have investigated that Flipgrid has the potential to foster other language skills learning, not only speaking skill [13-14]. With respect to Flipgrid, it can be one of alternative online tools for language instructors who are searching for an assistant, both online and blended -classroom environment.

One more important factor for the development of students' performance in English speaking is the feedback from class instructor. The feedback could play the role in engaging better speaking performance because students had an opportunity to study the comments from previous task and learned to improve those mistakes for the next speaking task. This promoted development in each speaking task. Since the feedback was provided online, students are able to review the comment as much as they can. A study concluded that Flipgrid could be an assistant for students to complete speaking activities as part of formative assessment which promote successful outcomes in learning [21].

In language skill acquisition, being confident in the use of language influence the achievement in learning. It can be said that the students who are more confident often perform better skill than those who do not. A result from the questionnaire indicated that utilizing Flipgrid in English speaking task could encourage students to be more confident while they were speaking via the app. This finding is useful for the EFL teachers because many students of them are afraid of speaking English and they are often nervous in the speaking time. It is not only the foreign language learning, but Flipgrid can be also used in various field of study. Flipgrid provides the positive effects in an English-speaking class, however, teacher is still important for the class as the role of classroom facilitator who provides the comment and suggestion to assist students in their speaking development.

2. Students' perception towards the use of Flipgrid in developing speaking skill

Figuring out the benefits and obstacles experienced in using Flipgrid was another main purpose of this study. In accordance with the survey, participants expressed the positive attitude towards the way that Flipgrid acted as a platform for speaking practice. To illustrate,

the benefits which are expressed by a number of participants were recording a speaking video through the application could increase the better level of confident in speaking English. Due to the nature of many EFL learners, they are somewhat worried and scared to speak English in the class or shy to use English in communication. The integration of Flipgrid in learning process might help students more comfortable in interacting the language and create friendly environment for language learning [1,12-13,16-17,23-25]. Likewise, other benefits were observed through the use of Flipgrid also. As Flipgrid is a video platform, before recording any video, the procedures, like searching for information, expressing the language, pronunciation and giving a presentation ought to prepare carefully. Not only Flipgrid app that play the significant role in the classroom, but other social medias also bring the positive perceptions to the students. A study showed that doing communication language teaching (CLT) activities engaged self-confidence, motivation, interaction, a possibility of learning from anywhere, and most importantly, eliminating speaking anxiety from learning speaking [22]. In addition, the positive feedback towards usage of technology-mediated oral task was noticed both in term of academic engagement and in the improvement of speaking and listening skills [26]. It can be concluded that the integration of online platform in language learning does not only provides students an opportunity in acquiring language skills virtually, but it also improves the social presence and other skills accompanied by learning process.

On the other hand, the obstacles are sometimes found both at the beginning and working stages on Flipgrid [16,24]. The highlight problem which sometimes distracts students from the application of modern technology in learning is knowledge insufficiency in a particular technology. Some users are not familiar to the application, hence, principle introduction of the app need to be provided to students in order to assure that the problem from the app is not the major obstacle of learning. Another problem is from low capability of language ability that cause the negative learning environment to students and lower ability in language performance. In accordance with a study, it reported the most that limited internet data and limited supporting devices caused the difficulties in making and uploading the video [27]. Sufficient knowledge and preparation could assist in the creation of positive learning attitudes and influence learning achievement.

Conclusion

This study aimed to investigated the role of Flipgrid app in assisting learners to improve the speaking skill and also studied the learners' perception towards the utilization of the app. Throughout the period of this study, Flipgrid was used as the main platform to develop their English speaking.

Based on the finding, it found the improvement in English-speaking ability observed from students' performance and it also indicated the positive feedback from the users. Consequently, it can be referred that the use of technology, Flipgrid, in an English-speaking

activity provided the positive results to both teachers and students. As for teachers, the advancement of technology allows teacher to design the classroom environment to closely match real life situations. Moreover, the technology has promoted friendlier environment in learning than the conventional one. Meanwhile, students who are commonly the citizens of this digital generation would be more relaxed and motivated in taking part of learning activity, especially in an EFL classroom where many students somewhat lack of confidence and feel shy in using the foreign language. In accordance with the result, conducting the English-speaking tasks through Flipgrid capably decrease the nervousness and increase higher level of confidence in speaking rather than the common classroom environment. Flipgrid is one of today worthwhile technology which should be introduced to the pedagogic situations because it is not only benefit in academic achievement purpose. Students with the technology in leaning also learn to develop their psychomotor and social skills in the current globalization.

From the study, it is noteworthy that the improvement of speaking skill is gradually increase. Therefore, an appropriate range of time and continuous practice should be primarily concern. Moreover, the practical feedback from class instructor is another significant key in enhancing better speaking performance. It can be said that the feedback of the early speaking task would influence students to create an improvement in the second and following tasks. Consequently, teachers should focus on delivering the meaningful and practical comments and suggestion to each an individual speaking.

Regarding the learners' participation, it revealed the positive attitude towards the use of Flipgrid in speaking activity. Besides, the high level of satisfaction towards benefits obtained from Flipgrid was figured out in this study. It is noteworthy to say that Flipgrid is not only effective to an academic achievement, but it also motivates students to the world of learning. Likewise, the utilization of Flipgrid in this speaking activity could enable learners to develop not only language skill, but also other involved with other related skill. For instance, presentation skill, information searching skill and critical thinking skill are integrated into the stages of planning and preparing for the video presentation. Furthermore, Flipgrid promotes independent learning among students as they are responsible for the video presentation independently, along with the 21st century skills that are relevant to assigned speaking tasks. Further studies with a larger number of participants may shed light on the alternative teaching strategy which could address the problems in education.

References

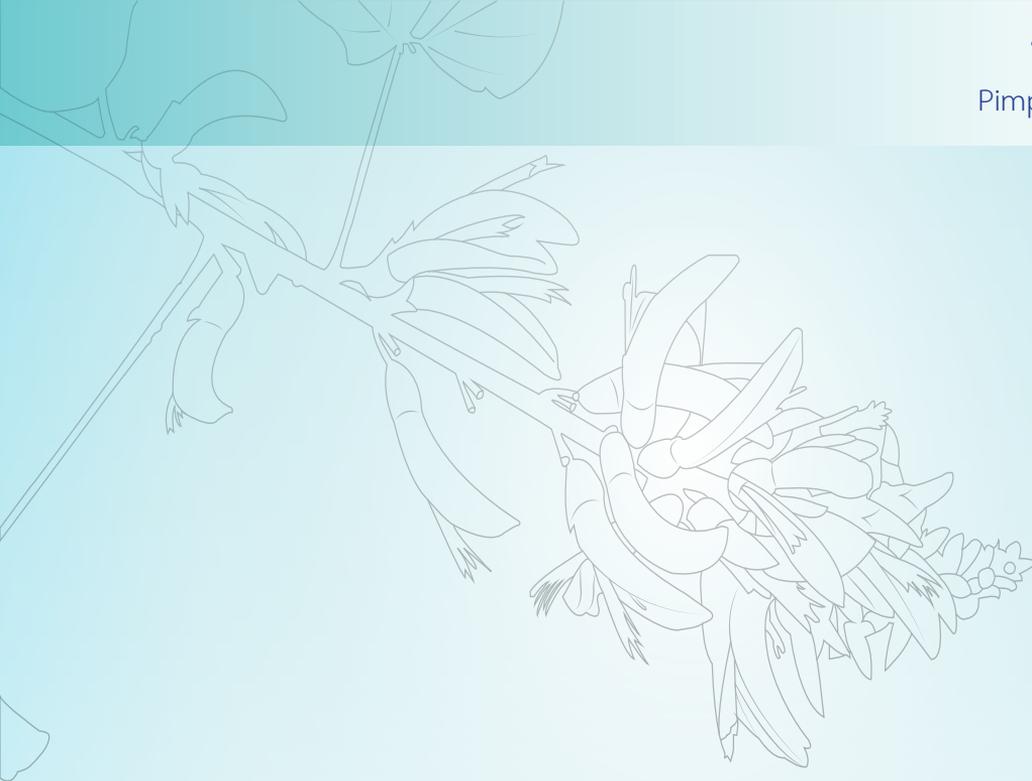
- [1] Taylor, C., & Hinchman, T. (2020). Strategies for Using Flipgrid in the Education. *US-China Education Review B*, 10(1), 26-31. <https://doi.org/10.17265/2161-6248/2020.01.003>
- [2] Castro, R. (2019). Blended Learning in Higher Education: Trends and Capabilities. *Educ Inf Technol*, 24, 2523–2546. <https://doi.org/10.1007/s10639-019-09886-3>

- [3] Boonmoh, A., Jumpakate, T., & Karpklon, S. (2022). A Close Look at the Use of Technology by Thai Teachers in Secondary EFL Classrooms. *Computer Assisted Language Learning Electronic Journal*, 23(1), 78-107. <http://callej.org/journal/23-1/Boonmoh-Jumpakate-Karpklon2022.pdf>
- [4] Sevara, S., Shakhriyor, K., & Kosimov, A. (2022, December). Implementation of Digital Tools in EFL Classroom. In “ ONLINE-CONFERENCES” PLATFORM (pp. 34-37). https://www.researchgate.net/publication/366190924_IMPLEMENTATION_OF_DIGITAL_TOOLS_IN_THE_EFL_CLASSROOM
- [5] Andrea, B., Gabriella, H.C., & Timea. (2016). Y and Z Generations at Workplace. *Journal of Competitiveness*, 8(3), 90-106. <https://www.cjournal.cz/files/227.pdf>
- [6] Haidari, M., Katawazi, R., & Yusof, S. M. (2020). The Use of Social Media and WIKIS in Teaching Writing Skills: A review article. *International Association of Online Engineering Journal*, 14(16), 168–179.
- [7] Cakrawati, L.M. (2017). Students’ Perception on the Use of Online Learning Platform in EFL Classroom. *Journal of English Language Teaching and Technology*, 1(1), 22-30.
- [8] Sayuri, S. (2016). Problems in Speaking Faced by EFL Learners of Mulawarman University. *Indonesian Journal of EFL and Linguistics*, 1(1), 47-61. <https://doi.org/10.21462/ijefll.v1i1.4>
- [9] Amoah, S., & Yeboah, J. (2021). The Speaking Difficulties of Chinese EFL Learners and their Motivation towards Speaking the English Language. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 17(1), 56-69.
- [10] Worragittanont, N. (2021). The Correlation between English Learning Experience and L2 Motivational Self-system in a Thai EFL Context. *Parichart Journal, Thaksin University*, 34(3), 136–149. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/247006>
- [11] Kleftodimos, A., & Triantafillidou, A. (2023). The Use of the Video Platform Flipgrid for Practicing Science Oral Communication. *TechTrends*, 67, 294–314 <https://doi.org/10.1007/s11528-022-00801-1>
- [12] Hammet, D.M. (2021). Utilizing Flipgrid for Speaking Activities: A Small-scale University -level EFL study. <https://doi.org/0.29140/titl.v3n2.509>
- [13] Edwards, C.R., & Lane, P.N. (2021). Facilitating Student Interaction: the Role of Flipgrid in Blended Language Classroom. *Computer Assisted Language Learning Electronic Journal*, 22(2), 26-39.
- [14] Iglesias, M. (2021). Learning EFL Online through Blogger and Flipgrid in Higher Education: A Collaborative Project in Times of Pandemic. <https://digitalcommons.usf.edu/m3publishing/vol3/iss2021/26/>
- [15] Budiarta, I.K., & Santosa, M.H. (2020). TPS-Flipgrid: Transforming EFL Speaking Class in the 21st Century. *English Review: Journal of English Education*, 9(1), 13-20. <https://doi.org/10.25134/erjee.v9i1.3824>

- [16] Lowenthal, P.B., & Moore, R.L. (2020). Exploring Students' Perception of Flipgrid in Online Courses. *Online Learning Journal*, 24(4), 28-41. <https://doi.org/10.24059/olj.v24i4.2335>
- [17] Mango, O. (2021). Flipgrid: Students' Perceptions of its Advantages and Disadvantages in the Language Classroom. *International Journal of Technology in Education and Science*, 5(3), 277-287. <https://doi.org/10.46328/ijtes.195>
- [18] Difilippantonio-Pen, A. (2020). Flipgrid and Second Language Acquisition: Using Flipgrid to Promote Speaking Skills for English Language Learners. In BSU Master's Theses and Projects. <https://vc.bridgew.edu/theses/75>
- [19] Subiana, I., P., Sukyadi, D., & Pupang, W. (2022). Using Flipgrid as Electric Portfolio in Speaking Assessment. *POLYGLOT: Jurnal Ilmiah*, 18(2), 187-202. <https://pdfs.semanticscholar.org/9689/e5744b46485f621251ebb82981e8a74bfe7f.pdf>
- [20] Amirulloh, A.N.K.S., Damayanti, I.L., & Citraningrum, E. (2020). Flipgrid: A Pathway to Enhance Students' Speaking Performance. In proceedings of the Thirteenth Conference on Applied Linguistics: Vol.546 *Advances in Social Science, Education and Humanities Research* (pp 90-95). Atlantis Press.
- [21] Petersen, J., Townsend S.DC., & Onaka, N. (2020). Utilizing Flipgrid Application on Student Smartphones in a Small-scale ESL Study. *English Language Teaching*, 13(5), 164-176
- [22] Huertas-Abril, C.A. (2021). Developing Speaking with 21st Century Digital Tools in the English as a Foreign Language Classroom: New Literacies and Oral Skills in Primary Education. *Aura Abierta*, 20(2), 625-634. <https://doi.org/10.17811/rife.50.2.2021.625-634>
- [23] Tuyet, T.T.B., & Khang, N.D. (2020). The Influences of the Flipgrid App on Vietnamese EFL High School Learners' Speaking Anxiety. *European Journal of Foreign Language Teaching*, 5(1), 126-149. <https://doi.org/10.46827/ejfl.v5i1.654>
- [24] Dorji, T., & Sukavatee, P. (2022). The Effect of Communication Language Teaching Activities through Social Media on the Speaking Ability of Bhutanese Students. *An Online Journal of Education*, 17(1). <https://doi.org/10.14456/ojed.2022.14>
- [25] Burapasirawat, N. (2021). The Integration of Innovative Learning Application "Flipgrid" to Encourage Korean Speaking Skills of Faculty of International Studies' Students, Prince of Songkla University. *Journal of International Studies*, 11(2), 123-258
- [26] Chaisiri, P. (2023). Promoting Thai EFL learners' willingness to communicate in the virtual classroom through technology-mediated oral tasks. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 16(1), 97-120.
- [27] Syahrizal, T., & Pamungkas, M.Y. (2021). Revealing students' responds on the use of Flipgrid in speaking class: Survey on ICT. *Journal of English Language Pedagogy, Literature, and Culture*, 6(2), 96-105. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1305773>

การศึกษาอุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์
A Study of Consumer Demand for Safe Vegetable in
Lom Sak District, Phetchabun Province

พิมพ์พร เกษดี^{1*}
Pimporn Kesdee^{1*}

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ 67000

¹ Faculty of Management Science Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun, 67000, Thailand

* Corresponding author: E-mail: pimpornkes@pcru.ac.th

(Received: May 9, 2023; Revised: August 20, 2023; Accepted: September 5, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยของกลุ่มเกษตรกรในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นวิจัยเชิงสำรวจ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงใช้วิธีการสุ่มแบบกำหนดตัวอย่าง การวิเคราะห์ใช้สถิติพรรณนาและถดถอยเชิงพหุ เครื่องมือคือแบบสอบถาม พบว่าระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์การบริโภคผักปลอดภัย ได้แก่รายได้ ราคา รสนิยม ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง การคาดการณ์ด้านราคา ข้อมูลข่าวสาร นโยบายภาครัฐ อยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์วิธี Stepwise พบว่าข้อมูลข่าวสาร การศึกษา รายได้ นโยบายภาครัฐ ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง อายุ ราคา มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์แปรผกผัน การวิเคราะห์อุปสงค์ต่อรายได้ ข้อมูลข่าวสาร รายได้ ราคา การคาดการณ์ด้านราคา รสนิยม มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อรายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนการวิเคราะห์อุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น การคาดการณ์ นโยบายภาครัฐ การศึกษา รายได้ ข้อมูลข่าวสาร และอายุ มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อาชีพมีความสัมพันธ์แปรผกผันกับอุปสงค์ต่อรายได้และอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น ในการกำหนดนโยบายพัฒนาจังหวัดสามารถนำผลการวิเคราะห์ผู้บริโภคที่มีความสนใจต่อผักปลอดภัย ความต้องการตลาดผักปลอดภัย เพื่อส่งเสริมและให้ความรู้ความเข้าใจต่อเกษตรกรเพื่อให้ชุมชนในอำเภออื่น ๆ ได้มีโอกาสเพิ่มรายได้

คำสำคัญ: อุปสงค์ต่อผักปลอดภัย ผู้บริโภค ผักปลอดภัย

Abstract

The purpose of this study was to study the determinants of demands affecting the decision to purchase safe vegetables of farmer groups in Lom Sak district, Phetchabun province. It was survey research by selecting a specific sample group by using random sampling method. Questionnaires were used to collect the data. The analysis was done by descriptive statistics and multiple regression. The study found that the factors determining the demands of safe vegetable consumption in Lom Sak district, Phetchabun province were income, price, preference, price of other related products, price expectation, information, government policies. All the factors are important at a high level. From the factors analysis affecting the demand by Stepwise method, it was found that factors of information, education, income, government policies, price of other related products, age and price influenced the price demands. There was a correlation in the same direction. However, the correlation of marriage status was inverse variable to price demand. The factors affecting income demands were information, income, price, price of safe vegetable, price expectation, income level, preference and taste influencing income demand in the same direction. Moreover, the factors affecting the cross demand were expectation of government policies, education, income, information, and age. These influenced the same direction. There was an inverse correlation between occupation and income demands and cross demands. For the policy determination of provincial development, the analysis results of the consumers interested in safe vegetables can be used to promote and educate the farmers of other districts to enhance opportunity of income increment.

Keywords: Demand for Safe Vegetables, Consumers, Safe Vegetables

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขและจังหวัดเพชรบูรณ์ จะพัฒนาจังหวัดต้นแบบระบบคุณภาพงานอาหารปลอดภัย ได้จัดทำโครงการบูรณาการและพัฒนาต้นแบบคุณภาพงานอาหารปลอดภัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ รวมถึงให้บรรลุเป้าหมายด้านอาหารปลอดภัย ทำให้ผู้ประกอบการผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในระบบคุณภาพอาหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบที่สามารถปฏิบัติงานด้านอาหารปลอดภัยได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้จังหวัดมีขั้นตอนการปฏิบัติงานและระบบการควบคุมกำกับดูแลอาหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับหลักสากล สามารถเป็นต้นแบบระบบงานอาหารปลอดภัยระดับจังหวัด เป็นตัวอย่างให้กับจังหวัดอื่น ๆ และมีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ จังหวัดเพชรบูรณ์ มุ่งสร้างฐานการเกษตรปลอดภัย เพื่อต่อยอดทางด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว พร้อมกับยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อให้พร้อมมุ่งสู่เมืองแห่งความสุขของคนอยู่และผู้มาเยือน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนยกระดับการกำกับดูแลความปลอดภัยผัก และผลไม้สด เน้นการบูรณาการหน่วยงานตลอดห่วงโซ่ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมีการจัดทำโครงการตลาดประชารัฐ กรีนมาร์เก็ต เพื่อขับเคลื่อนนโยบายประชารัฐของรัฐบาล ซึ่งจังหวัดเพชรบูรณ์ได้รับคัดเลือกเป็นจังหวัดต้นแบบคุณภาพงานอาหารปลอดภัย เนื่องจากมีผลการประเมินตนเองด้านระบบคุณภาพงานอาหารปลอดภัยอยู่ในเกณฑ์ระดับอ้างอิงสากล สามารถต่อยอดเพื่อพัฒนาให้เป็นจังหวัดต้นแบบอาหารปลอดภัยได้ [2]

ทางภาครัฐบาลได้สนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปรับเปลี่ยนแนวคิดการปลูกผักปลอดภัยตามความต้องการของตลาดเพื่อพัฒนาและต่อยอดให้เป็นผักอินทรีย์ในอนาคต เนื่องจากเป็นจุดขายสำคัญและเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ การสร้างอาชีพและรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย โดยข้อดีของการปลูกผักปลอดภัย ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกผักมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรด้านค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดปริมาณสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่จะปนเปื้อนในอากาศและน้ำ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดมลพิษของสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่ง [1] ดังนั้นการศึกษาอุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาดังกล่าวถึงปัจจัยในด้านต่าง ๆ ของผู้บริโภคที่มีต่อผักปลอดภัย ซึ่งในพื้นที่ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีการเพาะปลูกผักปลอดภัยค่อนข้างมาก เนื่องจากมีภูมิประเทศที่เหมาะสม จึงเป็นแนวทางให้เกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ ได้รับรู้และเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคผักปลอดภัยทางแท้จริง ซึ่งเป็นผลดีต่อการทำตลาดในอนาคต

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยของกลุ่มเกษตรกรในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับอุปสงค์

อุปสงค์ (Demand) [3] สามารถแบ่งอุปสงค์ได้เป็น 3 ชนิด คือ อุปสงค์ต่อราคา (price demand) อุปสงค์ต่อรายได้ (income demand) และอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่กำลังพิจารณาอยู่ (cross demand)

อุปสงค์ต่อราคา คือจำนวนต่าง ๆ ของสินค้าหรือบริการชนิดหนึ่งของผู้บริโภคที่ต้องการซื้อ ณ ราคาสินค้าต่าง ๆ ของสินค้าชนิดนั้น ในระยะเวลาที่กำหนด

คำว่าต้องการซื้อในคานียามข้างต้นมิได้หมายถึงความต้องการในความหมายทั่วไป (want) แต่เป็นความต้องการที่มีอำนาจซื้อ (purchasing power) กำกับอยู่ด้วย กล่าวคือ ผู้บริโภคจะต้องมีเงินเพียงพอและมีความเต็มใจ (ability and willingness) ที่จะจ่ายซื้อสินค้าหรือบริการนั้นๆ ได้ด้วย สามารถทำให้เป็นจริงขึ้นได้จึงถือเป็นอุปสงค์สัมฤทธิ์ผล (effective demand)

[4] ได้ให้ความหมายของอุปสงค์ ความแตกต่างระหว่างความต้องการในอุปสงค์กับความต้องการในความหมายทั่วไป โดยคนส่วนใหญ่เข้าใจว่า อุปสงค์ หมายถึง ความต้องการซื้อสินค้า ดังนั้น หากกล่าวว่า คุณแฉ่วมีความต้องการซื้อเสื้อผ้า แสดงว่า คุณแฉ่วมีอุปสงค์สำหรับเสื้อผ้าใช้หรือไม่ ถ้าพบว่า คุณแฉ่วมีความต้องการซื้อเสื้อผ้า แต่คุณแฉ่วมีเงินไม่เพียงพอที่จะซื้อผ้าตามที่ต้องการได้ ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่า คุณแฉ่วมีเพียงความต้องการ (Want) เสื้อผ้าเท่านั้น แต่คุณแฉ่วยังไม่มีอุปสงค์ (Demand) สำหรับเสื้อผ้า ดังนั้น ความต้องการในอุปสงค์จึงแตกต่างจากความต้องการในความหมายทั่วไป ซึ่งความต้องการในอุปสงค์จะหมายถึง ความต้องการที่มีอำนาจซื้อ (Purchasing Power) รองรับ หรือมีเงินเพียงพอที่จะซื้อสินค้านั้นด้วย

กฎแห่งอุปสงค์ (Law of Demand) ระบุว่า ปริมาณของสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้บริโภคที่ต้องการซื้อย่อมแปรผกผันกับระดับราคาของสินค้าหรือบริการนั้นเสมอ

จากกฎแห่งอุปสงค์ดังกล่าวหมายความว่า เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้น ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าในปริมาณน้อยลง และเมื่อราคาลดลง ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าในปริมาณมากขึ้น การที่ปริมาณซื้อแปรผกผันกับราคานั้นเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ ดังนี้

1. ผลทางรายได้ (income effect) คือการเปลี่ยนแปลงรายได้แท้จริง รายได้แท้จริงก็คือจำนวนสินค้าที่ผู้บริโภคได้รับ ตามกฎของอุปสงค์เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้น ด้วยรายได้ตัวเงิน ของผู้บริโภคคงที่ ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าในปริมาณน้อยลง นั่นคือ รายได้แท้จริงของผู้บริโภคลดลง ในทางตรงข้าม เมื่อราคาสินค้าลดลง ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าในปริมาณมากขึ้น นั่นคือรายได้แท้จริงของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น

2. ผลทางการทดแทน (substitution effect) เมื่อราคาของสินค้าชนิดหนึ่งสูงขึ้น ในขณะที่สินค้าชนิดอื่นซึ่งทดแทนสินค้าชนิดนี้ได้มีราคาคงที่ ผู้บริโภคจะรู้สึกว่ามีราคาสัมพัทธ์ สูงขึ้น จึงหันไปซื้อสินค้านั้นน้อยลง และหันไปซื้อสินค้าอื่นเพื่อใช้แทนสินค้านั้น ในทางตรงข้ามเมื่อราคาของสินค้านั้นลดลง ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าอื่นน้อยลง และหันมาซื้อสินค้านั้นมากขึ้น

3. กฎว่าด้วยการลดน้อยถอยลงของอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Law of Diminishing Marginal Utility) ระบุว่าในขณะที่การบริโภคสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นแต่ละหน่วย จะให้ความพอใจลดลงเรื่อย ๆ

พร้อมทั้งให้ความหมายของผลการทดแทน และผลทางรายได้ กับกฎของอุปสงค์ [4] ว่ากฎของอุปสงค์ระบุว่า เมื่อราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลให้ปริมาณความต้องการบริโภคสินค้าเปลี่ยนแปลงไป

ในทิศทางตรงกันข้ามกัน การเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการบริโภคสินค้าดังกล่าวเกิดจาก 2 สาเหตุ คือ ผลทางการทดแทน (Substitution) และผลทางรายได้ (Income Effect) ดังรายละเอียดดังนี้

เมื่อราคาสินค้าชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ขณะที่ราคาสินค้าชนิดอื่น และรายได้ของผู้บริโภค ไม่เปลี่ยนแปลง ผู้บริโภคจะปรับเปลี่ยนการบริโภคสินค้าชนิดต่างๆ ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่ เช่น ถ้า ราคาเนื้อไก่แพงขึ้น ผู้บริโภคจะบริโภคไก่ลดลง และหันไปบริโภคสินค้าชนิดอื่น เช่น เนื้อหมู เป็นการ ทดแทน ในทางตรงกันข้าม ถ้าเนื้อไก่มีราคาถูก ผู้บริโภคมีแนวโน้มจะบริโภคเนื้อไก่เพิ่มขึ้นเพื่อ ทดแทนสินค้า ชนิดอื่น การเปลี่ยนแปลงปริมาณการบริโภคเนื้อไก่ดังกล่าวมา เป็นการ เปลี่ยนแปลงปริมาณ ความต้องการบริโภคที่เป็น ผลทางการทดแทน

สำหรับผลทางรายได้เป็นผลอันเนื่องมาจากรายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมี การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป แม้ว่ารายได้ที่เป็น ตัวเงินของ ผู้บริโภคจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าดังกล่าวส่งผลให้กำลังซื้อ ของผู้บริโภคหรือ รายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง ดังนั้น เมื่อราคาสินค้าลดลง จะทำให้รายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภค เพิ่มขึ้น ผู้บริโภคจึงสามารถ บริโภคสินค้าได้มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม เมื่อราคาสินค้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้ ที่แท้จริงของผู้บริโภคลดลง ทำให้สามารถบริโภคสินค้าได้ในปริมาณที่ลดลง ซึ่งการที่ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลง แล้วส่งผลให้ ปริมาณการบริโภคสินค้าเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากรายได้ที่แท้จริงหรือกำลังซื้อของผู้บริโภค เปลี่ยนแปลงไปนั้น การเปลี่ยนแปลงปริมาณการบริโภคสินค้าดังกล่าว จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น จากผลทางรายได้นั่นเอง

ตัวกำหนดอุปสงค์

ตัวกำหนดอุปสงค์ หมายถึงตัวแปร หรือปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อจำนวนสินค้าที่ผู้บริโภคปรารถนา ที่จะซื้อ ปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อปริมาณซื้อเล็กน้อยไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริโภค แต่ละคนและกาลเวลา ปัจจัยเหล่านี้มีหลายอย่างดังนี้

1. ราคาของสินค้านั้น เมื่อราคาของสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ปริมาณซื้อสินค้านั้นจะมีน้อย แต่ถ้าราคาสินค้า ลดลง ปริมาณซื้อจะมากขึ้น
2. รสนิยมของผู้บริโภค รสนิยมของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ อาทิ เพศ อายุ ความเชื่อ ค่านิยม การศึกษา แฟชั่น อิทธิพลทางการโฆษณา เป็นต้น
3. รายได้ของผู้บริโภค โดยทั่วไปเมื่อรายได้ของผู้บริโภคสูงขึ้น ผู้บริโภคมักจะลดการบริโภคสินค้า ราคาถูก และหันไปบริโภคสินค้าราคาแพง
4. ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง สินค้าต่าง ๆ อาจมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ใช้ทดแทนกันได้ (substitution) หรือใช้ประกอบกัน (complements) โดยทั่วไปสินค้าส่วนใหญ่มีลักษณะที่ใช้ทดแทนกันได้ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ผลไม้ และเครื่องดื่ม เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น ถ้าส้มเขียวหวานราคาสูงขึ้น ผู้บริโภคจะ ซื้อส้มเขียวหวาน ต้องการบริโภคกาแฟมากขึ้น มักจะบริโภคน้ำตาลมากขึ้นด้วย
5. การคาดการณ์ด้านราคา การคาดการณ์ด้านราคาในอนาคตจะมีผลต่อปริมาณซื้อในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่มีมูลค่าค่อนข้างสูง เช่น ที่อยู่อาศัย และรถยนต์ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงราคาเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ก็นับเป็นเงินจำนวนมาก หากผู้บริโภคคาดการณ์ว่าราคาจะสูงขึ้นในอนาคต ผู้บริโภคก็จะรีบซื้อทันที แต่หากคาดการณ์ว่าราคาจะลดลง จะชะลอการซื้อในปัจจุบันไว้ก่อน พึ่งสังเกตว่าผู้ขายทราบจุดอ่อนข้อนี้ ของผู้ซื้อ จึงอาจมีการปล่อยข่าวราคาสินค้าจะสูงขึ้นเพื่อกระตุ้นยอดขายที่กำลังซบเซาในปัจจุบัน

6. สภาวะการกระจายรายได้ในระบบเศรษฐกิจ ประเทศที่มีแหล่งน้ำมันโดยรายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อย ระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสินค้าจำเป็นพื้นฐานมักจะต่ำกว่าประเทศที่มีการกระจายรายได้ค่อนข้างทัดเทียม แม้ว่ารายได้ของทั้งสองประเทศจะอยู่ในระดับใกล้เคียงกันก็ตาม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดอุปสงค์ [5] ให้ความหมายว่าการที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการชนิดใดๆ เป็นปริมาณมากน้อยเพียงใดย่อมต้องพิจารณาราคาสินค้าและบริการชนิดนั้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ (นอกจากราคาสินค้าและบริการชนิดนั้น) ที่มีอิทธิพลในการกำหนดปริมาณความต้องการซื้อ เช่น รสนิยมของผู้บริโภค ราคาสินค้าชนิดอื่น รายได้ของผู้บริโภค การคาดคะเนราคา ราคาของสินค้าชนิดอื่น ข้อมูลข่าวสาร จำนวนประชากรและการกระจายรายได้ ตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อบริโภคสินค้า เป็นต้น

คุณภาพตลาดและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสามารถอธิบายผ่านกลไกตลาดและกลไกราคา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสินค้าแต่ละชนิดก็จะมีผลแตกต่างกันไปตามลักษณะของสินค้า [6] จึงได้อธิบายตัวอย่างเช่น อุปสงค์ของสินค้าบางชนิดอาจมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลง ของราคาค่อนข้างมาก การเปลี่ยนแปลงของราคาแม้เพียงชนิดเดียวอาจจะส่งผลต่อปริมาณความต้องการซื้อ เป็นอย่างมาก ในขณะที่สินค้าบางชนิด อุปสงค์ของสินค้าอาจจะไม่ค่อยสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของราคา มากนัก นั่นคือแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงของราคาเกิดขึ้นแต่ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าอาจจะไม่เปลี่ยนแปลงมาก ดังนั้นความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (Income elasticity) เป็นค่าที่แสดงความสัมพันธ์หรือความอ่อนไหวของปริมาณความต้องการซื้อ เมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป โดยวัดจาก เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์สินค้า เมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป 1 เปอร์เซ็นต์ โดยทั่วไป เมื่อผู้บริโภคมีรายได้มากขึ้น จะทำให้มีความต้องการซื้อสินค้ามากขึ้นตามไปด้วย

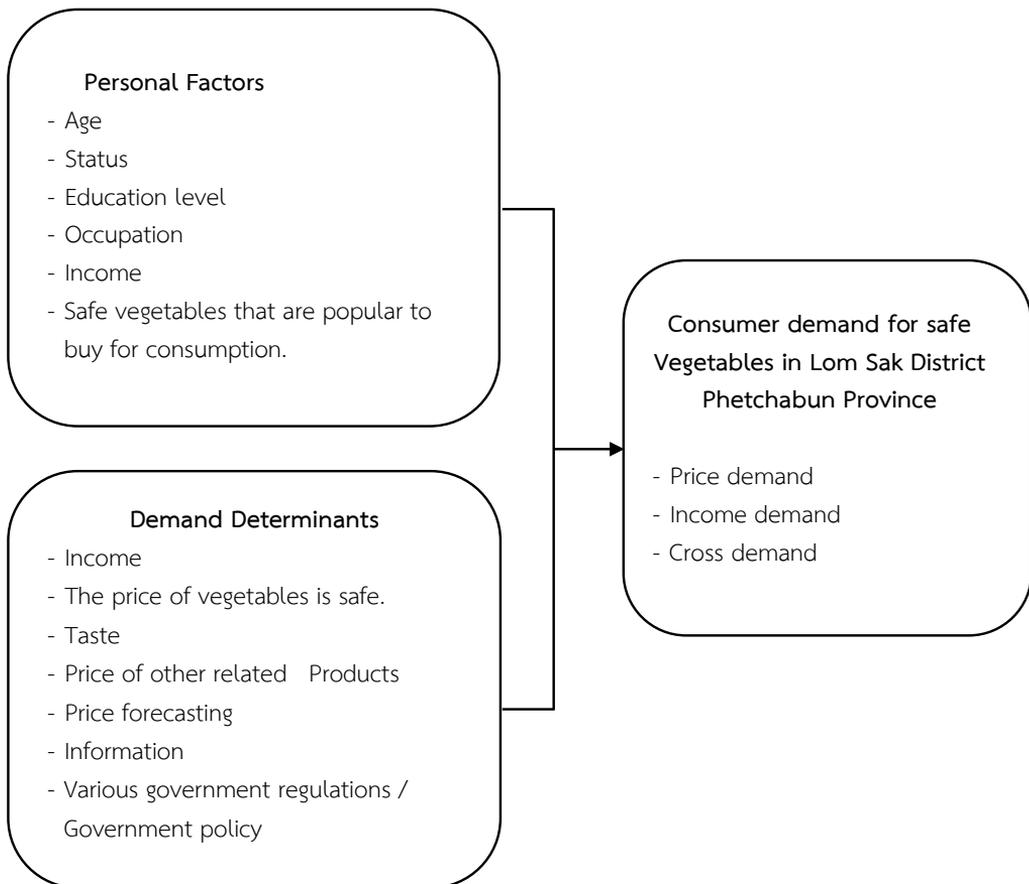
ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น (Cross-price elasticity) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของความต้องการซื้อสินค้าชนิดหนึ่ง ต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยวัดจาก เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์สินค้า เมื่อราคาสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไป 1 เปอร์เซ็นต์

ดังนั้น ผู้วิจัย ให้ความหมายของอุปสงค์ต่อรายได้ ในการศึกษาอุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัย ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรายได้ซึ่งเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่ทำให้เส้นอุปสงค์มีการเปลี่ยนแปลง หรือเคลื่อนย้าย (Shift in the Demand Curve) ซึ่งถ้าผักปลอดภัยเป็นสินค้าปกติ (Normal goods) เมื่อผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้นย่อมมีอุปสงค์ในผักปลอดภัยมากขึ้น และถ้าผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้น จะทำให้มีความต้องการซื้อผักปลอดภัยมากขึ้นตามไปด้วย และอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง หากมีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เส้นอุปสงค์ของราคาสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเคลื่อนย้ายได้ (Shift in the Demand Curve) ได้แก่ ราคาสินค้าทดแทนกัน หรือราคาสินค้าที่ใช้ประกอบกัน ซึ่งถ้าผักปลอดภัยเป็นสินค้าที่มีราคาสูง ผู้บริโภคจะหันไปบริโภคผักชนิดอื่นที่สามารถทดแทนผักปลอดภัยได้ จึงทำให้มีอุปสงค์ต่อผักปลอดภัยลดลง

ผักปลอดภัย

ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่ หรือมีตกค้างอยู่ไม่เกินระดับมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 163 พ.ศ. 2538 ลงวันที่ 28 เมษายน 2538 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง [1]

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้การศึกษาและรวบรวมปัจจัยตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยของกลุ่มเกษตรกรในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่นำมาเป็นตัวแทนประชากรจากการสุ่มกำหนดตัวอย่างของผู้บริโภคที่สนใจซื้อผักปลอดภัย ได้แก่ ตลาดสดเทศบาล 3 เมืองเพชรบูรณ์ ตลาดกรีนมาร์เก็ตเพชรบูรณ์ ถนนคนเดินเพชรบูรณ์ ถนนคนเดินไทหล่ม และตลาดผักปลอดภัย บัม ปตท. หล่มสัก โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมาจากสูตรของการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ในกรณีที่ไม่ทราบประชากร ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่าง โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 [8] จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 385 ราย ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ (Purposive Sampling) ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง กลุ่มผู้บริโภคผักปลอดภัยที่เคยซื้อผักปลอดภัย เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

มาตรวัดของเครื่องมือแบบสอบถาม ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคัดกรองของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 และ ส่วนที่ 4 เป็นข้อความเพื่อวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดอุปสงค์การบริโภคผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย อุปสงค์ต่อรายได้ และอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น โดยแบบสอบถามประเมินค่าเป็นตัวเลข 5 ระดับ จากระดับ1 (น้อยที่สุด) ถึงระดับ 5 (มากที่สุด) และสร้างมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) สำหรับการแปลความหมายระดับความคิดเห็น

การทดสอบเครื่องมือแบบสอบถาม ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐศาสตร์ ได้ค่าคะแนนไม่น้อยกว่า 0.5 ทุกข้อ หลังจากนั้นได้ขอรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ และทำการทดลองกับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเป็นวิธีทดสอบค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้และแพร่หลายสำหรับการทำวิจัยเชิงปริมาณ [9] มีผลลัพธ์มีค่าเท่ากับ 0.847 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์จากแบบสอบถาม 385 ชุด ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์กลับมาจำนวน 320 ชุด เนื่องจากช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลในงานวิจัยมีความจำกัดของช่วงเวลาจากผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ในการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS การวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Deviation) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัวด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อประมาณหรือพยากรณ์ค่าของตัวแปรตาม [8]

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

Table 1. Demographic information

Personal Factors	number	percentage
Gender		
Male	86	26.9
female	234	73.1
Age		
20 year	7	2.2
20-30 year	78	24.4
31-40 year	76	23.8
40- 50 year	76	23.8
Up 50 year	83	25.9

Table 1. Demographic information (Continue)

Personal Factors	number	percentage
Status		
single	99	30.9
married	221	69.1
Education level		
Lower bachelor's degree	105	32.8
Bachelor's degree	135	42.2
higher than bachelor's degree	80	25.0
Occupation		
student	41	12.8
company employee	69	21.6
government officer	125	39.1
Entrepreneur	85	26.5
Income		
5,001 – 10,000	52	16.3
10,001- 15,000	75	23.4
15,001- 20,000	61	19.1
20,001 – 30,000	33	10.3
Up 30,000	99	30.9
Total	320	100.0

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 320 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ผักปลอดภัยที่นิยมซื้อไปบริโภค ได้แก่ ผักกาดขาวมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา ต้นหอม ผักบุ้ง ผักสลัด และกะหล่ำดอก ตามลำดับ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดอุปสงค์ในการบริโภคผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

Table 2. Demand Determinants

n = 320

Demand Determinants	Mean	S.D.	Interpret
Income			
Your monthly income affects your decision to buy safe vegetables.	3.58	1.06	very much
The higher price of safe vegetables affects your purchasing decision. (inflation)	3.63	0.99	very much
As your income increases, you decide to buy more safe vegetables.	3.80	0.84	very much
average	3.67	0.96	very much
Price			
The price of safe vegetables is appropriate for the quantity.	3.89	0.72	a lot
The price of vegetables is safe and suitable for quality.	3.88	0.81	very much
You are willing to pay every time you buy vegetables.	3.85	0.86	very much
average	3.87	0.80	very much
Taste			
You have a passion for the taste of safe vegetables.	3.93	0.82	very much
You like the quality of the product. no toxic residue.	3.92	0.93	very much
You like the brand.	3.79	1.01	very much
You take into account the benefits obtained from safe vegetables. Healthy.	4.11	0.79	very much
You are satisfied that you have consumed safe vegetables.	3.94	0.99	very much
average	3.94	0.91	very much
Price of other related Products			
If vegetables are safe, the price is high. You will turn to buy other vegetables instead.	3.89	0.87	very much
If other vegetables There are a lot of toxic residues. You will choose to consume more safe vegetables.	3.95	0.77	very much
average	3.92	0.82	very much
Price forecasting			
If you know in advance that the price of vegetables is safe next week, the price will increase. You will rush to buy safe vegetables this week.	3.83	0.98	very much
average	3.83	0.98	very much

Table 2. Demand Determinants (Continue)

n = 320

Demand Determinants	Mean	S.D.	Interpret
Information			
You know, get information and benefits of safe vegetables.	3.93	0.84	very much
You know, acknowledge that consuming vegetables is safe and good for good health.	3.96	0.96	very much
You know, get to know about health trends and clean eating.	3.88	0.98	very much
Makes you interested in choosing safe vegetables			
The absence of disease is a great fortune. from such expressions make you turn to consume more safe vegetables.	4.05	0.84	very much
average	3.96	0.90	very much
Various government regulations / Government policy			
The government's policy in campaigning for farmers to grow organic vegetables is a sustainable income for farmers. contributing to making you choose to consume more safe vegetables	4.05	0.42	very much
Ministry of Public Health policy There is a campaign for people to increase their consumption of fruits and vegetables, safe 400 grams per person per day according to international standards. contributing to making you consume vegetables more safely.	3.84	0.48	very much
average	3.95	0.45	very much

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์การบริโภคผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ รายได้ ราคาผักปลอดภัย ความชื่นชอบ รสนิยม ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้านการคาดการณ์ด้านราคา ข้อมูลข่าวสาร และกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาลอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.45 ถัดมา คือปัจจัยด้านความชื่นชอบ รสนิยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.91 ส่วนปัจจัยที่น้อยที่สุดคือปัจจัยด้านรายได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.96

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุวิธี Stepwise (Multiple Regression Analysis)

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยกำหนดอุปสงค์ ไม่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยกำหนดอุปสงค์ มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย

Table 3. Results of multiple regression analysis of demand for safe vegetable prices.

Independent variable (forecasting)	b	Beta	t	Sig.
(Constant)	.062		.337	.736
Information	.225	.250	5.124	.000***
Education level	.260	.287	7.971	.000***
Income	.229	.240	6.285	.000***
Government policy	.127	.130	2.993	.003**
Price of other related products	.216	.229	5.410	.000***
Age	.096	.164	4.252	.000***
Status	-.222	-.150	-3.986	.000***
The price of vegetables is safe	.095	.095	2.467	.014*

Multiple R = .842 R² = .709 Adjust R² = .702 F = 94.839 p value < 0.001

* นัยสำคัญทางสถิติ .05 ** นัยสำคัญทางสถิติ .01 ***นัยสำคัญทางสถิติ .001

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย พบว่า ตัวแปรปัจจัย ข้อมูลข่าวสาร การศึกษา รายได้ กฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง อายุ สถานภาพการสมรส และราคาผักปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value < 0.001) ได้ค่า Adjusted R Square = 0.702 หรือ 70.2% ซึ่งถือว่าค่อนข้างสูง นั่นคือตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว ส่งผลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย 70.2% สามารถสร้างสมการพยากรณ์ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย โดยสามารถเขียนสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ได้ดังต่อไปนี้

$$Ed = 0.062 + 0.225X_1 + 0.260 X_2 + 0.229 X_3 + 0.127 X_4 + 0.216X_5 + 0.096 X_6 - 0.222 X_7 + 0.095X_8$$

โดยที่ Ed หมายถึง อุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย

X₁ หมายถึง ด้านข้อมูลข่าวสาร

X₂ หมายถึง การศึกษา

X₃ หมายถึง ด้านรายได้

X₄ หมายถึง ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล

X₅ หมายถึง ด้านราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง

X₆ หมายถึง อายุ

X₇ หมายถึง สถานภาพการสมรส

X₈ หมายถึง ด้านราคาผักปลอดภัย

จากสมการข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ และสมการพยากรณ์อุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัยเมื่อทราบ ข้อมูลข่าวสาร การศึกษารายได้ กฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาลด้านราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง อายุ และราคาผักปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย ส่วนตัวแปร สถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์ในทิศทางแปรผกผันกับอุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย หมายความว่า เมื่อราคา

ผักปลอดภัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณความต้องการซื้อผักปลอดภัยจะลดลงร้อยละ 0.222 ของผู้บริโภคที่มีสถานภาพการสมรส ซึ่งอาจจะหันไปซื้อสินค้าที่ทดแทนกันได้สำหรับผักปลอดภัยแทน

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยกำหนดอุปสงค์ ไม่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อรายได้

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยกำหนดอุปสงค์ มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อรายได้

Table 4. Results of multiple regression analysis of income demand

Independent variable (forecasting)	b	Beta	t	Sig.
(Constant)	.607		2.710	.007**
Information	.214	.220	3.984	.000***
Income	.211	.204	4.662	.000***
The price of vegetables is safe.	.181	.168	3.904	.000***
Price forecasting	.124	.165	3.667	.000***
Income level	.126	.252	5.468	.000***
Occupation	-.119	-.159	-4.273	.000***
Taste	.146	.131	2.340	.020*

Multiple R = .802 R² = .643 Adjust R² = .635 F = 80.266 p value < 0.001

* นัยสำคัญทางสถิติ .05 ** นัยสำคัญทางสถิติ .01 ***นัยสำคัญทางสถิติ .001

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ต่อรายได้พบว่า ตัวแปรปัจจัยข้อมูลข่าวสาร รายได้ ราคาผักปลอดภัย ด้านการคาดการณ์ด้านราคา ระดับรายได้ อาชีพ และความชื่นชอบ รสนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value < 0.001) ได้ค่า ได้ค่า Adjusted R = 0.635 หรือ 63.5 % นั่นคือตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ส่งผลต่ออุปสงค์ต่อรายได้ 63.5 % สามารถสร้างสมการพยากรณ์ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อรายได้ โดยสามารถเขียนสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ได้ดังต่อไปนี้

$$E_i = 0.607 + 0.214X_1 + 0.211X_2 + 0.181X_3 + 0.124X_4 + 0.126X_5 - 0.119X_6 + 0.146X_7$$

โดยที่	E_i	หมายถึง	อุปสงค์ต่อรายได้
	X_1	หมายถึง	ด้านข้อมูลข่าวสาร
	X_2	หมายถึง	ด้านรายได้
	X_3	หมายถึง	ด้านราคาผักปลอดภัย
	X_4	หมายถึง	ด้านการคาดการณ์ด้านราคา
	X_5	หมายถึง	ระดับรายได้
	X_6	หมายถึง	อาชีพ
	X_7	หมายถึง	ด้านความชื่นชอบ รสนิยม

จากสมการข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ และสมการพยากรณ์ อุปสงค์ต่อรายได้ เมื่อทราบข้อมูลข่าวสาร รายได้ ราคาผักปลอดภัย ด้านการคาดการณ์ด้านราคา ระดับรายได้ และความชื่นชอบ รสนิยม มีความสัมพันธ์

ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์ต่อรายได้ ส่วนตัวแปรด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ในทิศทางแปรผกผันกับอุปสงค์ต่อรายได้ นั่นหมายความว่า เมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นไปร้อยละ 1 ปริมาณความต้องการซื้อผักปลอดภัยจะลดลงร้อยละ 0.119 ซึ่งแสดงถึงว่าผักปลอดภัยเป็นสินค้าปกติ คือเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นผู้บริโภคจากการเก็บแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ อาจจะไปซื้อสินค้าที่ทดแทนกันได้สำหรับผักปลอดภัย

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยกำหนดอุปสงค์ ไม่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยกำหนดอุปสงค์ มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น

Table 5. Results of multiple regression analysis of demand for other goods prices.

Independent variable (forecasting)	b	Beta	t	Sig.
(Constant)	.494		2.365	.019*
Price forecasting	.214	.264	5.583	.000***
Government policy	.236	.209	4.355	.000***
Education level	.180	.171	4.225	.000***
Income	.217	.196	4.763	.000***
Information	.186	.177	3.423	.001**
Occupation	-.127	-.159	-3.869	.000***
Age	.079	.117	2.824	.005**

Multiple R = .790 R^2 = .624 Adjust R^2 = .616 F = 74.047 p value < 0.001

* นัยสำคัญทางสถิติ .05 ** นัยสำคัญทางสถิติ .01 ***นัยสำคัญทางสถิติ .001

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านการคาดการณ์ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล การศึกษา รายได้ ข้อมูลข่าวสาร อาชีพ และอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value < 0.001) ได้ค่า ได้ค่า Adjusted R = 0.616 หรือ 61.6 % นั่นคือตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ส่งผลต่ออุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น 61.6 % สามารถสร้างสมการพยากรณ์วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น โดยสามารถเขียนสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ได้ดังต่อไปนี้

$$Ec = 0.494 + 0.214 X_1 + 0.236 X_2 + 0.180X_3 + 0.217X_4 + 0.186X_5 - 0.127X_6 + 0.079X_7$$

โดยที่ Ec หมายถึง อุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น
 X_1 หมายถึง ด้านข้อมูลข่าวสาร
 X_2 หมายถึง ด้านรายได้
 X_3 หมายถึง ด้านราคาผักปลอดภัย
 X_4 หมายถึง ด้านการคาดการณ์ด้านราคา
 X_5 หมายถึง ระดับรายได้
 X_6 หมายถึง อาชีพ

X_7 หมายถึง ด้านความชื่นชอบ รสนิยม

จากสมการข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ และสมการพยากรณ์ อุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น เมื่อทราบด้านการคาดการณ์ กฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล การศึกษา รายได้ ข้อมูลข่าวสาร และอายุ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น ส่วนตัวแปรด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ในทิศทางแปรผกผันกับอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น หมายความว่าถ้าราคาสินค้าชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลต่อปริมาณการซื้อสินค้าชนิดอื่นอย่างไร นั่นคือถ้าราคาและราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องราคาเพิ่มขึ้นมากเท่าไรก็ทำให้อุปสงค์ลดน้อยลงไปตามเท่านั้น ดังนั้นถ้าราคาผักปลอดภัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีปริมาณการซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องหรือสินค้าที่ต้องใช้ร่วมกันลดลงร้อยละ 0.127

การอภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์การบริโภคผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ รายได้ ราคาผักปลอดภัย ความชื่นชอบ รสนิยม ด้านราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง การคาดการณ์ด้านราคา ข้อมูลข่าวสาร และกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยปัจจัยข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.90 รองลงมาคือ ปัจจัยกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.45 ถัดมา คือปัจจัยความชื่นชอบ รสนิยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.91 ส่วนปัจจัยที่น้อยที่สุดคือปัจจัยรายได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.96 [10] สอดคล้องกับการศึกษาของปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านราคาและด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้บริโภคให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลมีอิทธิพลต่ออุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุวิธี Stepwise ได้แก่ อุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย อุปสงค์ต่อรายได้ และอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย พบว่าข้อมูลข่าวสาร การศึกษา รายได้ กฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล ด้านราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง อายุ และราคาผักปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย ส่วนตัวแปรด้านสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์ในทิศทางแปรผกผันข้ามกับอุปสงค์ต่อราคาผักปลอดภัย [5] ซึ่งสอดคล้องการที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการชนิดใด ๆ เป็นปริมาณมากน้อยเพียงใดย่อมต้องพิจารณาราคาสินค้าและบริการชนิดนั้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ (นอกจากราคาสินค้าและบริการชนิดนั้น) ที่มีอิทธิพลในการกำหนดปริมาณความต้องการซื้อ เช่น รสนิยมของผู้บริโภค ราคาสินค้าชนิดอื่น รายได้ของผู้บริโภค การคาดคะเนราคา ตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล [10] ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคามีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการซื้อในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 [11] พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคและความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับผักผลไม้ปลอดภัยของประชาชนไทย จากการศึกษาวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ความเต็มใจที่จะจ่ายในทุกสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติได้แก่ รายได้ ประสบการณ์ในการซื้อผักผลไม้อินทรีย์ และความตระหนักต่อสารเคมีตกค้าง และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 [12]

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ต่อรายได้ พบว่า ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านรายได้ ด้านราคาผักปลอดภัย ด้านการคาดการณ์ด้านราคา ระดับรายได้ และด้านความชื่นชอบ รสนิยม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์ต่อรายได้ [3] กล่าวได้ว่าตัวกำหนดอุปสงค์ หมายถึงตัวแปร หรือปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อจำนวนสินค้าที่ผู้บริโภคปรารถนาที่จะซื้อ ปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อปริมาณซื้อเล็กน้อยไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละคนและกาลเวลา ปัจจัยเหล่านี้มีหลายอย่างดังนี้ ราคาของสินค้านั้น รสนิยมของผู้บริโภค รายได้ของผู้บริโภค ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง สินค้าต่าง ๆ การคาดการณ์ด้านราคา สภาพะการกระจายรายได้ในระบบเศรษฐกิจ [13] และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาความต้องการบริโภคผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในร้านค้าเพื่อสุขภาพ แขวงศิริราช พบว่าปัจจัยด้านอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานภาพทางครอบครัวที่แตกต่างกันมีความต้องการและพฤติกรรมการบริโภคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น พบว่า ด้านการคาดการณ์ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล/นโยบายภาครัฐบาล การศึกษา ด้านรายได้ ด้านข้อมูลข่าวสาร และอายุ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น สอดคล้องกับกับงานวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า คุณค่าที่รับรู้ต่อผักปลอดสารพิษมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผักปลอดสารพิษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ [12]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป หากมีผู้ที่สนใจศึกษาในประเด็นดังกล่าว ควรเพิ่มระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาด้วย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนยิ่งขึ้นไป และควรมีการศึกษาอุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผักปลอดภัยของผู้บริโภคจากแหล่งอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ อำเภอ น้ำหนาว และอำเภอศรีเทพ เป็นต้น

2. ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาจังหวัดสามารถนำผลการวิเคราะห์ผู้บริโภคที่มีความสนใจต่อผักปลอดภัย ความต้องการของตลาดผักปลอดภัย เพื่อส่งเสริมและให้ความรู้ความเข้าใจต่อเกษตรกรเพื่อให้ชุมชนในอำเภออื่น ๆ ได้มีโอกาสเพิ่มรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้

References

- [1] Kasetsart University Promotion and Training Office. n.d. Growing vegetables safe from toxins. http://eto.ku.ac.th/neweto/e-book/plant/herb_gar/save_veg.pdf.
- [2] National News Bureau of Thailand. (2018, July 19). Phetchabun Province Continuing to develop to be a model province for food safety quality system. <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TNSOC6107190010091>.

- [3] Mingmaneeenakin, W. (2016). *Principles of microeconomics* (20th ed.). Thammasat University Publisher.
- [4] Chintrakulchai, S., & Tangsangasakri, S. (2019). *Introduction to microeconomics*. Thammasat University Publisher.
- [5] Pakotiprabha, S. (2005). *Microeconomics*. Kasetsart University Publisher.
- [6] Pongkitworasin, S. (2018). *Introduction to microeconomics, analysis and application*. Publishing House of Chulalongkorn University.
- [7] Rungruengphon, W. (2020). *Textbook of marketing principles* (10th ed.). Thammasat University Publisher.
- [8] Vanichbancha, K. (2021). *Statistics for research* (13th ed.). Publishing House of Chulalongkorn University.
- [9] Prasith-rathsint, S. (2003). *Research methodology for social science* (12th ed.). Samlada.
- [10] Jinsorn, V. (2011). *Factor affecting purchase decision toward non -toxic vegetables of consumers in Bangkok*. Faculty of Business Administration. Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- [11] Thai Health Promotion Foundation. (2020, February 4). Research report on Consumption behavior and willingness to pay for safe fruits and vegetables of Thai people. <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/0c409251-4446-ea11-80e8-00155d09b41f>.
- [12] Roongsang, A. (2012). *Factors influencing consumer' purchasing behavior on organic vegetables in Bangkok Metropolis*. Independent Study Master of Business Administration (marketing Management). Graduate School of Srinakahrinwirot University.
- [13] Koseeyarat, N. (2010). *The study of organic vegetable consumption demand of health shop consumer, Siriraj Bangkok Noi, Bangkok*. Program of Public and Private Management Graduate School. Silpakorn University.

การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยนวัตกรรม
ทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19
A Confirmatory Component Model Analysis of
Marketing Innovation Factors to Promote Tourism of
SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19

มีเสณ แก่นชูวงศ์^{1*} สมพงษ์ วะทันติ¹ และมานิตย์ ซานอก¹
Meesaen Kaenchuwongk^{1*}, Somphong wathanti¹ and Manit Sanok¹

¹ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร 47160

¹ Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan Sakonakhon Campus, 47160, Thailand

*Corresponding author: E-mail address: Meesaen.ka@rmuti.ac.th

(Received: March 20 9, 2023; Revised: August 20, 2023; Accepted: August 24, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดสกลนคร ทั้ง 18 อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 470 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ใช้สถิติของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน หมุนแกนแบบ Oblique Rotation ด้วยวิธี Varimax และประมาณค่าด้วยวิธีไค้สแควร์สูงสุด ตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประยุกต์กระบวนการทางการตลาดด้วยนวัตกรรม 2) กระบวนการธุรกิจรูปแบบใหม่ และ 3) การใช้และการควบคุมระบบสารสนเทศทางธุรกิจ ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐาน พบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันนวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางการตลาด วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การตลาดดิจิทัล การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed to study a confirmatory component model analysis of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era. The sample were 470 entrepreneurs of small and medium enterprises (SMEs) in 18 districts in Sakon Nakhon Province. The research tool was a questionnaire. and the statistics of confirmatory component analysis were used. The oblique rotation was applied by using Varimax and maximum likelihood estimation to verify the validity of the structural equation model. The results showed that a confirmatory component model analysis of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era consists of 3 components: 1) the application of innovative marketing processes, 2) new business processes, and 3) business information system using and control. The results of the assumption-based structural equation model were consistent with the empirical data, and a confirmatory component model analysis of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era was structural precision.

Keywords: Marketing innovation, Small and Medium Enterprises, Digital marketing, Sustainable Tourism promotion

บทนำ

การส่งเสริมนวัตกรรมทางการตลาดในปัจจุบันมีความสำคัญต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาครัฐควรส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านนวัตกรรมมาใช้โดยเน้นจากผู้ประกอบการยุคใหม่ให้รู้เท่าทันเทคโนโลยี ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 [1] กล่าวถึงการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ด้วยการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ กลาง เล็ก วิสาหกิจเริ่มต้น ทั้งวิสาหกิจชุมชนหรือวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดยมีนวัตกรรมใน 3 ด้าน คือ นวัตกรรมในการสร้างโมเดลธุรกิจ นวัตกรรมในเชิงสินค้าและบริการ และ นวัตกรรมในเชิงกระบวนการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเป็นนักการค้าที่เข้มแข็งที่จะนำไปสู่การสนับสนุนการเป็นชาติการค้า มีความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตเก่ง ขายเก่ง หรือซื้อเป็น ขายเป็น บริการเป็นเลิศ สามารถขยายการค้าและการลงทุนไปต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีธรรมาภิบาล ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีให้ความสำคัญต่อผู้ประกอบการยุคใหม่ที่ควรนำนวัตกรรมมาเสริมกระบวนการผลิตและบริการให้เกิดการแข่งขัน แนวคิดของนวัตกรรมถือเป็นความสามารถที่สำคัญของ SMEs ในการแข่งขันภายในประเทศและปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน[2] อีกทั้งความท้าทายจากสภาพแวดล้อมภายในหรือภายนอก ประกอบกับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองของเศรษฐกิจภายในประเทศนำไปสู่โอกาสที่ดีของ SME ในการพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นนวัตกรรมเพื่อความอยู่รอด การเติบโตและขยายตัว ผลจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ท้าทายเจ้าของหรือผู้จัดการ SME ควรสร้างโอกาสเมื่อพวกเขาถูกบังคับให้ “คิดนอกกรอบ” เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตลาดใหม่และ/หรือแตกต่างเพื่อตอบสนองกลยุทธ์ที่เปลี่ยนแปลงของคู่แข่ง [3] การแข่งขันทางธุรกิจในยุควิกฤต Covid-19 ถูกบังคับให้ปรับเปลี่ยนการบริหารธุรกิจโฉมใหม่ให้เข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็วอันเป็นความท้าทายด้วยการเติมพันต่อความอยู่รอดของภาคธุรกิจทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องส่งเสริมเพราะมีการเติบโตในอนาคตเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้เกษียณอายุมีจำนวนมากขึ้นมีเวลาในการท่องเที่ยวและงบประมาณ อีกทั้งมีสวัสดิการหรือบริการฟรีสำหรับการเดินทางของผู้สูงอายุ คนโสดที่ไม่นิยมมีครอบครัวหรือมีทายาทสืบสกุลก็ชื่นชอบในเดินทางท่องเที่ยว [4]

การผ่อนปรนในสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 รวมถึงการกระตุ้นโครงการเราเที่ยวด้วยกันจากภาครัฐ แผนปฏิบัติการของ สสว. ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ได้ให้ความสำคัญไว้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เป็น S Curve ของประเทศที่ต้องใช้ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับ Bio Economy จำนวนมาก มีการสร้างมูลค่าและคุณค่าที่ยังเป็นประเด็นท้าทายว่าจะทำอย่างไรให้เกิดการซื้อขายสินค้าเกิดขึ้นให้แพร่กระจายทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ SMEs ของไทยที่มีผลิตภัณฑ์ทั้งตรงและทางอ้อมที่เอื้อกับแหล่งท่องเที่ยว เพราะธุรกิจ SMEs นับเป็นหน่วยธุรกิจหลักในการฟื้นฟูและเสริมสร้างทางเศรษฐกิจ เป็นแหล่งการจ้างงานการฝึกอาชีพที่ได้จากการเรียนรู้และการลงมือทำงานจริง [5] แม้ว่าภาครัฐจะมีมาตรการต่าง ๆ มากกระตุ้นและช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs ที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วก็ตาม แต่ SMEs ก็ยังคงเผชิญปัญหาด้านการดำเนินงานธุรกิจและยังขาดการเข้าถึงการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรม จนบางธุรกิจของ SMEs ได้เลิกกิจการไปในที่สุด ดังนั้น SMEs ไทยต้องเร่งพัฒนารูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ รวมถึงการบริหารและจัดการที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกิจกรรมทางธุรกิจทุก ๆ ขั้นตอน รวมถึง

พัฒนาระบบการสื่อสารได้ตลอดเวลาให้สอดคล้องกับการบริหารและจัดการสมัยใหม่ [6] ในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา การสนับสนุนของ ภาครัฐให้แก่ SMEs ต้องเผชิญกับความท้าทายมากมาย เช่น การขาดการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ปรับปรุงแล้วและราคาไม่แพง [7] และปัญหาทางการเงินของ SMEs ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจ [8] การใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อสนับสนุน SMEs นั้นเป็นความท้าทายขั้นพื้นฐานที่จะ ช่วยปรับปรุงความได้เปรียบทางการแข่งขัน [9] ผู้ประกอบการ SMEs ควรปรับสภาพการประกอบการให้เข้า กับยุคโควิด-19 เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคได้เปลี่ยนวิธีการใหม่ในการค้นหาข้อมูลและสารสนเทศทั้งในเรื่อง การท่องเที่ยวและสั่งซื้อหรือจองของที่ระลึกประจำสถานที่ท่องเที่ยวรวมถึงการรับข่าวสารมากขึ้น [10] จาก งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงมิติความพร้อมในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ความเป็นเลิศทางการตลาด อีกทั้งงานวิจัยหลายชิ้นกล่าวถึงนวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมกระบวนการ การจัดการ รูปแบบธุรกิจ เทคโนโลยี การแข่งขันทางธุรกิจ แต่การศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นปัจจัยทางนวัตกรรมทางการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยว ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันและความยั่งยืนนั้น ยังมีงานวิจัยที่กล่าวถึงสิ่งนี้น้อยมาก จาก สถานการณ์ดังกล่าว หากไม่มีปัจจัยใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้กับ SMEs ไทยแล้ว ก็ส่งผลกระทบต่อ การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและเสียโอกาสในการ แข่งขันทางธุรกิจท่องเที่ยว จากเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ ใช้นวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน จังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสกลนครด้วยแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์สามารถนำไปใช้ค้นพบไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การยกระดับบริหารธุรกิจของ SMEs ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร เพื่อเป็นต้น แบบในการนำไปปฏิบัติให้แก่ธุรกิจ SMEs ไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาด ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19

สมมุติฐานงานวิจัย

1. องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ทุกตัวแปรสามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้
2. โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาด ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิดและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

การนำนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ในองค์กรเพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลงและเพิ่มขีดความสามารถ หมายถึงความสามารถในการรวบรวมหรือการปรับปรุงเทคโนโลยีที่มีอยู่และการสร้างเทคโนโลยีใหม่จากการนำทรัพยากรภายในและภายนอกมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการต่าง ๆ ในองค์กรจนเกิดเป็นนวัตกรรม เช่น นวัตกรรมทางการตลาด ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการบริหารและจัดการทางการตลาด [11] นวัตกรรมนั้นจะต้องอยู่ในมุมมองของฐานความรู้เพื่อเชื่อมโยงไปสู่แนวทางการปฏิบัติของการจัดการความรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ในมุมมองฐานความรู้ของ SMEs อาจสร้างความรู้ทางนวัตกรรมด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การครอบครองความรู้ ถ่ายโอนความรู้และการใช้ความรู้ [12] การบูรณาการและการบริหารจัดการกับทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ เช่น ทรัพยากรความรู้ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรม [13] นวัตกรรมของการบริการนั้นนับว่าเป็นประสบการณ์บริการใหม่หรือวิธีการของการบริการที่ประกอบไปด้วย แนวคิดการบริการใหม่ การโต้ตอบกับลูกค้าใหม่ ระบบคุณค่าใหม่กับพันธมิตรทางธุรกิจ รูปแบบรายได้ใหม่ ระบบจัดส่งใหม่ สิ่งเหล่านี้คือการผสมผสานการบริการ เทคโนโลยีและพนักงานเพื่อเป็นแนวทางใหม่ในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า [14]

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม SMEs

แนวคิดนวัตกรรมในยุคแรกนั้นเป็นการคิดค้นวิธีใหม่ในการทำสิ่งต่าง ๆ หรือการผสมผสานปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมือนกับผู้ประกอบการรายใด การคิดค้นนวัตกรรมที่สำคัญของ SMEs เช่น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมขององค์กร และนวัตกรรมการตลาด [15] การปรับใช้นวัตกรรมที่เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ผู้ประกอบการในธุรกิจ SMEs ควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่เด่น ซึ่งเป็นความแปลกใหม่หรืออาจค้นหาลักษณะเฉพาะและนำนวัตกรรมมาปรับใช้ [16] เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วผู้ประกอบการ SMEs ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องนำนวัตกรรมมาปรับใช้เป็นกลยุทธ์และนำนวัตกรรมมาเป็นเป้าหมายทางการตลาด [17] การปรับใช้นวัตกรรมของ SMEs ภาครัฐควรพัฒนานโยบายเพื่อกำหนดเป้าหมายเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของ SMEs ด้วยกัน อาจใช้ความร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยในการฝึกอบรมให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs รวมถึงภาครัฐควรสนับสนุนในการจัดแสดงสินค้าเพื่อเป็นการสนับสนุน SMEs [18] การจัดการนวัตกรรมในรูปแบบของธุรกิจใหม่เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของธุรกิจ SMEs โดยทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบริษัทต่างชาติหรือธุรกิจ SMEs ควรมีการระดมทุนธุรกิจใหม่เพื่อส่งมอบบริการและผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพตรงกำหนดการนัดหมาย [19] กระบวนการธุรกิจใหม่เป็นการสร้างสรรค์โมเดลธุรกิจด้วยการปรับเปลี่ยนหน้าที่โครงสร้างใหม่จะช่วยปรับปรุงทรัพยากรที่อยู่ในองค์กรหรือเปลี่ยนกระบวนการใหม่ทั้งหมดเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนได้ [20]

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการตลาด

นวัตกรรมทางการตลาดเป็นการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่ง SMEs ในภาคการผลิตนำนวัตกรรมทางการตลาดมาปรับใช้อันเป็นนวัตกรรมที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์เดิมของตนเอง เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อผลกำไรที่ดีขึ้น [21] องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในกิจกรรมทางการตลาดของ SMEs คือ นวัตกรรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่และโดดเด่นและการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงนิเวศน์ในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน [22-23] นวัตกรรมด้านราคาของ SMEs หมายถึงกระบวนการที่บริษัทใช้วิธีการใหม่หรือทางเลือกใหม่ในการเปลี่ยนแปลงราคา การตั้งราคาขายผลิตภัณฑ์ของ

SMEs ควรตั้งราคาตามความผันผวนของอุปสงค์ในตลาดและการตั้งราคาตามการกำหนดราคาทางออนไลน์ เช่น ราคาตามเว็บไซต์และตามโซเชียลมีเดีย [24-25] การส่งเสริมการตลาดด้วยการนำนวัตกรรมมาใช้ โดยเจ้าของธุรกิจ SMEs ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้ช่องทางแพลตฟอร์มโซเชียลหรือเว็บไซต์ เช่น WhatsApp, Facebook, Google และ YouTube เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า เพราะแพลตฟอร์มเครือข่ายสังคมเหล่านี้ ช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs สื่อสารกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ [26] ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการของธุรกิจ SMEs ได้อย่างมาก โดยเฉพาะการบริหารและจัดการกับลูกค้า การควบคุมความสัมพันธ์กับลูกค้า และการควบคุมระบบสารสนเทศที่ จะช่วยให้การสื่อสารทางการตลาดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น [27]

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดสกลนคร จำนวน 3,451 แห่งตามจำนวนที่ลงทะเบียน (สสว., 2565) กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดสกลนคร ทั้ง 18 อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 470 แห่ง ซึ่งการวิจัยนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ทั้งหมด 16 พารามิเตอร์ โดยที่ Hair [28] แนะนำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์สมการเชิงเส้น ควรมีจำนวนพารามิเตอร์อย่างน้อย 10-20 เท่าต่อ 1 พารามิเตอร์ ดังนั้นจากงานวิจัยนี้มีจำนวน 16 พารามิเตอร์ ควรที่จะเก็บข้อมูลอย่างน้อย 320 ชุด แต่งานวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 470 ชุด จึงเป็นการเพียงพอที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดสกลนครทั้ง 18 อำเภอ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified sampling แบ่งเป็นชั้นภูมิในแต่ละอำเภอของผู้ประกอบการ SMEs

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎี โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการดำเนินงาน ระยะการดำเนินกิจการ จำนวนพนักงานและระดับเงินลงทุน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาด เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน รหัสโครงการ (Project Code): HEC-04-65-116 Date of Exemption: 18 Nov 2022

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 แห่ง และหาค่าความสัมพันธ์ของค่าคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.667 - 0.891 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach มีค่าเท่ากับ 0.963

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อยกระดับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและการหมุนแกนแบบ Oblique Rotation บนเงื่อนไขที่กำหนดว่าตัวแปรของปัจจัยในด้านเดียวกันย่อมมี

ความสัมพันธ์กัน โดยใช้วิธี Varimax เพื่อการจัดกลุ่มของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบให้มีความโดดเด่นมากขึ้น และจะนำไปใช้เป็นตัวแทนที่แท้จริงในแต่ละองค์ประกอบ จึงต้องกำหนดให้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป [29] โดยเกณฑ์ในการกำหนดองค์ประกอบ มีดังนี้

1. ค่าความแปรปรวนหรือค่าคอมมูนาลิตี้ (Communality: h^2) ขององค์ประกอบทั้งหมดที่อธิบายด้วยตัวแปรตัวหนึ่งที่ควรมีค่าไม่น้อยกว่า 0.5

2. (Eigen Value) ไม่น้อยกว่า 1.00 ประกอบด้วยตัวแปรไม่น้อยกว่า 3 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักปัจจัย 0.30 ขึ้นไปจึงจะถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่แท้จริง

3. ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เป็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.30

การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการยืนยันจำนวนองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลด้วยวิธีโลคัลสุดสูงสุด (Maximum likelihood) และตรวจสอบความตรงของโมเดลด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ไม่มีนัยสำคัญและค่า Chi-Square สัมพัทธ์น้อยกว่า 3.00 ดัชนี GFI, CFI, AGFI และ NFI มากกว่า 0.95 [31], [32], Standardized RMR น้อยกว่า 0.05 [29], และ RMSEA ต่ำกว่า 0.05 [31] โดยใช้เกณฑ์ผ่าน 5 ดัชนีขึ้นไป

สรุปผล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพศหญิงมีจำนวน 240 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.80 ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 151 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.00 ระดับการศึกษาโดยส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี 207 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.90 การดำเนินงานของกิจการนั้นส่วนใหญ่เป็นเจ้าของคนเดียว 231 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.90 ส่วนใหญ่เปิดดำเนินการมาแล้ว 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.40 จำนวนพนักงานส่วนใหญ่มีจำนวน 21 - 50 คน มีจำนวน 101 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.40 เงินลงทุนส่วนใหญ่ลงทุนที่ระดับ 5,000,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 152 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.20

การศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลดังนี้

Table 1 The data suitability assessment of Factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era to factor analysis

Questionnaire	Number of questions (Variables)	KMO	Bartlett's Test of Sphericity		
			Approx. Chi-square	Df	Sig.
Factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era	20	.836	6412.866	190	.000*

* $P < .05$

จาก Table 1 พบว่า การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 พบว่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ .836 ค่า Bartlett's Test of Sphericity ได้ค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .000 ซึ่งเป็นค่านี้น้อยกว่า .05 แสดงว่าข้อมูลแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ [28]

Table 2 Elemental analysis results of factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era

The element	Elements name	eigen value	percent of variance	percent of cumulative variance
1	The application of innovative marketing processes (MKTIA)	7.396	36.979	36.979
2	New business processes (NBIZP)	3.302	16.512	53.491
3	Business information system using and control (BINCT)	1.619	8.096	61.587

การวิเคราะห์องค์ประกอบหลังจากการหมุนแกนด้วยวิธี Varimax แล้วได้องค์ประกอบการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ซึ่งมีอยู่ 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย 6 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย 5 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ส่วนกรณีขององค์ประกอบที่ 4 มีตัวแปร ได้แก่ การฝึกอบรมนวัตกรรมและการส่งเสริมการขายผ่านทางออนไลน์และองค์ประกอบที่ 5 มีตัวแปร ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้ข้อคิดเห็นต่อการใช้สินค้า ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบนี้มีตัวแปรน้อยกว่า 3 ตัวแปร ไม่เข้าเงื่อนไขในการจัดกลุ่มจึงไม่สามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้

Table 3 The variable grouping of factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era

The factor analysis of factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era

Items	Variables	Loading	Mean	S.D.
Element 1 The application of innovative marketing processes (MKTIA)				
A4	Application of innovation or information technology in organizational marketing	.861	3.72	.840

Table 3 The variable grouping of factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era (Continue)

The factor analysis of factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era

Items	Variables	Loading	Mean	S.D.
A6	Application of innovation or marketing information technology of employees	.801	3.63	.866
A3	Shared value of learning and using innovation or marketing information technology in business	.794	3.88	.871
A5	Learning to use innovation or information technology in marketing	.793	3.68	.736
A1	Creating new channels or distribute products	.627	3.91	.876
A2	Modern marketing communications affect business	.617	3.74	.934
Element 2 New business processes (NBIZP)				
A16	The application of innovation in business processes that affects the determination of Pricing conditions	.881	3.25	.890
A13	Applying innovation to new products or services	.789	3.24	1.004
A17	Researching and seeking new niche markets with the application of innovation and creating new products	.787	3.39	.829
A15	Modifying forms and methods of providing services to customers in new ways	.614	3.43	.866
A12	Using innovation to apply in promotion or marketing promotion	.522	3.45	.825
Element 3 Business information system using and control (BINCT)				
A11	Using tools or software applied the marketing strategies, targeted, or customer in the future	.822	3.21	.889
A20	How much support the business system program from the government?	.783	3.06	1.093
A14	Using of marketing information systems; or a program used to plan and manage the supply chain	.736	3.33	.930
A19	Being affected by changes in government policies regarding the acceleration of service innovation or online application from the government sector	.692	3.39	1.061
A18	Training on the use of information technology or the use of new innovations within the organization	.534	3.13	.982

จาก table 3 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 หากเรียงลำดับตามความสำคัญมีดังนี้ การให้ความสำคัญต่อการสร้างช่องทางใหม่ในการติดต่อหรือจัดจำหน่ายสินค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ = 3.91, SD = 0.876 รองลงมาคือ ค่านิยมร่วมในการเรียนรู้และใช้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสารสนเทศทางการตลาดในการบริหารและจัดการทางธุรกิจ มีค่าเฉลี่ย = 3.88, SD = 0.871 และลำดับสุดท้ายคือ การสื่อสารทางการตลาดสมัยใหม่ส่งผลต่อธุรกิจ มีค่าเฉลี่ย = 3.74, SD = 0.934 ตามลำดับ

จากสมมติฐานที่ 1 องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 ทุกตัวแปรสามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้ แต่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบมี 4 ตัวแปรที่ไม่เข้าเงื่อนไข เพราะตัวแปรในองค์ประกอบน้อยกว่า 3 ตัวแปร

การศึกษาโมเดลสมการเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 การศึกษาโมเดลสมการเชิงโครงสร้างตามสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และปรับโมเดลเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการปรับความแปรปรวนร่วม (Covariances) ของความคลาดเคลื่อน ตามข้อเสนอแนะของโปรแกรม (Modification Indices) และแบบจำลองโครงสร้างผ่านการวิเคราะห์ โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อการทดสอบสมมติฐาน พบว่าแบบจำลองโครงสร้าง มีความกลมกลืนกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า Relative Chi-Square (CMIN/DF) เท่ากับ 1.875 ค่า CFI (Comparative Fit Index) เท่ากับ 0.978 ค่า Tucker-Lewis Index (TLI) เท่ากับ 0.950 ค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) เท่ากับ 0.050 และค่า SRMR (Root Mean Square Error of Approximation) เท่ากับ 0.042 โดยในงานวิจัยมีรูปแบบ โมเดลในการทดสอบสมมติฐานดังแสดงจาก Figure 1

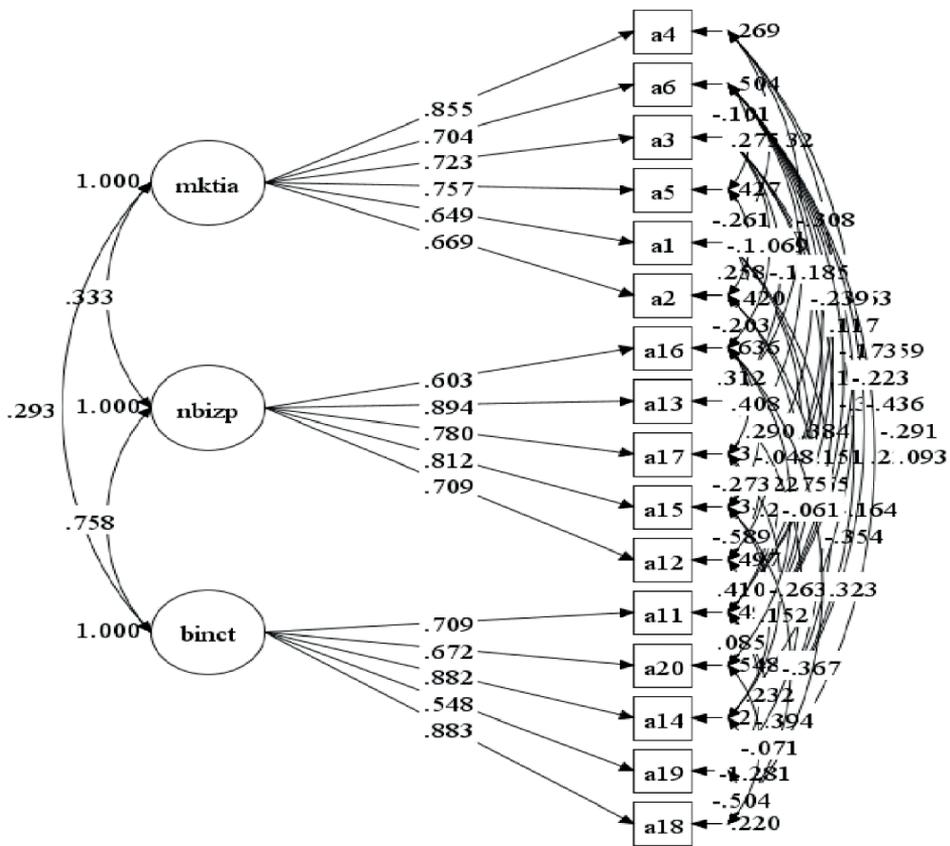

Figure 1. The model of factors influencing the application of marketing innovations to promote tourism of SMEs in Sakon Nakhon Province during the Covid-19 era

การอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสกลนคร ยุค Covid-19 เป็นการศึกษาถึงประยุกต์กระบวนการทางการตลาดด้วยนวัตกรรมของ SMEs จังหวัดสกลนคร สามารถแยกองค์ประกอบหลักได้ 3 องค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การประยุกต์กระบวนการทางการตลาดด้วยนวัตกรรม (Mktia) ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้นวัตกรรม ค่านิยมร่วมในการเรียนรู้ การเรียนรู้การใช้นวัตกรรม การสร้างช่องทางใหม่ในการติดต่อและการสื่อสารทางการตลาดสมัยใหม่ ซึ่งเป็นไปทางทิศเดียวกันกับแนวคิดของ Benitez [33] ได้เสนอไว้ว่าใช้ข้อมูลและสารสนเทศจากภายนอกขององค์กรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการใช้นวัตกรรมทางการตลาด เพราะข้อมูลสารสนเทศนั้นช่วยเชื่อมโยงนวัตกรรมเพื่อให้ SMEs สามารถพัฒนาตนเองสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ การประยุกต์ใช้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสารสนเทศทางการตลาด สอดคล้องกับ Geldes [34] และ Gupta [35] กล่าวถึงนวัตกรรมการตลาดนั้นเป็นเครื่องมือในการกระจายการออกแบบนวัตกรรมการจำหน่ายที่ดีไปสู่กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า โดยการปรับปรุงส่วนผสมทางการตลาด การสำรวจตลาด กลยุทธ์การตั้งราคาส่วนแบ่งการตลาด เพราะการใช้นวัตกรรมขั้นสูงด้วยการใช้เทคโนโลยีจะเป็นสิ่งผลักดันให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน อีกทั้งสอดคล้องกับ Levitt [36] กล่าวถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของผู้ซื้อและผู้ขาย

เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการสำรวจเกี่ยวกับบางสิ่งที่ไม่คาดคิดและยังค้นพบแนวคิดใหม่ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ เพราะค่านิยมในการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กรสอดคล้องกับ Sood [37] กล่าวว่า เทคโนโลยีและสารสนเทศจะช่วยส่งเสริมนวัตกรรมการตลาดในการแข่งขันทางธุรกิจ เพราะธุรกิจสามารถนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์มาช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคได้ และคล้ายกับ Vilaseca Requena [38] กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเข้มข้นทำให้บริษัทมีนวัตกรรมและเกิดความร่วมมือในการพัฒนากระบวนการนวัตกรรม การปรับปรุงระดับของสินค้าใหม่ตามความต้องการของตลาด เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถเข้าถึงตลาดและกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องกับ Mettathamrong [39] กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการผลิตและการจัดการทางการเงินนั้นล้วนส่งผลโดยตรงต่อธุรกิจ เพราะกระบวนการตลาดเป็นเรื่องที่สำคัญหากนำนวัตกรรมมาปรับใช้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายในกลุ่มธุรกิจเป็นอย่างมาก

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการธุรกิจรูปแบบใหม่ (Nbizp) ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้งานนวัตกรรมในกระบวนการธุรกิจ การออกแบบสินค้า การสืบค้นและแสวงหาตลาดใหม่และการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการให้บริการ เพราะการออกแบบสินค้าสามารถนำนวัตกรรมมาช่วยออกแบบให้เหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภค สอดคล้องกับ Gupta [35], และ OECD [40] กล่าวว่านวัตกรรมทางการตลาดเป็นการรวมการปรับปรุงส่วนผสมทางการตลาด การสำรวจตลาด กลยุทธ์การตั้งราคา ส่วนแบ่งการตลาด ช่องทางการขาย และระบบสารสนเทศทางการตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยมีความคล้ายกับงานวิจัยนี้ เพราะนวัตกรรมที่สำคัญ เช่น การออกแบบสินค้าใหม่ หรือการแสวงหาตลาดหรือช่องทางใหม่ด้วยการใช้เทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นการใช้โซเชียลมีเดียหรือการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตนั้นล้วนส่งเสริมให้การบริหารและจัดการธุรกิจ SMEs เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับ Phonsaram [41] กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานธุรกิจส่งออกด้วยการใช้นวัตกรรมทางการตลาดประกอบด้วย การนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นสิ่งที่ควบคู่กับการสร้างแบรนด์ การใช้ระบบสารสนเทศทางการตลาด การแสวงหาตลาดใหม่ควรเน้นตลาดเฉพาะมีความสอดคล้องกันตรงที่การออกแบบสินค้าใหม่ด้วยการใช้นวัตกรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บริษัทหรือองค์กรมีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดเพื่อสนับสนุนการเพิ่มยอดขายให้มากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 การใช้และการควบคุมระบบสารสนเทศทางธุรกิจ (Binct) ประกอบด้วย การใช้ซอฟต์แวร์มาประยุกต์ การส่งเสริมโปรแกรมระบบงานทางธุรกิจจากภาครัฐ ระบบสารสนเทศทางการตลาด นโยบายจากภาครัฐที่เร่งรัดการใช้นวัตกรรมและการฝึกอบรม สอดคล้องกับ Geldes [34] กล่าวถึงนวัตกรรมการตลาดเป็นเครื่องมือในการกระจายการออกแบบนวัตกรรม การจำหน่ายที่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้าได้แก่ การขายทางอินเทอร์เน็ต แพรนไชส์ เพราะความมุ่งมั่นในการพัฒนานวัตกรรมการตลาดนั้นช่วยเสริมให้องค์กรเกิดการกระจายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ออกสู่ผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลสารสนเทศ สอดคล้องกับ Medrano [42] กล่าวว่า การใช้ข้อมูลและสารสนเทศจากภายนอกบริษัทเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บรรลุนวัตกรรมทางการตลาดและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนและนโยบายสาธารณะจากภาครัฐที่สนับสนุนการส่งออกสามารถส่งเสริมนวัตกรรม เพราะข้อมูลสารสนเทศที่พร้อมใช้งานจะสนับสนุนทำให้องค์กรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพที่อยู่บนพื้นฐานของนวัตกรรม การปฏิบัติต้องอยู่บนพื้นฐานนวัตกรรมควรอาศัยการฝึกฝนและการฝึกพัฒนาตนเองต่อเนื่องสอดคล้องกับ Levitt [36] กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายโอนความรู้ ก่อให้เกิดแนวคิดทางนวัตกรรมในทางธุรกิจ เพราะการเรียนรู้ระหว่างกันก่อให้เกิด

เกิดความรู้ใหม่ เกิดการนำนวัตกรรมมาดัดแปลงหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ อีกทั้งปัจจุบันนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการค้นหาคำถามจากโลกอินเทอร์เน็ตนั้นมีผลกระทบอย่างมาก เช่น การหาข้อมูลหรือการร่างเนื้อหาจาก Chat GPT โดยโปรแกรมนี้ช่วยหาข้อมูลการบริหารจัดการธุรกิจหรือข้อมูลทางการตลาดเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวอย่างเฉพาะด้วยการเก็บข้อมูลภายในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดสกลนคร ซึ่งยังมีอีกหลายจังหวัดที่มีความน่าสนใจ หากนักวิจัยท่านใดที่ต้องการศึกษาข้อมูลเชิงลึกการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยการหาความสัมพันธ์เพื่อยืนยันตามโครงสร้าง นักวิจัยที่สนใจสามารถเพิ่มขึ้นตอนหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้หรือหาค่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม เพื่อหาโมเดลสมการโครงสร้างที่มีการสะท้อนผลลัพธ์ที่อธิบายปรากฏการณ์ได้มากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นเชิงนโยบายทางภาครัฐในการส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ไทยด้วยการใช้ปัจจัยที่เอื้อในการนำนวัตกรรมทางการตลาดไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจ โดยเฉพาะการปรับปรุงกระบวนการในรูปแบบใหม่ เช่น การนำกระบวนการสั่งของผ่านทางออนไลน์ การนำโปรแกรมสำเร็จรูปไปใช้ในการควบคุมกระบวนการ รวมทั้งในส่วนของภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยไปจัดตั้งโครงการส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการ SMEs ไทย ส่วนทางภาครัฐกิจ อาทิเช่น หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สามารถจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นปัจจัยนวัตกรรมทางการตลาดที่ได้จากผลวิจัย นำไปขยายผลและยกระดับให้แก่สมาชิกในองค์กรได้ ส่วนภาคการศึกษานั้นสามารถนำผลวิจัยนี้ไปออกแบบรายวิชาหรือหลักสูตรที่เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการตลาดได้อย่างมีทิศทางในการถ่ายโอนความรู้ให้แก่ นักศึกษาหรือผู้ประกอบการ SMEs ไทย และสุดท้ายผู้ประกอบการ SMEs ไทยเองก็ต้องมุ่งเน้นและเร่งศึกษาจากปัจจัยนวัตกรรมทางการตลาดที่ได้ในการเลือกหัวข้อที่สนใจหรือเกี่ยวข้องกับทางธุรกิจ เพื่อเข้าหรือรับการฝึกอบรมหรือสัมมนาทางธุรกิจเพื่อยกระดับองค์กรธุรกิจของตนเองและคงความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ตามสัญญาเลขที่ SKC2565INC003

References

- [1] Trade Policy and Strategy Office. (2018). National strategy 2018-2037. Office of the National Economic and Social Development Board. (In Thai)
- [2] Ren, S., Eisingerich, A. B., & Tsai, H. T. (2015). How do marketing, research and development capabilities, and degree of internationalization synergistically affect the innovation performance of small and medium-sized enterprises (SMEs)? A panel data study of Chinese SMEs. *International Business Review*, 24(4), 642-651. <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2014.11.006>.

- [3] Quaye, D. M., & Mensah, I. (2017). Industrial cluster and competitive advantage of micro-firms: Insight from wood industry in Ghana. *Journal of Creativity and Business Innovation*, 3, 37-47. <http://www.journalcbi.com/ideation-using-analogies.html>.
- [4] Phimonsompong, C. (1993). Look at tourism in the future. *Manutsayasad Wichakan*, 1(1), 71-75. (In Thai)
- [5] Kaenchuwongk, M., & Vongprasert, C. (2015). A study of small and medium enterprises process to value creation. *SWU eJournals system*, 8(2), 42-55. (In Thai)
- [6] Ministry of Commerce. (2016). 20-year strategy of the Ministry of Commerce (2016-2036). <http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2018/20180130-MinistryofCommerce.pdf>.
- [7] Quaye, D. (2014). Credit and its impact on technological entrepreneurship in Ghana, developing economy perspectives on marketing and entrepreneurship: The Ghanaian dimension. *University of Ghana Readers*, 4(6), 75-91.
- [8] Abor, J., & Quartey, P. (2010). Issues in SME development in Ghana and South Africa. *International Research Journal of Finance and Economics*, 39(6), 215-228.
- [9] Onwumere, J., & Ozioma-Eleodinmuo, P. (2015). Enhancing innovativeness among small and medium scale (SMEs) leather enterprises to boost performance in Abia State, Nigeria. *International Journal of Community and Cooperative Studies*, 3(1), 1-4.
- [10] Naidoo, V. (2010). Firm survival through a crisis: The influence of market orientation, marketing innovation and business strategy. *Industrial Marketing Management*, 39(8), 1331-1320. <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2010.02.005>.
- [11] Luangsakdapich, R., & Mahatham, A. (2021). Entrepreneurial marketing innovativeness and marketing success: empirical evidence from tourism business (SMEs) in Thailand. *KKBS Journal of Business Administration and Accountancy*, 5(3), 117-140. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kkbsjournal/article/view/248601/174252>.
- [12] Nakpathom, P., Pooripakdee, S., & Jaroenwisani, K. (2018). Breaking crisis of travel agencies with innovation theory. *Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences)*, 14(1), 426-441. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/article/view/108286/133890.
- [13] Krue-Chotekul, B., Samantreeporn, S., Rujachan, P., Bussamongkol, W. (2022). The causal model of business model innovation to competitive advantage of Small and Medium Entrepreneurs (SMEs). *Journal of Wisdom the Political Science and Multi-Disciplinary Science*, 5(5), 23-33. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WPSMS/article/view/263393/171910>.

- [14] Romijn, H., & Albaladejo, M. (2002). Determinants of innovation capability in small electronics and software firms in southeast England. *Research Policy*, 31(7), 1053-1067. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(01\)00176-7](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(01)00176-7).
- [15] Nonaka, I., & Toyama, R. (2015). The Knowledge-creating theory revisited: Knowledge Creation as a synthesizing process. In: Edwards, J.S. (eds) *The Essentials of Knowledge Management*. OR Essentials Series. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9781137552105_4.
- [16] Martelo-Landroguez, S., & Cegarra-Navarro, J.-G. (2014). Linking knowledge corridors to customer value through knowledge processes. *Journal of Knowledge Management*, 18(2), 342-365. <https://doi.org/10.1108/JKM-07-2013-0284>.
- [17] Chen, K. H., Wang, C. H., Huang, S. Z., & Shen, G.C. (2016). Service innovation and new product performance: The influence of market-linking capabilities and market turbulence. *International Journal of Production Economics*, 172, 54-64. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2015.11.004>.
- [18] Talegeta, S. (2014). Innovation and barriers to innovation: Small and medium enterprises in Addis Ababa. *Journal of Small Business and Entrepreneurship Development*, 2(1), 83-106.
- [19] Forés, B., & Camisón, C. (2016). Does incremental and radical innovation performance depend on different types of knowledge accumulation capabilities and organizational size?. *Journal of Business Research*, 2(69), 831-848. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2015.07.006>.
- [20] Rosenbusch, N., Brinckmann, J., & Bausch, A. (2011). Is innovation always beneficial? A meta-analysis of the relationship between innovation and performance in SMEs. *Journal of Business Venturing*, 26(4), 441-457. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2009.12.002>.
- [21] Quaye, D., & Mensah, I. (2019). Marketing innovation and sustainable competitive advantage of manufacturing SMEs in Ghana. *Management Decision*, 57(7), 1535-1553. <https://doi.org/10.1108/MD-08-2017-0784>.
- [22] Dumas, M., La Rosa, Mendling, J., & Reijers, H. A. (2018). *Fundamentals of business process management*. Springer. <http://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-642-33143-5.pdf>
- [23] Codini, A. P., Abbate, T., & Petruzzeli, A. M. (2023). Business model innovation and exaptation: A new way of innovating in SMEs. *Technovation*, 119, 102548. <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2022.102548>.

- [24] Soltani, S., Azadi, H., Hosseini, S. J. F., Witlox, F. & Passel, S.V. (2015). Marketing innovation in rural small food industries in Iran. *Journal of Food Products Marketing*, 21(5), 533-551. <https://doi.org/10.1080/10454446.2015.1041196>.
- [25] O'Dwyer, M., Gilmore, A., & Carson, D. (2009). Innovative marketing in SMEs. *European Journal of Marketing*, 43(1/2), 46-61. <https://doi.org/10.1108/03090560910923238>.
- [26] Klewitz, J., & Hansen, E. G. (2014). Sustainability-oriented innovation of SMEs: A systematic review. *Journal of Cleaner Production*, 65, 57-75. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.07.017>.
- [27] Ilić, D., Ostojić, S., & Damjanović, N. (2014). The importance of marketing innovation in new economy. *Singidunum Journal of Applied Science*, 11(1), 34-42. <https://doi.org/10.5937/ejae11-5015>.
- [28] Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.
- [29] Hair Jr., J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis with readings*. Prentice-Hall.
- [30] Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A., (2000). *Introduction to LISREL: A guide for the uninitiated*. SAGE Publications, Inc.,
- [31] Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3rd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- [32] Hu, L-T., & Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>.
- [33] Benitez, J., Llorens, J., & Braojos, J. (2018). How information technology influences opportunity exploration and exploitation firm's capabilities. *Information & Management*, 55(4), 508-523. <https://doi.org/10.1016/j.im.2018.03.001>.
- [34] Geldes, C., & Felzensztein, C. (2013). Marketing innovations in the agribusiness sector. *Academia Revista Latinoamericana de Administración*, 26(1), 108-138. <https://doi.org/10.1108/ARLA-05-2013-0042>
- [35] Gupta, S., Malhotra, N. K., Czinkota, M., & Foroudi, P. (2016). Marketing innovation: A consequence of competitiveness. *Journal of Business Research*, 69(12), 5671-5681. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2016.02.042>.
- [36] Levitt, T. (2008). Marketing myopia. *Journal of Library Administration*, 4(4), 59-80. https://doi.org/10.1300/J111V04N04_07.

- [37] Sood, A., & Tellis, G. J. (2009). Do innovations really pay off? Total stock market returns to innovation. *Marketing Science*, 28(3), 442–456. <https://doi.org/10.1287/mksc.1080.0407>.
- [38] Vilaseca-Requena, J., Torrent-Sellens, J., & Jiménez-Zarco, A. I. (2007). ICT use in marketing as innovation success factor: Enhancing cooperation in new product development processes. *European Journal of Innovation Management*, 10(2), 268-288. <https://doi.org/10.1108/14601060710745297>.
- [39] Mettathamrong, J., Deeudom, S., & Sareekham, W. (2021). Causal factors of agricultural community enterprise groups management in Sakon Nakhon province affecting adoption of the sufficiency economy philosophy on internal management of group members. *Parichart Journal Thaksin University*, 34(1), 26-41. (In Thai)
- [40] OECD. (2005). *Oslo manual: Guidelines for collecting and interpreting innovation data* (3rd ed.). The Measurement of Scientific and Technological Activities, OECD Publishing.
- [41] Phonsaram, P. (2007). *An empirical study of marketing innovation model affecting black operations of export business in Thailand*. Master's Thesis, Chulalongkorn University. (In Thai)
- [42] Medrano, N., & Olarte-Pascual, C. (2016). The effects of the crisis on marketing innovation: An application for Spain. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 31(3), 404-417. <https://doi.org/10.1108/JBIM-02-2013-0048>.

ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อเสนอแนะแนวการพัฒนา
เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Geographic Information System to Suggest Cultural
Tourism Route Development on the Basis of
Case Study Participation, Khlong Hae Sub-district,
Hat Yai District, Songkhla Province

นนทรส ภัคมาน^{1*}

Nontaros Parkkaman^{1*}

¹ สาขาสถาปัตยกรรมและผังเมือง, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา 90000

¹ Department of Urban Planning, University of Technology Srivijaya, Meung, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: kanokwannaporn.p@rmutsv.ac.th

(Received: March 10, 2023; Revised: August 20, 2023; Accepted: August 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางท่องเที่ยวและกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน จัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ที่กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทำสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยประกอบด้วย การทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจข้อมูลโดยใช้แอปพลิเคชัน Epicollect 5 Application เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพิกัด ภาพถ่าย นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาทำเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ จากนั้นวิเคราะห์และแสดงผลลัพธ์เป็นแผนที่ในโปรแกรม ArcGis Desktop 10.4 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ประกอบด้วย ข้อมูลจากแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และสัมภาษณ์หน่วยงานรัฐ ปรธานชุมชน โดยประชุมเชิงปฏิบัติการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน จัดทำต้นแบบแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสื่อประชาสัมพันธ์ โดยผลิตออกมาเป็นผังแผนที่ต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชน ปรธานชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงควรเน้น 3 จุดหลักในแผนที่เส้นทางคือ สำนักงานเทศบาลเมืองคลองแห วัดคลองแห และตลาดน้ำคลองแห ให้เชื่อมโยงไปยังสถานที่สำคัญในชุมชน

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วม

Abstract

This article aimed at studying tourism guideline and specifying cultural tourism route development in the community, creating area-based data base on occupation groups, local products, and local wisdom, and gathering information on local wisdom and cultural tourism routes in Khlong Hae Sub-district, Hat Yai District, Songkhla Province by applying a geographic information system. The research conduction procedure comprised review of related literature and survey of data by using Epicollect 5 Application to data on coordinates and photographs. The data collected were then used to create an online data base. Then such data were analysed and presented in the form of maps in ArcGis Desktop 10.4 program. The data derived from the survey included questionnaires eliciting local people's opinions on public participation and interviews conducted with those in governmental bodies and community presidents through workshops taken part by several sectors in the community. The model of cultural tourism route maps and public relation medias were then produced in the form of a model map. The research findings revealed that people, community presidents, and governmental bodies needed tourists to visit the community to learn its local wisdom. As a consequence of this, the locality should underline the following 3 spots in the map: Mueang Khlong Hae Municipality Office, Khlong Hae Temple, and Khlong Hae floating market. The mentioned three spots should be connected with other important places in the community.

Keywords: Geographic Information System, Cultural Tourism Route, Participation of People

บทนำ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวยุค Thailand 4.0 มีความสำคัญมาก จึงต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งและต้องแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ชุมชนเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนดั้งเดิมในภาคใต้ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ปัจจุบันชุมชนในเทศบาลเมืองคลองแห ได้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมและรู้จักในระดับประเทศคือ ตลาดน้ำคลองแห และได้ใช้ภูมิปัญญาการประกอบอาหารพื้นบ้านภาคใต้เป็นจุดขายสำหรับนักท่องเที่ยว แต่ไม่ได้มีการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ปัจจุบันตลาดน้ำคลองแหมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเฉพาะในช่วงวันสำคัญหรือเทศกาลเท่านั้น

จากความสำคัญดังกล่าว ชุมชนคลองแหเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถส่งเสริมให้ชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ โดยการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะในสภาวะปัจจุบันยอมรับว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทที่สำคัญต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาความก้าวหน้า ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้นการสำรวจและการจัดทำฐานข้อมูล ลงพื้นที่สำรวจด้วยการทำแผนที่ รวมถึงการสื่อความหมายต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือเพื่อให้เห็นคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้ ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้นำชุมชน และรายได้จากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1.ศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวและกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 2.จัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 3.จัดทำสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บททวนวรรณกรรม

ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อเสนอแนะแนวการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมกรณีศึกษา ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) คือกระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial data) ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยการกำหนดข้อมูลเชิงบรรยายหรือข้อมูลคุณลักษณะ (attribute data) และสารสนเทศ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ (Spatial data) เช่น ตำแหน่งบ้าน ถนน แม่น้ำ เป็นต้น ในรูปของตารางข้อมูลและฐานข้อมูล[8]

ตัวอย่างการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยใช้ GIS

GIS ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในสาขาหรือหน่วยงานด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สรุปได้ดังนี้ ด้านอนุรักษ์และจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management and Conservation) การจัดการทางพืชและสัตว์ในดิน สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ การควบคุมและติดตามมลภาวะ และแบบจำลองด้านนิเวศวิทยา

ด้านผังเมือง (Urban GIS) การวางแผนผังเมือง ระบบการระบายน้ำเสีย ที่ดิน ภาษีที่ดิน การวิเคราะห์ด้านอาชญากรรม และโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย

การจัดการสาธารณูปโภค (Facilities Management) การจัดการต่าง ๆ ทั้งในด้านไฟฟ้า ประปา ท่อส่งก๊าซ ระบบจราจรและโทรคมนาคม

ลักษณะการนำ GIS มาใช้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าหรือการพัฒนาวิทยาการด้าน GIS โดยตรงกล่าวคือในช่วงแรกการใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ในการสำรวจจัดเก็บข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในระยะต่อมาได้มีการนำ GIS มาใช้ประโยชน์ด้านการวิเคราะห์ (Analysis Application) และการวางแผนจัดการในด้านต่าง ๆ (Management Application) มากขึ้น

Epicollect5 คือ แอปพลิเคชันมือถือและเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ในการจัดเก็บข้อมูลพิกัดและข้อมูลสื่อผสมต่างๆ เช่น ข้อมูลพิกัด รูปภาพ ข้อความ เป็นต้น และสามารถเรียกดูข้อมูลผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ โดยให้บริการทั้งรูปแบบเว็บไซต์และแอปพลิเคชันมือถือของผู้ให้บริการ (Host) ในรูปแบบ Freeware และสามารถเรียกใช้ข้อมูลได้หลายอุปกรณ์และสามารถดูพร้อมกันได้ผ่านเทคโนโลยีเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ผ่านระบบเครือข่าย Internet ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลและการเรียกดูข้อมูลมีความสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล

Esri ArcGIS ขอบเขตสำหรับการสร้างเส้นทางการการเรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ GIS และการกำหนดเส้นทางเชิงพื้นที่ การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ตาม GIS โดยใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ใช้กันอย่างแพร่หลายสำหรับการจัดการระบบ การสร้างแผนที่ และการออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย [9] โดยพื้นฐานแล้ว การมีส่วนร่วมของการสร้างข้อมูลแผนที่ GIS และการกำหนดค่าเชิงพื้นที่สำหรับการวิเคราะห์คือการออกแบบให้มีประสิทธิภาพสำหรับการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ด้วยข้อมูลดั้งเดิม ดังนั้น บทความนี้จะนำเสนอเทคโนโลยีที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีคุณภาพสูงและเชื่อถือได้นำมาเป็นองค์ประกอบสำหรับใช้ในพื้นที่ ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อเปลี่ยนกระบวนการดั้งเดิมไปสู่ความยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิตติยา พลุกษากิจ บุญสม เกษประดิษฐ์ [2] กล่าวว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการคือ ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาดรูปปั้น และแกะสลัก ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ดนตรีการแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและเทศกาลต่าง ๆ และลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล

อคิน ระพีพัฒน์ [3] ได้กล่าวถึงแนวทางการมีส่วนร่วมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การให้ข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยสามารถแบ่งแนวทางออกเป็นการให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือร่วมกัน ช่องทางดังกล่าวจะมีลักษณะรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทางตรงและทางอ้อม กระทำโดยการผ่านทางสื่อต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือร่วมกัน สามารถดำเนินการได้หลายแบบดังนี้

1. เวทีสาธารณะ การจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะจะเริ่มต้นด้วยการแจ้งให้ประชาชนทราบความเป็นไป การจัดเวทีสาธารณะเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่จะให้ประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อที่จะนำข้อมูลไปพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

2. การพบปะแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารสองทาง การพบปะแบบไม่เป็นทางการนี้อนุญาตให้ประชาชนเข้าไปในหน่วยงานโดยเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างความกระจ่างในประเด็นข้อสงสัยหรือข้อวิตกกังวลของสังคม

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมที่มีเป้าหมายแน่นอน มีวัตถุประสงค์เฉพาะและต้องการคำตอบที่ชัดเจน เป็นการสื่อสารสองทางที่ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นทัศนคติซึ่งกันและกัน

4. คณะที่ปรึกษาเป็นเทคนิคการมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นจัดตั้งกลุ่ม ให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างการบริหารองค์กร โดยในโครงสร้างเจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการขอข้อคิดเห็นจากคณะที่ปรึกษาก่อนการดำเนินการหรือขออนุมัติการดำเนินงานในคณะที่เทคนิคการมีส่วนร่วมประเภทอื่น มันจะมีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราวไปโดยกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดอย่างชัดเจน

โดยสรุปการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือร่วมกันเป็นการเปิดกว้างทางด้านความคิดที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็นจากปัญหาที่พบได้อย่างเต็มที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่คือตำบลคลองแห อำเภอกาบังใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่โดยประมาณ 24.50 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 15,312 ไร่ มีชุมชนทั้งหมด 40 ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจโดยใช้แอปพลิเคชัน Epicollect 5 Application เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพิกัด ภาพถ่าย และโปรแกรม ArcGIS Version 10.4 ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม เป็นข้อมูลลักษณะเชิงพื้นที่ ที่จำเป็นต้องระบุพิกัดภูมิศาสตร์ ภาพถ่าย พร้อมอธิบายลักษณะหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่นั้น ๆ

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ฐานข้อมูลที่จัดเก็บไว้ในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เช่นข้อมูลเชิงพื้นที่ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม (Satellite imagery)

ประชากรตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ ประชาชนชุมชนและตัวแทนคนในชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องรวมจำนวน 20 ท่าน และเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ที่จำเป็นต้องระบุพิกัดภูมิศาสตร์พร้อมอธิบายลักษณะหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่นั้น ๆ ได้ ดังนั้นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจึงประกอบไปด้วยการสำรวจโดยใช้แอปพลิเคชัน Epicollect 5 Application เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพิกัด ภาพถ่าย และนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาทำเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ และนำข้อมูลจากฐาน เข้ามายัง ArcGIS Version 10.4 เพื่อนำเข้ามารวบรวมวิเคราะห์และแสดงผลลัพท์เชิงแผนที่และแบบฟอร์มสำหรับกรอกข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

View	Title	Created At	1.ชื่อสถานที่/กิจกรรม	2.ประเภทสถานที่/กิจกรรม	3.คำอธิบายสถานที่ (เพิ่มเติม)	4.ชื่อชุมชน	5.พิกัดภูมิศาสตร์ของสถานที่
	อัมพวัน	24th Feb, 2022	อัมพวัน	สถานีธรรม		อัมพวัน	7.05799, 100.454133
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	มุดมบ้านหนองบัว	คู่มือวิทยุท้องถิ่น		มุดมบ้านหนองบัว	7.058957, 100.452954
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	มุดมบ้านหนองบัว	หัตถ์ศิลป์		มุดมบ้านหนองบัว	7.058219, 100.452898
	แม่แฝกพินสุไรมี	24th Feb, 2022	แม่แฝกพินสุไรมี	หัตถ์ศิลป์	ถนน ซอขรมอุทิศ ๓.คลองท ๑...	หลากำมัน	7.045036, 100.481926
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	มุดมบ้านหนองบัว	คู่มือวิทยุท้องถิ่น		มุดมบ้านหนองบัว	7.058845, 100.452929
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	มุดมบ้านหนองบัว	หัตถ์ศิลป์		มุดมบ้านหนองบัว	7.059122, 100.452989
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	มุดมบ้านหนองบัว	หัตถ์ศิลป์		มุดมบ้านหนองบัว	7.059225, 100.452973

View	Title	Created At	ชุมชน	5.พิกัดภูมิศาสตร์ของสถานที่(ก...	6.ภาพถ่าย (มุมมองที่1)	7.ภาพถ่าย (มุมมองที่2)	8.สื่อที่เกี่ยวข้อง
	อัมพวัน	24th Feb, 2022	อัมพวัน	7.05799, 100.454133			พจนศกร
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	บ้านหนองบัว	7.058957, 100.452954			พจนศกร
	มุดม บ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	บ้านหนองบัว	7.058219, 100.452898			พจนศกร
	แม่แฝกพินสุไรมี	24th Feb, 2022	พิน	7.045036, 100.481926			นาย พจนศกร เกษศรี
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	บ้านหนองบัว	7.058845, 100.452929			พจนศกร
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	บ้านหนองบัว	7.059122, 100.452989			พจนศกร
	มุดมบ้านหนองบัว	24th Feb, 2022	บ้านหนองบัว	7.059225, 100.452973			พจนศกร

Figure 1. Collecting Coordinate Data with Epicollect 5 Application

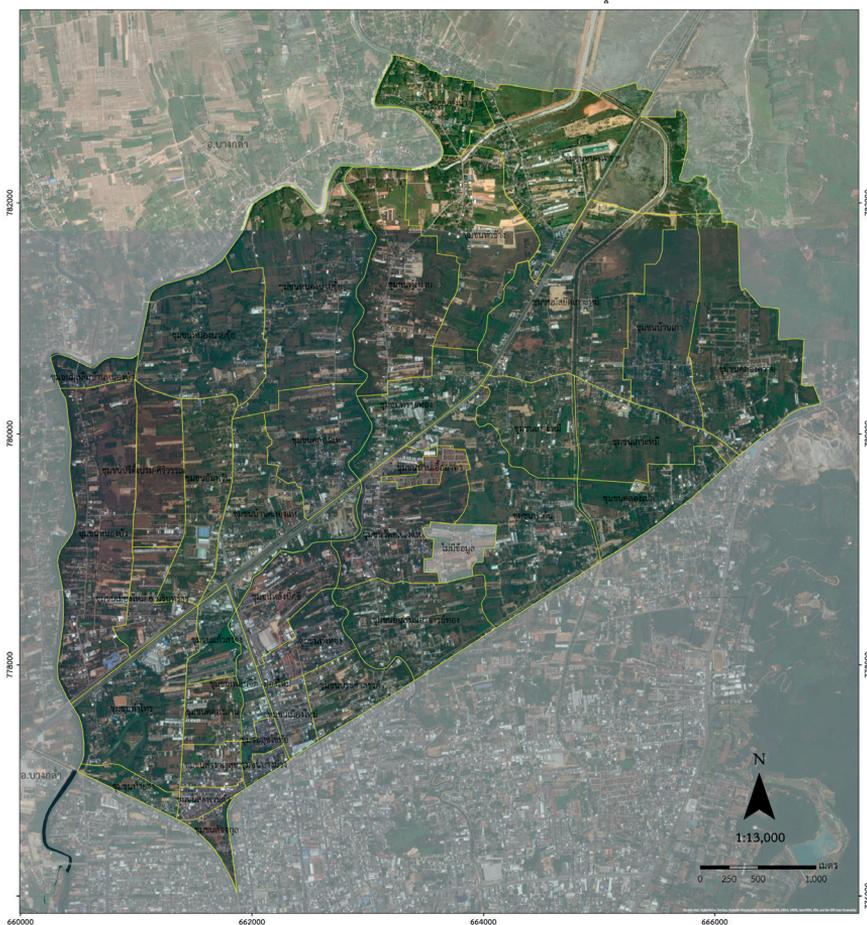
Source : Nontaros, 2565

- จัดทำแผนที่จากการสำรวจ โดยนำข้อมูลขอบเขตการปกครองชุมชนคลองแห มาซ้อนทับกับข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมจากเว็บไซต์ Google Maps ในระดับที่สามารถเห็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ได้อย่างชัดเจน และจัดทำเป็นเอกสารประกอบการสำรวจ และนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาทำเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ และ

นำข้อมูลจากฐานข้อมูลเข้ามายัง ArcGIS Version 10.4 เพื่อนำเข้ามาร่วมวิเคราะห์และแสดงผลผังเชิงแผนที่ นำข้อมูลแผนที่ภูมิประเทศตำบลคลองแหทั้ง 40 ชุมชน ออกมาซ้อนทับกับชั้นข้อมูลเชิงพื้นที่ จัดเก็บอยู่ในฐานข้อมูลภูมิศาสตร์โดยใช้โปรแกรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์[5]

- จัดทำแบบฟอร์มสำหรับกรอกข้อมูล แบบฟอร์มที่สร้างขึ้นใช้สำหรับเก็บข้อมูลด้วยการกรอกผ่านระบบออนไลน์ โดยหัวข้อในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย ชื่อสถานที่ ประเภทสถานที่ คำอธิบายหรือข้อมูลทั่วไปของสถานที่ พิกัดภูมิศาสตร์ของสถานที่ ภาพถ่ายสถานที่ และผู้เก็บข้อมูล

แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงขอบเขตชุมชน

คำอธิบายสัญลักษณ์

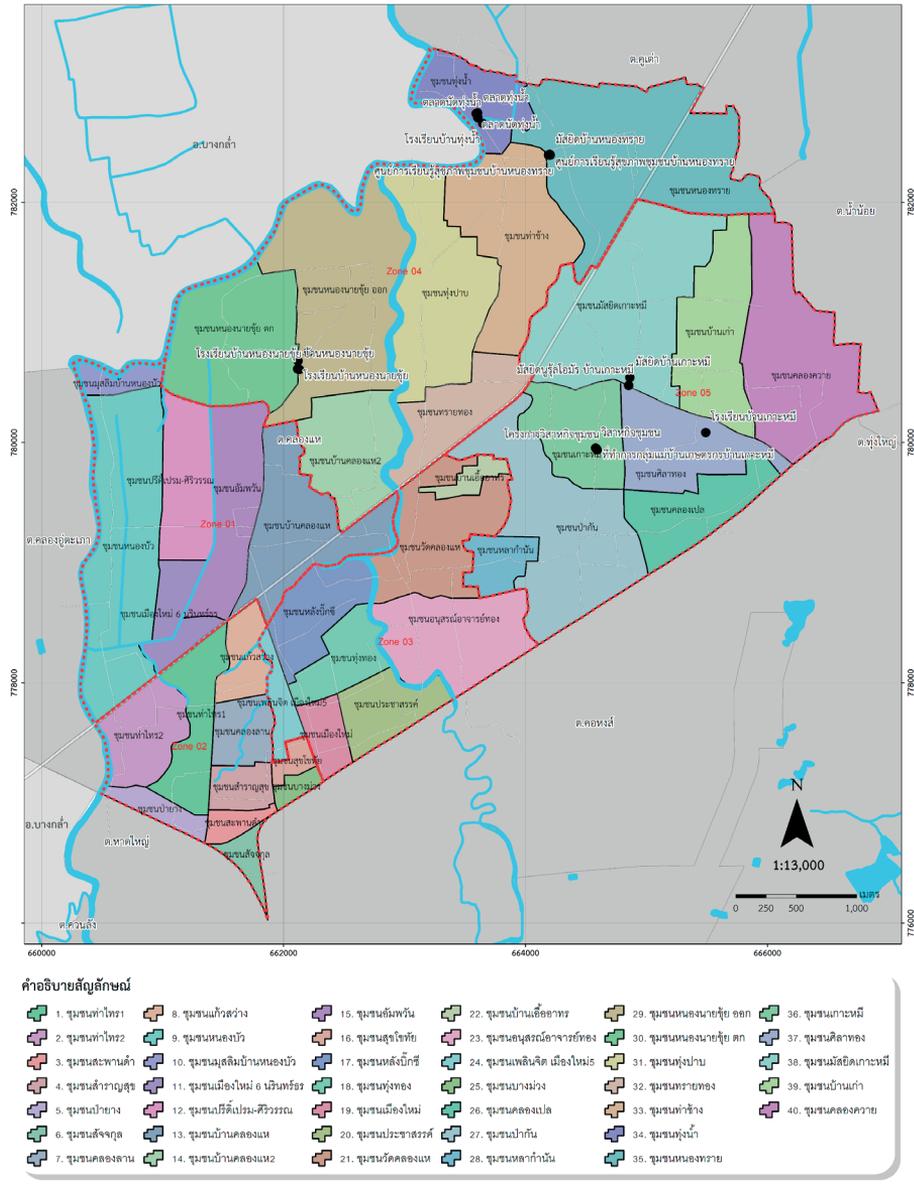
ไม่มีข้อมูล	ชุมชนทุ่งทอง	ชุมชนบ้านคลองแห	ชุมชนไม้ยาง	ชุมชนตำบองสุข	ชุมชนอนุสรณ์จารย์ทอง
ชุมชนคลองควาย	ชุมชนทุ่งน้ำ	ชุมชนบ้านเก่า	ชุมชนวัดอีดเกาะหมี่	ชุมชนสุโขทัย	ชุมชนอัมพวัน
ชุมชนคลองลาน	ชุมชนทุ่งป่า	ชุมชนบ้านเอื้ออาทร	ชุมชนวัดลิ้มบ้านหนองบัว	ชุมชนหนองทราย	ชุมชนเกาะหมี่
ชุมชนคลองเป็ด	ชุมชนท่าช้าง	ชุมชนประชาสรรค์	ชุมชนวัดคลองแห	ชุมชนหนองนาข่อย	ชุมชนพินิจจิต - มิตรไมตรี
ชุมชนคลองแห	ชุมชนท่าโพธิ์	ชุมชนวัดป่าไผ่ - สิริวรรณ	ชุมชนสะพานดำ	ชุมชนหนองบัว	ชุมชนเมืองใหม่
ชุมชนทรายทอง	ชุมชนบางม่วง	ชุมชนบ้านกั้น	ชุมชนสี่จตุร	ชุมชนหลังบึงสี	ชุมชนเมืองใหม่ 6 บริเวณพระ
					ชุมชนแก้วสว่าง

โครงการวิจัยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อเสนอแนะแนวการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Figure 2. Overlapping with Maps Satellite Imagery data layer

Source : Nontaros, 2565

แผนที่ภูมิสารสนเทศแสดงขอบเขตชุมชน

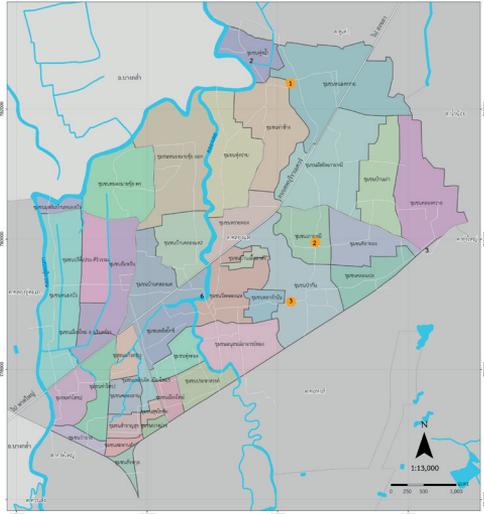
โครงการวิจัยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อเสนอแนะการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ตำบลคลองแห อำเภอกงหราใหญ่ จังหวัดสงขลา

Figure 3. Overlapping with geospatial layers stored in geodatabases using software Source : Nontaros, 2565

ขั้นตอนที่ 2

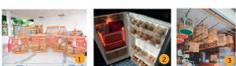
ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาต่าง ๆ ในตำบลคลองแห อำเภอกงหราใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างคือ ประชาชนในพื้นที่และสัมภาษณ์เชิงลึก แสดงการเก็บข้อมูล ด้าน ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาคารสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าในพื้นที่ ตำบลคลองแห อำเภอกงหราใหญ่ จังหวัดสงขลา

แผนที่ผลิตภัณฑ์ชุมชน ใน ต.คลองแห อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

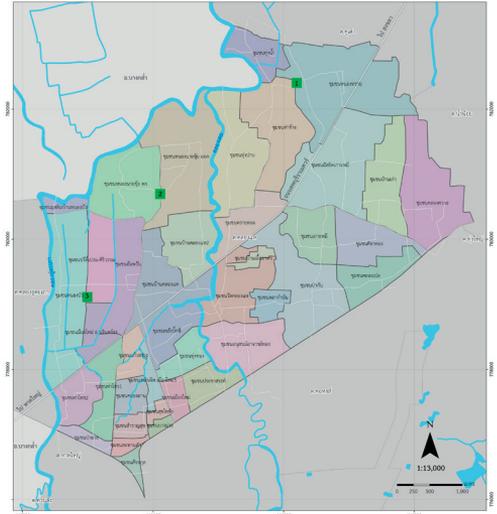
คำอธิบายสัญลักษณ์

- เส้นขอบเขตหลัก
- เส้นขอบเขตรอง
- เส้นทางน้ำ
- พื้นที่แหล่งน้ำ
- ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 1. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 2. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 3. ครัวชุมชน

โครงการจัดการชุมชนใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่ของชุมชนในทุกระดับบน ภูมิทัศน์ จำนวนสอง ฉบับขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แผนที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใน ต.คลองแห อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

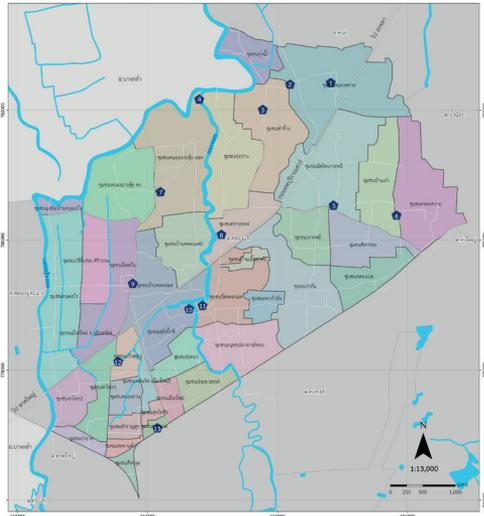
คำอธิบายสัญลักษณ์

- เส้นขอบเขตหลัก
- เส้นขอบเขตรอง
- เส้นทางน้ำ
- พื้นที่แหล่งน้ำ
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1. การบริการสาธารณสุข
- 2. การบริการสุขภาพ
- 3. ครัวชุมชน

โครงการจัดการชุมชนใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่ของชุมชนในทุกระดับบน ภูมิทัศน์ จำนวนสอง ฉบับขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แผนที่สถาปัตยกรรม ใน ต.คลองแห อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

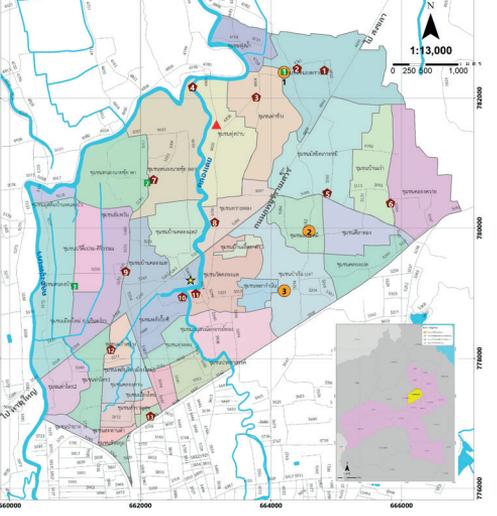
คำอธิบายสัญลักษณ์

- เส้นขอบเขตหลัก
- เส้นขอบเขตรอง
- เส้นทางน้ำ
- พื้นที่แหล่งน้ำ
- สถาปัตยกรรม
- 1. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 2. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 3. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 4. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 5. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 6. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 7. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 8. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 9. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 10. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 11. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 12. ศูนย์บริการสาธารณสุข
- 13. ศูนย์บริการสาธารณสุข

โครงการจัดการชุมชนใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่ของชุมชนในทุกระดับบน ภูมิทัศน์ จำนวนสอง ฉบับขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แผนที่แนวการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม ใน ต.คลองแห อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

คำอธิบายสัญลักษณ์

- หน่วยงานราชการ (เทศบาลเมืองคลองแห)
- แหล่งท่องเที่ยว (ตลาดน้ำคลองแห)
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- สถาปัตยกรรม
- ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- เส้นทางน้ำ
- พื้นที่แหล่งน้ำ
- ถนน

โครงการจัดการชุมชนใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่ของชุมชนในทุกระดับบน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม ภูมิทัศน์ จำนวนสอง ฉบับขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Figure 4. Location information map.

Source : Nontaros, 2565

ขั้นตอนที่ 3

จัดทำฐานข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการจัดเก็บด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) ในรูปแบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) และข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) โดยจัดเก็บอยู่ในรูปแบบชั้นข้อมูลภูมิสารสนเทศ (Shapefile) ได้แก่ ชั้นข้อมูลสถานที่สำคัญ ชั้นข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน และชั้นข้อมูลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ จัดทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนคลองแห อำเภอบางขัน จังหวัดสงขลา โดยผลิตออกมาเป็นแผนที่และผังบริเวณวัตถุประสงค์เพื่อขอคำแนะนำโดยมีการประชุมเชิงปฏิบัติบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาครัฐ เพื่อเสนอแนะแนวการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมกรณีศึกษาตำบลคลองแห อำเภอบางขัน จังหวัดสงขลา

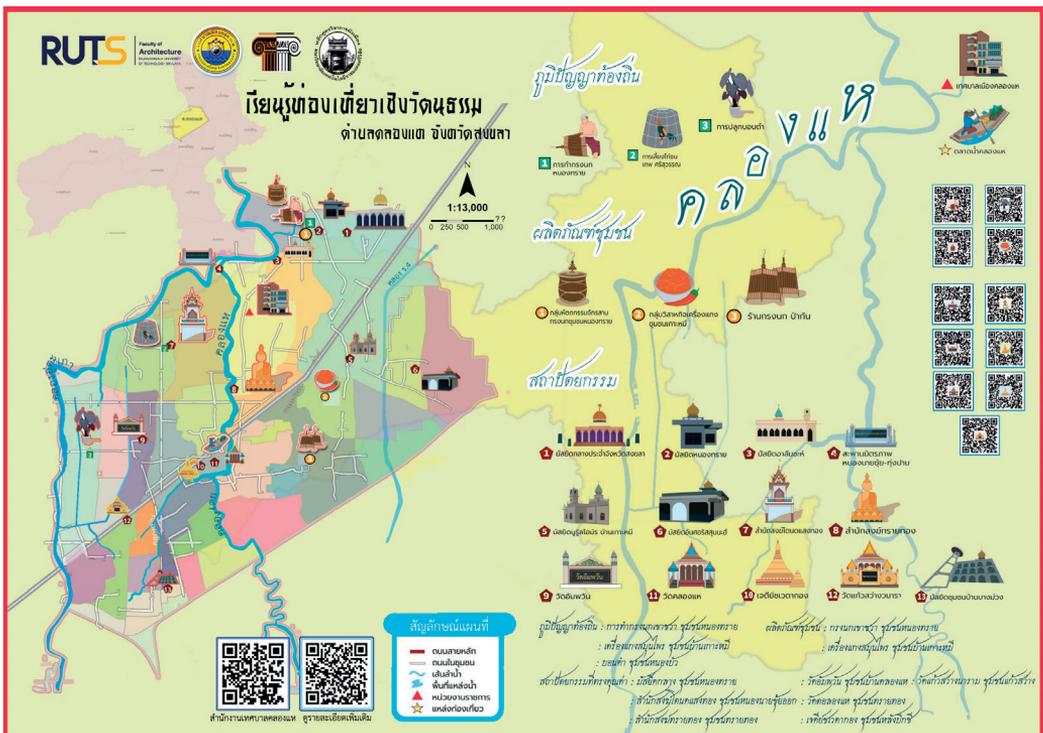

Figure 5. Sketch of a prototype map of cultural tourism routes and public relations media (inner cover) Khlong Hae Subdistrict, Hat Yai District, Songkhla Province Source : Nontaros, 2565

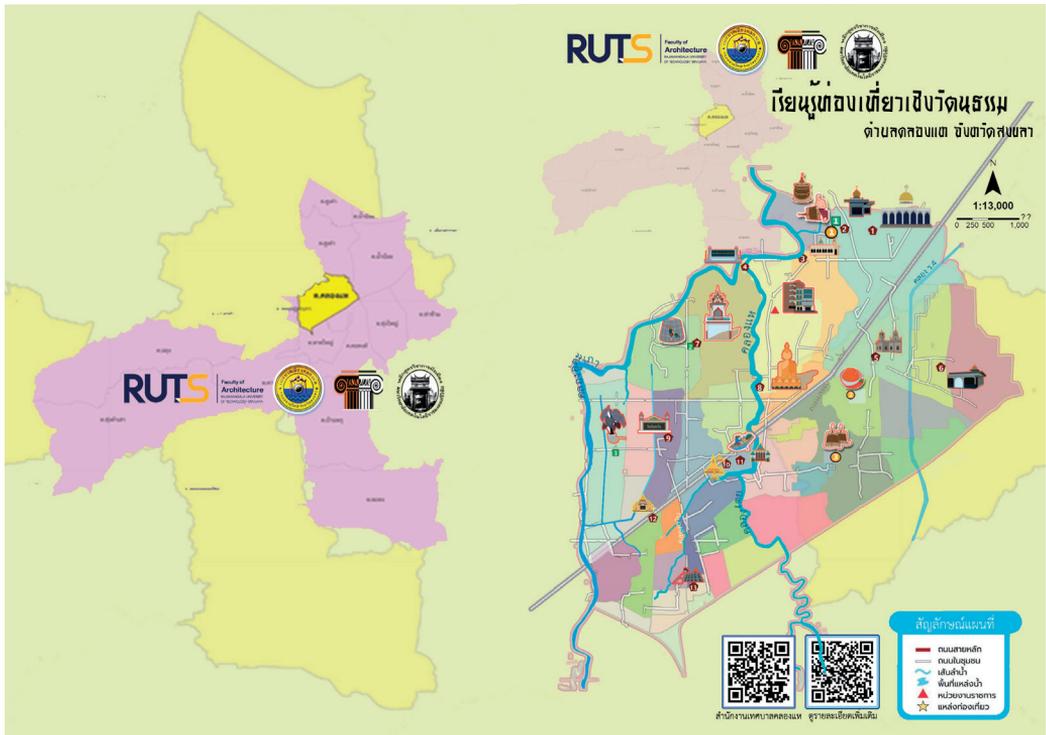

Figure 6. The prototype map sketch tourist route Show the prototype map surfing route cultural tourism and public relations media (outside) Khlong Hae Subdistrict, Songkhla Province
Source : Nontaros, 2565

Figure 7. Participation of communities, government agencies, suggest improvements Create a map of cultural tourism routes in Khlong Hae Subdistrict, Hat Yai District, Songkhla Province.
Source : Nontaros, 2565

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแนวทางท่องเที่ยวและกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนตำบลคลองแห อำเภอนาทาย จังหวัดสงขลา

รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาประเด็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันและดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรมโดยนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์แนวทางการท่องเที่ยว

แนวทางการท่องเที่ยวและการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนสามารถพัฒนาเส้นทางให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่า พื้นที่มีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์คือ วัดคลองแหตั้งอยู่ในชุมชนวัดคลองแห เจดีย์มหาบุญโคกหลังนกกุ่มตั้งอยู่ชุมชนหลังบึกซี มัสยิดกลางประจำจังหวัดสงขลาตั้งอยู่ชุมชนหนองทราย อีกทั้งพื้นที่ศึกษายังมีศิลปะ หัตถกรรมคือกลุ่มหัตถกรรมจักรสานกรงนกตั้งอยู่ชุมชนหนองทราย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีศักยภาพมาก จนถึงปัจจุบันชุมชนได้ประกอบอาชีพงานหัตถกรรมกรงนกยังเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานของเยาวชนและสถาบันต่าง ๆ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้จัดทำฐานข้อมูล 3 ด้านคือด้านงานสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่า ด้านอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ชุมชน สำรวจข้อมูลพื้นที่โดยใช้แอปพลิเคชัน Epicollect 5 Application เก็บข้อมูล พิกัดภาพถ่าย และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ นำข้อมูลจากฐานข้อมูลเข้ามาใน ArcGIS Version 10.4 เพื่อรวบรวมและแสดงผลเชิงพื้นที่จัดเก็บในฐานข้อมูลภูมิศาสตร์โดยใช้โปรแกรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์พบว่า เดิมพื้นที่ชุมชนตำบลคลองแห มีเพียง 37 ชุมชน เมื่อได้สำรวจข้อมูลจึงเพิ่มจากเดิม 37 ชุมชนเป็น 40 ชุมชน และแบ่งข้อมูลทางด้านกายภาพของเป็น 3 ประเภท คือ 1)ด้านอาคารสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าในพื้นที่ 13 จุด 2) อาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ 3 จุด 3) ผลิตภัณฑ์ชุมชน 3 จุด

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จัดทำสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลจากการระดมความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ ประชาชนชุมชน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ในการจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยระบุในแผนที่เส้นทางเริ่มต้นด้วยจุดหลัก 3 จุดในแผนที่ คือ จุดที่ 1 ตลาดน้ำคลองแหเนื่องจากเป็นจุดที่ใกล้ถนนสายประธานเข้าถึงได้สะดวกเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการรับข้อมูล จุดที่ 2 วัดคลองแห เนื่องจากมีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ จุดที่ 3 สำนักงานเทศบาลเมืองคลองแหเนื่องจากเป็นหน่วยงานราชการสามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ประชาชนชุมชนได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ในแผนที่เส้นทางควรแทรกข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของพื้นที่ เช่นวัดคลองแห มัสยิดกลางประจำจังหวัดสงขลา เจดีย์มหาบุญโคกหลังนกกุ่ม ควรระบุในแผนที่โดยใช้เป็นสัญลักษณ์ Qr code เพื่อสะดวก รวดเร็วและง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ผลจากการระดมความคิดเห็นการประชุมเชิงปฏิบัติการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูลของ อคิน ระบุพิพัฒนา [3] แนวทางการมีส่วนร่วม การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมที่มีเป้าหมายแน่นอน มีวัตถุประสงค์เฉพาะและต้องการคำตอบที่ชัดเจน เป็นการสื่อสารสองทางที่ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นทัศนคติซึ่งกันและกัน

แผนผังสื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปกด้านใน

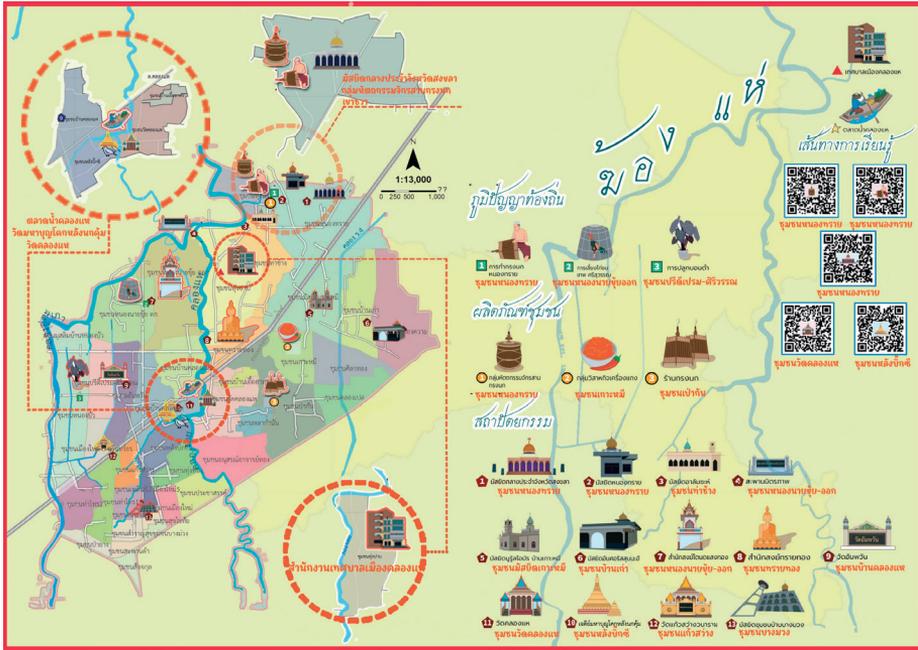

Figure 11. Cultural tourism route publicity brochure, inside cover

Source : Nontaros, 2565

แผนผังสื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปกด้านนอก

Figure 12. Cultural tourism route publicity brochure, outer cover

Source : Nontaros, 2565

1. ชุมชนในพื้นที่ตำบลคลองแหโดยเฉพาะชุมชนหนองทรายมีความยินดีเป็นอย่างมากที่จะให้มีส่วนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นในพื้นที่ที่ตนเองอาศัย ปัจจุบันคนในชุมชนตำบลคลองแหประกอบอาชีพสวนยางและว่างจากสวนจะรวมกลุ่มเพื่อทำกรงนกเขาชวาเป็นกลุ่มหัตถกรรมจักรสานกรงนกเขาชวา เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีศักยภาพมากยังเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานของเยาวชนและสถาบันต่าง ๆ ซึ่งได้สอดคล้องกับทฤษฎี กิติยา พุกษากิจ บุญสม เกษประดิษฐ์ [2] เรื่ององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการคือ ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็นโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาดรูปปั้น และแกะสลัก ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ดนตรีการแสดงละคร ภาพยนตร์มหรสพต่าง ๆ ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและเทศกาลต่าง ๆ และลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น มีการสืบทอดวิธีการผลิตมาตั้งแต่บรรพบุรุษและมีการทำเกือบทุกเครื่องเรือนจนถึงปัจจุบัน แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่เริ่มที่จะไม่เห็นความสำคัญของอาชีพนี้แม้เพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังคงทำกรงนกเขาชวา อีกทั้งตำบลคลองแหยังมีอาคารสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียได้แก่ตลาดน้ำคลองแห มัสยิดกลางประจำจังหวัดสงขลาตั้งอยู่ชุมชนหนองทราย เจดีย์มหาบุญโคกหลังนาคุ่มตั้งอยู่ชุมชนหลักบักซี วัดคลองแหตั้งอยู่ชุมชนวัดคลองแห วัดอัมพวัน (วัดม่วงสาวตอก) ตั้งอยู่ที่เทศบาลเมืองคลองแห ชุมชนคลองแหยังมีประเพณีสำคัญ ๆ คือประเพณีแข่งขันเรือยาวลำน้ำคลองแห เหล่านี้นล้วนเป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพ ซึ่งได้สอดคล้องกับ กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ [15] กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยและช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2. จัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนตำบลคลองแหอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาช่วยพัฒนามีประโยชน์เป็นอย่างมากในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม [10] [11] โดยในการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และแผนที่จะต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลกระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) โดยมีการนำเข้าข้อมูลขอบเขตของพื้นที่ ข้อมูลทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยว ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน และข้อมูลเชิงพื้นที่ GIS โดยมีสำรวจข้อมูลพิกัดตำแหน่งที่ตั้งของข้อมูลมาจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ตำแหน่งที่ตั้งบนแผนที่ และนำข้อมูลเชิงพื้นที่มาทำการซ้อนทับข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อนำมาพัฒนาแผนที่เส้นทางการเรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งข้อมูลเวกเตอร์เดิมพื้นที่ชุมชนตำบลคลองแหมีเพียง 37 ชุมชนเมื่อได้มีการสำรวจข้อมูลจากการลงพื้นที่จริงจะได้ข้อมูลเป็นปรุภูมิเพิ่มเติมจากเดิม 37 ชุมชนเป็น 40 ชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ (เทศบาลเมืองคลองแห) เป็นอย่างมากที่ต้องปรับเป็นข้อมูลปัจจุบันและนำไปพัฒนาต่อด้านงานผังเมืองด้านส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และงานด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไป

3. จัดทำสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่าตำบลคลองแหเป็นตำบลที่มีขนาดใหญ่มีขอบเขตการปกครองระดับชุมชน 40 ชุมชน [6-7] มีอาคารสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าและภูมิปัญญาอาชีพ ผลิตภัณฑ์ที่มีเป็นเอกลักษณ์กระจายอยู่ในพื้นที่และมีถนนสายประธาน

ตัดผ่านทำให้ชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ฝั่งส่งผลต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นมาก ทำอย่างไรให้เข้าถึงสถานที่ได้สะดวกรวดเร็วและง่ายสอดคล้องกับเอกชัย กกแก้วและคณะ 2559 [16] กล่าวว่าปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเข้าถึง เผยแพร่ สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวความคิดของประธานชุมชนในการประชุมเชิงปฏิบัติการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรระบุเนื้อหาและเส้นทางสถานที่สำคัญ ๆ เป็นสัญลักษณ์ Qr code เพื่อสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้

การศึกษาครั้งนี้ได้ทราบถึงแนวทางในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและได้ข้อมูล พิกัด ด้านกลุ่มอาชีพ กลุ่มผลิตภัณฑ์และอาคารสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าในพื้นที่ตำบลคลองแหตงนั้นในการศึกษาในครั้งต่อไปควรนำผลการวิจัยนี้

1. ไปสู่กระบวนการพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยว
2. ควรมีการส่งเสริมหรือพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เนื่องจากผู้วิจัยเห็นศักยภาพของพื้นที่คือชุมชนหนองทรายมีศักยภาพพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้
3. ควรมีการผลักดันและนำแผนผังไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน ในจังหวัดสงขลาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการวิจัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

References

- [1] Phu thong, P., & Charoenchit, C., & Sae jiew, N. (2559). Information Data for Natural Tourism in Khlong Sok Subdistrict, Phanom District, Surat Thani Province. *Hat Yai and International Academic Conferences at Hat Yai University*, 1437-1448. (in Thai).
- [2] Pruksakit, K., & Ket Pradit, B. (2018). The Study on Cultural Tourist Development: A Case Study of Chanthaklem Sub-district, Khao Khitchakut Chanthaburi Province. *Pathumthani University Academic Journal*, 10(1), 246-257. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ptujournal/issue/view/13542>. (in Thai).
- [3] Rapeephat, A. (1982) Slums, Problems and Solutions. Thammasat University. (in Thai).
- [4] Wongphonboon, S. (2018). Epicollect5 application for data collection. *Science and Technology Journal Maha Sarakham Rajabhat University*, 1(1), 18-26. (in Thai).
- [5] Jirakajornkun, S. (2012). *Learn about Geospatial Systems with ArcGIS Desktop 10.1. for Desktop*. (n.p.). (in Thai).

- [6] *Basic Information*. (2021, 22 March). <http://www.klonghaecity.go.th>
- [7] Chaninthon Songkhla, M. (2020) *The Identity of Place and Food Culture in Thakham Community Area Achieve to Tourism Route* (Research report). N.P. (in Thai).
- [8] Sureyachai, N. (2010). *Development of Crime Map System Case Study for Car Theft in the District Area, Nakhom Pathom Province*. [Master's Thesis, Silpakorn University]. Silpakorn University Repository : SURE. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/11839>. (in Thai).
- [9] Fischer, M.M., Scholten, H.J. and Unwin, D. (2019) *Geographic Information Systems, Spatial Data Analysis and Spatial Modelling: An Introduction*. In: *Spatial Analytical Perspectives on GIS*, Routledge, London, 3-20. <https://doi.org/10.1201/9780203739051-1>
- [10] Ratchavieng, A. (2018). The Development of Geographic Information System For Tourism industry In Tha Chin River. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 12(28), 37-51.
- [11] United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2013, July 2). *New Life for Historic Cities*. <https://whc.unesco.org/uploads/news/documents/news-1026-1.pdf>
- [12] Oztuna, A. (2023) Environmental Analysis Using Integrated GIS and Spatial Configurations in Israel. *Journal of Geographic Information System*, 15, 267-293 <https://doi.org/10.4236/jgis.2023.152014>
- [13] Official website of EpiCollect5. <https://five.epicollect.net/>
- [14] Leisher, C. (2014). A Comparison of Tablet-Based and Paper-Based Survey Data Collection in Conservation Projects. *Soc. Sci*, 2014 (3), 264-271. <https://doi.org/10.3390/socsci3020264>
- [15] Sanglimsuwan, K. et al. (2012). Sustainable Cultural Heritage Tourism. *Executive Journal*, 32(4), 139-146.
- [16] Gaysorn, J., Kokkaew, E., Ratchaniphon, A., Wongsai, S., Wongsai, N. (2016 February 3-5). Web application for GIS-Based tourism data integration of Phuket Province, In Assoc. Prof. Dr. Somjate Thinaphong (Chairs), *Academic Conference on Space Technology and Geo-Informatics, Organized by The Space and Geo-Informatics Technology Development Agency* [Symposium]. Geinfotech 2016, Bangkok, Thailand.

การใช้ทุนการดำรงชีพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว:
กรณีศึกษาพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์¹
The Application of Livelihood Assets for Tourism
Development: A Case of Phu Thap Boek Area, Lom
Kao District, Phetchabun Province¹

รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์^{2*}
Rudklaw Pampasit^{2*}

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากทุนการดำรงชีพ: กรณีศึกษา การท่องเที่ยวในชุมชนภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก 65000

² Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Phitsanulok, 65000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: Rudklawp@nu.ac.th

(Received: May 9, 2023; Revised: August 23, 2023; Accepted: August 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการอธิบายการใช้ทุนการดำรงชีพที่ครัวเรือนและชุมชนนำมาใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก ด้วยแนวคิดทุนการดำรงชีพ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการสุ่มแบบเจาะจงกับตัวแทนผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กรธุรกิจและครัวเรือน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดจากการใช้ทุนการดำรงชีพในสองระดับคือระดับครัวเรือนและชุมชน ดังนี้ 1) ระดับครัวเรือนเกิดจากครัวเรือนเกษตรกรต้องการมีอาชีพและรายได้เสริมโดยมีการใช้ทุนการดำรงชีพ ได้แก่ ทุนมนุษย์ (การศึกษา ความรู้ ทักษะ ความสามารถ) ทุนทางกายภาพ (ที่ดินไร่ผักและผลไม้ แรงงานในครัวเรือน) มาทำเป็นที่พักและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทุนทางการเงิน (สินทรัพย์ไม่ถาวร เงินสด เงินกู้) ทุนทางสังคม (ระบบเครือญาติ) มากำหนดกลยุทธ์และพัฒนาเป็นธุรกิจด้านการท่องเที่ยว และ 2) ระดับชุมชน เกิดจากร่วมมือกันของสมาชิกในชุมชนในรูปแบบของกระบวนการกลุ่มและองค์กรผลักดันให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยทุนระดับชุมชนที่พัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ (วิวทิวทัศน์และอากาศหนาวเย็นตลอดปี) ทุนทางกายภาพ (ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา) ทุนทางสังคม (ระบบเครือญาติ กลุ่มและองค์กร) ทุนมนุษย์ (การศึกษาของคนในชุมชน และแรงงานในชุมชน) และทุนทางการเงิน (งบประมาณจากภาครัฐ)

คำสำคัญ: ทุนการดำรงชีพ การพัฒนาการท่องเที่ยว ภูทับเบิก

Abstract

The main objective of this paper is to explain how households and community use their livelihood assets to develop tourism in Phu Thap Boek Area. With the qualitative research methodology using structured questionnaire and the observation form as a tool, the purposive sampling technique was utilized to collect data from 4 groups of key informants consisting of government agencies or local administrations, community leaders, business groups or organizations, and households. The result reveals that the tourism development in Phu Thap Boek area is based on the livelihood assets at 2 levels: the household and community level. 1) At the household level, the agricultural households need an extra job to gain additional income. Thus, their possessing livelihood assets consisting of human capital (education, knowledge, skill, competency) and physical capital (vegetable and fruit plots, household labors) are converted into tourist residences and attractions, whereas the financial capital (current assets, cash and loan) and social capital (kinship system) are used to set the strategy and develop a tourism business. 2) At the community level, the collaboration of community members through group process and established organizations drives the tourism related activities in the community. In short, the tourism development in Phu Thap Boek is based on the following key capitals, natural capital (picturesque landscape and all-year-round cool weather), physical capital (road and public utilities – electricity, water), social capital (kinship, groups and organizations), human capital (education of local people, community labor), and financial capital (budget from the government).

Keywords: Livelihood Assets, Tourism Development, Phu Thap Boek

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ที่ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องสามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนบนหลักการใช้ประโยชน์ การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและฟื้นฟูของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ต้องการเห็นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน [1]

ดังนั้นในการจะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นที่ไปตามแนวทางที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้ นั้น การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก (Foundation Economy) หรือเศรษฐกิจชุมชน (Community Economic) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในชุมชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อครัวเรือนและชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วนั้นจะทำให้เศรษฐกิจในระดับมหภาค (Macroeconomics) มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพด้วย สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยก่อนวิกฤต Covid-19 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงติดอันดับ TOP 10 ของโลกซึ่งทำให้มีเงินตราเข้าประเทศไทย ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ การจ้างงาน และการกระจายรายได้ ในปีพ.ศ. 2560 สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่อันดับ 32 จาก 137 ประเทศ สูงขึ้นจากอันดับของปีที่ผ่านมา โดยประเทศไทยมีคะแนนภาวะเศรษฐกิจมหภาคและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก โดยในปี พ.ศ.2560 จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 35.4 ล้านคนเพิ่มขึ้น 8.6% ติดลำดับที่ 10 ของโลก มีรายได้จากการท่องเที่ยว 57.5 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งมีรายได้สูงเป็นลำดับที่ 4 ของโลกรองจาก สหรัฐ สเปน และฝรั่งเศส [2] และคาดว่าในปีพ.ศ. 2570 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีมูลค่าประมาณ 2.71 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ [3] เมื่อเกิดวิกฤต Covid -19 ทำให้เกิดภาวะชะงักงันของการพัฒนา (Stasis Development) ในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว จากการที่ภาครัฐในหลายประเทศใช้มาตรการล็อกดาวน์ครั้งใหญ่ (Great Lockdown) เพื่อจำกัดการแพร่ระบาดของผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนและทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ทั่วโลกหยุดชะงักพร้อมกัน (Global Simultaneous Shocks) กิจกรรมการผลิตที่หยุดชะงักทำให้รายได้และกำลังซื้อลดลงกลายเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจทั่วโลก [4]

อย่างไรก็ตามมีการคาดการณ์ว่ายุคหลังวิกฤต Covid-19 สถานการณ์การท่องเที่ยวไทยจะกลับมาสดใสอีกครั้ง กระแสการท่องเที่ยวในชุมชน (Tourism in Community/TC) และการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism/CBT) จะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ดังนั้นภาคการผลิตในระดับครัวเรือนและชุมชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการและการกำหนดกลยุทธ์การใช้ทุน การดำรงชีพ (Livelihood Assets) ให้เกิดความยั่งยืน เพื่อรองรับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และขณะเดียวกันก็สามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเจริญเติบโตสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับภาค

ครัวเรือนและเกิดการกระจายรายได้ในพื้นที่ชนบทเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ.2566 – 2570

ดังนั้นในบทความนี้ต้องการจะชี้ให้เห็นถึงการใช้นวัตกรรมดำรงชีพในการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ หากอธิบายด้วยแนวคิดทุนการดำรงชีพ ประกอบด้วย (1) ทุนมนุษย์ (Human Capital) (2) ทุนทางธรรมชาติ (Natural Capital) (3) ทุนทางการเงิน (Financial Capital) (4) ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) และ (5) ทุนทางสังคม (Social Capital) [5] เพื่อต่อยอดความรู้ด้านการพัฒนาด้วยกรอบแนวคิดการดำรงชีพของชุมชนชนบทผ่านปรากฏการณ์การท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่กรณีศึกษาเป็นชุมชนที่มีการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนอย่างรวดเร็วจากกิจกรรมการท่องเที่ยวและการนำทุนการดำรงชีพของชุมชนมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวประกอบกับผลกระทบจากวิกฤต Covid-19 ที่เกิดขึ้นเพื่อเรียนรู้และนำไปสู่การมองภาพอดีต-ปัจจุบัน-อนาคตที่เกิดจากพลวัตทางสังคมจากปรากฏการณ์ของพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้นวัตกรรมดำรงชีพในการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework)

แนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนมีพัฒนาการตั้งแต่ปีค.ศ.1940 ที่เริ่มมีการศึกษารสร้างยุทธศาสตร์การดำรงชีพของชาว Nuer ในทวีปแอฟริกา [6] ต่อมาถูกนำเสนอโดย Chambers, R. & Conway G.R. ในปี 1992 ในผลงานที่ชื่อ Sustainable rural livelihoods: Practical concepts for the 21th century โดยให้คำนิยามการดำรงชีพอย่างยั่งยืนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้านคือ 1) การมีอาหารและเงินสดสะสมและหมุนเวียนอย่างเพียงพอที่จะบรรลุความจำเป็นขั้นพื้นฐาน 2) ความมั่นคงที่หมายถึงการเป็นเจ้าของที่มั่นคงหรือสามารถเข้าถึงทรัพยากร กิจกรรมสร้างรายได้รวมไปถึงแหล่งสร้างรายได้สำรองและสินทรัพย์เพื่อรองรับภาวะเสี่ยงความตื่นตระหนกและเหตุการณ์ไม่คาดฝัน และ 3) ความยั่งยืนที่หมายถึงการดำรงรักษาหรือการปรับปรุงผลิตผลของทรัพยากรให้ดีในระยะยาว ครัวเรือนที่สามารถที่จะบรรลุการดำรงชีพอย่างยั่งยืน [6]

ทั้งนี้ การพัฒนาความรู้การดำรงชีพได้รับการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 1999 Department for International Development หรือ DFID ได้นำเสนอกรอบการทำงานตามแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood Framework/SLF) จนทำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ในผลงานชื่อ “Sustainable livelihoods guide sheets” แนวคิดดังกล่าวมีสาระสำคัญคือ การแสดงออกถึงศักยภาพในการต่อสู้หรือรับมือกับความตึงเครียดหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยดำรงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ หรือความมั่นคงของระบบนิเวศน์ ทรัพยากรธรรมชาติ และความเสมอภาคในสังคม ซึ่งเป็นการใช้โอกาสการดำรงชีพของคนกลุ่มหนึ่ง หมายถึงความสามารถของมนุษย์ที่จะมีชีวิตอยู่และปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ปราศจากการสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทุนการดำรงชีพ (Livelihoods Assets) เป็นองค์ประกอบ

ที่มีความสำคัญหรืออีกนัยหนึ่งคือ เป็นต้นทุนที่เกษตรกรนำมาใช้ในกระบวนการดำรงชีพ (Livelihoods Process) ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเกิดผลลัพธ์ มีผลต่อโอกาสการเลือกวิถีการดำรงชีพ ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากบริบทความอ่อนแอและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างและสถาบัน ทรัพย์สินที่สำคัญมี 5 ประเภท ได้แก่ 1) ทุนมนุษย์ หมายถึง ทักษะ ความรู้ ความสามารถด้านแรงงาน คุณภาพแรงงาน ศักยภาพการเป็นผู้นำ และ ความมีสุขภาพดี 2) ทุนทางธรรมชาติ หมายถึง ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งทรัพยากรที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการดำรงชีพ 3) ทุนทางการเงิน หมายถึง เงินทุนที่แต่ละคนใช้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของการดำรงชีพ ซึ่งประกอบด้วย เงินตราหรือเงินสะสมที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และเงินไหลเวียน รวมถึงเงินทุนที่แต่ละคนใช้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของการดำรงชีพ หรืออาจเป็นทรัพยากรอื่นๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับยุทธศาสตร์การดำรงชีพในรูปแบบต่างๆ ได้ ทุนทางการเงินอาจเป็นได้ทั้งทรัพย์สินสมบัติ และทุนสะสมอื่นๆ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นตัวเงินได้ 4) ทุนทางกายภาพ หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและวัสดุที่ใช้ในการผลิต เป็นโครงสร้างพื้นฐานและสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพที่ช่วยสนับสนุนให้การดำรงชีพเป็นไปด้วยดี เช่น ความมั่นคงทางด้านที่อยู่อาศัย การคมนาคมและระบบสื่อสาร เป็นต้น และ 5) ทุนทางสังคม หมายถึง กลุ่ม เครือข่าย ประชาสังคม การเป็นสมาชิก ความสัมพันธ์ หน้าที่ในสังคม และภาวะการณ์ เป็นผู้นำซึ่งจะช่วยเพิ่มความไว้วางใจและพลังความสามารถในการร่วมมือกันทางสังคม [7]

2. การท่องเที่ยวในชุมชน (Tourism in Community)

การท่องเที่ยวในชุมชนคือการที่พื้นที่ชุมชนนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ประชาชนในชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวนั้น ซึ่งการท่องเที่ยวในลักษณะนี้เราไม่ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) อย่างแท้จริง [8] ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ได้นั้น คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และมีส่วนในการจัดการดูแลและเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน [8] สำหรับพื้นที่ศึกษาการท่องเที่ยวภูทับเบิกถือว่าการท่องเที่ยวในชุมชนเนื่องจากยังขาดมิติ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประโยชน์และก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาทุนการดำรงชีพของชุมชนภูทับเบิก ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางการเงิน ทุนกายภาพ และทุนทางสังคม โดยใช้หน่วยการวิเคราะห์ 3 ระดับ ได้แก่ หน่วยระดับชุมชน (Community Unit) หน่วยระดับกลุ่ม/องค์กรธุรกิจ (Business Group/Organization Unit) และหน่วยระดับปัจเจก (ครัวเรือน) (Individual Unit)

- **ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)** การศึกษาเชิงคุณภาพจะทำการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่สามารถเป็นตัวแทนให้ข้อมูลด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก แบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 หน่วยงาน ผู้นำชุมชน จำนวน 4 แห่ง กลุ่ม/องค์กรธุรกิจ จำนวน 12 แห่ง และระดับครัวเรือน จำนวน 49 ครัวเรือน
- **เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา** (1) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แกนนำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ

ชุมชนและเอกชน กลุ่มอาชีพ ผู้สูงอายุ ผู้อาวุธโสตระกูลแซ่ และครัวเรือน และ (2) แบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อใช้สังเกตพื้นที่ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ประเภทธุรกิจ จำนวนกลุ่มธุรกิจ และการกระจายของธุรกิจ

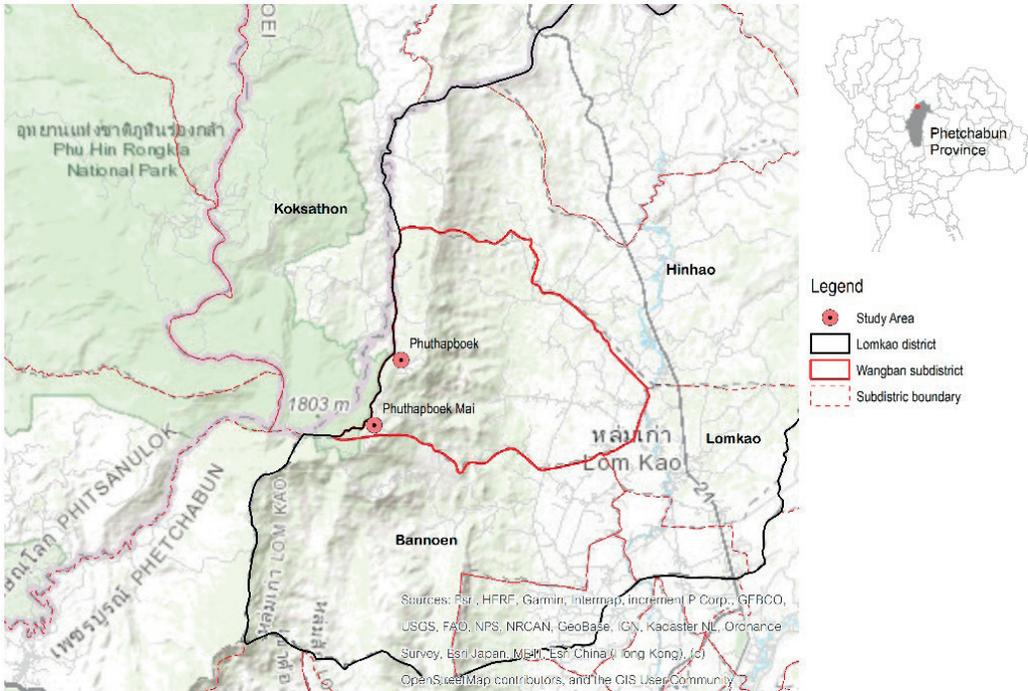
- **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)** ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เหตุการณ์ตามเรื่องราว (Event Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1 บริบทชุมชน

ชุมชนดั้งเดิมภูทับเบิก เป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขาสูงใหญ่น้อยสลับซับซ้อน บางพื้นที่สูงชันและเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บรรพบุรุษได้เข้ามาบุกเบิกพื้นที่ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่ออยู่อาศัยและทำมาหากิน ซึ่งโดยธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งชอบอาศัยอยู่บนภูเขาในพื้นที่ป่าไม้ใช้ชีวิตอยู่กับป่านานกว่า 100 ปี [9] จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์การต่อต้านคอมมิวนิสต์ขึ้นในปี พ.ศ.2500 แนวร่วมคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้แผ่ขยายแนวคิดออกจากตัวเมืองเข้าสู่พื้นที่ป่า ขยายตัวมากขึ้นมาบริเวณจากภาคอีสาน มาจนถึงบริเวณรอยต่อสามจังหวัด เมื่อปี พ.ศ. 2502 ก่อตั้ง นิคมสร้างตนเองและสงเคราะห์ชาวเขาภูมิลอ จนกระทั่ง วันที่ 18 มกราคม 2509 ภูทับเบิกได้รับการจัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ตามมติ คณะรัฐมนตรี ซึ่งในขณะนั้นประสบปัญหาเรื่องความมั่นคง จนหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นักศึกษาบางส่วนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ได้หนีเข้ามาอยู่ในพื้นที่ป่ากว่า 20 ปี บริเวณภูหินร่องกล้าขยายมาสู่บริเวณภูทับเบิก [10] ส่งผลให้กลุ่มชาวบ้านม้งภูทับเบิกได้ทยอยหนีภัยเข้าไปอยู่ในพื้นที่ป่าเพื่อหลบภัยจากการสู้รบของคอมมิวนิสต์กับรัฐบาล ช่วงเวลาที่อยู่ในป่ากว่า 15 ปี กลุ่มชาวบ้านม้งภูทับเบิกได้ใช้ชีวิตแบบหลบๆ ซ่อนๆ กว่าที่จะได้กลับมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เดิมอีกครั้ง

สภาพปัจจุบันของพื้นที่ภูทับเบิก ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน อยู่ในเขตตำบลวังบาล จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านทับเบิก บ้านทับเบิกใหม่ บ้านนาสะอุ้ง และบ้านน้ำเพียงดิน ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเนื้อที่รวม 13,447 ไร่ ในการวิจัยนี้ทำการศึกษาพื้นที่หมู่บ้านทับเบิก (หมู่ 14) และหมู่บ้านทับเบิกใหม่ (หมู่ 16) เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวของภูทับเบิกที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเมื่อมาเที่ยวภูทับเบิก ได้แก่ เที่ยวชมอาคารหอดูดาวและที่วัดอุณหภูมิจมวิทวิททัศน์จากธรรมชาติ เที่ยวชมสวนกะหล่ำปลีและแคบปิ้ง เที่ยวชมสวนเกษตร พืชผักเมืองหนาวและเก็บสตอเบอรี่ และเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง เป็นต้น

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงที่ตั้งพื้นที่ศึกษา (หมู่บ้านภูทับเบิกและหมู่บ้านภูทับเบิกใหม่)

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนภูทับเบิก

การท่องเที่ยวในชุมชนภูทับเบิก เริ่มพัฒนาในปีพ.ศ. 2543 จากการที่ผู้ใหญ่บ้านในยุคนั้นได้แจ้งต่อนายอำเภอถึงความสวยงามของพื้นที่ และมีหน่วยงานราชการในระดับอำเภอและจังหวัดได้เข้ามาสำรวจ และส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัด เพื่อเป็นทางเลือกรองจากอำเภอเขาต่อ สามารถสรุปเป็นเส้นทางการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนภูทับเบิก

ปีพ.ศ.	เหตุการณ์
พ.ศ. 2543 - 2544	ผู้ใหญ่บ้านภูทับเบิกเข้าสำรวจพื้นที่พบกับทิวทัศน์ที่สวยงาม จึงนำเรื่องปรึกษาหารือกับนายอำเภอ และได้มีการเข้ามาสำรวจพื้นที่ของหน่วยงานในระดับจังหวัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน
พ.ศ. 2547	สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดเข้ามาในพื้นที่ จึงมีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้นโดยเป็นการจัดการของราษฎรในพื้นที่และในปีถัดมาท่องเที่ยวจังหวัดเข้ามาสร้างศูนย์บริการให้กับกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งเป็นที่ทำการของวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน
พ.ศ. 2551	นักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาเป็นจำนวนมากจากการวิจารณ์ (Review) และการบอกต่อผ่านสังคมออนไลน์ในช่องทาง facebook, Youtube, Instagram, line เป็นต้น ทำให้พื้นที่ภูทับเบิกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมของจังหวัดเพชรบูรณ์ในลำดับต่อมา

ตารางที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนภูทับเบิก (ต่อ)

ปีพ.ศ.	เหตุการณ์
พ.ศ. 2552	จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิกซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดและศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 38 ภายในปีนี้มีนายทุนภายนอกเข้ามาสร้างรีสอร์ต ที่พัก และธุรกิจท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 ได้ทำหนังสือแจ้งรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างเนื่องจากมีการใช้ประโยชน์ที่ดินผิดวัตถุประสงค์และเจตนาธรรมที่จัดสรรที่ดินทำกินให้กับคนในชุมชนเพื่อทำกินทางด้านการเกษตรภายใต้แนวทางการอนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เนื่องจากเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A ชั้นที่ 1B และชั้นที่ 2
พ.ศ. 2554	มีราษฎรกลุ่มหนึ่งนำเรื่องฟ้องศาลปกครองจังหวัดพิษณุโลก เรื่องการสั่งรื้อถอนรีสอร์ตและที่พัก ว่าหน่วยงานนี้มีสิทธิในการสั่งฟ้องหรือไม่ ปลายปีศาลตัดสินให้ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 ไม่มีสิทธิ์ดำเนินการสั่งให้รื้อถอน เพราะไม่มีการตรากฎหมายในพระราชกฤษฎีกาจึงไม่มีอำนาจในการยื่นสั่งรื้อถอนมึนहींที่เพียงคำสั่งปฏิบัติงานในพื้นที่เท่านั้น ศาลตัดสินให้ป่าไม้จังหวัดเป็นผู้มีสิทธิในการดำเนินการสั่งฟ้องโดยใช้กฎหมายพรบ.ป่าไม้ 2484
พ.ศ. 2555 – 2557	จากที่ศาลตัดสินว่าศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 ไม่มีอำนาจในการสั่งฟ้องจึงทำให้นายทุนเริ่มเข้ามาสร้างรีสอร์ตและที่พักอีกเป็นจำนวนมาก รวมถึงการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
พ.ศ. 2558	ป่าไม้จังหวัดเข้าพื้นที่ไปตรวจสอบและทำการสั่งฟ้องกับเจ้าของรีสอร์ตและที่พักให้ดำเนินการรื้อถอนแต่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้และในปีนี้อยู่ในหมู่บ้านได้จัดตั้งชมรมท่องเที่ยวซึ่งเป็นคนในชุมชนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือระหว่างกันในกลุ่มผู้ประกอบการ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและช่วยเหลือสังคมเมื่อเกิดวิกฤตหรือสถานการณ์จากภัยพิบัติต่างๆ
พ.ศ. 2559	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาในพื้นที่ภูทับเบิกที่มีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ ความเสี่ยงด้านความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของมนุษย์เนื่องจากสิ่งปลูกสร้างของรีสอร์ตและที่พักไม่ได้มาตรฐานอยู่บริเวณพื้นที่เสี่ยงอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเข้ามาของนายทุนภายนอกในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนจากการร่วมใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไขจึงใช้คำสั่งคสช.ที่ 35/2559 เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก

ตารางที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนภูทับเบิก (ต่อ)

ปีพ.ศ.	เหตุการณ์
พ.ศ. 2560	จัดทำแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาพื้นที่ภูทับเบิก พ.ศ. 2560 – 2565 และให้ชะลอการปลูกสร้างรีสอร์ทและที่พักถาวร โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมและกำกับ หากจะมีการปลูกสร้างต้องเป็นคนในพื้นที่ซึ่งได้รับการพิสูจน์สิทธิและเป็นไปตามประกาศกรมการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโสมสเตย์ไทย พ.ศ.2554 คือ การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจะต้องพักรวมกับเจ้าของบ้านชายคาเดียวกันโดยมีห้องพักหรือพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเหลือสามารถนำมาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยวพักได้ชั่วคราว ซึ่งมีจำนวนไม่เกิน 4 ห้อง มีผู้พักรวมกันไม่เกิน 20 คน โดยมีค่าตอบแทน และจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควรอันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริมซึ่งเป็นไปตามบทนิยามคำว่า “โรงแรม” [11]
พ.ศ. 2563 - 2564	ในช่วงต้นปีประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิกเกิดภาวะซบเซาในระยะ 2-3 ปี จากมาตรการล็อกดาวน์ มีเป้าหมายของคนที่เข้ามาของนักท่องเที่ยว และการตรวจป้องกันโรคที่เข้มงวด โดยมีการตั้งด่านหน้าทางเข้าหมู่บ้านห้ามบุคคลภายนอกเข้า-ออก และมีการกักตัวตามมาตรการ การขอความร่วมมือสถานประกอบการให้ดำเนินการตามมาตรการอย่างเคร่งครัด ดังนั้นในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวในพื้นที่ภูทับเบิกการท่องเที่ยวเท่ากับศูนย์ ทำให้ผู้ประกอบการขาดรายได้และคนในชุมชนหันไปประกอบอาชีพหลักทางด้านเกษตรทำไร่กะหล่ำปลีและผักกาดขาว (ลู้ย) ในขณะที่กิจการท่องเที่ยวก็ปล่อยร้างไว้จนกว่าจะผ่านพ้นช่วงของการแพร่ระบาดและรอการฟื้นฟูเพื่อกลับมาต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกครั้งในช่วงยุคหลัง Covid-19
พ.ศ. 2565 - ปัจจุบัน	ยุคหลัง Covid-19 รัฐบาลได้ประกาศให้ Covid-19 เป็นโรคประจำถิ่นและให้ประชาชนกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ทำให้พื้นที่ภูทับเบิกกลับมาต้อนรับนักท่องเที่ยวได้เหมือนเดิม นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวและเกิดวิถีใหม่ (New normal) คือให้ความสำคัญกับการบริการของผู้ประกอบการที่ยังคงรักษามาตรการป้องกัน Covid-19 และต้องการการพัฒนาเรื่องของมาตรฐานคุณภาพด้านสาธารณสุขมากขึ้นจากสถานประกอบการ เช่น การเว้นระยะห่าง (Social Distancing) การตรวจคัดกรองผู้ใช้บริการและการรักษาความสะอาดอย่างเคร่งครัด ผลกระทบที่ติดตามมาคือปัญหาจากขยะติดเชื้อ เช่น หน้ากากอนามัยและชุดตรวจโควิดเบื้องต้น (Covid-19 Antigen Test Cassette) ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจำนวนมากและการกำจัดขยะเหล่านี้ซึ่งเป็นปัญหาใหม่ที่ชุมชนกำลังเผชิญจากพลวัตทางสังคม

3. การใช้ทุนการดำรงชีพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชนพบว่ามีการนำทุนการดำรงชีพทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางการเงิน ทุนกายภาพ ทุนทางสังคม มาใช้ประโยชน์จนประสบความสำเร็จในมิติเศรษฐกิจมีผลตอบแทนเข้ามาในชุมชนเป็นจำนวนมาก การใช้ทุนการ

ดำรงชีพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจนทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภูทับเบิก ในช่วงก่อน-ระหว่าง-หลังการแพร่ระบาดของ Covid-19 ในสภาพปัจจุบันพบว่าผลตอบแทนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภูทับเบิกยังมีผลกระทบและปัญหาที่มีความซับซ้อนเชิงพื้นที่หลายประการรวมทั้งปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคหลัง Covid-19 ที่กำลังเผชิญ อาทิ การขาดการเข้าถึงทุนทางการเงินของครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแบบเกินขีดความสามารถในการรองรับของทุนทางกายภาพ การขาดแผนการใช้ประโยชน์ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน และขาดกลยุทธ์การจัดการทุนการดำรงชีพที่นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนในสภาพปัจจุบันสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1) ทุนทางกายภาพ ในปี พ.ศ. 2525 หลังจากที่คนในชุมชนได้กลับมาอยู่อาศัยและตั้งหมู่บ้านเป็นบ้านภูทับเบิก โดยรัฐได้ประกาศเป็นหมู่บ้านมีการปกครองโดยมีการเลือกผู้ใหญ่บ้านและได้รับการจัดสวัสดิการของรัฐเทียบเท่ากับคนไทยพื้นล่าง มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โรงเรียน สถานพยาบาลสาธารณสุขชุมชน ในปีพ.ศ. 2528 มีการสร้างถนนสายภูทับเบิกหล่มเก่า เพื่อให้เกษตรกรสามารถขนส่งผลผลิตไปขายพื้นที่ด้านล่างทำให้วิถีการดำรงชีพจากการเกษตรเพื่อยังชีพเปลี่ยนเป็นการเกษตรเชิงพาณิชย์ และเริ่มมีการติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น โดยในปี พ.ศ.2530 เริ่มมีการนำกะหล่ำปลี ผักกาดขาว (ลู้ย) มาส่งเสริมเป็นพืชเศรษฐกิจเนื่องจากพื้นที่ภูทับเบิกมีอากาศหนาวเย็นตลอดปี และสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยทำให้พื้นที่นี้กลายเป็นแหล่งผลิตกะหล่ำปลีที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ส่งผลให้ปัจจุบันพื้นที่ภูทับเบิกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากวิถีการดำรงชีพ ในการเดินทางมาเที่ยวภูทับเบิกสามารถมาได้ 2 เส้นทาง คือ ถนนทางหลวงหมายเลข 2331 เส้นทางจากอำเภอหล่มเก่า และเส้นทางจากอำเภอนครไทยผ่านอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า การเดินทางจากอำเภอมาที่หมู่บ้านภูทับเบิกจะผ่านภูเขาลาดชันและเส้นทางโค้งคดเคี้ยว ตลอดสองข้างทางจะเป็นวิวภูเขาสวยงาม และมีหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่าม้งตั้งอยู่เป็นระยะๆ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ผู้คนและบ้านเรือนซึ่งเป็นเสน่ห์ของเส้นทางท่องเที่ยวภูทับเบิกที่เกิดจากทุนทางกายภาพจากสถาปัตยกรรมของวิถีชนเผ่าม้งที่นิยมปลูกบ้านชั้นเดียวไม่มีใต้ถุนบ้านเป็นรูปแบบเรียบง่าย จะสร้างบ้านคร่อมพื้นดิน ใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน ฝาบ้านเป็นไม้แผ่น ไม้ไผ่มุงด้วยหญ้าหรือใบต้อนค้อ มีห้องนอนกับห้องครัวอยู่ในบ้าน ไม่มีหน้าต่าง อยากรู้ก็ตามปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบบ้านมากขึ้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากคนไทยทำให้มีการสร้างบ้านทรงทันสมัยมากขึ้น

เมื่อมีกิจกรรมการท่องเที่ยวตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 ทำให้พื้นที่ภูทับเบิกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดรีสอร์ตและที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของทั่วไปและร้านขายของฝากของที่ระลึกเป็นจำนวนมาก เกิดการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนควบคู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อมและทุนทางกายภาพที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับด้านการท่องเที่ยว อาทิ ไฟฟ้าและน้ำประปายังมีปัญหาในการรองรับนักท่องเที่ยวในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวปีละไม่น้อยกว่า 70,000 คนต่อปี³ (ยกเว้นในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ที่มีการปิดพื้นที่และ ล็อกดาวน์ตามมาตรการของรัฐบาลในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา) การเข้ามาของคนนอกทำให้เกิดการร่วมใช้ทุนทางกายภาพของคนในชุมชน เพราะระบบไฟฟ้าและน้ำประปาไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับภาคบริการการท่องเที่ยว แต่รองรับเฉพาะกิจกรรมการอยู่อาศัยของชุมชนจึงเป็นข้อจำกัดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น โดยช่วงฤดูแล้งชุมชนจะเกิดปัญหาน้ำไม่พอใช้และน้ำขุ่นเป็นตะกอนต้องซื้อน้ำจากบ่อบาดาลสาธารณะของหมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวน 2 บ่อ โดยจะทำการซื้อขาย

³ ตัวเลขเป็นการประมาณการของคนในชุมชน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ประชาชน และผู้นำชุมชนในพื้นที่ เนื่องจากไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

น้ำที่ราคา 20 บาทต่อ 1,000 ลิตร และนำรถมาขนน้ำเอง ส่วนระบบไฟฟ้าก็จะมีปัญหาเรื่องของไฟตกและไฟฟ้าดับบ่อย ในขณะที่ระบบการสื่อสารสัญญาณโทรคมนาคม ครอบคลุมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่หมู่บ้านนักท่องเที่ยวมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตใช้ได้ทุกเครือข่าย รีโมทและที่พักบางแห่งมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ทำให้การสื่อสารแบบทันที (Real time) เกิดขึ้นในพื้นที่และเป็นการกระตุ้นให้ผู้สนใจตัดสินใจมาท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิกจากการวิจารณ์ (Review) และการบอกต่อในโลกโซเชียล

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องของการจัดการขยะที่ไม่สามารถรองรับภาคการท่องเที่ยวได้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวังบาลจะให้บริการเก็บขยะเฉพาะครัวเรือนที่อยู่อาศัยเท่านั้น ยังไม่สามารถให้บริการสถานประกอบการท่องเที่ยวเนื่องจากแหล่งกำจัดขยะไม่เพียงพอต่อการรองรับและการขนส่งไม่สะดวกด้วยระยะทางที่ห่างไกลและการขนส่งทางขึ้นเขาเป็นไปด้วยความลำบาก แต่เนื่องจากเป็นกิจการที่อบต. เห็นความสำคัญในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนถึงแม้จะดำเนินการขาดทุนแต่ก็ต้องดำเนินการตามความต้องการของประชาชน ส่วนขยะที่เกิดจากสถานประกอบการให้ดำเนินการเอง ซึ่งก็มีกรดำเนินการหลายรูปแบบ เช่น การขนไปขายในพื้นที่ล่าง การขึ้นมารับซื้อของภาคเอกชน การกำจัดเอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยุคหลัง Covid-19 การเข้ามาของนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมวิถีใหม่ (New normal) ผลกระทบที่ติดตามมาคือปัญหาจากขยะติดเชื้อที่เกิดจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจำนวนมากและการกำจัดขยะเหล่านี้ ซึ่งเป็นปัญหาใหม่ที่ชุมชนกำลังเผชิญและต้องมีการวางกลยุทธ์การใช้ทุนทางกายภาพเพื่อลดผลกระทบและความเสี่ยงด้านความมั่นคงของทรัพยากรที่จะติดตามมาจากปัญหาความไม่เพียงพอและความไม่สามารถในการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของทุนทางกายภาพได้ เนื่องจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของกิจกรรมการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนขาดการออกแบบเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบกับข้อจำกัดของกฎหมายและการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นโจทย์ที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างรัฐ ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การขยายกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ไม่ใช่ทางออกสำหรับการพัฒนาพื้นที่ แต่ยังคงต้องรักษาผลประโยชน์และผลตอบแทนที่ชุมชนเคยได้รับ เพื่อให้เกิดสถานการณ์ได้รับประโยชน์ทุกฝ่าย (win-win situation) จากการที่ชุมชนเคยได้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อเลี้ยงชีพและเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับคนในพื้นที่ ชุมชนจะมีกลยุทธ์อย่างไรที่ลดจำนวนนักท่องเที่ยวลงหรือกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวตลอดปี แต่ยังคงมีรายได้จากนักท่องเที่ยวไม่ลดลงจากเดิม และกลับมีรายได้เข้ามาในชุมชนมากขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเน้นคุณภาพและคุณค่ามากกว่าเชิงปริมาณ โดยที่ยังสามารถรักษาสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศให้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการใช้ทุนการดำรงชีพที่ครัวเรือน ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจและนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก

2) ทุนทางธรรมชาติ (Natural Capital) ที่ชุมชนภูทับเบิกนำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

คือ สภาพภูมิประเทศที่สวยงามอยู่บนภูเขาสูงในเขตภาคเหนือตอนล่างมียอดดอยที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,768 เมตร ด้วยระดับความสูงดังกล่าวทำให้ภูทับเบิกมีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี จากสภาพภูมิสังคมทำให้ภูทับเบิกเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งซึ่งชอบอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ดังนั้นทุนทางธรรมชาติตามที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นจุดขายและจุดดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่ทำให้ภูทับเบิกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมของจังหวัดเพชรบูรณ์และเป็นที่รู้จักในระดับประเทศ ประกอบกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ปลูกพืชผักเมืองหนาวโดยเฉพาะพื้นที่แห่งนี้เป็นแหล่งปลูกกะหล่ำปลีและผักกาดขาว (ลู่ย) ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวชมและถ่ายภาพรวมทั้งมาเรียนรู้การดำรงชีพของเกษตรกรในพื้นที่ที่ภูทับเบิกจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยการพักในไร่ของเกษตรกรและเก็บพืชผักเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นเกษตรกรในพื้นที่มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวและนิยมทำเกษตรร่วมกับการท่องเที่ยว หลังจาก ปีพ.ศ. 2544 ที่ชุมชนได้เปิดการท่องเที่ยว พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตรมากขึ้น โดยเริ่มมีการสร้างสิ่งปลูกสร้าง รีสอร์ทและที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และร้านค้าต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยสภาพปัจจุบันได้มีการแบ่งโซนการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเป็น 3 โซน คือ โซนที่อยู่อาศัยของชุมชน โซนเกษตรกรรม และโซนท่องเที่ยวหรือโซนเศรษฐกิจใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

- **โซนที่อยู่อาศัย** ตั้งอยู่บริเวณชุมชนดั้งเดิมในบริเวณหุบเขาชื่อหมู่บ้านภูทับเบิก บ้านเรือนตั้งติดกันหนาแน่นยังคงพบบ้านแบบดั้งเดิมคือบ้านชั้นเดียวติดดินและผนังทำด้วยไม้ กระจายปะปนกับบ้านทรงทันสมัย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากคนพื้นล่างและเพื่อเพิ่มความคงทนถาวรมากขึ้น เมื่อเริ่มมีความสงบในพื้นที่จากการสู้รบคนในชุมชนดั้งเดิมได้กลับมาอาศัยและทำกินอีกครั้ง ในช่วงปีพ.ศ. 2525 จากนั้นในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการจัดตั้งหมู่บ้านทับเบิกใหม่ หมู่ที่ 16 ซึ่งเป็นการแยกออกจากบ้านทับเบิก หมู่ที่ 14 เนื่องจากมีประชากรเพิ่มขึ้นการดูแลลูกบ้านไม่ทั่วถึง และเพื่อให้สะดวกในการบริหารจัดการของภาครัฐในการจัดสวัสดิการด้วยจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของชุมชน และอยู่ในเขตความรับผิดชอบจัดบริการสาธารณะและดูแลคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลวังบาล ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 ตามพรบ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

- **โซนเกษตรกรรม** กระจายอยู่บริเวณรอบชุมชน โดยเฉพาะบริเวณโซนรีสอร์ทและที่พัก และแหล่งท่องเที่ยว จะเป็นโซนเกษตรกรรมดั้งเดิมของหมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณสองฝั่งทางเข้าหมู่บ้านก่อนถึงโซนที่อยู่อาศัยประมาณ 5 – 7 กิโลเมตร เป็นโซนท่องเที่ยวหรือโซนเศรษฐกิจใหม่ที่เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากที่สุดและมีความหนาแน่นของผู้คนเมื่อถึงเทศกาลท่องเที่ยว (ฤดูหนาวและวันหยุด) ส่วนบริเวณท้ายหมู่บ้านเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่ 14 บ้านทับเบิก ไปหมู่ 17 บ้านนาสะอึ่ง ยังคงเป็นโซนเกษตรกรรมดั้งเดิม เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่นิยมพักในบริเวณดังกล่าว เพราะอยู่บริเวณหุบเขาไม่เห็นวิวทิวทัศน์และอยู่ใกล้เขตชุมชนทำให้บริเวณดังกล่าวยังคงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรของชุมชนไว้ได้ เมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณทางเข้าหมู่บ้านซึ่งเคยเป็นเขตเกษตรกรรมที่มีการแบ่งให้กับลูกหลานทำกินได้มีเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินกลายเป็นสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวตลอดเส้นทางกระจายอยู่ในไร่กะหล่ำปลีและผักกาดขาว (ลู่ย)

- **โซนท่องเที่ยวหรือโซนเศรษฐกิจใหม่** ส่วนใหญ่พื้นที่โซนเศรษฐกิจใหม่จะทำรีสอร์ทและที่พัก มากที่สุด รองลงมาจะเป็นร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านผลิตภัณฑ์ชุมชนและของที่ระลึก และร้านค้าทั่วไปตามลำดับ ลักษณะของร้านค้าและธุรกิจบริการสำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่โซนเศรษฐกิจใหม่จะมี 2 รูปแบบคือ เป็นเจ้าของธุรกิจทำเอง และเช่าเพื่อทำธุรกิจ โดยรูปแบบของการเช่าพื้นที่นั้นจะมีทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชน โดยมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากเกษตรกรรมมาเป็นพื้นที่ทำธุรกิจบริการเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก จุดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยม จะเป็นจุดวัดอุณหภูมิและจุดสูงสุดที่ระดับความสูง 1,768 เมตรจากระดับน้ำทะเล บริเวณดังกล่าวมีสถานประกอบการตั้งหนาแน่น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงสถานการณ์ Covid-19 พบว่าผลจากการล็อกดาวน์ตามมาตรการของภาครัฐ และการชะลอตัวของภาคการท่องเที่ยวทั่วประเทศประมาณ 2 ปีกว่า ก่อให้เกิดผลดีต่อทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภูทับเบิกจากการหยุดกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ภูทับเบิก ได้รับการฟื้นฟูและทดแทน เช่น จำนวนขยะในพื้นที่ลดลง การได้ฟื้นฟูของทรัพยากรป่าไม้และสิ่งมีชีวิตในท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินลดลง เป็นต้น

3) ทุนทางการเงิน ที่ชุมชนใช้ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากสินทรัพย์ ได้แก่ ที่ดินและบ้าน ที่สามารถแปลงเป็นเงินทุนจากระบบสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้นไม่สามารถทำได้ด้วยไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จากนโยบาย 66/23 เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ โดยกองทัพภาคที่ 3 ได้จัดสรรบ้านที่อยู่อาศัยให้ครอบครัวละไม่เกิน 2 งาน และที่ดินทำกินไม่เกิน 15 ไร่ และจัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2509 ที่ให้กรมประชาสงเคราะห์ หรือกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในปัจจุบันเป็นผู้รับผิดชอบดูแล โดยกันพื้นที่หมู่บ้านภูทับเบิกอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า แต่อยู่ในบริเวณพื้นที่ขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A ชั้นที่ 1B และชั้นที่ 2 ซึ่งมีมติกรม.ปีพ.ศ.2538 กำกับการใช้ประโยชน์และการทำกิจกรรมในพื้นที่เพื่อการสงวนและอนุรักษ์ระบบนิเวศลุ่มน้ำ จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญในการใช้ทุนทางการเงินของชุมชนแห่งนี้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือครัวเรือนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงเงินทุนจากระบบสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุนได้ด้วยบ้านและที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทั้งนี้พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเป็นครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้หลักจากการทำเกษตร และมีรายได้เสริมจากการธุรกิจท่องเที่ยว แหล่งเงินทุนมาจาก 1) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ด้วยการกู้เงินจากการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ประมาณรายละ 100,000 บาท และครัวเรือนได้นำเงินนี้มาใช้ในการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวภายในครัวเรือน 2) สินเชื่อสหกรณ์ทรัพย์ (ไฟแนนซ์) ด้วยการนำสินทรัพย์ไม่ถาวร เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ฯลฯ ไปขอสินเชื่อเพื่อมาลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยว 3) เงินทุนจากเงินออมของครัวเรือนที่มีรายได้จากการทำเกษตรที่สะสมไว้นำมาใช้ในการลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยวเพราะมีที่ดินเป็นของตนเอง ทำไร่สอรัท และที่ปลูกในไร่กะหล่ำปลีหรือผักกาดขาว (ล้วย) ไม่ต้องใช้เงินทุนมากก็สามารถสร้างกำไรให้กับครัวเรือนได้ 4) เงินทุนจากกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนเงินประมาณ 20,000 บาท ที่ครัวเรือนสามารถกู้ยืมได้ส่วนใหญ่จะเป็นเงินหมุนเวียนเพื่อดำเนินการในธุรกิจ เช่น ค่าจ้าง ค่าใช้จ่ายทั่วไป มากกว่าเงินลงทุนเพื่อสิ่งปลูกสร้างในระยะเริ่มแรกของธุรกิจ และ 5) เงินทุนจากการกู้ยืมญาติพี่น้องเนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์มีระบบเครือญาติที่เหนียวแน่น ในกลุ่มตระกูลแซ่ จึงทำให้มีการช่วยเหลือทางการเงินซึ่งกันและกันเพื่อให้พี่น้องและลูกหลานมีอาชีพทำกินมีรายได้เพื่อสร้างครอบครัว การกู้ยืมเครือญาติส่วนใหญ่จะไม่มีดอกเบี้ยเป็นการช่วยเหลือภายในวงศ์ตระกูลแต่ก็มีบางส่วนที่มีการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก และ 6) การระดมทุนในชุมชนโดยจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิกและนำเงินจากสมาชิกมาทำธุรกิจและคืนให้กับสมาชิกในรูปของเงินปันผลต่อปี จากการศึกษาพบว่าในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ครัวเรือนที่ทำธุรกิจท่องเที่ยวจะขาดรายได้ และเงินหมุนเวียน อย่างไรก็ตามครัวเรือนก็มีระบบบริหารความเสี่ยงที่ดีด้วยการมีอาชีพหลายอาชีพในครัวเรือนเนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมากทำให้มีแรงงานเพื่อช่วยกันทำมาหากินและสร้างรายได้เพื่อช่วยกันสร้างฐานะของครอบครัว รายได้หลักจะมาจากภาคการเกษตรโดยมีการท่องเที่ยว การค้า การบริการรับจ้าง เป็นรายได้เสริม ในช่วงที่ขาดรายได้จากการท่องเที่ยวครัวเรือนก็จะหันไปประกอบอาชีพหลักทางด้าน การเกษตรหรืออาชีพเสริมอื่นๆ และกิจการท่องเที่ยวก็ปล่อยร้างไว้จนกว่าจะผ่านพ้นช่วงของการแพร่ระบาด

และรอการฟื้นฟูเพื่อกลับมาต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกครั้งในช่วงยุคหลัง Covid-19

4) ทูมนุษย์ ที่เกษตรกรนำมาใช้งานทำให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยวภายในครัวเรือน คือ 1) การนำความรู้ด้านการทำเกษตรมาทำเป็นท่องเที่ยวเชิงเกษตรในไร่ของตนเอง และการเรียนรู้จากโลกภายนอกในการจัดบริการการท่องเที่ยวจากสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเห็นได้จากการพัฒนา รีสอร์ท และที่พักที่มีความร่วมสมัยและตอบสนองความต้องการของลูกค้ามากขึ้น ได้แก่ 1) การเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยจัดที่พักในรูปแบบของเต็นท์และโดมซึ่งไม่ใช่สิ่งปลูกสร้างถาวรมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบในบรรยากาศของไร่กะหล่ำปลี และมีทางเลือกของที่พักรักษาหลายหลายราคาขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 2) ความรู้ในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยทำการขายและรับลูกค้าตรงไม่ต้องผ่านคนกลาง การพยายามพัฒนาหน้าร้านออนไลน์ให้สวยงามด้วยภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวในมาสัมผัสกับบรรยากาศในพื้นที่ภูทับเบิกของผู้ประกอบการ 3) ความสามารถในการบริหารจัดการแรงงานในครัวเรือนเพื่อลดความเสี่ยงด้วยการยังคงอาชีพหลักของครัวเรือนในการทำการเกษตรและทำอาชีพเสริมธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งบางปีมีรายได้สูงกว่าอาชีพหลักในบางครัวเรือน ความสามารถดังกล่าวเป็นการบริหารจัดการแรงงานภายในครัวเรือนที่ช่วยกันสร้างรายได้เพื่อการดำรงชีพของครัวเรือน เป็นการบริหารคนกับงานที่เกิดขึ้นและใช้ทุนทางทรัพยากรที่ครัวเรือนมีคือ ไร่กะหล่ำปลีและผักกาดขาว (ล้วย) ในการสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน 4) ระดับการศึกษาของคนในชุมชนและสมาชิกในครัวเรือนซึ่งเป็นคนวัยหนุ่มสาวที่มีมากขึ้น และกลับมาช่วยธุรกิจครอบครัว ความรู้ที่ได้เรียนมาสามารถนำมาต่อยอดธุรกิจของครอบครัวและนำมาปรับปรุงกิจการของครอบครัวให้มีความทันสมัยตอบสนองกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ในเรื่องของมาตรฐานบริการ ความสะอาด การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้ตอบโจทย์ลูกค้าในกลุ่มที่หลากหลายมากขึ้น เช่น รูปแบบที่พักที่เน้นการสัมผัสธรรมชาติและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้เรียนรู้วิถีชุมชน เช่น การเก็บผักและสตรอเบอร์รี่ในไร่ ปัจจุบันพบว่ามีเกษตรกรหลายแห่งได้เริ่มทำเกษตรปลอดภัยมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีสุขภาพที่ดีรวมถึงนักท่องเที่ยวได้ชื่นชมและพักผ่อนในบรรยากาศที่อากาศบริสุทธิ์ปลอดภัยจากสารเคมีในแปลงเกษตรซึ่งเป็นกระแสการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญและต้องการทางเลือกมากขึ้นถึงแม้ราคาที่พักจะสูงกว่าก็เต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to Pay)

จากการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวชุมชนภูทับเบิกยังขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการเข้าร่วมบริหารจัดการทรัพยากรของคนในชุมชน จึงทำให้เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะต่างคนต่างใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแต่ขาดการบริหารจัดการร่วมกัน ขาดการร่วมรับผิดชอบ ทำให้ขาดความรู้ถึงความเป็นเจ้าของในทุนทางทรัพยากร สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงทุนทางสังคมที่ยังไม่มากพอจึงทำให้การท่องเที่ยวในชุมชน (TC) แห่งนี้ยังไม่สามารถเกิดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ได้ ทำให้มิติของการบริหารจัดการทุนการดำรงชีพยังต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และจากสถานการณ์ Covid-19 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปในรูปแบบวิถีใหม่คือใส่ใจสุขภาพและสุขอนามัยมากขึ้น ดังนั้นการให้บริการการท่องเที่ยวในยุคหลัง Covid-19 จะต้องดำเนินการควบคู่กับมาตรการเรื่องสุขอนามัยมากกว่ายุคก่อน Covid-19 รวมถึงปัญหาขยะติดเชื้อที่จะเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการ การพัฒนาทุนมนุษย์ในชุมชนท่องเที่ยวจะต้องพัฒนาสมรรถนะในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและมาตรฐานการบริการ ตลอดจนการพัฒนาการขายและการส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์ด้วยแพลตฟอร์มใหม่ๆ เป็นความรู้ที่ภาคครัวเรือนและชุมชนจำเป็นต้องได้รับการเพิ่มพูน

และพัฒนาทักษะเพื่อรองรับพฤติกรรมและรูปแบบการบริโภคใหม่ๆ ของนักท่องเที่ยว รวมถึงการพยายามลดการใช้ทุนทางทรัพยากรให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดการทดแทน การฟื้นฟู การอนุรักษ์ให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศและเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน แนวคิดของการใช้ทุนการดำรงชีพมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคครัวเรือนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติ

5) **ทุนทางสังคม** ที่ชุมชนได้นำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) กลุ่มและองค์กร ในการช่วยกันสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว สร้างงาน สร้างอาชีพ รวมถึงการอนุรักษ์ ดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิก เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านภายในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลและบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิกและจัดหารายได้เข้าชุมชน (2) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวเป็นการรวมกลุ่มของเจ้าของที่พัก รีสอร์ท ที่เป็นคนในชุมชนภูทับเบิกจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิกดูแลด้านความสะดวกและอนุรักษ์ธรรมชาติในพื้นที่ภูทับเบิก และ (3) กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมเป็นกลุ่มที่ดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งและเก็บรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้และรวมไปถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนภูทับเบิก 2) ความไว้วางใจและความเชื่อมั่น ต่อกระบวนการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่เข้ามาผลักดันพื้นที่ภูทับเบิกให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์พื้นที่และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่รื้อการแก้ปัญหาจากทุกฝ่าย อย่างไรก็ตามสถานการณ์ปัจจุบันพบว่าชุมชนขาดความมั่นใจในเรื่องของการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชนในเชิงการจัดสรรผลประโยชน์กับการบังคับใช้กฎหมายรวมถึงการกำกับให้เป็นไปตามระเบียบการใช้พื้นที่ และ 3) ระบบเครือข่าย จากประวัติศาสตร์ชุมชนภูทับเบิกนั้น ได้มีบรรพบุรุษเข้ามาบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้บนภูเขาสูงใหญ่สลับซับซ้อน โดยชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่เข้ามาอยู่ 5 ตระกูลหลัก ๆ คือ ตระกูลแซ่เถา แซ่สง แซ่หยาง แซ่หล้อ และแซ่ลี โดยเข้าจับจองพื้นที่เพื่ออยู่อาศัยและทำมาหากิน ใช้ชีวิตอยู่กับป่ามานานกว่า 100 ปี พบว่าในขณะนั้นตระกูลแซ่สงเป็นตระกูลที่มีขนาดใหญ่กว่าตระกูลอื่น ๆ จึงทำให้มีพื้นที่ในการสร้างบ้านเรือนและพื้นที่ทำการเกษตรในหมู่บ้านมากกว่าตระกูลแซ่อื่น ๆ ส่วนตระกูลแซ่เถาและตระกูลแซ่อื่น ๆ ได้พื้นที่ห่างไกลจากตัวหมู่บ้าน ซึ่งก็คือบริเวณโซนเศรษฐกิจใหม่หรือแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน ดังนั้นตระกูลแซ่เถาจึงทำธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิกมากกว่าตระกูลอื่นๆ [12] และระบบเครือญาติมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในแง่ของการช่วยเหลือทางด้านธุรกิจ การส่งต่อลูกค้าในลักษณะของห่วงโซ่อุปทานทำธุรกิจแบบครบวงจรในกลุ่มพี่น้องตระกูลแซ่ เช่น รีสอร์ทและที่พัก ร้านอาหารทะเล (ส่งถึงที่พัก) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ของฝากและของที่ระลึก โดยให้พี่น้องเข้ามาทำเป็นอาชีพและจัดสรรให้ใช้ประโยชน์ในรูปของการเช่าหรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากการศึกษาพบว่าทุนทางสังคมที่ชุมชนนำมาใช้ในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะเป็นการช่วยกันป้องกันและเผื่อระวังการเข้ามาของนักท่องเที่ยวและการรับนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการในช่วงของการประกาศล็อกดาวน์ ด้วยการตั้งด่านทางเข้าบริเวณหมู่บ้าน และมีอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและให้มีการกักตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด และหลังจากให้มีการเปิดพื้นที่และสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ก็ให้มีการป้องกันและยังคงมาตรการด้านสาธารณสุขเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสวมใส่หน้ากากอนามัย การจัดให้มีเจลและแอลกอฮอล์ของผู้ประกอบการและการทำความสะอาดสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิกเกิดจากการใช้ทุนการดำรงชีพในสองระดับคือระดับครัวเรือน และระดับชุมชน ดังนี้ 1) ระดับครัวเรือน เกิดจากครัวเรือนเกษตรต้องการมีอาชีพและรายได้เสริมโดยมีการใช้ทุนการดำรงชีพของครัวเรือน ได้แก่ ทุนมนุษย์ (การศึกษา ความรู้ ทักษะ ความสามารถ) ทุนทางกายภาพ (ที่ดินไร่ผักริมและผลไม้ แรงงานในครัวเรือน) มาทำเป็นที่พักและแหล่งท่องเที่ยว ทุนทางการเงิน (สินทรัพย์ไม่ถาวร เงินสด เงินกู้) ทุนทางสังคม (ระบบเครือข่าย) มาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และพัฒนาเป็นธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของครอบครัว และ 2) ระดับชุมชน เกิดจากร่วมมือกันของสมาชิกในชุมชนในรูปแบบของกระบวนการกลุ่มและองค์กรเพื่อผลักดันให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนด้วยการใช้ทุนการดำรงชีพของชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยทุนที่สำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนารท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก ได้แก่ ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ (วิวทิวทัศน์และอากาศหนาวเย็นตลอดปี) ทุนทางกายภาพ (ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา) ทุนทางสังคม (ระบบเครือข่าย กลุ่มและองค์กร) ทุนมนุษย์ (การศึกษาของคนในชุมชน และแรงงานในชุมชน) และทุนทางการเงิน (งบประมาณจากภาครัฐ) จากผลการศึกษาพบว่าการใช้ทุนการดำรงชีพในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูทับเบิก ณ สภาพปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้บรรลุการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ หากอธิบายด้วยแนวคิดของ Chambers, R. & Conway G.R. [13] โดยพบว่าการดำรงชีพของครัวเรือนยังมีข้อจำกัดคือการขาดสภาพคล่องการเข้าถึงแหล่งทุนและเงินหมุนเวียนของทุนทางการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับทุนทางกายภาพของครัวเรือนที่ไม่สามารถแปลงสินทรัพย์ (บ้านและที่ดิน) ให้เป็นทุนได้เนื่องจากพื้นที่ภูทับเบิกเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A ชั้นที่ 1B และชั้นที่ 2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของการเป็นเจ้าของที่มั่นคงหรือสามารถเข้าถึงทรัพยากร ตามองค์กรของการดำรงชีพอย่างยั่งยืนที่ Chambers, R. & Conway G.R. ได้กล่าวไว้

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดวิกฤต Covid-19 ซึ่งเป็นภาวะเสี่ยง ความตื่นตระหนกและเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนและชุมชน พบว่าครัวเรือนสามารถรับมือกับสถานการณ์ความมั่นคงทางอาชีพของครัวเรือนได้จากการมีอาชีพหลักทางด้านการเกษตร และการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม ข้อค้นพบสำคัญของกลยุทธ์การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทครัวเรือนควรรักษาอาชีพดั้งเดิมไว้เพื่อลดความเสี่ยง และการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอาชีพเสริมของครัวเรือนซึ่งเกิดขึ้นตามฤดูกาลและตามกระแสอาจจะไม่ใช่รายได้หลัก แต่ในระยะยาวหากครัวเรือนมีการกำหนดกลยุทธ์การใช้ทุนการดำรงชีพที่ดี เช่น การหมั่นพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้โดยเน้นการลดต้นทุนและลดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การใช้ทุนทางการเงิน ทุนทางกายภาพ ให้น้อยลง แต่อาจจะใช้ทุนทางมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมมากขึ้นเพื่อสร้างคุณค่าและกิจกรรมอาจจะนำไปสู่การบรรลุการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้

เมื่อเกิดวิกฤต Covid-19 ซึ่งเป็นภาวะเสี่ยงและภัยคุกคามพบว่าครัวเรือนสามารถรับมือกับสถานการณ์ความมั่นคงทางอาชีพได้จากการมีอาชีพหลักทางด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมในระยะยาวหากครัวเรือนมีการกำหนดกลยุทธ์การใช้ทุนการดำรงชีพที่ดี เช่น การหมั่นพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้โดยเน้นการลดต้นทุนและลดการใช้ประโยชน์จากทุนทางทรัพยากร ทุนทางการเงิน และทุนทางกายภาพ แต่อาจจะใช้ทุนทางมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมมากขึ้นในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเน้นการสร้างคุณค่าและการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) อาจจะนำไปสู่การบรรลุการดำรงชีพของครัวเรือน และชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ทูทางกายภาพของชุมชนไม่ได้ออกแบบเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในสภาพปัจจุบันที่เป็นรูปแบบมวลชน (Mass tourism) ทำให้ปัจจุบันชุมชนเกิดปัญหาไฟฟ้าตก น้ำประปาไม่พอใช้ และถนนชำรุด ดังนั้นควรมีการศึกษาความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบและเสนอให้ชุมชนรับทราบเพื่อหาทางออกร่วมกันในการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน โดยใช้กลยุทธ์การกระจายนักท่องเที่ยวตลอดปีและมีระบบการจองการท่องเที่ยวชมทำในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) เน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ คุณค่า ไม่นั่งเชิงปริมาณ โดยที่ชุมชนยังคงมีรายได้เท่าเดิมหรือมากกว่าเดิม แต่จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง เพื่อลดสภาพแออัดและการแย่งชิงทรัพยากรจากคนในท้องถิ่น

2. ยุคหลัง Covid-19 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพและสุขอนามัยมากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ประกอบการและคนในชุมชนในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมรวมทั้งการให้บริการให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ให้กับชุมชนในการรับมือกับปัญหาด้านสุขภาพและโรคอุบัติใหม่ที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีก เนื่องจากชุมชนภูทับเบิกเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีคนนอกเข้ามาเป็นจำนวนมาก มีความเสี่ยงในการเกิดการแพร่ระบาดสูง หากคนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามมาตรการด้านสาธารณสุขได้อย่างเคร่งครัดก็จะสามารถลดความเสี่ยงต่างๆ ได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งภาพลักษณ์ที่สามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้ด้วย

3. การแพร่ระบาดของ Covid-19 ก่อให้เกิดขยะอันตรายมากขึ้น จากการป้องกันโรค เช่น หน้ากากอนามัย และชุดตรวจโควิดเบื้องต้น (Covid-19 Antigen Test Cassette) ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนท่องเที่ยวที่มีคนเข้ามาจำนวนมาก และในสภาพปัจจุบันที่กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนก็ยังไม่ได้รับการจัดการขยะแบบครบวงจร กล่าวคือ สถานประกอบการจะต้องกำจัดขยะด้วยตนเอง ดังนั้น (1) ในระยะสั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาพัฒนาทุนทางกายภาพร่วมกับทุนทางมนุษย์ด้วยการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายในการประยุกต์วัสดุเหลือใช้ เช่น ถังน้ำมันเจาะรูมาทำเตาเผาขยะไร้ควันราคาไม่แพงและสถานประกอบการสามารถกำจัดขยะอันตรายได้เองในบริเวณไร้อันตรายและที่ดินโล่งกว้างโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับชุมชนและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมการใช้ 3R (Reduce Reuse Recycle) เพื่อช่วยลดขยะที่ต้องนำไปกำจัด และ (2) ในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการวางแผนการให้บริการการจัดการขยะได้แบบครบวงจรที่ครอบคลุมกิจกรรมการท่องเที่ยวในสถานประกอบการ โดยอาจจะมีการคิดค่าธรรมเนียมในอัตราที่คุ้มทุนเพื่อให้สามารถจัดบริการสาธารณะรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนได้และเกิดความยั่งยืนในพื้นที่รับผิดชอบ

4. จากการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวในชุมชนภูทับเบิกจะโดดเด่นในการนำทุนทางทรัพยากรของชุมชนและทุนทางกายภาพของครัวเรือน (ที่ดินและแปลงเกษตร) มาใช้ในการสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว จนได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามชุมชนแห่งนี้มีศักยภาพในการนำทุนทางวัฒนธรรมในเรื่องของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ดังนั้นชุมชน

ควรมีการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เข้าใจและเห็นคุณค่าในความหลากหลายของวัฒนธรรมในรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน (CBT)

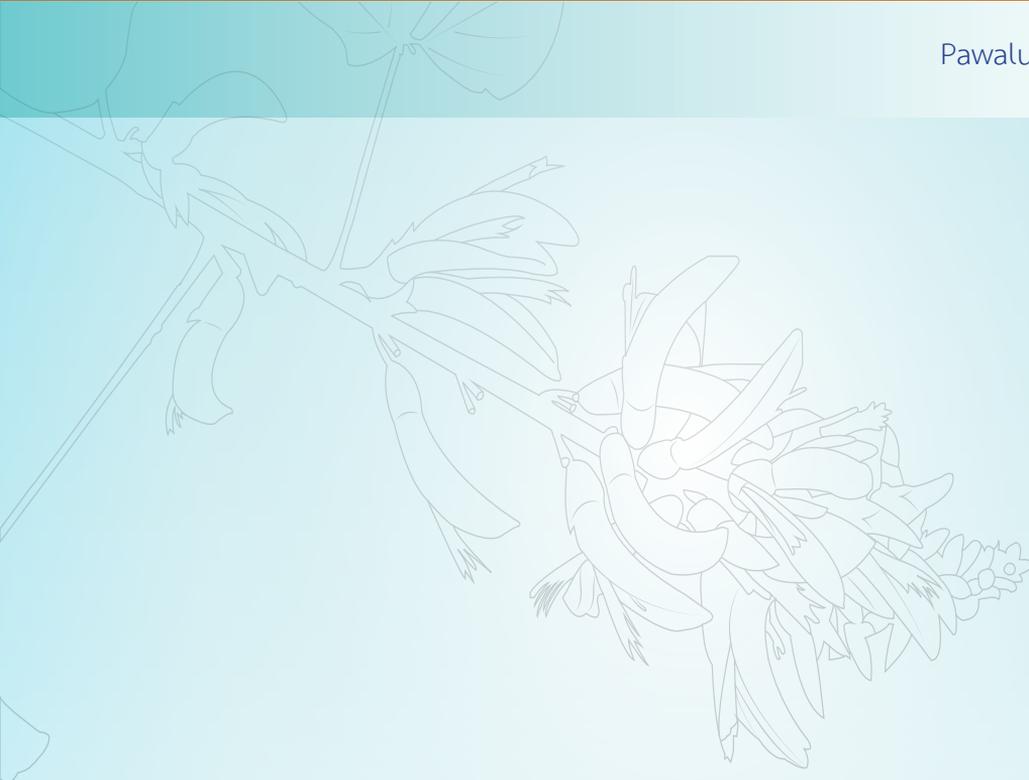
เอกสารอ้างอิง

- [1] National Strategy 2018 – 2037. (2018). In The Royal Thai Government Gazette Vol. 135 No. 82 ก (p 1-61). https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf. (in Thai)
- [2] World Tourism Organization. (2018). UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition. <https://doi.org/10.18111/9789284419876>
- [3] Pampasit, R. (2022). Community-based Tourism and Community Economic Development: The Case of Lower Northern Region, Thailand. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 15(4), 110-124.
- [4] Noonpugdee, T., & Nganwai, N. (2021). The COVID-19 Crisis: ASEAN Security. *National Defence Studies Institute Journal*. 12(3), 15 – 28. thaijo.org/index.php/ndsijournal/article/view/255292/173808 (in Thai)
- [5] Department for International Development: DFID. (1999). Sustainable Livelihoods Guide Sheets.
- [6] Narongchai, W., & Chumnanmak, R. (2019). Livelihood Capital of Urban Farmer Households in Kranuan District, Khon Kaen Province. *Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University*. 11(1), 179 – 203. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-la/article/view/199915/140138>. (in Thai)
- [7] Chetea, M. (2014). Adapting for the Sustainable Livelihoods of Community in Budo-Su-Ngai Padi National Park: A Case Study of Community in Palukasamah Sub District, Bajoh District, Narativat (Master of Public Administration). Prince of Songkla University, Faculty of Management Sciences, Department of Public Administration. (in Thai)
- [8] Pampasit, R. (2019). Final Report on the Study of Tourist Behaviors and Economic/Social Benefits for Tourism – Related Communities: Case Study Lower North. (in Thai)
- [9] Pampasit, R. (2020). Final Report on the Study of Effects of Tourism on Quality of Life of Community in Phu Thap Boek, Phetchabun Province. (in Thai).
- [10] Punyarvuttrakul, W., Madhyamapurush, W., & Amtong, N. (2018). Development and Guidelines for Highland Sustainable Tourism Management: Phu Lom Lo Case Study and Network Area. (in Thai)
- [11] Jehmamah, N., & Saisuntorn, J. (2021). Legal Measures for Control the Homestay for Sustainable Tourism. *Rajapark Journal*, 15(40), 160 – 172. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/249285/170309>. (in Thai)

- [12] Kaewkanta, S., & Poonphiphat, P. (2020). Social Capital and Community Tourism in Phu Thap Boek, Phetchabun Province. (Bachelor of Social Development). Naresuan University, Faculty of Social Sciences, Department of Sociology and Anthropology. (in Thai)
- [13] Chamber, R., & Conway, G. (1992). Sustainable Rural Livelihoods: Practical Concepts for the 21st Century. Institute of Development Studies Discussion Paper, 296, Cambridge.

The Roles of Actor/Teacher in Creating Youth Community Theatre: Empowering and Re-Connecting Youths with their Community in a Partnership School Project, Pichit Province, Thailand

Pawaluk Suraswadi^{1*}

---

¹ Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University, Pathumthani, 12120, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: pawaluk@gmail.com

(Received: March 29, 2023; Revised: August 7, 2023; Accepted: August 24, 2023)

Abstract

This study documented the community theatre process for young people led by facilitators from the Play-Spirit Studio and examined how their processes and roles impacted the development of the youths. The program was implemented in four schools in Pichit Province, Thailand, with each project lasting five days. The facilitators used the community theatre process, working with youths between the ages of 9-12 and 13-18 as an intervention in 4 schools, encouraging them to create narratives based on their community. The narratives functioned as a learning process for the youths and as a production for the community audiences. The facilitators' leadership in the process provided a safe learning environment for the youths to explore social issues, assume roles in drama, and reflect on themselves. This was a transformative experience for both the young people and their teachers. The young people developed communication, team-working, and resilience skills through the theatre process while the teachers recognized the youths' potential and the importance of community engagement in the young people's learning.

Keywords: Applied Theatre, Community Theatre for Youth, Actors, Teachers, Facilitators

Introduction

A major problem of Thai education for decades has been the inequality of educational opportunities in rural areas. Many schools in rural areas of Thailand have limited numbers of teachers and learning resources. The Thai curriculum is focussed more on cognition and memorization than on active and community-based learning, which would be a more playful and holistic approach. Indeed, drama is one of the best learning tools to aid the holistic development of young people.

From July to August 2022, as part of the research of the Partnership School Project², I followed the Play-Spirit Studio, led by Saowanee Vongjinda and her actor/teacher teams when conducting community theatre workshops for youths (aged 9-12 years old and 11-14 years old) in 4 schools in Pichit Province, in the northern part of Thailand. This research used action research and qualitative methodology. I interviewed the applied theatre actors/teachers from the Play Spirit Studio, functioning as the facilitators in this project, recorded the activities used with the youths and interviewed and observed the youths regarding the skills, attitude and knowledge which they had gained from attending the project. I also interviewed their teachers about what they had observed in their students from the youth community theatre process.

---

² Partnership School Project is funded by Jaikrating foundation, by Faculty of learning Sciences and Education, Thammasat University, a project to create a learning ecology in 4 schools in Pichit Province, Thailand

Each workshop lasted one week with the objectives of using creative drama, theatre games together with staging local narratives and the youths' own issues in their performances, which were eventually staged for local audiences such as their peers, teachers and families in their schools and people in their community. According to Tim Prentki [1], applied theatre and the community theatre process was the agency of intervention forcing its way into a closed world such as rural communities or schools with the aim of bringing about change in the environment where the applied actor/teacher was working. The community theatre process of the Play-Spirit Studio was a learning process aimed at enhancing communication skills in youths together with empowering and re-connecting them with their communities and schools. According to Bronfenbrenner's ecological theory, family, teachers, peers and community have an influence on children's development and growing up. Thus, schools should include these factors and encourage their participation in the learning process for students [2]. The youths in this project experienced transformation through the community theatre process. They performed the stories back to the different audiences and teachers in their local communities from where they had gathered the information and learned about the issues. Using the information and issues, they then, along with the facilitators, developed the narratives. Funded by the Jai Krating Foundation, the project aimed to initiate change and foster connections amongst teachers, learners and the community. The community theatre process functioned as an intervention connecting schools, students, and the community together. The incorporation of community and school creates a better learning ecology for students and staff. This would help decrease the equality gap of Thai education and enhance a better quality of teaching and learning in students in rural areas of Thailand.

The objectives of the research are

1. To record and study the community theatre process for youths by the Play-Spirit Studio facilitators;
2. To study the learning process and the results in the youths;
3. To study teachers' perceptions of the changes in their students following participation in the community theatre process.

Theories and the Research Methodology

1. Community Theatre for Youth and the learning through theatre process

Community Theatre for Youth is part of the Applied Theatre, which is rooted in Educational Theatre. Educational Theatre includes Creative Drama, Drama in Education (DIE) and Theatre in Education (TIE). Pornrat Dhamrung [3] defined Creative Drama and Drama in

Education as a learning process through role playing in a selected situation targeted at younger children aged 9-12 years old to participate in the drama process, gain experiences, explore and learn through being in role. Theatre in Education is a type of interactive drama and scene works requiring the participation of youths (aged 12-21 years old) to make a final product as a performance based on issues in the school or community [4]. This learning process involves exploring an issue through inquiry, engaging emotionally by assuming a character and fostering reflexivity between the actors/teachers and the participants after each working section.

In Thailand, the community theatre process for young people had been developed by the Makhampom Theatre since 2009, and was called “The Transformative Theatre for Youth Project”. Makhampom Theatre incorporated Augusto Boal’s Theatre of the Oppressed and the Educational Theatre together and used the process as an intervention to work with the youths in the selected community. In the project, the youths went to search for information and issues from the community. Working with the actor/teacher as facilitators in the project, they developed a performance and performed in the community as the final process.

In Educational Theatre, exploring through role playing is a learning process for young people. Lynn McGregor [5] explained that theatre and drama is a process of acting-out involving the exploration and representation of meaning through the medium of the whole person. Role playing and building in Creative Drama and Theatre in Education required the children to use their experience through senses, memories, imagination and analytical thinking based on their age. The theatre process is also a medium for social interaction for the children and youths. The children need to work as a team and act the scenes out in front of the audiences in their community and school. Learning through theatre is rooted in John Dewey’s learning by doing, which places emphasis on providing learning activities for children. Thus, the children and youths are developed holistically.

Data analysis in the research:

1. The Community Theatre for youth process by the Play-Spirit Studio facilitators

The Play-Spirit Studio used theatre games, creative drama exercises together with inquiring issues with the youths to make a performance based on the local stories and histories of the community. Saowanee Vongjinda, first let the youths share and make a local map about the places where they liked to go or those that were dangerous and prohibited to them. This process engaged the young people with memories in their community and school. Then, they brainstormed for important people in the community and their local histories and legends. The selected legends or local histories would be used as the framework of the plot of the story for dramatisation. The young people then had to pick one of their issues such as teenage love, age-gap, social network addiction or poisonous farming chemicals. With

their peers and teachers, the youths went for an interview with their elders in the community in order to deepen their understanding of their selected topic. The process provided opportunities for the youths to reconnect with the people in the community around their school as their learning resources, together with enhancing their communication and listening skills.

Once the actors/teachers of the Play-Spirit Studio and the youths got the information for the dramatisation, they used Boal's image theatre process for making the plot of the story. The actors/ teachers of the Play-Spirit Studio worked with the youths to create characters, dialogues and blocking for the performance, together with giving exercises of sensory recall, imagination, creativity, creative movement, pantomime, verbal improvisation and improvisational drama based on Parichart Jungwiwatanaporn's 7 steps of creative drama exercises [6]. Saowanee Vongjinda (July 12, 2022, personal communication) said that the community theatre process encouraged and connected the youths with people in the community. What they had gained from the interviews was used in the making of their narratives and performance. The youths needed to analyse the problems and messages in the drama process. Through creating characters and dialogue in the process, the youths connected and immersed themselves with the problems and messages of the story in order to tell and act the story out.

In working with the younger age (9-12 years old) in Baan Huayyao School, Baan Noi Prek Utit School and Bangmulnak Rat-Utit School, Saowanee Vongjinda simplified the drama process based on role playing. Since role playing was aiming at "personal play"³ [7], which was more appropriate at their age, Saowanee let the younger children at this age interview their teachers, principals and the staff in the school for issues to work into the drama process. However, with older aged youths like those in Wangtaku Rat-Utit School (13-18 years old), Saowanee and the Play-Spirit Studio actors/teachers used the Theatre in Education (TIE) process as the youths were able to analyse and critically think in the play-making for the community.

The actors/ teachers as facilitators of the project helped the youth to conceptualise the story, find the message of the story and rehearse the play. Most of the plots and characters were created from legends and beliefs in the community. In some schools, of which the students were younger, the Play-Spirit studio incorporated Thai traditions or international festival plots into the story-making process such as Loy Krathong, Songgran festival, or Thanksgiving. However, the message of each story was contemporary and could be related

---

³ There are 2 kinds of human play; projected and personal play. For personal play, the whole person is used to explore through physical movements, emotional and spiritual responsibility in the actions. This type of play is similar to acting and improvisation because the person becomes someone else through his or her understanding of that person in emotions or objectives of his or her actions. Through this type of play, the person gains new experiences. Slade, Peter. *Child Play Its Importance for Human Development*. (1995). Great Britain: Jessica Kingsley. p. 3.

to the youths. In this project, the youths created contemporary narratives with which they could identify and be engaged. The narrative⁴ was the social construction of knowledge as participants and the actors/ teachers worked together to make their own meanings from the material [8]. The narrative also stimulated dialogue from the audiences after the performance in the community as Kincheloe [8] pointed out that the process of the workshop allowed the youths to construct knowledge of the hidden reality and reveal how it came into being. The community theatre process encouraged the youths to be aware of some hidden issues in their community or school. The process raised human interconnection, dialogue and creativity for finding solutions of the particular issue in the youth performance.

Figure 1. (The youths went for an interview in their community)

Source : (Pawaluk Suraswadi, June 14, 2022)

In the 16 workshops running in 4 schools as one part of the Partnership School project, the actors/teachers of the Play-Spirit Studio and the youths delivered performances that they had developed from the narratives based on their own interest or local concerns. Examples of performances are a performance based on the famous folktale of Chalawan, a villain crocodile transformed as a human being from Pichit province, who fell in love with a beautiful lady who eventually became a ghoulish being because of drinking and using water that contained too many toxic chemicals from local rice-farming. One performance spoke about comparing how teenagers in the past and at present were courting through the story of how

---

⁴ Narratives and stories in applied theatre provided opportunities for participants in the process to question the ownership, reality and also find different ways to retell the stories for better solutions or to further stimulate moral discussion. Helen Nicholson. (2005). *Applied Drama: The Gift of Theatre*. England: Palgrave. p.63-64.

the local sweets called Kao-Pong were made. Finding out that their parents also shared the same teenage experiences, the youths worked on the theme of the narrative about generation gaps and how eventually listening and communication in the family led to understanding and compromise within their family.

In schools with younger students (ages 9-12), the performances focused on real conflicts and dilemmas in the community, such as garbage overflow, drowning incidents, water pollution, and the negative consequences of blind obedience. These performances represented the real tensions felt in the community between local businesses and the Buddhist temple's religious values. The youths created characters based on the working issues and information they had gained from the community. Then, speaking and acting out as the characters, relating how the problems had developed, the community theatre team hoped to make some changes in their community and school. The narratives in this project were both process and product. It functioned as a learning process to help develop the young people. In addition, the process encouraged community members to share their thoughts and engage in dialogue following the performance.

Figure 2. (The working process)

Source : (Pawaluk Suraswadi, July 27, 2022)

In this project, the actors/ teachers as facilitators were from the Play-Spirit Studio. Led by Saowanee Vongjinda, who has been practising and working as a theatre practitioner in Likey, stage-acting, youth community theatre and learning facilitator for migrant youth for 30 years, designed the entire process of the project. Other facilitators in the team were

Padungpong Prasartthong, Attakrit Puerklertrakul and Chanyanuch Aumjang. Padungpong is also a Likey, and stage actor for Anatta Theatre troupe and a youth community theatre practitioner. Both Saowanee and Padungpong started their theatre career as volunteers for the Makhampom Theatre 30 years ago. Attakrit is a theatre director and actor, who has been doing productions and taking part in the Theatre in Education process for youth. Chanyanuch is a youth theatre practitioner and a learning facilitator for children and young people.

In this project, the Play-Spirit Studio facilitators (July 14, 2022, personal communication) explained that the actors/ teachers as facilitators needed to provide a safe and comfortable space for the youths to learn through the process. This space was very important for the youths to be able to express and share their thoughts and ideas and to have dialogue with their peers and teachers in an environment where there are no rights and wrongs. However, the facilitators tended to find possibilities to incorporate all ideas from discussing with the youths in the story-making and used the range of experiences that happened in the process to empower them. Saowanee Vongjinda (July 25, 2022, personal communication) pointed out that the drama and community theatre process provided opportunities for the youths to experiment and explore in order to bring out their potential. The community theatre process required the youths to analyse and connect their experience with the story-making. The youths needed to help with the writing of the script, act out and live through the characters in the story. Eventually, Saowanee Vongjinda (July 25, 2022, personal communication) said that the young people would have to step out of their comfort zones to perform the story in the community. Pornrat Damrhung [3] also discussed the role of facilitators in the applied theatre process, stating that the facilitators needed to provide a circle of safe and comfortable spaces for everyone to learn and share their ideas equally without hierarchy. Thus, the learning spaces and the roles of the facilitators in community theatre with young people are very important for the participants to develop skills such as listening, dialoguing, responsibility, and team-working throughout the entire process.

Sheila Preston [9] pointed out that autonomy and ownership of the facilitator was very important for the actors/ teachers as facilitators in the community theatre process for young people. In this project, the facilitators recognized each young person in the process. Padungpong Prasartthong (July 28, 2022, personal communication) said that it was crucial for the facilitators to connect with the youths. It was very important for facilitators to identify the strengths and weaknesses of each youth, such as lack of confidence, and adjust their approach accordingly by providing appropriate support. Padungpong Prasartthong (July 26, 2022, personal communication) also said that rehearsing in the process would transform them and ultimately lead to them gain more self-confidence. Chanyanuch Aumjang (July 26, 2022,

personal communication) said that assigning each youth in the group with a role was a vital step. All the roles that the young people were responsible for were very important in contributing to team-work in the production and the entire process. Chanyanuch Aumjang (July 26, 2022, personal communication) added that empowering and building a growth mindset in guiding them in the process, yet establishing the rules of the group, were important. The youths had learned to be self-responsible through the process. Facilitators needed to listen well to the participants. Attakrit Puerklertrakul (July 26, 2022, personal communication) said that the facilitator and youths developed the storyboard together. It was very important to let the youths share their ideas and participate in the process since all the information that they had shared would become the narratives of their community. However, the facilitators needed to let the young people be responsible for themselves, their roles, the team and the production. The facilitators needed to have questioning skills in order to let the young people participate in the story making and develop their ideas as much as possible. Chanyanuch Aumjang (July 14, 2022, personal communication) explained that Boal's image theatre technique helped both the youths and the facilitators see the same picture of the whole plot of the story. Once they were able to share the same picture, the facilitators started making and refining each scene until the entire story was finished. Reflection is also very important in the process, since after each rehearsal and performance, feedback from facilitators was vital in helping the youths understand what needed to be improved and how that might be carried out for the next run and performance (Attakrit Puerklertrakul, July 14, 2022, personal communication). Saowanee Vongjinda (July 15, 2022, personal communication) added that the community theatre process required the youths to learn through doing and trying out. The facilitators had to guide them through the process so they would eventually gain learning, living, team-working and resilience skills.

As outlined by Sheila Preston [9], facilitators in drama and theatre education must ensure that young people “live through” the process by following these guidelines:

1. Deepening the children's engagement with the themes and the dilemmas of the fiction that they are involved in by being *in there with them*.
2. Questioning, provoking, wondering, setting up possibilities *through the fiction*.
3. Retaining the structure or form of the drama for the children to work within and affording children an experience of ‘living through’ a dramatic moment so that they might have a *real-enough* experience of what it might be like in that context.
4. Protecting the children in their roles and giving them enough power and determination to succeed and be ‘authorities’ of their roles ‘in the play’, while learning from each other and about the world they are in.

5. Creating opportunities for reflection on the experience by the teacher stepping in and out of role.”

Through the community theatre process, the facilitators of the Play-Spirit Studio who have had a strong background in drama and theatre training, engaged the youth in the process. Apart from preparing the drama process, the facilitators observed the young people and recognized their strengths and weaknesses. The facilitators used the information received from the community and through a process of idea sharing, worked with the young people to create narratives and performances to be delivered to the community, parents and their teachers as part of their learning ecology⁵. The process was highly organic since in the working process, the facilitators provoked, yet empowered them. The facilitators needed to combine both acting, directing skills for youths and mentoring as part of the learning process. The facilitators also had to have a play-making/writing for community background in order to select the topic and make a narrative with the youths. Also, the facilitators provided a safe learning space for the youths to explore the issues, live through their roles in the drama that they had created, and reflect about themselves. Within the 5 days of working, the community theatre process slowly transformed the young people and introduced them to some important skills for living and learning, as well as providing perspectives and raising awareness regarding their community and social issues.

Figure 3. (Saowanee Vongjinda and the community theatre process)

Source : (Pawaluk Suraswadi, June 13, 2022)

---

⁵ According to Bronfenbrenner’s Bio-ecological Theory, the ecological system impacts the development of the child. The ecological system includes their family, friends, teachers and community where the child lives. This project aims at encouraging schools to incorporate all 4 factors in the learning curriculum and process for the students. Chalida Joongpan. Unpublished report for class Art and Sciences of Learning, Faculty of Learning Science and Education, Thammasat University. (n.d.). p. 182.

2. The Findings from the Community Theatre for Youth Project

In this project, I observed young people participating in the community theatre process. I interviewed them, their teachers and the facilitators in order to establish what the young people had gained and learned. Drama and the community theatre process for youths has been influenced by John Dewey's progressive education, which is the notion of learning by doing. This is, as Helen Nicholson [10] explained, that John Dewey believed that children's cognitive and emotional development was best supported by constructive childhood play and problem-solving. For Dewey, arts including drama have the special ability to integrate children's thoughts and feelings with their actions. Helen Nicholson [10] pointed out that through dramatic play, it brought together the child's internal subjectivity and the external world of objects. In this process, the youths wrote a script and made a narrative from the information and experience they had gained from the community. They played, acted and practiced improvisation skills, preparing a performance for the community. The knowledge and skills that they had gained from the process were constructed⁶ from their own experiences with help and support from their facilitators.

The community theatre process engaged the youths and made them concentrate on the activities, which required their emotional, intellectual, and physical involvement. The process included theatre games, playing, sensory exercises, imagination and improvisation. A youngster from Wangtaku Rat-Utit School, (July 12, 2022, personal communication) said that all the activities highly motivated them to be part of the process and made them completely focused on it. The teacher in Bangmulnak Rat-Utit School, (August 2, 2022, personal communication) said that her students gained self-confidence through being part of the process. The process required them to bring out their capabilities and be committed. Her students showed and expressed their thoughts, ideas and feelings confidentially through being in the characters in the rehearsals and performances. The teacher in Baan Huayyao School, (July 13, 2022, personal communication) felt that the script was rather long. However, she went on to note that her students were able to memorise it all and were able to act it out with enthusiasm and flawlessly in a very short time.

---

⁶ This is based on the notion of constructivism, a learning theory in which children actively make their own knowledge. The reality and knowledge are determined by one's own experiences. Badam, Steve Olusegun. Constructivism Learning Theory: A Paradigm for Teaching and Learning. *Journal of Research and Method in Education*, 5(6), (2015), (60-70).

Figure 4. (A performance in the community at Baan Noi Prek Utit School)
Source : (Pawaluk Suraswadi, July 15, 2022)

Through the process, the youngsters had gained life skills, together with improving their communication as well as raising their awareness about their community. The teacher at Bangmulnak Rat-Utit School (August 2, 2022, personal communication) said that community theatre for youth process brought the youths to learn with their community. Adding that it represented learning beyond any curriculum. The process reconnected the youths with their community, and their peers. As part of the theory of bio-ecological theory and constructivism, the youths were able to talk and listen to the people in the community which gave them many layers of perspectives and skills. The knowledge and narratives generated through the process were valuable to the participants' lives and personal identities.

Working in the community theatre process improved their team working skills. They needed to be self-responsible for their own role both in front of and behind the scenes in order to make the production run successfully. Effective community theatre making required a combination of skills, including open dialogue, compromise within the team, and individual self-responsibility. While, active participation from all members was essential for the success of the community theatre process. The youths needed to support each other and learned to be both leaders and followers in the process with their peers. The teacher at Baan Huayyao School (July 12, 2022, personal communication) said that they would eventually recognize what each member in the group was good at and were able to support each member in the team. Being in the process helped with increasing self-esteem, self-awareness and team building skills amongst the youths. They felt proud that they were able to create a narrative and perform in front of their families, peers, teachers and community members. Padungpong Prasartthong (July 29, 2022, personal communication) said that the young people would apply the experiences that they had gained from the process in their real lives, either

emotionally or intellectually. The teacher at Baan Noi Prek Utit School (July 27, 2022, personal communication) said that the youths had committed to the work. They had been highly motivated in writing scripts, rehearsing and performing for the audiences, which was a rare occurrence in the regular classroom and curriculum in school.

For those young people with learning disabilities, the process helped them change their attitudes and also gain self-esteem and self-motivation through the activities. Some of the youths in the process had behavioural challenges in learning. The community theatre process necessitated learning through physical activities that engaged the senses, memory, and emotions of the participants. This project-based process stimulated some of the youths who had problems in writing, reading and communicating in normal classes. The youths were more focused in the process and tried to be good members of their teams. The teacher in Baan Huayyao School (July 12, 2022, personal communication) said that her students were enthusiastic to read and write more following the project. Saowanee Vongjinda (July 15, 2022, personal communication) said that good or successful students did not solely refer to those who were intelligent or proficient in reading and writing. The community theatre for youth process was one of the learning tools that holistically developed children and young people. This project had changed the teachers' perceptions and gave them ways to deal with those with special needs or behavioural challenges in their class.

3. The Perceptions of the Teachers

Participating and observing changes in their students, the teachers reflected that they had changed their mindset about how they perceived them and would want to search for new and better processes to stimulate student learning in their classes. The teachers (August 2, 2022, personal communication) of 4 schools in this project reflected that to improve their teaching, they needed to modify their own methods of communication and interactions with their students. The community theatre process made them recognise the potential of their students and how to include the community as part of the learning curriculum. In the broader context of the Partnership School Project, the participating teachers gained agency and were able to create a more meaningful learning experience for their students by incorporating community engagement into their curriculum.

Conclusion

The community theatre for youth process facilitated by the Play-Spirit Studio in this project functioned as an intervention to connect young people with their community. The community theatre process engaged and helped develop the youths holistically. The facilitators' roles were crucial in engaging the youths by prompting them with questions to help shape

their roles and narratives. The facilitators empowered the youths, yet they provided a safe space for dialoguing in the process and reflection after the activities. Community theatre for youth in the Partnership School Project was both process and product. The narratives created by the youth reflected issues and ways of living in their community and school. The narratives retold the community story through the eyes of the youths who were the storyteller. The narratives also engaged people in the community to come to see the performance and engage in dialogue about their own issues after the performance. Within the 5 days of working in the selected 4 schools in Pichit province, the community theatre process slowly transformed the youths and introduced them to some important skills for living and learning, as well as introducing perspectives and raising awareness, regarding their community and social issues. The changes in the youths also resulted in a transformation in their teachers, who gained more agency in teaching. This change would create a better ecological system for the youths in learning in the schools in Pichit province. It is hoped that what has been learned from this project can contribute to wider changes in the Thai educational system.

Suggestions

In this project, the community theatre process ran for a period of 5 days. However, the process could be extended to be up to 15 weeks or 6 months in order to give the youths more time to collect information from members of the community and then to prepare a performance for them.

Reference

- [1] Prentki, T. (2009). Introduction to intervention. In Tim Prentki and Sheila Preston (ed.), *The Applied Theatre Reader*. (p. 181-183). Routledge.
- [2] Joongpan, C. (n.d.). *Ecological system theory*. Unpublished report for class Art and Sciences of Learning, Faculty of Learning Science and Education, Thammasat University.
- [3] Dhamrung, P. (2014). *Applied theatre: Using theatre for development*. Chulalongkorn University.
- [4] Downey, A. (2007). Theatre in education. In Adam Blatner (ed.), *Interactive and Improvisational Drama: varieties of Applied Theatre and Performance*. (p. 99-109). iUniverse.
- [5] McGregor, L., Tate, M., & Robinson, K. (1977). *Learning through drama: Report of the schools' council drama teaching project (10-16)*. Goldsmiths' College, University of London. Heinemann Educational.
- [6] Jungwiwatanaporn, P. (2004). *Creative drama for children*. Institute of Academic Development.

- [7] Slade, P. (1995). *Child play its importance for human development*. Jessica Kingsley.
- [8] Adams Jr., & Charles, N. (2013). TIE and critical pedagogy. In Anthony Jackson and Chris Vine (ed.), *Learning through theatre: The changing face of theatre in education*. (p. 287-303). Routledge.
- [9] Preston, S. (2016). *Applied theatre: Facilitation pedagogies, practices, resilience*. Bloomsbury.
- [10] Nicholson, H. (2009). *Theatre and education*. Palgrave Macmillan.

การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา
เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล
A Study of Information on History, Culture and Local
Wisdom for Tourism Support in Khao Khaow Subdistrict,
La-ngu District, Satun Province

ชุลีพร ทวีศรี^{1*} ทิวาพร จันทร์แก้ว¹ และสิทธิพร ศรีผ่อง¹
Chuleeporn Taweeri^{1*}, Tiwaporn Jankaew¹ and Sittiporn Sripong¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา 90000

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: Chuleeporn.th@skru.ac.th

(Received: March 28, 2023; Revised: September 1, 2023; Accepted: September 20, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวมรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยใช้เครื่องมือการวิจัยด้วยวิธีค้นคว้าศึกษาผ่านเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาในพื้นที่ตำบลเขาขาว ในประเด็นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในการนำเสนอข้อมูลต่อนักท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไป ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของตำบลเขาขาว ปรากฏหลักฐานสืบเนื่องไปจนถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์ และบางส่วนปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ส่วนกลางในเรื่องของการจัดการปกครองหัวเมืองไทรบุรีและภาคใต้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านเขาขาวมีปราชญ์ชาวบ้านสืบทอดภูมิปัญญาในการสร้างเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเครื่องมือการเกษตร ที่ใช้ในการทำนา เพราะเป็นอาชีพหลักของผู้คนในพื้นที่และเป็นหนึ่งในพื้นที่ทำนาสำคัญของเมืองสตูล เครื่องมือจับปลา รวมไปถึงเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ตลอดจนภูมิปัญญาการใช้พืชสมุนไพร ซึ่งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมมุสลิม เป็นเอกลักษณ์สำคัญของพื้นที่ ที่จะถ่ายทอด พัฒนากิจกรรมและสถานที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว และการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวต่อไป

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เขาขาว

Abstract

This research article aimed at investigating and collecting the information on history, culture, and local wisdom for tourism support in Khao Khaow Subdistrict, La-ngu District, Satun Province. The research instruments included a document study and interviews conducted with those involved in history, culture, and local wisdom in such subdistrict. The interviews were concerning issues on the history, the culture, and the local wisdom for tourism support, and the interview data would be used for presenting the information to tourists as well as develop tourist activities and tourist attractions in the area. The findings revealed that the history of Khao Khaow Subdistrict could be traced back to the prehistorical era while some information on the local administration of Saiburi and South Thailand showed the evidence indicating the mid-historical era. For the local wisdom, the subdistrict possessed experts of local wisdom specialized in creating equipment for being used in daily life, particularly agricultural equipment used for rice farming as it was considered to be the main career of those living in the area, and the area itself was deemed to be a significant rice farming of Satun Province. The equipment also included fishing gears, local musical instruments, and herbs using which were based on Muslim culture. Therefore, it was the identity of the area to be transferred to tourists and used to promote tourist activities and develop local products to be sold to the tourists in the future.

Keywords: History, Culture, Wisdom, Khao Khaw

บทนำ

ปัจจุบันพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งธรณีวิทยา ที่เต็มไปด้วยซากฟอสซิลดึกดำบรรพ์ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงบริบทของพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูลแล้ว พบว่าตำบลเขาขาวเป็นแหล่งที่มีเรื่องราวทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่น่าสนใจ และแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของผู้คน พื้นที่อันเนื่องมาจากอิทธิพลวัฒนธรรมมุสลิมจากพื้นที่ประเทศมาเลเซีย วัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมพุทธ ที่มาผสมผสานจนกลายเป็นความหลากหลายในมิติต่างๆ ดังนั้นในการพัฒนาพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูลเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องราวทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยเช่นกัน เพราะเป็นวิธีการดำรงอยู่ของชุมชน มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ครบทุกมิติ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริง

ตำบลเขาขาวเป็นส่วนหนึ่งในบริเวณพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล นับเป็นพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญอย่างสูง เนื่องจาก มีเรื่องราวสืบทอดกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์เมืองไทรบุรี ลังกาวิ ประวัติศาสตร์ของเมืองสตูล ประวัติศาสตร์เมืองต่าง ๆ ทางภาคใต้และประวัติศาสตร์ชาติไทยตามคำเล่าขานของพื้นที่ ทั้งที่เป็นตัวเอกสาร และข้อมูลบนเว็บไซต์ของหน่วยงานในพื้นที่ ได้กล่าวถึงเรื่องราวของการแย่งชิงพื้นที่ ตามตำนานเล่าขานมาว่ามีพระยา 2 คน มีความขัดแย้งกันในพื้นที่ดังกล่าวนี้เพราะดินในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์อย่างมาก กองทัพของพระยาทั้งสองได้รบกันเป็นเวลานาน แต่ไม่สามารถเอาชนะกันได้ต่อมาจึงได้ “หย่าทัพ” กัน (ยุติการรบ) ซึ่งเรียกเป็นภาษามลายูว่า “ตอละ” แปลว่าเลิก และได้ทำข้อตกลงเพื่อแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้ และเรียกว่า ตอละเหนือและตอละใต้ (ตอละเหนือ คือ บริเวณตำบลน้ำผุด ในปัจจุบันนี้ ส่วนตอละใต้คือ บริเวณตำบลเขาขาวในปัจจุบัน) [1] แต่หากพิจารณาขั้นต้นจะพบว่าพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ที่ใช้ทำนา รวมทั้งพื้นที่ระหว่างตำบลเขาขาวและตำบลน้ำผุด การทำนาจึงกลายเป็นอาชีพสำคัญของผู้คนในพื้นที่ก่อนที่จะมีพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่จะเกิดขึ้น อย่างเช่น ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ดังนั้นวิถีชุมชนเริ่มจากการทำนา เอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิถีของมุสลิมจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิธีการทำนาปลูกข้าว และจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมืองสตูลในช่วงก่อนปีพ.ศ.2380 ก็มีเรื่องราวของการแบ่งแยกพื้นที่เมืองไทรบุรี ซึ่งก็คือเมืองสตูลในปัจจุบันมีการแบ่งแยกกันระหว่างพี่น้องบุตรเจ้าพระยาไทรบุรี (ตนกูปะแงหรัน) [2] ด้วยระยะเวลาที่ยาวนาน ทำให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาตำบลเขาขาว น่าสนใจและศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในแง่องค์ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลรองรับกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

ศึกษารวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตำบลเขาขาว เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

วิธีการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สกุลอยู่ในเอกสารหลายชุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการอธิบายถึงประวัติความเป็นมาของจังหวัดสตูล ซึ่งมีข้อมูลของตำบลเขาขาว สอดแทรกไปในบางส่วน แต่เป็นเพียงการอธิบายในภาพรวมเกี่ยวกับพื้นที่อำเภอละงูเป็นหลัก ทั้งนี้จากจำนวนเอกสารที่ได้มีการอธิบายถึงประเด็นประวัติศาสตร์ของจังหวัด พบอยู่ในทั้งเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง ตลอดจนหนังสือทั่วไปที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการคนสำคัญ ซึ่งจากการที่ได้ทำการศึกษาจากเอกสารในจำนวนหนึ่ง ทำให้ได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถใช้เป็นแนวทางในวิเคราะห์ประเด็นทางด้านประวัติศาสตร์ของตำบลเขาขาวได้

2. การลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 20 คน โดยเลือกพื้นที่การศึกษาในตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของพื้นที่ ตลอดจนภูมิปัญญา วัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมชุมชน

2.1 การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ที่เป็นผู้รู้ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ อาทิ ทายาทของเจ้าเมืองคนแรกของสตูล บ้านขุนภิรมย์ ผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป ในตำบลเขาขาว ที่มีความรู้ในพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านในตำบลเขาขาว

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการออกแบบคำถามในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจดบันทึก และใช้เครื่องมือบันทึกเสียง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกับข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวบ้านเขาขาว โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสังเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการอ่านวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์

4. การนำเสนอข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาสรุปสาระสำคัญ และเรียบเรียงตามประเด็น จากนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายตามโจทย์ที่ตั้งเอาไว้

ผลการวิจัย

1. การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี

1.1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์

บริเวณพื้นที่ตำบลเขาขาวในปัจจุบัน ในอดีตเคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์มาอย่างยาวนาน จากร่องรอยการขุดค้นทางโบราณคดีของพื้นที่บริเวณนี้โดยกรมศิลปกร ในช่วงปีพ.ศ. 2551 ได้พบแหล่งโบราณคดีต่างๆ ดังนี้

1) ถ้าแผ่นดินบริเวณบ้านหาญ หมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู สภาพของแหล่งโบราณคดียังอยู่ในพื้นที่เขาและภูเขาหินปูนสภาพแวดล้อมทั่วไป ปากถ้ำแผ่นดินหันไปทางทิศตะวันออก สภาพดินภายในถ้ำถูกรบกวนจากการขุดหาขี้ค้างคาว บริเวณผิวดินพบเศษหินหอยกระดูกปะปนกันอยู่ภายในถ้ำมีหนึ่งตะลุงวางไว้ตามความเชื่อของชาวบ้านท้องถิ่น มักเรียกกันว่า ถ้ำแผ่นดิน สำหรับหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ ได้แก่ เศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์กระดูกสัตว์เปลือกหอย อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น พบว่าเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

“Tham Ta-lu” The area and surrounding area have been developed to support tourism. By the Faculty of Humanities and Social Sciences Songkhla Rajabhat University

Figure 1 Archaeological Site

2) แหล่งโบราณคดีถ้ำบุโละ ตำแหน่งที่ตั้ง บ้านหาญ หมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูลสภาพของแหล่งโบราณคดี แหล่งโบราณคดีถ้ำบุโละ ตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่ที่เป็นเขาและภูเขาหินปูนสภาพแวดล้อม เป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนยางพารา ปัจจุบันบริเวณผิวดินได้รับผลกระทบจากการบุกรุกพื้นที่ ด้านหน้าถ้ำมีความกว้างประมาณ 3 เมตร ความยาวประมาณ 50 เมตรใกล้กับเพลิงผาทางด้านทิศใต้มีปากถ้ำกว้างประมาณ 5 เมตรยาวประมาณ 15 เมตร ด้านในมีโพรงสามารถเดินทะลุมาอย่างที่อื่นได้สภาพภายในถ้ำมีเศษหินและเปลือกหอยปะปนกันอยู่หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ เศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์เปลือกหอยกระดูกสัตว์อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น พบว่าเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

3) แหล่งโบราณคดีถ้ำบุโละใหญ่ ตำแหน่งที่ตั้ง บ้านหาญ หมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาวอำเภอละงู จังหวัดสตูล ตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่เขาและภูเขาหินปูน ปัจจุบันเป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนยางพาราถ้ำมีความกว้างประมาณ 30 เมตร ความยาวประมาณ 15 เมตร หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ คือเศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เปลือกหอย อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น พบว่า เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

4) แหล่งโบราณคดีถ้ำมาเก็บ ตำแหน่งที่ตั้ง บ้านหาญ หมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล สภาพของแหล่งโบราณคดี ตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่ภูเขาและภูเขาหินปูน ปัจจุบันเป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนยางพารา ปากถ้ำหันหน้าไปทางทิศใต้ ความยาวของถ้ำลึกประมาณ 15 เมตรบริเวณผิวดินพบร่องรอยกระดูกสัตว์ เช่น กระดูกลิงค่าง เป็นต้น ด้านหน้าถ้ำมีทางน้ำไหลผ่าน หลักฐานทางโบราณคดีพบเศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์เปลือกหอย ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น พบว่าเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

5) แหล่งโบราณคดีถ้ำคอกแพะ ตำแหน่งที่ตั้ง บ้านหาญ หมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูลความสูงจากระดับน้ำทะเล 32 เมตร หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ เศษภาชนะดินเผาสมัยก่อน

ประวัติศาสตร์กระดูกสัตว์เครื่องมือหิน อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น พบว่าเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

6) แหล่งโบราณคดีถ้ำหัวเขาถ้ำ ตำแหน่งที่ตั้ง บ้านหาญ หมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล หลักฐานทางโบราณคดี พบกระดูกสัตว์อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น พบว่าเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

7) แหล่งโบราณคดีเขาขาว ตำแหน่งที่ตั้ง บ้านหาญ หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูลสภาพแหล่งโบราณคดี สภาพเดิมของแหล่งโบราณคดีมีลักษณะเป็นพื้นเอียงขลาดอยู่ติดกับคลองละงูมีพื้นที่แคบที่ใช้เป็นเส้นทางสัญจร ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางสัญจรได้โดยสะดวกกรมการคมนาคมในอดีตผู้คนใช้เส้นทางข้ามผ่านบนเขาขาวที่อยู่เหนือเพิงผาแทน ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาการคมนาคมดังกล่าว อำเภอละงู มีการแก้ไขปัญหาโดยการระเบิดภูเขา เพื่อสร้างถนนสายบ้านโกตาบ้านหาญในเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2551 จากการระเบิดเขาดังกล่าวทำให้มีการพบกระดูกและเศษภาชนะดินเผาโดยทางอำเภอละงู ได้นำไปเก็บไว้ที่อำเภอละงู บางส่วนจากการสำรวจภายใต้โครงการศึกษาวิจัยการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีพ พบว่า สภาพของแหล่งโบราณคดีมีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนอยู่ริมคลองละงูสภาพเดิมของแหล่งโบราณคดีมีลักษณะเป็นเพิงผาอยู่ติดกับคลองละงู จากการสำรวจในพื้นที่ ทำให้มีการพบโบราณวัตถุหลายประเภท ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และแรกเริ่มประวัติศาสตร์การจัดการกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณผิวดินบนถนนและพื้นที่ลาดเขาที่ระเบิดหลักฐานทางโบราณคดีที่พบจากการสำรวจแหล่งโบราณคดีเขาขาวพบหลักฐานทางโบราณคดีประกอบด้วยเศษภาชนะดินเผาเครื่องมือหิน เปลือกหอย กระดูกสัตว์ หินรัก ลูกปัด ชิ้นส่วนของยอดสลุป อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์และเริ่มแรกประวัติศาสตร์ [11]

กล่าวได้ว่า ร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้ ได้แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ยุคแรกที่ดำเนินชีวิตด้วยการล่าสัตว์และหาของป่า เป็นพื้นที่ซึ่งมีมนุษย์เคยอาศัยอยู่มาตั้งแต่ยุคหินใหม่ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ หลักฐานทางโบราณคดียังทำให้นักวิชาการสันนิษฐานอีกว่าผู้คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เหล่านี้เริ่มมีวิวัฒนาการในการดำรงชีพ โดยเปลี่ยนจากสังคมล่าสัตว์หาของป่ามาสู่การตั้งถิ่นฐานอย่างมั่นคง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่รอบถ้ำที่พบในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้กรมศิลปากรได้ทำการสำรวจเมื่อหลายปีมาแล้ว แต่ข้อมูลดังกล่าวนี้ถูกนำมาใช้น้อย จากการเข้าถึงของข้อมูล การถ่ายทอดข้อมูลสู่สังคม และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.2 สมัยประวัติศาสตร์

สำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์สตูล มีงานเขียนถึงประเด็นดังกล่าวไว้เพียงจำนวนหนึ่ง โดยการค้นคว้าพบว่างานเขียนหลัก คือหนังสือแผ่นดินเมืองสตูลกับ 9 ตระกูล และหนังสือเรื่องตำนานโต๊ะแนแนะทวดเมืองสตูล โดยมีบุญเสริม ฤทธาภิรมย์ อดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสตูลเป็นบรรณาธิการ หนังสือทั้งสองเล่มมีเนื้อหาเกี่ยวกับเกียรติประวัติของตระกูลดังทั้ง 9 ตระกูลในจังหวัดสตูล และเกร็ดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองสตูล [3] จากเนื้อหาของหนังสือทั้งสองเล่มนี้ ทำให้ทราบว่าเมืองสตูลมีอายุ 170 ปี ในปี พ.ศ. 2552 [4] ซึ่งหมายความว่าสตูลก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2382 ผลงานเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสตูล ของบุญเสริม ฤทธาภิรมย์ เป็นอีกเล่มที่ทำการศึกษาทางประวัติศาสตร์โดยกล่าวถึงเมืองสตูลตั้งแต่มุขก่อนประวัติศาสตร์ ตลอดจนประวัติบุคคลสำคัญของจังหวัดสตูลในปัจจุบัน และยังมีหนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสตูล ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงวัฒนธรรม หนังสือ

เล่มนี้มีเนื้อหาเป็นไปในทางเดียวกันกับหนังสือประวัติศาสตร์เมืองสตูล ของบุญเสริม ฤทธาภิรมย์ เพราะกล่าวถึงเมืองสตูลตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุคของบุคคลสำคัญในปัจจุบันเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการเมืองการปกครองของเมืองสตูล ตั้งแต่ยุคก่อตั้ง จนกระทั่งเป็นจังหวัดสตูลในปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ของสตูลที่ยาวนานภายใต้การกำกับดูแลของเมืองไทรบุรี เมืองสงขลา เมืองนครศรีธรรมราช ในยุคปฏิรูปการปกครองปีพ.ศ. 2439 เป็นต้นมาเมืองสตูลต้องขึ้นกับ 3 มณฑล คือ มณฑลไทรบุรี มณฑลภูเก็ต และมณฑลนครศรีธรรมราช เหตุการณ์เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเมืองสตูลเป็นอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ทั้งเป็นพื้นฐานความเป็นมาของเมืองสตูลในปัจจุบันอีกด้วย [5] แต่ช่วงเวลาของเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นเนื้อหาในหนังสือทั้งสองเล่มนั้น ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้มีจำนวนน้อยทั้งด้านเนื้อหาและบทวิเคราะห์เหตุการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลงานทางประวัติศาสตร์ที่มีการกล่าวถึงเรื่องราวเมืองสตูลอีกเล่มคือ การพัฒนาหัวเมืองสงขลาในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น พ.ศ. 2310 – 2444 ของสงบ ส่งเมือง ได้แสดงให้เห็นว่าหลังจากทางกรุงเทพฯ ได้ยกเมืองตรังกลับไปขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสงขลา กับเมืองตรังได้ลดลงไปอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ส่งเสริมให้เมืองสงขลาก่อสร้างเมืองสตูลขึ้นมาเป็นท่าเรือของเมืองสงขลาทางชายฝั่งตะวันตก โดยที่เมืองสตูลยังคงมีฐานะเป็นแขวงขึ้นกับเมืองไทรบุรี ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวหัวเมืองปักษ์ใต้เกิดความวุ่นวายขึ้น โดยเป็นเหตุจากตบถกุ่มหมัดสหสั ตนกฏอับดุลละหุลานเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแฉวัน) ซึ่งหลบหนีไปเป็นสลัดอยู่แถบชายทะเลฝั่งตะวันตก คบคิดกับหัวนมาลี ซึ่งเป็นหัวหน้าแขกสลัดอยู่ที่เกาะยาว แขวงเมืองภูเก็ต เทียวชักชวนพวกแขกเข้าโจมตีเมืองไทรบุรี เมืองตรัง และจะยกเข้ามาตีเมืองสงขลา ด้วยเวลาในขณะนั้นเจ้าเมืองส่วนใหญ่ในปักษ์ใต้อยู่ระหว่างเข้าร่วมพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพสมเด็จพระศรีสุลาไลย สมเด็จพระราชชนนีพันปีหลวงในกรุงเทพมหานครจนทำให้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งกองทัพจากกรุงเทพมหานครลงมาแก้ไขปัญหาคความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในหัวเมืองปักษ์ใต้ ดังนั้นเมืองสตูลจึงน่าจะมีพระราชโองการให้ก่อตั้งอย่างเป็นทางการหลังการเกิดความวุ่นวายในปี พ.ศ. 2385 บ่อยครั้งกว่าที่จะตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2382 [6]

เอกสารที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งซึ่งเป็นเอกสารชิ้นต้นนอกเหนือจากเอกสารที่ได้ถูกเก็บอยู่ในสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติแล้วคือ เอกสารเฮนรี เบอร์นีย์ แพลและจัดพิมพ์โดยกรมศิลปากรในปีพ.ศ. 2551 กล่าวถึงสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2365 จนถึงปีพ.ศ. 2385 ในลักษณะของจดหมายบันทึกเหตุการณ์ที่เล่าถึงรายละเอียดต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้อย่างละเอียดครบถ้วน ตามทัศนะของผู้บันทึกซึ่งจะเป็นเอกสารสำคัญส่วนหนึ่งนอกจากหนังสือรายงานราชการของไทย เนื้อหาส่วนหนึ่งของหนังสือชุดนี้มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ในหัวเมืองภาคใต้ในช่วงพ.ศ. 2365 ถึง พ.ศ. 2385 ไว้เป็นอย่างดี ตั้งแต่สภาพของพื้นที่ก่อนที่ทางกรุงเทพมหานครจะตั้งเมืองสตูลขึ้นมา ด้วยความที่เอกสารชุดนี้มีเนื้อหาจำนวนมากถึง 15 เล่ม ครอบคลุมเวลาการจดบันทึกกว่า 20 ปี จึงทำให้มีการนำเอกสารชุดนี้ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองต่างๆ ทางภาคใต้มีผู้คนเข้าถึงได้อย่างจำกัด ซึ่งถือว่าน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง เพราะเอกสารชุดนี้มีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์และสามารถนำมาใช้ในการศึกษาข้อมูลและเติมเต็มเรื่องราวของเมืองสตูล เมืองที่มีขนาดเล็กแต่มีความเป็นมากกว่า 170 ปี เพราะตลอดเวลาดังกล่าวของเมืองสตูลนั้นมีทั้งช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเมืองอื่น และอิสระไม่ขึ้นต่อหัวเมืองใดๆ ทำให้ยังมีเรื่องราวเกิดขึ้นและยังไม่มีการศึกษาอย่างจริงจังเอาจึงและความเข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมากของเมืองที่มีความสำคัญ เช่นเมืองสตูลแห่งนี้[7]

ในหนังสือชุดวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา ที่จัดทำขึ้นมาทั้งหมด

76 เล่มตามจำนวนจังหวัดนั้น ในหนังสือดังกล่าวเป็นการรวบรวมสรรพความรู้ด้านต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่นทั้งในด้านภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม สังคม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มรดกธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน เอกลักษณ์ท้องถิ่น และบุคคลสำคัญของท้องถิ่น ดังนั้นหนังสือชุดนี้จึงเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของจังหวัดสตูลไว้ทั้งหมด ถือได้ว่าเป็นเอกสารชิ้นสำคัญที่บอกเล่าความเป็นสตูลไว้ทุกด้าน แต่อย่างไรก็ตามเอกสารที่มีอยู่ยังต้องมีการวิเคราะห์เพิ่มเติมอีกมากทั้งบริบททางประวัติศาสตร์และปัจจุบัน เนื่องจากหนังสือชุดนี้ถูกจัดทำขึ้นเมื่อกว่า 20 ปีที่ผ่านมา

นอกเหนือจากงานเขียนทางด้านประวัติศาสตร์สำคัญ ที่กล่าวถึงความเป็นมาของจังหวัดสตูลอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ยังมีเอกสารอีกจำนวนหนึ่งที่ศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของจังหวัดสตูล อย่างงานเขียนเรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล ของสุจิตต์ วงษ์เทศ ได้มีการกล่าวถึงบริบททางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสตูลไว้เช่นกัน แต่ทว่างานเขียนของสุจิตต์ วงษ์เทศ ได้ทำการสำรวจบรรดาชื่อเมืองเก่าของสตูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ว่าเมืองเก่าเหล่านั้น เป็นเมืองใด พื้นที่ใดในจังหวัดสตูล นอกจากนี้อาจารย์สุจิตต์ ยังได้อธิบายถึงข้อมูลทั่วไปของสตูลในด้านภูมิประเทศของสตูล ที่มีทั้งที่ราบชายฝั่งทะเล ทิวเขา และแม่น้ำลำคลอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลทางด้านภูมิประเทศของจังหวัดสตูลได้อย่างเด่นชัด

งานเขียนชิ้นต่อมาเป็นคือ งานเขียนเรื่องเรารักษ์สตูล ที่ทำขึ้นจากการได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยคณะผู้จัดทำได้เรียบเรียงข้อมูลของสตูลในหลายประเด็นทั้งประวัติข้อมูลจังหวัดสตูล ด้านสภาพภูมิศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม บุคคลสำคัญ รวมไปถึงจนถึงพืชพรรณทางธรรมชาติ หนังสือเรื่อง เรารักษ์สตูล ถือเป็นงานเขียนที่รวบรวมข้อมูลของจังหวัดสตูลไว้อย่างละเอียดครบถ้วน

ผลงานเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดสตูล ของทวีสินธุ์ ตั้งแข่ง และคณะ เป็นการศึกษาถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศ ที่จะรองรับกับการท่องเที่ยวของชุมชน และเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล เป็นผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อที่จะรองรับกับการท่องเที่ยวของชุมชน มีการนำแนวคิดวงจรการพัฒนาสารสนเทศ SDLC (System Development Life Cycle) เป็นแบบอย่างในการศึกษาวิจัย ผลจากการศึกษาวิจัย ทำให้ได้ข้อมูลสำคัญในการเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการรองรับกับการจัดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะข้อมูล เครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาภายในจังหวัด สื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกับชุมชนท้องถิ่น ที่จะประโยชน์ต่อการจัดทำแผนการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น

งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ชุมชนตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล ของวริศรา สมเกียรติกุล และคณะได้เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงลักษณะการท่องเที่ยว ที่ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของกาหนดทิศทางการบริหารจัดการ และการดูแลรักษาทรัพยากรภายในชุมชน ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของท้องถิ่น การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ ปัจจุบันได้รับการสนับสนุนและเป็นที่ยอมรับทั้งจากภาครัฐ และทุกภาคส่วนของระบบการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน สร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อผู้คนในชุมชน โดยการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำความเข้าใจถึง สภาพทั่วไปและบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน และปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของการจัดการสิ่งแวดล้อมตลอดถึง เสนอแนวทางในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม [8]

งานวิจัยเรื่องศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนบ้านห้วยทาง ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล ของปัทมา เอียดดี เป็นการศึกษาข้อมูลทำให้ได้รู้ข้อมูลพื้นฐานชุมชน เรื่องประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านห้วยทาง พื้นที่ลักษณะที่ตั้งสภาพภูมิศาสตร์ อาณาเขต องค์ความรู้ด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ประชากร อาชีพ วิถีชีวิตที่พึ่งพาทรัพยากร ภูมิปัญญาในชุมชน ข้อมูลด้านทรัพยากรที่สำคัญในชุมชนที่เหมาะสมในการนำมาจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจากการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลศักยภาพด้านทรัพยากรในชุมชน ทั้งในส่วนของลำคลองที่เรียกว่าคลองละงู ป่าลำพูที่อุดมไป ทั้งสองฝั่งคลอง ทรัพยากรสัตว์น้ำที่สมบูรณ์ เช่น กุ้งแม่น้ำ หอยปุงปิง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีป่าชายเลนที่ คงสภาพความสมบูรณ์อยู่ [9]

ผลงานวิจัยเรื่องศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพของชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวบ้านบ่อเจ็ดลูก ต.ปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล ของยูหน่า หลงสมัน ได้เสนอว่า จากปัญหาที่ทางแกนนำในชุมชนเห็นสภาพปัญหาที่ว่าเมื่อถึง ฤดูกาลท่องเที่ยวต่างๆ ก็เกิดผลกระทบตามมา ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม เช่น ขยะมูลฝอย ภาระภัย พรรณไม้สูญหาย ปมปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่มาจากคนข้างนอกทั้งหมด หากแต่คนในชุมชนก็สร้าง ปัญหาด้วยเช่นกัน โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ทุน ทรัพยากร ในชุมชนนำไป ใช้ในการจัดการท่องเที่ยว 2. เพื่อให้คนในชุมชนได้รู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน 3. เพื่อจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนารูปแบบ วิธีการท่องเที่ยวบ้านบ่อเจ็ดลูกที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ชุมชนแบบมีส่วนร่วม [10]

งานวิชาการข้างต้นที่นำเสนอไว้นั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่เขาขาว และพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา การพัฒนาพื้นที่เขาขาว หรือจังหวัดสตูลในระยะ ที่ผ่านมานี้ ซึ่งเป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไป ในการการท่องเที่ยวมักจะนำเสนอในประเด็นความสำคัญของแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา โดยเฉพาะในพื้นที่เขาขาว ได้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ในชุมชนบ้านหาร หมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ไกด์ท้องถิ่นนำชมถ้ำทะเล และ ผลิตภัณฑ์ขนมพื้นบ้าน โดยประยุกต์รูปแบบขนมจากสัตว์ดึกดำบรรพ์ เมื่อมีการลงพื้นที่สำรวจความต้องการ ของชุมชนตามแนวนโยบายพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยหนึ่งคณะหนึ่งชุมชน ชุมชนเขาขาวจึงสะท้อน ความต้องการในการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ของพื้นที่ตำบลเขาขาว เพื่อจะนำ มาประยุกต์ใช้กับการรองรับนักท่องเที่ยวต่อไป งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้ดำเนินการขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ ของชุมชนพื้นที่ในเรื่องของการรองรับการท่องเที่ยวที่จะขยายตัวต่อไปในอนาคต

สำหรับพื้นที่ตำบลเขาขาวนั้น จากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาว และเรื่องเล่าในพื้นที่ ตามตำนานเล่าขานมาว่ามีพระยา 2 คน แย่งทำมาหากินกันในพื้นที่ดังกล่าวนี้เพราะดินในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์อย่างมาก กองทัพของพระยาทั้งสองได้รับกันเป็นเวลานาน แต่ไม่สามารถเอาชนะกัน ได้ต่อมาจึง “หย่าทัพ” กัน (ยุติการรบ) ซึ่งเรียกเป็นภาษามลายูว่า “ตอละ” แปลว่าเลิก แล้วตกลงแบ่งพื้นที่ ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ เรียกว่า ตอละเหนือและตอละใต้ (ตอละเหนือ คือ ตำบลน้ำผุดใน ปัจจุบันนี้ ส่วนตอละใต้คือตำบลเขาขาวในปัจจุบัน) ตอละเหนือมีขุนสราย เป็นผู้ปกครอง ส่วนตอละใต้มี ขุนภิรมย์เป็นผู้ปกครอง (ขุนภิรมย์เดิมชื่อนายผอม นกเกษม) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อนายเหลบ ซึ่งต่อมาได้รับ บรรดาศักดิ์เป็นหมื่นสนิท [12]

พัฒนาการของพื้นที่ตำบลเขาขาว ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงสมัยของขุนภิรมย์ได้เป็นผู้นำปกครองพื้นที่ เริ่มประมาณช่วงปี พ.ศ. 2450 เปรียบเทียบจากการปฏิรูปการปกครองประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2435 เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งราชการส่วนกลางและระดับภูมิภาคทั่วทั้งประเทศ และจากแต่งตั้งตนอุปฮาดุดิน (พระยาภูมินารณภักดี) ให้ดำรงตำแหน่ง เจ้าเมืองสตูล ในปี พ.ศ.2443 เมืองสตูลเกิดการพัฒนาขึ้นในหลายด้านพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตเมืองหรือจังหวัดในปัจจุบันได้รับการพัฒนา ซึ่งหลังจากท่านลาออกจากตำแหน่งแล้วในปีพ.ศ. 2457 พระยาสมันตรัฐบุรินทร์ หรือที่คนในจังหวัดสตูลเรียกกันว่า เจ้าคุณสมันต์ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองสตูล จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2475 จึงพ้นจากตำแหน่ง ในช่วงที่พระยาสมันตรัฐบุรินทร์ เป็นเจ้าเมืองนั้น ท่านได้ออกตรวจพื้นที่ ตัดถนนหลายสายในจังหวัด ซึ่งถนนเส้นหนึ่งก็คือถนนที่เข้ามายังเขาขาว และท่านได้มาตรวจราชการหลายครั้ง ในทุกครั้งที่เดินทางมามากพักที่บ้านของท่านขุนภิรมย์ จากคำบอกเล่าในส่วนนี้จึงพอที่จะกำหนดช่วงเวลาของท่านขุนภิรมย์ และความเป็นมาของพื้นที่ได้พอสังเขป เพราะปัญหาอย่างหนึ่งในการเก็บข้อมูลคือการบันทึกเรื่องราวในอดีตจะจดจำเทียบเคียงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ พอเวลาผ่านไปนานแล้วผ่านรุ่น ความคลาดเคลื่อนจึงเกิดขึ้น อีกประการหนึ่งคือด้วยการเก็บรูปผู้ตายไว้เพื่อระลึกถึงหรือบูชา ไม่นิยมทำกันในอดีตเพราะขัดกับหลักความเชื่อทางศาสนา ประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่นจึงต้องอาศัยคำบอกเล่ามาเทียบเคียงเป็นส่วนใหญ่

จากข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง พอประมวลเรื่องราวของขุนภิรมย์ได้ว่ามีสถานภาพเป็นผู้ปกครองท้องถิ่นในช่วงที่พระยาสมันตรัฐบุรินทร์ เป็นเจ้าเมือง คือช่วงพ.ศ. 2457 – 2475 ระยะเวลา 18 ปี จากคำบอกเล่าของทายาทไม่สามารถระบุได้ว่าท่านขุนภิรมย์ หรือท่านเจ้าคุณสมันต์ ผู้ใดที่มีความอาวุโสกว่า แต่ถ้าเปรียบเทียบกับอายุบุตรคนสุดท้องของท่านขุนภิรมย์ ซึ่งก็คือคุณยายของผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ ขุนภิรมย์เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2476 จากคำบอกเล่าของลูกสาวคนโตของคุณยาย ที่ยังมีอายุอยู่ตอนนี้อายุ 87 ปี เพราะตอนที่คุณยายได้ตั้งท้องลูกสาวคนโตนั้น ขุนภิรมย์ได้เสียชีวิตไปแล้ว แต่เท่าที่คุณยายของท่านผู้ให้ข้อมูลเล่าให้ฟังว่าท่านขุนภิรมย์เสียชีวิตตอนอายุ 80 กว่าเช่นกัน โดยคุณยายของท่านผู้ให้ข้อมูลเกิดในปีพ.ศ.2458 และเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2554 และนอกจากนี้ข้อมูลของทายาทกล่าวว่าท่านขุนภิรมย์ เป็นคนพื้นเพมาจากพัทลุง ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงเพราะมีเขตติดต่อกับพื้นที่อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ผ่านทางลำน้ำระหว่างช่องเขา และหากว่าท่านขุนภิรมย์นับถือศาสนาอิสลามตั้งแต่กำเนิด ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าพื้นเพชาติกำเนิดท่านได้สืบเชื้อสายมาจากสุลต่านสุลัยมาน ผ่านทายาทอย่างเช่น พระยาพัทลุง (ขุน) พระยาพัทลุง (ทองขาว) ที่ถูกส่งมาเป็นผู้ปกครองเมืองพัทลุง

ส่วนสาเหตุที่ท่านขุนภิรมย์เดินมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเขาขาวนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเหตุผลมาจากการเดินทางท่องเที่ยวของวัยรุ่นในช่วงสมัยดังกล่าว และเส้นทางสำคัญคือเมืองด่านฝั่งทะเลอันดามัน อย่างเช่น เมืองไทรบุรี เพราะเป็นเมืองท่าที่ชุมด้วยผู้คนทั้ง จีน ฝรั่งเศส และอุดมไปด้วยสิ่งของจำนวนมาก อาจจะมีความเป็นไปได้ว่าเดินทางโดยใช้เส้นทางผ่านช่องเขาเข้ามา และเดินทางผ่านพื้นที่เขาขาวไปยังฝั่งทะเลอันดามัน ด้วยความเหมาะสมของพื้นที่และผู้คนที่อาศัยอยู่ อาจเป็นเหตุให้ท่านขุนฯ เลือกตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านเขาขาว นอกจากเรื่องราวของท่านขุนภิรมย์แล้ว ยังมีเรื่องราวของคุณยายตำนาน ขนมเจาะหู เจาะรู แหนหัว ของบ้านดาหลา หมู่ที่ 5 ตำบลเขาขาว ที่เล่ากันว่าต้นตำหรับขนมนี้มาจากคุณยายที่เดินทางมาจากพัทลุง แล้วนำสูตรขนมชนิดนี้มาด้วย ซึ่งโดยรวมแล้วพื้นที่เขาขาวคงเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนอาศัยอยู่ก่อนแล้ว ด้วยเพราะเป็นพื้นที่เหมาะสมในการทำเกษตรกรรมโดยเฉพาะเรื่องของการทำนา ซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักสำคัญใน

สมัยนั้น ข้าว ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ ชุมชน หรือเมืองจะตั้งอยู่ได้เพราะมีแหล่งอาหาร หากไม่สามารถผลิตเองได้ก็ต้องมีแหล่งที่ผลิตและส่งต่อมาเลี้ยง เมืองจึงจะอยู่ได้ซึ่งมีลักษณะดังกล่าวจะเป็นเมืองท่าชุมชนทางการขนส่ง ส่วนเมืองพื้นฐานอื่นๆ จะต้องผลิตอาหารโดยตรง ลักษณะเช่นนี้จะพบปรากฏทั่วไปในการแย่งชิงพื้นที่ระหว่างกัน โดยเฉพาะพื้นที่ทำนา ดังเช่นประวัติศาสตร์ของเมืองสตูลตั้งแต่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองไทรบุรี เกิดพิพาทระหว่างทายาทที่เป็นบุตรเจ้าพระยาไทรบุรี (ตนกูปะแงหรัน) ท่านมีบุตรชายหลายคน การจัดสรรพื้นที่ปกครองจึงเกิดความยุ่งยากและการแย่งชิงเกิดขึ้น[13] หรือข้อพิพาทตามตำนานเล่าขานของตำบลเขาขาว ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น และข้อพิพาทระหว่างพี่น้องโต๊ะสาแหละ ที่เป็นตำนานเล่าขานอีกเรื่องของเขาขาว ความเหมาะสมในการเป็นพื้นที่ทำนา ต่อมาตอละได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นตำบลเขาขาว เมื่อ พ.ศ. 2483 มีกำนันเอ๊ะ ตั้งคำ เป็นกำนันคนแรกของตำบล เหตุที่เปลี่ยนมาเป็นตำบลเขาขาว เพราะมีภูเขาใหญ่ที่มียอดสูงที่สุดและที่ด้านหน้าของภูเขา มีหน้าผาสีขาวขนาดใหญ่มองเห็นได้เด่นชัด

“Tlad na-na” Used as an area to showcase and sell community products. This area has been developed as an agricultural tourism destination

Figure 2 Agritourism of the Khao khaw subdistrict

2.การศึกษาเชิง วัฒนธรรม ภูมิปัญญา

2.1 ด้านวัฒนธรรม

ผู้คนส่วนใหญ่ในตำบลเขาขาวกว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นความเชื่อสำคัญในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ลักษณะร่วมกันผ่านทางความเชื่อนี้จึงมีอิทธิพลและส่งผลทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมของผู้คนในบริเวณนี้จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยจะมีพื้นฐานมาจากหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลาม โดยมีหลักคำสอนที่สำคัญดังนี้ หลักศรัทธาในศาสนาอิสลามนั้นประกอบด้วย 6 ประการด้วยกัน หลักปฏิบัติประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 5 ประการ จากหลักการอิสลามดังกล่าวทำให้ศาสนาอิสลามคือแนวทางการดำเนินชีวิตหรือธรรมนูญชีวิต (Code of Life) ของมุสลิมทุกคนที่จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามจนเป็นวิถีวัฒนธรรม ถึงแม้จะมีกฎหมายของแต่ละประเทศรองรับหรือไม่รวมทั้งประเทศไทย ดังที่ สมบูรณ์ พุทธิจักร ให้ทัศนะว่า “ประเทศไทยรู้จักคุ้นเคยกับกฎหมายอิสลามมาช้านานพร้อมกับการเข้ามาของศาสนาอิสลามในประเทศไทย เมื่อมุสลิมเป็นประชาชนส่วนหนึ่งของประเทศไทย ศาสนาอิสลามจึงเป็นศาสนาหนึ่ง

ของประเทศไทย ดังนั้นกฎหมายอิสลามจึงถือเป็นกฎหมายอีกประเภทหนึ่งของประเทศไทยโดยเฉพาะในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ยึดปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ไม่ว่าจะได้รับการรับรองจากรัฐหรือไม่ก็ตามมุสลิมก็มีความจำเป็นต้องยึดถือปฏิบัติ” ในขณะที่เดียวกันการจะพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมในชุมชนมุสลิมจะต้องสอดคล้องกับหลักการอิสลาม

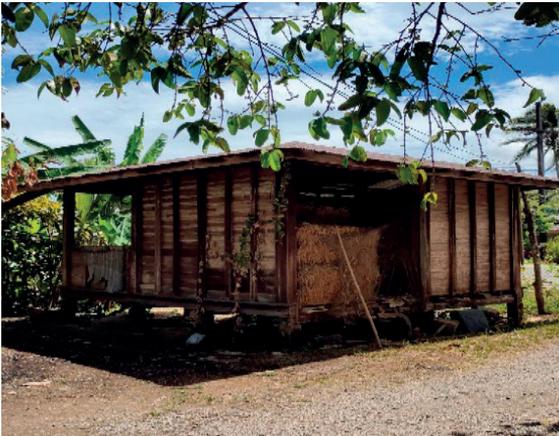
วิถีทางวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่ตำบลเขาขาว ไม่ว่าจะกระทำสิ่งใด โดยเฉพาะในด้านอาชีพ เช่น การทำนา ไม่ว่าจะเริ่มดำเนินการขึ้นตอนใด ๆ ในการทำนา การขอให้ได้ผลผลิตที่สมบูรณ์ ไม่มีการรบกวนจากนก หนู ศัตรูข้าวชนิด ต่างๆ จะทำการขอดูอา ต่ออัลลอฮ์ทั้งสิ้น(นายลิเผ่น โส๊ะแตง ปราชญ์ชาวบ้านของตำบลเขาขาว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2563) หรือแม้กระทั่งการนำสิ่งของตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ไม่ว่าต้นไม้ มาทำเครื่องมือเครื่องใช้ พิษสมุนไพรเพื่อนำมารักษาโรค เมื่อเกิดผลและเป็นสิริมงคลจะต้องมีการขอดูอา ต่ออัลลอฮ์ทั้งสิ้น (หว่าโต๊ะเตน นกเกษม หมอสมุนไพร ปราชญ์ชาวบ้าน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2563) และเช่นกัน เมื่อความมุ่งหวัง กิจการงานต่างๆ ที่เคยขอดูอาไว้ประสบผลสำเร็จก็จะมีการทำบุญ ที่เรียกว่าการทำนุหรี ที่ชาวบ้านในพื้นที่ร่วมทำกิจกรรมกัน การร่วมทำอาหารเลี้ยงรับประทานกันและขอพรต่ออัลลอฮ์ กิจกรรมที่ทำนุหรี เช่น เกี่ยวข้าวเสร็จ เด็กขึ้นเปล งานมงคลต่าง ๆ ขึ้นบ้านใหม่ สอบบรรจุเข้ารับราชการ [14] เห็นได้ว่าวิถีของความเป็นมุสลิมแล้วผูกยึดกับหลักปฏิบัติอย่างแน่นหนา โดยมีพื้นฐานจากหลักความเชื่อทางศาสนาเป็นตัวกำหนด อันแสดงความเป็นอัตลักษณ์มุสลิมอย่างชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีสิ่งหนึ่งนอกจากวิถีแห่งมุสลิมแล้วคือเรื่องราวของความผูกพันระหว่างบุคคล บรรพชน คือ การอนุรักษ์สิ่งของ การกระทำดั้งเดิมที่บรรพชนเคยทำไว้ ทำให้ส่วนหนึ่งนอกจากพิธีกรรมตามความเชื่อแล้วสถานที่หรือแม้กระทั่งซากดึกดำบรรพ์บางส่วนในพื้นที่ถูกดูแลรักษาอย่างดีจนถึงปัจจุบัน

2.2 ตำบลสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นคือ บ้านขุนภิรมย์ ความเป็นมา บ้านขุนภิรมย์ เป็นบ้านเลขที่ 1 แต่ที่ปรากฏในสำเนาทะเบียนบ้านเป็นบ้านเลขที่ 17 สำหรับบ้านขุนภิรมย์ถูกใช้เป็นที่อยู่โดยลูกหลานมาโดยตลอดจนปัจจุบัน ครอบครัวขุนภิรมย์มีลูก 5 คน คือ 1.นางแลหา รอดเสน (นกเกษม) 2. นายหนาย นกเกษม 3. นางสุภาพ หวันดาหลา (นกเกษม) 4.นายเสนห์ นกเกษม (ปลัดเสนห์) , 5. นางไต้ย หวันดาหนี (นกเกษม) โดยบ้านขุนภิรมย์ได้ยกให้กับสาวคนสุดท้ายคือ นางไต้ย ต่อมาได้ตกทอดมาถึงนางประดับ รัตนวงหา ซึ่งเป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนบุตรทั้ง 4 คน ของนางไต้ย ปัจจุบันตกทอดมาถึงหลานบุตรของนางประดับอีกช่วงหนึ่งจากคำบอกเล่าของคุณอาภรณ์ เซ็งเต๊ะ เล่าว่า ขุนภิรมย์เดินทางเป็นคาราวาน ประมาณ 4-5 คน เดินทางมาจากพัทลุง จนมาพบพื้นที่บ้านเขาขาว ซึ่งตอนนั้นขุนภิรมย์มองว่าเป็นบริเวณแห่งนี้เหมาะแก่การลงหลักปักฐานเนื่องจากสภาพของพื้นที่เหมาะสม มีหนองน้ำ (เรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อหนองน้ำ คือหนองหาญ แต่ต่อมาเปลี่ยนเป็น บ้านหาญ) ส่วนชื่อเดิมบ้านเขาขาว คือ ตอละใต้ [15]

ลักษณะของบ้านขุนภิรมย์ เป็นบ้านไม้เรือนไทยภาคใต้ ยกพื้นสูง มีใต้ถุนบ้าน เสาค้ำจากไม้เนื้อแข็งทั้งต้น ดินเสารองด้วยก้อนหินขนาดใหญ่ หรือยุคหลังใช้เสาปูน เพื่อป้องกันปลวกและป้องกันการมุกร่อนของเสาไม้ที่อยู่บนดิน ด้วยอากาศที่ร้อนชื้น ฝักันด้วยไม้กระดาน บางช่วงเป็นลูกกรงไม้ บางช่วงเป็นไม้ไผ่ขัดเพื่อการระบายอากาศ และสังเกตการณ์ภายนอก หลังคามุงด้วยกระเบื้องหรือทรง(สิ้ทรง เป็นใบปาล์มชนิดหนึ่งวิธีใช้นำมาทุบและพับเข้าหากัน เรียงเป็นตับ ใ้กับด้วยไม้ไผ่) ตามฐานะเจ้าของบ้าน หรือบางครั้งเรือนใหญ่ มุงด้วยกระเบื้องเรือนที่ต่อเติมมาใช้มุงทรง หลังคาเป็นทรงปั้นหยา เพื่อป้องกันลมฝนที่พัดมาหลายทิศทาง

เป็นลักษณะการสร้างบ้านแบบโบราณ ที่ไม่ได้ใช้ส่วนของตะปู ไม้ที่สร้างเป็นไม้ตะเคียน บ้านขุนภิรมย์ ใช้เป็นสถานที่คุ้มขี้เหล็กโทษ ก่อนที่ทางราชการจะมารับกุโบร์ของขุนภิรมย์ และภรรยา อยู่ภายในบริเวณสวนยางพาราของบ้าน ถูกฝังไว้ใกล้กับสวนยางพาราลูกหลาน กุโบร์ดังกล่าวเป็นกุโบร์ของตระกูล ซึ่งลักษณะของหลุมฝังศพของขุนภิรมย์และภรรยา จะมีความแตกต่างจากหลุมฝังศพอื่น คือ หินที่ใช้ปักจะมีลวดลาย แตกต่างจากหลุมศพอื่น ที่ลักษณะของหินจะเรียบไม่มีลวดลายกุโบร์โบราณมีสองส่วนในพื้นที่ของตำบลเขาขาว ซึ่งทั้งสองกุโบร์อยู่ในพื้นที่สวนยางพาราของชาวบ้าน กุโบร์แห่งแรก จากข้อมูลคำบอกเล่าของชาวบ้านในพื้นที่เขาขาวกล่าวว่า อยู่ในสวนยางพาราใกล้กับบ้านของชาวบ้าน โดยทั้งนี้ไม่ปรากฏข้อมูลว่าเป็นกุโบร์ของผู้ใด ข้อสันนิษฐานจากชาวบ้านเขาขาวทราบเพียงว่า มีหลุมศพมานานแล้ว คาดว่าเป็นกุโบร์ของคนมาเลเซีย มีสองหลุมศพเป็นหลุมศพผู้ชาย [16]

(a) Barn or “Rein-Khow” Villagers like to build buildings like this to preserve paddy rice for a long time, protect it from insects, and to show respect to Mae Phosok. Most of them are built separately from the residence, or built under the same roof but in separate buildings

(b) Khun Phirom’s house It is the architectural style of a traditional local house, which is a wooden house on a high stilt. Constructed with natural materials including pillars, floors, walls of the house are wedged wood without using nails. The roof is covered with the leaves of the Si-Reng tree. The base of the house pillar is supported by stone or cement to prevent termites. But nowadays, zinc sheets are used to cover the exterior.

Figure 4 Traditional architectural style in Khao Khao Subdistrict

2.3 ด้านภูมิปัญญา

1) เครื่องจักรสาร จากการผลิตพื้นที่บ้าน นายลิเผ่น โสะเต่ง อายุ 76 ปี เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำเครื่องมือ เครื่องใช้ ไม่ว่าจะเป็น ไม้เท้า เครื่องมือทำการเกษตรโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้อง

(a) The leaves of the Reng tree or “Si-reng” are woven at the base of the leaves to create a fixed, unfolded shape. To use to make umbrellas to protect from the sun and rain.

(b) Mats made from the skin of plants that grow along the water’s edge can grow everywhere. Villagers like to use it to make mats. Because it will make a mat that is soft and durable.

(c) Buckets and baskets Made from the skin of bamboo Popular hanging on the wall of the house. Because it’s easy to pick up and use. and protects against moths and termites

Figure 5 Handicraft

3) วิธีการแพเขาขาว การตีหมาแพ หรือเครื่องตีมีลักษณะต่างๆ ที่เกิดจากกาแพ ซา และโกโก้ เป็นเรื่องปกติของผู้คนทั่วไปในปัจจุบัน เรามักจะพบร้านกาแพและร้านขายเครื่องตีมีลักษณะนี้อยู่ทั่วไป นอกจากนั้นสินค้าเครื่องตีมีกลุ่มนี้ก็มีความหลากหลายหากมองไปในอดีตร้านที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นกาแพยี่ห้อดังจากต่างประเทศร้านกาแพอดีตเรามักจะนั่งทานในร้านประจำชุมชนร้านค้าทั่วไปซึ่งจะเป็นวิถีปกติที่มักพบได้โดยทั่วไปตามสังคมชนบทหรือตามเมืองเก่า ซึ่งในอดีตลูกค้ากลุ่มหลักที่เราเห็นตามร้านกาแพโบราณเหล่านี้จะเป็นกลุ่มคนสูงอายุหรือส่วนหนึ่งเมื่อพูดถึงเรื่องน้ำซากาแพคือวิถีวัฒนธรรมของชาวมุสลิม มีการพบปะสังสรรค์กันในรูปแบบร่วมกลุ่มโดยมักมีเครื่องตีประเภทซา กาแพ พร้อมทำกิจกรรมอื่น เช่น การนั่งดูนกปรอทหัวโขน นั่งพูดคุย หรืออาจจะเสร็จจากกิจกรรมต่างๆ แล้วมานั่งพูดคุยกัน เป็นภาพที่ตีแสดงให้เห็นถึงการรวมกลุ่มพูดคุยปรึกษากัน ความขัดแย้งความเห็นต่าง ถูกพูดคุยทำความเข้าใจกัน เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของร้านกาแพร้านน้ำซากาในอดีต การตีซากาแพจึงเป็นสิ่งที่คู่กับสังคมไทยมานานในหลายภูมิภาค โดยเฉพาะในภาคใต้ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าเรารับวัฒนธรรมนี้มาจากต่างประเทศ ชาวยุโรปรับจากผู้คนในอเมริกากลาง ถ่ายทอดกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่เราเห็นชนิดกาแพ สูตรการปรุงกาแพที่หลากหลาย แต่หากพิจารณาให้ดี จะเห็นว่าดินแดนแรกๆ ที่ต่างชาติเดินทางเข้ามาคือบริเวณคาบสมุทรมลายู ดังนั้น ผู้คนในบริเวณนี้จึงได้รับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรมซากาแพเข้ามาในยุคแรกก่อนพื้นที่อื่นในบริเวณเดียวกัน [20]

พื้นที่ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีเรื่องราวของกาแพเข้ามาสู่ชุมชนกว่า 100 ปี มาแล้ว จากคำบอกเล่าพันธุ์กาแพที่ปลูกอยู่ในพื้นที่ชาวมียอายุกว่า 100 ปี เป็นเมล็ดพันธุ์ที่นำมาจากประเทศซาอุดีอาระเบีย

ข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรนั้นสามารถที่จะพิสูจน์ได้ด้วยการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าพันธุ์กาแฟจากตะวันออกกลาง สำหรับกาแฟของเขาชาว รู้จักกันในนาม โกปี่นาฮา ซึ่งชื่อเดิมคือ โกปี่ตอละ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตโดย นางตีะ สำเร เป็นกาแฟพื้นถิ่นสกุลสายพันธุ์โรบัสต้า ซึ่งพบเป็นจำนวนมากในพื้นที่ตอละ บริเวณริมคลองโละหลังหลาที่ไหลผ่านตำบลน้ำผุดและตำบลเขาขาวอุดมไปด้วยแร่ธาตุจากภูเขาหินปูนยุคออร์โดวิเซียน อายุกว่า 450 ล้านปี ปัจจุบันปลูกสืบทอดกันมา 4 ช่วงอายุคนในระยะเวลาที่มากกว่าสองปีที่ผ่านมาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นทั้งในรูปแบบของการสนับสนุนทางวิชาการโครงการอบรมพัฒนาทำให้พื้นที่เขาขาวมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ดีขึ้นด้วยความร่วมมือของชุมชน มหาวิทยาลัยและองค์กรในท้องถิ่น และจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทำให้เห็นว่าเรื่องของ กาแฟ ในพื้นที่ของตำบลเขาขาว เป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เป็นพื้นที่ปลูกกาแฟบนแผ่นดินดึกดำบรรพ์ เป็นการปลูกและผลิตโดยกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งจะต้องมีวิถีที่แตกต่างจากการปลูกกาแฟในพื้นที่อื่น ๆ ที่ดำเนินไปด้วยวิถีของชุดความเชื่อแบบ ผี พุทธ พราหมณ์ นอกเหนือจากนั้นยังเป็นพื้นที่ปลูกกาแฟที่รักษาเอกลักษณ์เฉพาะตัวมาอย่างยาวนาน ในเรื่องของพันธุ์กาแฟ วิธีการจัดการพื้นที่ โดยไม่ใช้สารเคมี และที่สำคัญภายในพื้นที่เองมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรแม่บ้านนาฮาเหนือ จากการเก็บข้อมูลทำให้ทราบว่าจุดมุ่งหมายสำคัญคือการทำกาแฟโบราณบนแผ่นดินดึกดำบรรพ์ ปลอดภัยพิช โดยจะใช้เป็นจุดดึงดูดความสนใจในตัวกาแฟที่จะผลิตจากเขาขาว แต่ยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้นด้วยการสนับสนุนอุปกรณ์จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และการใช้ภูมิปัญญาของพื้นที่ในการปรับแต่งอุปกรณ์คั่วเมล็ดกาแฟขึ้นใช้เอง ซึ่งสามารถที่จะใช้ได้ดี ดังนั้นการศึกษาเรื่องของกาแฟเขาขาว ที่จะแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของพื้นที่ตำบลเขาขาว จึงจะเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนการพัฒนา กาแฟ บนแผ่นดินดึกดำบรรพ์ของวิสาหกิจชุมชนเขาขาวได้เป็นอย่างดี [21]

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เพื่อรองรับการท่องเที่ยวตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล สามารถสรุปสาระสำคัญและอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

ด้านประวัติศาสตร์ พื้นที่เขาขาวมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน พบร่องรอยของมนุษย์เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ตั้งแต่ก่อนยุคประวัติศาสตร์ในยุคหินใหม่ จากการค้นพบเครื่องมือเครื่องใช้ ร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ตามเพิงถ้ำหลายแห่งในพื้นที่ แสดงให้เห็นถึงผู้คนเป็นอีกจุดเน้นหนึ่งของการท่องเที่ยวในพื้นที่ นอกจากนี้จะมุ่งไปที่เรื่องของซากดึกดำบรรพ์เพียงอย่างเดียว ส่วนข้อมูลในยุคประวัติศาสตร์นั้น ชัดเจนทั้งในส่วนที่เป็นเอกสารและเรื่องราวเล่าขาน ถึงความสำคัญของพื้นที่ที่มีการแย่งชิงกันโดยเฉพาะพื้นที่ในการทำนา ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวสำคัญในพื้นที่และเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต ตั้งหลักแหล่งในอดีต เป็นข้อมูลสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่สามารถจะนำเสนอเป็นข้อมูลประกอบกิจกรรมในการท่องเที่ยวต่อไป ที่ปัจจุบันยังไม่ได้กล่าวถึง

ด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับแนวคิดทางศาสนาอิสลาม ทั้งเรื่องของวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แหล่งที่อยู่อาศัย พิธีกรรม อาหารการกิน ความเชื่อลักษณะนี้ได้ช่วยอนุรักษ์ ซากดึกดำบรรพ์ และสถานที่สำคัญบางส่วนไว้ได้ ทั้งความคิดความเชื่อที่ยึดหยุ่นยอมรับความแตกต่างของผู้คนในพื้นที่ แต่ยังคงรักษา

เอกลักษณ์วัฒนธรรมมุสลิมของตนเองไว้ได้ และพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มต่าง ๆ วัฒนธรรมของคนในพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่รองรับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านอย่างอินโดนีเซีย และมาเลเซียที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมมุสลิมเช่นเดียวกัน อีกด้านหนึ่งก็จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของกลุ่มวัฒนธรรมอื่นที่จะเข้าไปซึมซับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่เขาขาว

ด้านภูมิปัญญา จะเป็นเรื่องของเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่ยังคงปฏิบัติรักษาไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้ ที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์การใช้งานโดยแท้จริง ทำให้สิ่งของเครื่องใช้เหล่านั้นมีลักษณะที่เหมาะสมมือใช้งานได้ดี ใช้งานได้อย่างยาวนาน ผลผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ด้ามของเครื่องมือต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจอบ พร้า ด้ามจับจะถูกกลาให้เหมาะกับการจับของอุ้งมือ ใช้งานได้นานไม่เจ็บมือ หรือเรื่องของการแปรรูปอาหาร อย่างการทำข้าวเม่า ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ที่ไม่ใช่อยู่ที่ความแปลก แต่อยู่ที่การรักษาเอกลักษณ์ในการผลิตมาอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการศึกษาวิจัยที่เกิดขึ้น ได้ถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลเขาขาว ข้อมูลในการแนะนำสถานที่ ความสำคัญของพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือผู้คนที่เข้าเยี่ยมชมแหล่งธรณีวิทยา หอคอยที่มองเห็นนอกจากจะแนะนำ ให้ความรู้ทางธรณีวิทยาแล้ว ยังสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ในเรื่องของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ได้ดียิ่งขึ้นสร้างความรับรู้ให้นักท่องเที่ยว และสามารถต่อยอดไปยังกิจกรรมอื่นของชุมชนได้อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผลิตสินค้าพื้นบ้าน อาทิเช่น ขนมพื้นถิ่น เครื่องมือเครื่องใช้ที่แท้จริง และรูปแบบของที่ระลึก กาแฟโบราณ ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และนอกจากนั้นการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ของตำบลเขาขาว ยังเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนข้อมูลในการยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ส่งเข้าประกวดจนได้รับรางวัลชนะเลิศพร้อมโล่พระราชทานจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานการแข่งขันทางวิชาการระดับอุดมศึกษาราชภัฏบุรีรัมย์ มหกรรมวิชาการและวัฒนธรรมนานาชาติ 14 – 16 กุมภาพันธ์ 2566 โดยการนำเสนอถึงการสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชน สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถเปลี่ยนแปลงชุมชน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

ด้วยความสมบูรณ์ของพื้นที่เขาขาว และการลงพื้นที่เก็บรวบรวมศึกษาข้อมูล จนนำมาซึ่งกิจกรรมเพื่อส่งเสริม รองรับการท่องเที่ยว ซึ่งส่วนหนึ่งจัดโดยพื้นที่เอง และบางส่วนเป็นความร่วมมือของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อย่างกิจกรรมล่าสุดคือ กิจกรรมตำข้าวเม่า ของดีเขาขาว ปีพ.ศ.2566 จัด ณ ตลาดนัดนานา สตุลจีโอพาร์ค เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกิดจากการศึกษาวิจัยในพื้นที่ และด้วยองค์ประกอบต่างๆ ในช่วงต้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพทางภูมิศาสตร์ นำไปสู่สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่เขาขาว ความต่อเนื่องยาวนานของพื้นที่และผู้คน ทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์สำคัญของพื้นที่ ที่ตั้งตามด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ และงามด้วยวิถีชีวิตชนบทรอบเนินมประเพณี ความโอเออ้อมอารี เข้าใจโลกและความเปลี่ยนแปลง ทำให้พื้นที่ตำบลเขาขาวมีศักยภาพสูงในการรองรับกับการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า พื้นที่เขาขาวมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในเรื่องของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีคุณค่า มีความสำคัญนอกจากระดับพื้นที่แล้วยัง

มีความสำคัญระดับชาติที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเป็นข้อมูลแนะนำนักท่องเที่ยว สร้างผลิตภัณฑ์ หรือต่อยอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ หรือการเรียนรู้อาณาภูมิปัญญาที่มี หรือแม้กระทั่งการนำผลการศึกษาไปปรับปรุงข้อมูลของหน่วยงานในพื้นที่ให้เป็นที่น่าสนใจ ทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้รองรับการท่องเที่ยวต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยคือ วิธีการนำข้อมูลความน่าสนใจของพื้นที่เขาขาว สู่โลกภายนอกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะทางโซเชียลมีเดีย ทั้งการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการจัดฝึกอบรมให้กับผู้สนใจ ผู้ประกอบการในพื้นที่ทั้งที่พัก ผลิตภัณฑ์ และการท่องเที่ยว

References

- [1] Khao Khaow Subdistrict Administrative Organization. (2020, March 25). *Khao Khaow History*. <http://www.khaokhaw.go.th/front/menu/3/184>. (In Thai)
- [2] Sripong, S. (2014). *Historical Development of Satun City*. Faculty Humanities and Social Sciences Songkhla Rajabhat University. (In Thai)
- [3] Rittapirom, B. (2003). *History of Satun City*. OdeonStore Printing. (In Thai)
- [4] Rittapirom, B. (2005). *A Collection of Stories about the City of Satun*. Thai Wattana Printing. (In Thai)
- [5] Document and Archives Committee. (1999). *Culture, Historical Development, Identity and Wisdom*. Kurusapa Printing. (In Thai)
- [6] Songmueang, S. (1979). *Development of Songkhla Provinces: During the Thonburi and Early Rattanakosin Era (1767-1901)*. Srinakharinwirot University Press. (In Thai)
- [7] The Fine Arts Department. (2011). *Thai History from Henry Burney Documents*. The Fine Arts Department. (In Thai)
- [8] Somkiatkul, W. et al. (2018). *Participation in Community Environmental Management. To Develop as a Tourist Destination: A Case Study of Nam Phut Sub-district Community, La-ngu District, Satun Province*. Thai Health Promotion Foundation. (In Thai)
- [9] Eaiddee, P. et al. (2016). *Community-based Tourism Management Model Project for the Restoration of Natural Resources, Hua Thang Community, La-ngu Sub-district, La-ngu District, Satun Province*. Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (In Thai)
- [10] Longsamarn, Y. et al. (2007). *Community Potential Study Project for Ban Bo Jed Luk Tourism Management, Paknam Subdistrict, La-ngu District. Satun Province: Complete Report*. Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (In Thai)
- [11] The Fine Arts Department. (2014). *A Project to Disseminate Knowledge on Prehistoric Archeology and Early History in the Areas of Songkhla and Satun Provinces*. Bangkok In House Co., Ltd. Printing. (In Thai)

- [12] Khao Khaow Subdistrict Administrative Organization. (2020, March 25). *Khao Khaow History*. <http://www.khaokhaw.go.th/front/menu/3/184>. (In Thai)
- [13] Sripong, S. (2014). *Historical Development of Satun City*. Faculty of Humanities and Social Sciences Songkhla Rajabhat University. (In Thai)
- [14] Senmhan, B. (2020, January 25). Personal interview [Personal interview].
- [15] Sengte, A. (2020, July 11). Personal interview [Personal interview].
- [16] Sengte, A. (2020, July 11). Personal interview [Personal interview].
- [17] Sothang, L. (2020, 1- March). Personal interview [Personal interview].
- [18] Ngasaman, S. (2020, July 11). Personal interview [Personal interview].
- [19] Sengte, A. (2020, July 11). Personal interview [Personal interview].
- [20] Samre, D. (2020, 11 July). Personal interview [Personal interview].
- [21] Jaisamuth, T. (2020, 13 July). Personal interview [Personal interview].

ความไว้วางใจ กลยุทธ์ราคา และการส่งเสริมการขายที่มีอิทธิพล
ต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุ
ในจังหวัดสงขลา

Trust, Price Strategies and Sales Promotion Affecting
Online Purchase Intention of the Elderly
in Songkhla Province

พรชวดี สาครินทร์^{1*} พิเชษฐ์ พรหมใหม่¹ และวีรवारณ มารังกูร¹
Patsavut Sakarin^{1*}, Pichate Prommai¹ and Weerawan Marangkun¹

¹ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา 90000

¹ Faculty of Business, Administration Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author, E-mail : pat.savutz@gmail.com

(Received: May 3, 2023; Revised: October 2, 2023; Accepted: October 3, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 2) ศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์ราคา การส่งเสริมการขายและความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาที่เคยสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 400 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าที่ทดสอบค่าเอฟ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และงานอดิเรกต่างกัน มีความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยความไว้วางใจด้านการให้ความสะดวกสบาย ปัจจัยการตลาดด้านการส่งเสริมการขาย ปัจจัยความไว้วางใจด้านความใส่ใจและการให้ และปัจจัยการตลาดด้านกลยุทธ์ราคา ส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพลได้ร้อยละ 41.8

คำสำคัญ: ความไว้วางใจ กลยุทธ์ราคา การส่งเสริมการขาย การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ผู้สูงอายุ

Abstract

The study aimed to 1) compare the online purchasing demand of the elders in Songkhla Province classified according to personal factors and 2) understand the influences of the pricing strategies, promotion, and trust that affected the online purchasing demands of the elders in the province. The samples were 400 elders in Songkhla who have done online shopping. The statistical tools used in the analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test with One-way ANOVA, and multiple linear regression. The finding revealed that the samples who had different educational backgrounds, careers, monthly incomes, and hobbies reflected different levels of online purchasing demands with the statistical significance at .01 level. What is more, the trust factors in terms of convenience, and sales promotion marketing factors, trust factors on caring and giving, and marketing factors on pricing strategies influenced the online purchasing demands of the elders in Songkhla Province with the influence level of 41.8%.

Keywords: Trust, Pricing Strategy, Promotion, Online Purchasing, Elderly

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต คือ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) กำลังมีบทบาทอย่างกว้างขวางในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การบริการ สังคม สิ่งแวดล้อม ไปจนถึงด้านการศึกษา ในขณะที่สังคมโลกกำลังก้าวเข้าสู่มิติใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนับเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่นำสมัยและมีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เทคโนโลยียังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิต พฤติกรรมในการทำงาน รวมถึงรูปแบบในการจัดการการศึกษา การเปลี่ยนแปลงที่พลิกโฉมประเทศไทยในครั้งนี้ช่วยให้ประชาชนมีสมรรถนะในการทำกิจกรรมตลอดจนและวิธีการในการทำงานที่สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้คนนั้นส่วนหนึ่งเริ่มจากการมีอินเทอร์เน็ตที่มีการใช้งานผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ และได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้งานผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ผ่านสมาร์ตโฟน หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่สามารถรองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ จากจุดเริ่มต้นนี้ทำให้โลกขับเคลื่อนไปด้วยการเชื่อมต่อกันของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งอินเทอร์เน็ตเข้ามามีส่วนช่วย อำนวยความสะดวกมากมายในด้านค้นคว้าหาข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร การทำงาน การคมนาคม ติดต่อสื่อสาร การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่าง ๆ อินเทอร์เน็ตสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบธุรกิจที่มีความซับซ้อนและหลากหลายของข้อมูลที่ต้องการความรวดเร็วเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน อีกทั้งเพื่อเป็นการลดต้นทุนและสร้างความแตกต่างในสินค้าและบริการ [1]

ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศไทยได้มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี 2565 ไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด หรือจำนวน 12.9 ล้านคน จากจำนวนประชากรสัญชาติไทยที่มีชื่ออยู่ในทะเบียน 66,080,812 คน (ข้อมูล ณ 31 ธ.ค. 2565) และอีกไม่ถึง 10 ปี จะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด โดยสาเหตุของการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุมาจาก (1) การลดลงของภาวะเจริญพันธุ์หรือการเกิดน้อยลง และ(2) การลดภาวะการณตายทำให้อายุคนไทยยืนยาวขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีมาตรการในการรับมือกับภาวะสังคมผู้สูงอายุ โดยกำหนดนโยบายที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต รวมไปถึงความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้น จะเห็นว่ามุมมองที่มีต่อผู้สูงอายุมีความแตกต่างจากในอดีตที่มองว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ต้องการพึ่งพาจากสังคมกลายเป็นบุคคลที่จะเป็นกำลังสนับสนุนการขับเคลื่อนของประเทศ [2]

พฤติกรรมการจับจ่ายใช้สอยของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การทำการตลาดในอดีตที่เน้นการตลาดออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกันและจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มผู้สูงอายุได้เปลี่ยนมาเป็นการทำการตลาดแบบเฉพาะเจาะจง มากขึ้น กลุ่มผู้สูงอายุมีความรู้สูงขึ้น ดูแลตัวเองมากขึ้นใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูลของสินค้าอย่างละเอียด แต่ไม่ค่อยมีการสื่อสารเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อของตนเองเหมือนกับกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้สูงอายุจะไม่เลือกซื้อสินค้าตามกระแสแต่จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่ช่วยคลายความกังวล ด้วยอายุที่มากขึ้นส่งผลให้ความสามารถในการเดินทางไปเลือกสินค้าตามแหล่งจำหน่ายสินค้าน้อยลง ดังนั้นการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์จึงเป็นทางออกของผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุในปัจจุบัน [3]

ที่ผ่านมา มีนักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุบ้าง โดยอรณิชชู่ แสงทองสุข [4] ได้ศึกษาการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในยุคดิจิทัลของผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับความสะดวก รวดเร็วและความง่ายในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในยุคดิจิทัล ในขณะที่เศรษฐกิจ คองกะพันธ์ และวลัยลักษณ์ บวรสินรัตติ [5] ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรม การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคสูงอายุจังหวัดภูเก็ตในยุคดิจิทัล โดยเน้นศึกษาตัวแปรอิสระด้าน สิ่งเร้าทางการตลาดออนไลน์และความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อตัวแปรตามคือ พฤติกรรม การตอบสนอง การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคสูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า สิ่งเร้าทางการตลาดออนไลน์และความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการตอบสนอง การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค สูงอายุ จะเห็นว่าตัวแปรที่ศึกษาของการวิจัยครั้งนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา

เมื่อผู้สูงอายุเริ่มใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อซื้อสินค้าผ่านออนไลน์มากขึ้น และผู้ประกอบการเริ่มมีการเจาะ ตลาดผู้บริโภคกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นเช่นกัน จึงเป็นที่มาของการศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับความต้องการซื้อสินค้าผ่าน ช่องทางออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจ รวมถึงการศึกษาถึงปัจจัยด้านความไว้ วางใจ กลยุทธ์ราคาและการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการขายที่จะส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทาง ออนไลน์ก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจผ่านช่องทาง ออนไลน์สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจด้วยการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ราคา และการส่งเสริมการ ขายให้เหมาะสม รวมถึงการสร้างความไว้วางใจแก่ผู้บริโภค เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์ราคา การส่งเสริมการขายและความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจ

อาริยา ลีลารัตน์ [6] ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความไว้วางใจ (Trust) ไว้ว่าความไว้วางใจเป็นความรู้สึก ภายใต้นที่เกิดจากความเชื่อมั่นหรือมีความมั่นใจในตัวสินค้าหรือบริการรวมถึงความมั่นใจที่มีต่อผู้ให้บริการอีกด้วย พิศุทธิ์ อุบลรัตน์ [7] ได้ให้ความหมายของความไว้วางใจว่าเกิด ความไว้วางใจเกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ประกอบการธุรกิจ โดยการสร้างความไว้วางใจนั้นจะให้ความสำคัญต่อความรู้สึกเกี่ยวกับ ความมั่นใจ ความเชื่อถือได้ ความซื่อสัตย์ ทั้งนี้ลูกค้าจะรู้สึกมั่นใจหรือเกิดความไว้วางใจหากผู้ประกอบการมี การดำเนินการต่างๆที่เป็นการปกป้องผลประโยชน์ของลูกค้า และดำเนินการด้วยความตรงไปตรงมา ไม่เอาเปรียบ ผู้บริโภค

มีนา อ่องบางน้อย [8] กล่าวว่าความไว้วางใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่าง ผู้ซื้อและผู้ขาย ความใกล้ชิดของลูกค้าส่งผลให้เกิดความไว้วางใจซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกมั่นใจต่อสินค้า หรือบริการ อย่างไรก็ตามการวัดความไว้วางใจที่พิจารณาจากสัมพันธภาพระหว่างบริษัทห้างร้านกับลูกค้าเป็น

สิ่งที่ทำได้ยาก การสร้างความสัมพันธ์ด้วยการติดต่อสื่อสารในการให้บริการลูกค้าจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน โดยพิจารณาจากหลักการ 5C ได้แก่ การสื่อสาร (Communication) ความดูแลและการให้ (Caring and Giving) การให้คำมั่นสัญญา (Commitment) ที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า การให้ความสะดวกสบาย (Comfort) หรือความสอดคล้อง (Compatibility) การแก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้ง (Conflict)

1. การสื่อสาร (Communication): Self-disclosure and Sympathetic Listening การสร้างความสบายใจให้แก่ลูกค้ามักจะเกิดจากการสื่อสารของพนักงาน พนักงานควรที่จะแสดง ความจริงใจต่อลูกค้า และพร้อมในการให้ความช่วยเหลือแก่ลูกค้าในทุกกรณี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้สึกอยากใช้บริการในโอกาสต่อไป

2. ความใส่ใจและการให้ (Caring and Giving) พนักงานจำเป็นต้องมีความใส่ใจต่อลูกค้า มีความเอื้ออาทรต่อลูกค้า สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าซึ่งจะส่งผลให้ลูกค้ามีความรู้สึกที่ดีต่อพนักงานหรือต่อธุรกิจ

3. การให้คำมั่นสัญญา (Commitment) การให้คำมั่นสัญญากับลูกค้าเป็นสิ่งที่สร้างความไว้วางใจจากลูกค้าได้ ดังนั้นองค์กรอาจจำเป็นต้องยอมที่จะเสียผลประโยชน์เพื่อรักษาไว้ โดยดำเนินการให้เป็นไปตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับลูกค้า

4. การให้ความสะดวกสบาย (Comfort) ความสะดวกสบายเป็นสิ่งสำคัญที่ลูกค้าคาดหวังจากผู้ให้บริการ การอำนวยความสะดวกต่างๆให้แก่ลูกค้าย่อมเป็นสิ่งที่สร้างความไว้วางใจแก่ลูกค้าได้เช่นกัน

5. การแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้ง (Conflict Resolution) บางครั้งอาจจะเกิดข้อพิพาทระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ ดังนั้นองค์กรจะต้องเร่งรีบในการแก้ไขข้อขัดแย้งดังกล่าวโดยเร็ว เมื่อข้อขัดแย้งหายไป ลูกค้าจะมีความรู้สึกที่ดีต่อกิจการและยินดีจะใช้บริการในโอกาสต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ราคา

ราคาถือเป็นหนึ่งในปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งราคาอาจไม่ได้เป็นปัจจัยแรกในการสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าเหมือนปัจจัยอื่น ๆ แต่ราคาถือเป็นปัจจัยเดียวที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจได้ ซึ่งแตกต่างจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ล้วนแต่ก่อให้เกิดต้นทุนทางธุรกิจ เช่น ต้นทุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านระบบจัดจำหน่าย ต้นทุนค่าส่งเสริมการตลาด เป็นต้น [9-10] การศึกษาเรื่องราคามีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาจุดที่ทำให้เกิดกำไรและส่วนแบ่งทางการตลาดสูงสุดของธุรกิจเพื่อการประกอบการในระยะยาว Nagle et al [11] โดยราคามีหน้าที่เป็นตัวบอกปริมาณและมูลค่าของสินค้าสำหรับใช้แลกเปลี่ยนโดยตลาด Pride et al [12] ซึ่งราคาถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความเฉพาะตัวสูง และมีความจำเป็นในการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจอย่างยิ่ง

การตั้งราคาสามารถทำได้หลากหลายวิธี แต่สำหรับการเริ่มต้นธุรกิจไม่ว่าจะเป็นสินค้าใหม่ หรือสินค้าเดิมในตลาดใหม่ สามารถยึดหลักการตั้งราคาที่สามารถปรับใช้ได้ในตอนเริ่มต้น ซึ่ง แบบดังนี้ 3 Schindler [13]

1. การตั้งราคาโดยใช้ต้นทุนเป็นพื้นฐาน

การตั้งราคาโดยใช้ต้นทุนเป็นพื้นฐาน คือ หลักการที่ตั้งราคาสินค้าโดยยึดต้นทุนในการผลิตเป็นหลัก โดยตั้งราคาสินค้าโดยบวกราคาขายเพิ่มจากต้นทุนการผลิตสินค้า ทั้งต้นทุนทางตรง ต้นทุนทางอ้อม และต้นทุนคงที่ วิธีนี้ถือเป็นวิธีที่ธุรกิจหลายธุรกิจเลือกใช้ เพราะเป็นกระบวนการตั้งราคาที่อาศัยหลักทางการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้สามารถขายสินค้าได้ในราคาที่สูงกว่าต้นทุนในการผลิต ซึ่งส่วนต่างระหว่างต้นทุนกับราคา

สินค้าที่ขายได้ ก็คือ กำไรทางการค้าของธุรกิจมั่นคง [9, 11, 13]

ข้อดีของการตั้งราคาโดยใช้ต้นทุนเป็นพื้นฐาน คือ เป็นวิธีการที่ง่ายในการตั้งราคาสินค้า อีกทั้งยังช่วยให้มั่นใจได้ว่า การขายสินค้าด้วยการตั้งราคาแบบนี้จะทำให้ธุรกิจได้กำไรอย่างแน่นอน เพราะในราคาขายได้ทั้งส่วนที่เป็นกำไรและต้นทุนอยู่แล้ว แต่การตั้งราคาด้วยวิธีนี้ก็ยังมีข้อจำกัดสำหรับในหลายธุรกิจที่สามารถคิดคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าได้ ทำให้อาจเกิดความผิดพลาดในการตั้งราคา เพราะการผลิตแต่ละครั้ง ต้นทุน ปริมาณการผลิตอาจไม่เท่ากัน ดังนั้น กำไรที่จะได้ในแต่ละครั้งก็อาจ จะไม่เท่ากันด้วย นอกจากนี้การตั้งราคาในแต่ละครั้งก็อาจจะไม่ได้ทำให้ธุรกิจได้กำไรสูงสุด เพราะราคาที่ตั้งอาจจะต่ำกว่าราคาที่ผู้บริโภคตั้งใจจะซื้อ ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดความเสียโอกาสในการได้กำไรส่วนเพิ่มได้ [11, 13]

2. การตั้งราคาโดยใช้คู่แข่งเป็นพื้นฐาน

การตั้งราคาโดยใช้ราคาคู่แข่งเป็นพื้นฐาน คือ หลักการตั้งราคาสินค้าโดยให้ความสำคัญกับราคาของสินค้าคู่แข่ง มากกว่าต้นทุนหรือผลกำไร โดยจะตั้งราคาสินค้าให้สูงหรือต่ำกว่าราคาของสินค้าคู่แข่งหลักในตลาด ซึ่งการตั้งราคาแบบนี้จะส่งผลต่อการไปถึงเป้าหมายทางการขายของธุรกิจโดยตรง อย่างไรก็ตามการตั้งราคาโดยใช้ราคาคู่แข่งเป็นหลักจะทำให้เกิดประโยชน์ทางการแข่งขันเพียงระยะสั้นเท่านั้น เนื่องจากคู่แข่งก็สามารถปรับราคามาให้เท่ากันหรือต่ำกว่าก็ได้ ดังนั้นในการเลือกใช้การตั้งราคาแบบนี้จึงควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันระยะยาวของธุรกิจ [14-15]

3. การตั้งราคาโดยใช้คุณค่าเป็นพื้นฐาน

การตั้งราคาโดยใช้คุณค่าเป็นพื้นฐาน คือ เป็นหลักการที่หลายธุรกิจได้เลือกใช้ เช่น สายการบิน โรงแรม โรงพยาบาล หรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเลือกใช้ในการตั้งราคาสินค้า เนื่องจากเป็นราคาที่ตั้งผลต่อการรับรู้และความต้องการของผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งผู้มีส่วนตั้งราคาสามารถตั้งราคาสินค้าให้สูงได้หากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูง หรือตั้งราคาสินค้าให้ต่ำ หากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีความต้องการต่ำ การตั้งราคาโดยใช้ลูกค้าเป็นพื้นฐานอาจทำให้เกิดความหลากหลายของราคาได้ เนื่องจากมีหลายปัจจัยมาเกี่ยวข้องในการตั้งราคา เช่น ความต้องการของผู้บริโภค ช่องทางการจัดจำหน่าย เวลาในการซื้อ เช่น ราคาตัวเครื่องบินจะสูงขึ้นในช่วงเทศกาล เป็นต้น

ข้อดีของการตั้งราคาโดยใช้ผู้บริโภคเป็นพื้นฐาน คือ ธุรกิจจะสามารถได้ผลกำไรสูงสุดจากการตั้งราคาสินค้าได้ หากสามารถประเมินพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งราคาของสินค้าต้องไม่สูงเกินความรู้ของผู้บริโภคด้วย Pride & Ferrell [15]

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย

การส่งเสริมการขายเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่ช่วยส่งข่าวสารเพื่อสร้าง กระตุ้น และตอกย้ำทัศนคติของผู้บริโภค ซึ่งนำไปสู่ความตั้งใจซื้อ การซื้อ หรือความพึงพอใจหลังการซื้อที่มีต่อผลิตภัณฑ์และตรา Xia & Monroe [16] สำหรับการลดราคาจัดเป็นการส่งเสริมการขายที่พื้นฐานที่สุดที่นักการตลาดใช้ Darke & Chung [17] เพราะลูกค้าเห็นคุณค่าที่ได้อย่างชัดเจนและสามารถเปรียบเทียบกับตราอื่นได้ง่าย ทำให้ตัดสินใจซื้อเร็วขึ้นและในปริมาณที่มากขึ้น รวมทั้งสามารถดำเนินการได้ง่ายโดยลดราคาทีละลดลงผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือป้ายที่ขึ้นสินค้า แต่ก็เป็นการที่ผู้ค้าปลีกบางรายไม่ชอบและใช้การติดป้ายเฉพาะจำนวนที่ลดลง นอกจากนี้การระงับการจับและการขายจะเพิ่มขึ้น การลดราคา ใช้กับลูกค้าปัจจุบันได้ดีกว่าการดึงดูดความสนใจลูกค้าใหม่ Belch, George E. & Belch, Michael A. [18]

การส่งเสริมการขายสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ Belch, George E. & Belch, Michael A [19] .

1. การส่งเสริมการขายที่มุ่งเน้นที่ผู้บริโภค (consumer-oriented sales promotion) การส่งเสริมการขายมุ่งสู่ผู้บริโภคเป็นการส่งเสริมการขายที่มุ่งสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจในระยะเวลาอันสั้น ด้วยการสร้างเงื่อนไขพิเศษขึ้นมา พร้อมกำหนดระยะเวลาที่สั้นเพื่อเร่งรัดการตัดสินใจ การส่งเสริมการขายที่มุ่งเน้นที่ผู้บริโภคที่สำคัญได้แก่ การลดราคาสินค้า การแจกคูปอง การแจกสินค้าตัวอย่างฟรีเพื่อให้ลูกค้าเกิดการทดลองใช้ บางกิจการเน้นเทคนิคการให้ของแถม การรวมสินค้าหลายๆหน่วยแล้วจำหน่ายในราคาประหยัด อย่างไรก็ตามเทคนิคการส่งเสริมการขายมุ่งสู่ผู้บริโภคที่ได้รับความนิยมจากคนไทยคือการชิงโชคชิงรางวัล เนื่องจากผู้บริโภคจะลุ้นรางวัลที่มีมูลค่ามหาศาล กล่าวได้ว่าการส่งเสริมการขายที่มุ่งเน้นที่ผู้บริโภคเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดที่เรียกว่า “กลยุทธ์ดึง” (pull strategy) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กระทำควบคู่กับการโฆษณาเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์ตราใดตราหนึ่งของบริษัท หรือเป็นการสร้างความต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้บริโภค เพื่อผู้บริโภคจะได้เรียกหาซื้อผลิตภัณฑ์ตรานั้นจากผู้ค้าปลีก และจะผลักดันให้ผู้ค้าปลีกนำผลิตภัณฑ์นั้นจากผู้ค้าส่งมาจำหน่าย และขณะเดียวกันจะเป็นตัวเร่งให้ผู้ค้าส่งไปรับผลิตภัณฑ์นั้นจากผู้ผลิตมาพร้อมที่จะจำหน่ายได้กับผู้ค้าปลีกอีกต่อหนึ่ง

2. การส่งเสริมการขายที่มุ่งเน้นที่คนกลาง (trade-oriented sales promotion) กิจกรรมการส่งเสริมการขายจะมุ่งเน้นที่คนกลางหรือผู้จัดจำหน่ายที่นิยมใช้กันทั่วไป การส่งเสริมการขายรูปแบบนี้จะมีเป้าหมายหลักเป็นพ่อค้าคนกลาง ได้แก่ ร้านค้าส่ง หรือร้านค้าปลีก ธุรกิจที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายอาจจะใช้เทคนิคการให้ส่วนลดทางการค้า การจัดแสดงสินค้า การประกวดยอดขายระหว่างพ่อค้าคนกลางด้วยกัน รวมถึงการจัดโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้จำหน่ายต่อกิจกรรมการส่งเสริมการขายเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องให้คนกลางทางการตลาดรับผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการไปจำหน่ายต่อ และทั้งยังเป็นการสร้างความพยายามพิเศษให้กับคนกลางเพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการขายกับลูกค้าอีกต่อหนึ่งด้วย การส่งเสริมการขายลักษณะนี้จะช่วยให้พ่อค้าคนกลางซื้อสินค้าในปริมาณมากขึ้น เปรียบเสมือนการผลักดันจากผู้ผลิตไปสู่ร้านค้าส่งหรือร้านค้าปลีก เราจึงเรียกการส่งเสริมการขายลักษณะนี้ว่าเป็นการใช้กลยุทธ์ผลัก (push strategy)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความไว้วางใจ กลยุทธ์ราคา และการส่งเสริมการขายที่มีอิทธิพลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาที่เคยสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนผู้สูงอายุที่เคยสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในพื้นที่จังหวัดสงขลา ดังนั้นจึงใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 [20] ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม
 Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ
แทนค่าได้ดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

$$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \approx 384$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ คือ 384 คน

อย่างไรก็ตามเพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นกับการวิจัย
ดังนั้นผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง

2. การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา
ที่เคยซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เท่านั้น โดยแบ่งเป็นพื้นที่อำเภอเมือง 200 คน และอำเภอหาดใหญ่ 200 คน
เนื่องจากสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสงขลารายงานว่า เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด [21]

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล โดยลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)
ความคิดเห็นต่อกลยุทธ์ราคา การส่งเสริมการขาย ความไว้วางใจ และความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์
ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจาก
กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ งานอดิเรก และประเภท
ของสินค้าที่ซื้อเป็นประจำ ผู้วิจัยใช้สถิติแสดงผลด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านการตลาด ประกอบด้วย กลยุทธ์ราคา (Price Strategy)
และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ผู้วิจัยใช้สถิติแสดงผลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านความไว้วางใจ ประกอบด้วย การสื่อสาร (Communication) ความไว้วางใจ
และการให้ (Caring and Giving) การให้ข้อมูลมัด (Commitment) การให้ความสะดวกสบาย (Comfort)
และการแก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้ง (Conflict Resolution) ผู้วิจัยใช้สถิติแสดงผลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้สถิติแสดงผลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาในระดับแตกต่างกัน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีพบความแตกต่าง ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD

6. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านการตลาด (ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย) และปัจจัยด้านความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีอายุระหว่าง 60 - 64 ปี คิดเป็นร้อยละ 70.75 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.50 มีอาชีพข้าราชการเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 63.25 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 คิดเป็นร้อยละ 48.25 มีงานอดิเรกด้านการจัดสวน/ปลูกต้นไม้ คิดเป็นร้อยละ 25.25 และประเภทของสินค้าที่ซื้อเป็นประจำคืออุปกรณ์ใช้งานในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 40.50

ส่วนที่ 2 ระดับความสำคัญของปัจจัยการตลาดต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยการตลาดต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ราคา และด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนระดับความสำคัญของปัจจัยการตลาดต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$, S.D.= 0.78) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลยุทธ์ราคา ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= 0.68) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการขาย ($\bar{X} = 3.16$, S.D.= 0.87) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนระดับความสำคัญของปัจจัยด้านราคาต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= 0.68) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการระบุราคาสินค้าที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.58) รองลงมาคือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 0.62) ราคาสินค้าถูกกว่าการซื้อด้วยวิธีอื่นหรือซื้อผ่านช่องทางอื่น ($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 0.62) และราคาจัดส่งมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถต่อรองราคาสินค้ากับเจ้าของร้านที่ขายสินค้าบนแอปพลิเคชันออนไลน์ได้ ($\bar{X} = 3.00$, S.D.= 0.92)

2) กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนระดับความสำคัญของปัจจัยการส่งเสริมการขายต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D.= 0.87) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมการขายด้วยการพรีค่างส่งสินค้า

($\bar{x}$ = 3.50, S.D.= 0.80) รองลงมา คือ การส่งเสริมการขายด้วยการลด ราคาสินค้า ($\bar{x}$ = 3.42, S.D.= 0.75) การส่งเสริมการขายด้วยการลดราคาเมื่อซื้อสินค้าจำนวนมาก ($\bar{x}$ = 3.27, S.D.= 0.87) และการส่งเสริมการขายด้วยการให้ของแถม ($\bar{x}$ = 2.90, S.D.= 1.00) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมการขายด้วยการสะสมแต้มเพื่อเป็นส่วนลดในการซื้อครั้งต่อไป ($\bar{x}$ = 2.73, S.D.= 0.93) ตามลำดับดังตารางที่ 1

ส่วนที่ 3 ระดับความสำคัญของปัจจัยความไว้วางใจต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยความไว้วางใจต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ด้านการสื่อสาร ด้านความใส่ใจและการให้ ด้านการให้คำมั่นสัญญา ด้านการให้ความสะดวกสบาย และด้านการแก้ไขข้อขัดแย้ง พบว่า

กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนระดับความสำคัญของปัจจัยความไว้วางใจต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.65, S.D.= 0.70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้คำมั่นสัญญา ($\bar{x}$ = 3.91, S.D.= 0.67) รองลงมา คือ ด้านการให้ความสะดวกสบาย ($\bar{x}$ = 3.84, S.D.= 0.65) ด้านการแก้ไขข้อขัดแย้ง ($\bar{x}$ = 3.80, S.D.= 0.70) และด้านการสื่อสาร ($\bar{x}$ = 3.39, S.D.= 0.75) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความใส่ใจและการให้ ($\bar{x}$ = 3.30, S.D.= 0.75) ตามลำดับดังตารางที่ 2

ส่วนที่ 4 ระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.45, S.D.= 0.78) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความประสงค์จะซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ($\bar{x}$ = 3.69, S.D.= 0.67) รองลงมา คือ ตั้งใจจะซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ต่อไปในอนาคต ($\bar{x}$ = 3.65, S.D.= 0.73) มีแนวโน้มจะซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ($\bar{x}$ = 3.59, S.D.= 0.74) และการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เป็นสิ่งที่ทำเป็นประจำ ($\bar{x}$ = 3.32, S.D.= 0.79) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มักจะซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนไว้เมื่อได้เห็นการสื่อสารหรือการโฆษณาบนร้านค้าออนไลน์ ($\bar{x}$ = 2.99, S.D.= 0.96) ตามลำดับดังตารางที่ 3

Table 1 Mean, Standard Deviation and Priority score of Price Factors to the purchase of goods through online channels of the elderly in Songkhla province

Marketing factors	$\bar{x}$	S.D.	Meaning	Level
Price strategy				
1. There is a clear product price.	4.05	0.58	Much	1
2. The price is suitable for the quality of the product.	3.84	0.62	Much	2
3. The price of the product is cheaper than buying through other methods or buying through other channels.	3.83	0.62	Much	3
4. Shipping price is reasonable.	3.78	0.68	Much	4
5. Able to negotiate product prices with store owners who sell products on online applications .	3.00	0.92	Medium	5

Table 1 Mean, Standard Deviation and Priority score of Price Factors to the purchase of goods through online channels of the elderly in Songkhla province (continue)

Marketing factors	$\bar{x}$	S.D.	Meaning	Level
Total	3.70	0.68	Much	
Sales promotion				
1. Free Shipping Promotion	3.50	0.80	Much	1
2. Sales promotion through product discounts	3.42	0.75	Much	2
3. Sales promotion with discounts when buying in bulk	3.27	0.87	Medium	3
4. Sales promotion by giving free gifts	2.90	1.00	Medium	4
5. Sales promotion by accumulating points for discounts on the next purchase.	2.73	0.93	Medium	5
Total	3.16	0.87	Medium	
Overall	3.43	0.78	Much	

Table 2 Mean, Standard Deviation and Priority score of Trust Factors to the purchase of goods through online channels of the elderly in Songkhla province

Trust Factors	$\bar{x}$	S.D.	Meaning	Level
1. The aspect of making a Commitment	3.91	0.67	Much	1
2. The aspect of Convenience	3.84	0.65	Much	2
3. The aspect of Conflict Resolution	3.80	0.70	Much	3
4. The aspect of Communication	3.39	0.75	Medium	4
5. The aspect of Caring and Giving	3.30	0.75	Medium	5
Total	3.65	0.70	Much	

Table 3 Mean, Standard Deviation and Level of demand to the purchase of goods through online channels of the elderly in Songkhla province

Purchase demand through online channels	$\bar{x}$	S.D.	Meaning	Level
1. Wish to purchase products through online channels	3.69	0.67	Much	1
2. Intend to continue to buy products through online channels in the future	3.65	0.73	Much	2
3. There is a tendency to buy more and more products through online channels	3.59	0.74	Much	3
4. Online shopping is a routine thing	3.32	0.79	Medium	4
5. They tend to make unplanned purchases when they see communications or advertising on online stores	2.99	0.96	Medium	5
Total	3.45	0.78	Much	

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (OneWay ANOVA) กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ และประเภทของสินค้าที่ซื้อเป็นประจำ มีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน และ กลุ่มตัวอย่างที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และงานอดิเรก มีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาแตกต่างกัน ดังตารางที่ 4

Table 4 Comparison result of the online purchasing demand of the elders in Songkhla province classified according to personal factors

Personal Factors	t/F	Sig
Gender	0.199	0.842
Age	0.106	0.899
Education Level	9.438	0.000
Occupation	8.061	0.000
Monthly Incomes	6.775	0.000
Hobbies	2.104	0.035
Types of regular purchases	1.413	0.189

ส่วนที่ 6 ข้อมูลอิทธิพลของกลยุทธ์ราคา การส่งเสริมการขายและความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

กลยุทธ์ราคา การส่งเสริมการขายและความไว้วางใจ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาในรูปคะแนนดิบ ($\hat{y}$) ได้ร้อยละ 41.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีทั้งหมด 4 ปัจจัย เรียงตามลำดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ปัจจัยความไว้วางใจด้านการให้ความสะดวกสบาย (X_6) ปัจจัยการตลาดด้านการส่งเสริมการขาย (X_2) ปัจจัยความไว้วางใจด้านความใส่ใจและการให้ (X_4) และปัจจัยการตลาดด้านกลยุทธ์ราคา (X_1) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ $\hat{y} = 0.433+0.317X_6 +0.185X_2+0.178X_4+0.191X_1$ ดังแสดงในตารางที่ 5

Table 5 Understand the influences of the pricing strategy, promotion, and trust that affected the online purchasing demand of the elders in Songkhla province

Variable	b	S. E.	β	t	Sig.
Constant	.433	.206		2.096	.037
Marketing Factors in terms of Pricing Strategy (X_1)	.191	.068	.159	2.819	.005**
Marketing Factors in terms of Promotion (X_2)	.185	.050	.219	3.702	.000**
Trust Factors in terms of Communication (X_3)	.036	.078	.037	.465	.642
Trust Factors in terms of Caring and Giving (X_4)	.178	.077	.178	2.314	.021*
Trust Factors in terms of making a Commitment (X_5)	.005	.074	.004	.069	.945
Trust Factors in terms of Convenience (X_6)	.317	.079	.262	4.004	.000**
Trust Factors in terms of Conflict Resolution (X_7)	.016	.057	.018	.284	.776

R = .647, R² = .418, R²_{adj} = .408, F = 40.252, Sig = .000

**significant at the level .01 *significant at the level .05

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความไว้วางใจ กลยุทธ์ราคา และการส่งเสริมการขายที่มีอิทธิพลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของัญลักษณ์ สุนานานุสรณ์ [22] ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีงานอดิเรกต่างกันมีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการศึกษาของลัดดาวัลย์ แสงศรี [23] ที่ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้ออุปกรณ์ส่วนลดออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษา Ensogo ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีงานอดิเรกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้ออุปกรณ์ส่วนลดออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษา Ensogo แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการศึกษาของจุฑารัตน์ เกียรติธรรมิ [24] ที่ได้การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาระบุว่าการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกันตามอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเนื่อง ต่างกัน มีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการศึกษาของสามารถ สิทธิธินิ [25] ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online: กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีรายได้ต่างกันมีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทาง Online ต่างกัน

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของจิระพงษ์ วรรณสุทธิ [26] ที่ได้ศึกษาการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่าน Facebook live ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของธัญลักษณ์ สุมนานุสรณ์ [27] ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน

2. อิทธิพลของกลยุทธ์ราคา การส่งเสริมการขายและความไว้วางใจส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

ปัจจัยความไว้วางใจด้านการให้ความสะดวกสบายส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพลได้ร้อยละ 41.8 สอดคล้องกับการศึกษาของภรณ์ยา เปรมสวัสดิ์ [28] ที่ได้ศึกษาความไว้วางใจ การรับรู้ด้านราคาและประสิทธิภาพของเว็บไซต์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์จากห้างสรรพสินค้าที่มีชื่อเสียงโดยผู้ซื้อในเขตสาทร กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ความไว้วางใจส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์จากห้างสรรพสินค้าที่มีชื่อเสียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ด้านกลยุทธ์ราคา ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการต่อรองราคาสินค้ากับเจ้าของร้านที่ขายสินค้าบนแอปพลิเคชันออนไลน์ด้วยคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าผ่านทางออนไลน์ควรเปิดโอกาสผ่านช่องทางเฉพาะบุคคล เพื่อให้ลูกค้าสามารถต่อรองราคาได้เสมือนกับการซื้อสินค้าหน้าร้าน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการเพิ่มยอดขายได้

2) ด้านการส่งเสริมการขาย ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุเห็นว่าการส่งเสริมการขายด้วยการสะสมแต้มเพื่อเป็นส่วนลดในการซื้อครั้งต่อไปยังไม่สามารถจูงใจให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้มากนัก ดังนั้น ผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์ควรพิจารณาจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายลักษณะดังกล่าวให้ถูกใจผู้บริโภคให้มากขึ้น เพื่อทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าได้รวดเร็วขึ้น

3) ด้านการให้คำมั่นสัญญา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจผ่านช่องทางออนไลน์ในการปฏิบัติตามสัญญา กรณีระบุว่า

สามารถเปลี่ยนหรือคืนสินค้าภายในเวลาระยะเวลาที่กำหนดด้วยคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น บริษัทผู้ประกอบการออนไลน์ควรมีนโยบายให้ผู้ซื้อสามารถเปลี่ยนหรือคืนสินค้าได้ในกรณีที่สินค้ามีปัญหาชำรุด เสียหาย หรือส่งผิดพลาด ด้วยการคืนเงินหรือส่งคืนสินค้า รวมถึงการมีระบบตรวจสอบการชำระเงินและสถานะการจัดส่งสินค้าได้ด้วย

4) ด้านการให้ความสะดวกสบาย ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีช่องทางในการให้คำแนะนำแก่ลูกค้าอย่างเหมาะสมด้วยคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น บริษัทผู้ประกอบการออนไลน์ควรจัดให้มีแอดมินประจำบริษัท เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำ ตอบคำถาม และให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ผู้รับบริการต้องการความช่วยเหลือ

5) ด้านการแก้ไขข้อขัดแย้ง ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบอกเหตุผลหรือกล่าวขอโทษ ขออภัย กรณีการส่งสินค้ามีความล่าช้ามีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น บริษัทผู้ประกอบการควรมีความรับผิดชอบและมีความจริงใจต่อผู้ใช้บริการ โดยการอธิบายเหตุผลของความล่าช้า หรือกล่าวขอโทษต่อลูกค้าในกรณีที่เกิดความผิดพลาดจากการให้บริการ

6) ด้านการสื่อสาร ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจผ่านช่องทางออนไลน์มีช่องทางให้ลูกค้าติดต่อสื่อสารได้หลากหลายรูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น บริษัทผู้ประกอบการออนไลน์ควรเปิดช่องทางสื่อสารให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารกับผู้ประกอบการ โดยการเชื่อมโยงระบบการสื่อสารผ่าน Facebook, Line, IG, Instagram Twitter Ads เป็นต้น

7) ด้านความใส่ใจและการให้ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจผ่านช่องทางออนไลน์มีการติดตามผลหลังการขายด้วยคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น บริษัทหรือผู้ประกอบการออนไลน์ควรมีการติดตามผลหลังการขาย ด้วยการสอบถามเกี่ยวกับการได้รับสินค้าตรงเวลาหรือไม่ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตามที่โฆษณาหรือไม่ ตลอดจนมีข้อเสนอแนะหรือมีข้อร้องเรียนใด ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้พัฒนาการให้บริการให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

8) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และงานอดิเรกที่ต่างกัน มีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์โดยรวมแตกต่างกัน ดังนั้นผู้จำหน่ายสินค้าออนไลน์ที่ต้องการเจาะตลาดกลุ่มผู้สูงอายุจะต้องพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุด้านระดับ การศึกษา อาชีพ รายได้ และงานอดิเรกด้วย เพื่อจะได้นำเสนอขายผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ

9) ปัจจัยความไว้วางใจด้านการให้ความสะดวกสบายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องพิจารณาถึงความสะดวกสบายในการเข้าถึงสินค้าของผู้สูงอายุ การอำนวยความสะดวกเรื่องการจัดส่งสินค้า การเก็บเงินปลายทาง ตลอดจนการให้บริการอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้ลูกค้ามีความรู้สึกได้ว่าพวกเขาได้รับความสะดวกสบายจากการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากกว่าการซื้อสินค้าจากร้านค้า ต่อมาผู้ประกอบการจะต้องเน้นการส่งเสริมการขายด้วยเทคนิคต่าง ๆ ที่จะสามารถจูงใจให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าได้รวดเร็วขึ้น และมีกรมซื้อสินค้าซ้ำจนกลายเป็นความจงรักภักดีต่อร้านค้า นอกจากนี้ปัจจัยความไว้วางใจด้านความใส่ใจและการให้ก็มีความสำคัญเช่นกัน ผู้ประกอบการจะต้องเอาใจใส่ต่อความต้องการของลูกค้าอย่างจริงจัง สามารถแก้ปัญหาให้ลูกค้าได้ มีการมอบบริการที่เกินความคาดหวังเพื่อสร้างความประทับใจต่อลูกค้า และการกำหนดราคาสินค้า

ที่จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ก็มีผลต่อความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา เช่นกัน ผู้ประกอบการจะต้องกำหนดราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า ต้องแสดงให้เห็นว่ามีความคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเลือกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มมีระดับความต้องการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งจะทำให้สามารถได้ผลการศึกษาในภาพรวมของการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ได้มากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาวัยวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและได้ทราบถึงผลการศึกษาที่แท้จริง และจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าใจได้ถึงความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค และนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้กับธุรกิจออนไลน์ภายใต้วิถี New Normal ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการธุรกิจ หลักสูตร บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจขนาดขนาดกลางและขนาดย่อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย

References

- [1] Honghuat, P. (2021). *Factors affecting the acceptance of mobile banking technology by the elderly in the municipality of Prachin Buri Province*. [Master of Business Administration], North Bangkok University.
- [2] Saengtong, J. (2017). Aging society (complete Aged): The elderly condition of good quality. *Rusamilae Journal*, 38(1), 6-28.
- [3] Limpratcha, S. (2016, December 5). "Elderly people" hot customer trend! But why do marketers still overlook it?. <https://positioningmag.com/1100674>.
- [4] Oranit S. (2021). *Factors influencing elderly deciding to buy online products in digital era in Bangkok and metropolitan Area*. [Administration and Modern Management, Faculty of Business Administration], Sripatum University.
- [5] Setthawit K., Walailack B. (2022). *Online shopping behavior of Phuket elderly consumer in the digital era*. Rajapruk University, Phuket Center.
- [6] Leelaradsamee A. (2015). *Elements of electronic commerce website and purchasing trust affecting the decision to buy brand name products via electronic commerce websites of customers in Bangkok*. [Master of Business Administration], Bangkok University.
- [7] Oppatum P. (2013). *Trust and characteristics of social commerce affecting the purchase intention via social media*. [Master of Business Administration], Bangkok University.

- [8] Ongbangnoi M. (2010). *Brand equity, trust and satisfaction affecting brand loyalty of CAT CDMA*. [Master of Business Administration Degree in Marketing], Srinakharinwirot University.
- [9] Monroe, K.B. (2003). *Pricing making profitable Decisions* (3rd ed.). Hill.
- [10] Kotler., & Keller. (2016). *Marketing management* (14th ed.). Pearson Prentice Hall.
- [11] Nagle, T.T. and Holden, R.K. (2002). The strategy and tactics of pricing upper saddle River. *Journal of Business Research*, 56(3), 69-84.
- [12] Pride et al. (2006). *Marketing core concept and applications* (1st ed.). Kyodo Printing Co (S'pore) Pte Ltd.
- [13] Schindler. (2012). *Pricing strategies: A marketing approach*. SAGE Publication, Inc.
- [14] Churchill., & Peter. (1995). *Marketing creating value for customers*. Richard D. Irwin, Inc.
- [15] Pride., & Ferrell. (1997). *Marketing concepts and strategies* (10th ed.). Houghton Mifflin Co.
- [16] Xia., & Monroe. (2009). The influence of pre-purchase goals on consumers' perceptions of price promotions. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 37(8), 680.
- [17] Darke., & Chung. (2005). Effects of pricing and promotion on consumer perceptions: It depends on how you frame it. *Journal of Retailing*, 81(1), 35-47.
- [18] Belch, George E., & Belch, Michael A(2007) .. *Advertising and promotion: An integrated marketing communications perspective*. McGraw-Hill.
- [19] Belch, George E., & Belch, Michael A(1993) .. *Introduction to advertising and promotion: An integrated marketing communications Perspective* (2nd ed.). Richard D. Irwin, Inc.
- [20] Cochran, W.G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley and Sons Inc.
- [21] Songkhla Provincial Public Health Office. (2022, March 15). *Songkhla Province population*. <https://ska.hdc.moph.go.th/hdc/main/index.php>.
- [22] Sumananusorn, T. (2018). *Baby boomers and their shopping behaviors: The decision process to purchase all product through social media*. Master of Business Administration [Master thesis Faculty of Business Administration], Silpakorn University.
- [23] Sangsri, L. (2016). *The study of consumer satisfaction and buying behavior of online discount coupons in Greater Bangkok case study Ensogo*. [Independent Study, Master Degree], College of Management Mahidol University.
- [24] Kiadrasamee, J. (2015). *Factors affecting the decision making on purchasing products from the online application in Bangkok metropolitan region*. [Master of Business Administration, Faculty of Commerce and Accountancy], Thammasat University.

- [25] Sittimanee, S. (2019). *Factor that affect the decision making on purchasing products from the online in Nan and Bangkok*. [Department of Organizational Administration, Faculty of Liberal Arts], Krirk University.
- [26] Wannasut, J. (2017). *Purchasing decision on online products through Facebook live*. [Master of Business Administration, Faculty of Management Science], UbonRatchathani University.
- [27] Sumananusorn, T. (2018). *Baby boomers and their shopping behaviors: The decision process to purchase all product through social media. Master of Business Administration* [Master thesis Faculty of Business Administration], Silpakorn University.
- [28] Premasawat, P. (2018). *Influences of trust, perceived price and website efficiency on online purchasing intention from reputed department stores by buyers at Sathon District, Bangkok*. [Master of Business Administration], Bangkok University.

Foreign Language Anxiety of EFL Junior Middle School Chinese Students: A Case Study of a Rural School in East China

Wang Min^{1*} and Sumalee Chinokul¹

---

¹ Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Pathum Thani, 12000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: 965825077@qq.com

(Received: August 13, 2023; Revised: September 20, 2023; Accepted: October 3, 2023)

Abstract

The objectives of this study were two folds: 1) to examine the factors and identify the level of the factors affecting the foreign language anxiety of the rural Chinese junior middle school; and 2) to explore anxiety-reducing strategies that should be used by the rural Chinese junior middle school students in this study. The Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS) designed by Horwitz (1986) was adapted to collect quantitative data from 110 students to identify the level of foreign language anxiety factors, and semi-structured interviews were conducted with 9 students and their parents as well as 4 teachers to explore for anxiety-reducing strategies for the students. The results of the FLCAS questionnaire showed that the English learning anxiety level of rural junior middle school Chinese students was moderate ($\bar{X}$ =3.26), including the level of communication anxiety ($\bar{X}$ =3.26), the level of test anxiety ($\bar{X}$ =3.28), and the level of fear of negative evaluation ($\bar{X}$ =3.24). The results of the semi-structured interviews revealed that the learner-related factors were the most significant, followed by teacher-related factors. The emerging results of qualitative data from the perspectives of students, parents, and teachers in relation to English anxiety-reducing strategies were found; i.e., improving English learning skills, increasing self-regulated learning in English, using effective instructional approach, providing comments and feedbacks to support the students in learning English, and avoiding placing undue focus on English test results.

Keywords: Chinese Rural Junior Middle School, English Anxiety Level, English Anxiety Factors, Anxiety-Reducing Strategies

Introduction

One of the important factors of the junior middle school Chinese students' unsuccessful English language result was foreign language anxiety. Ren [1] found that rural junior middle school students were not quite active participating in classroom using English, and the students were often nervous and unable to speak English. Zhan [2] investigated 305 students and interviewed 18 teachers from Wuhe junior middle school and Duzhai junior middle school in Jingyuan County. With the promotion of quality education, Wang [3] proposed that junior high school English teaching should also pay attention to the research in the field of emotion and focus on students' English learning anxiety. Guo and Liu [4] stipulated that the process of junior middle school English teaching should be with the process of emotional education. Take for example: how teachers cultivate students' interest in learning English of grammar instruction, instead of just emphasizing the acquisition of skills and knowledge. Student-centered emotional education should be a topic worth exploring and English learning anxiety is one of the key factors of learners' affective disorder and should be the target exploring issue

which can have an important impact on learners' academic performance and classroom performance. Therefore, how to alleviate students' English learning anxiety, cultivate students' interest in English learning, and enhance the learning effect has been an urgent problem in middle school English teaching, especially in Chinese rural junior middle school.

Literature Review

Horwitz and Young [5] defined Foreign Language Anxiety as a distinct complex of students' self-perceptions, beliefs, feelings, and behaviors related to foreign language classroom learning arising from the uniqueness of the language learning process. It is a type of situation-specific anxiety among the three types: trait anxiety--everyday lives' tendency of anxiousness, state anxiety--the onset of anxiety at a particular moment and situation-specific anxiety—a tendency to be anxious in a specific situation [6]. In language learning context, the multifaceted concept of foreign language anxiety involves emotion, cognition, and behavior [7-8] that may lead to an adverse effect on various aspects of foreign language learning [9-12]. Emotional domains of foreign language anxiety such as shyness, fear, worry, upset, and panic are both situational and specific to engaging in foreign language learning [13]. Oxford [8] stipulated that manifested physiological symptoms such as trembling and dry throat may be witnessed when foreign language students feel anxious. Cognitive domains of foreign language anxiety are related to unrealistic beliefs [11, 14], such as excessive precision of utterance [14]. Moreover, self-perceptions are a distinct characteristic of foreign language anxiety and play a critical role in it [15]. Finally, the behavioral domains encompassed in foreign language anxiety can be observed in many situations. They can be seen in avoidance behaviors such as missing class, escaping evaluative situations [13], and diverting eye contact [14]. MacIntyre and Gardner [16], Aida [17], Oxford [18] thought that foreign language anxiety refers to the emotional factors produced in foreign language learning, which emphasize the fear or uneasiness of individuals when expressing themselves in a foreign language or a second language. To identify students who tended to be anxious in a specific situation of foreign language learning, Horwitz [13] designed a Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS). Much evidence has been established that there is a negative relationship between foreign language anxiety and foreign language learning performance. [19-20, 12]

Scholars and teachers believe that the quality of language learning could not only be related to affective factors, but could also depend on the learning context [21] and argued that teachers play a key role in generating and alleviating foreign language anxiety. Teachers should then be responsive to signs of high-anxiety shown by students [22] and develop specific instructional strategies to help students to cope with foreign language anxiety [4].

However, Yu-Fen Yang et al. [23] raised two issues of the related research: 1) the effectiveness of the foreign language anxiety-reducing strategies proposed by these studies on the rigorous of the nature of the research design as these studies have rarely been tested and verified in a natural classroom environment; and 2) most of these studies are investigations carried out by different researchers in their respective fields and the foreign language anxiety-coping strategies that their suggested strategies seem to be fragmented and lack systematic approach and analysis. Yet, the findings were still questionable to apply in specific foreign language context as foreign language anxiety affects EFL learners from the perspective of cultural differences [24]. Al-Saraj [25] maintains that "cultural norms dictate expected behaviors for students in a classroom". For this current research the foreign language anxiety and foreign language anxiety-reducing strategies tried to address the shortcomings of the research by 1) studying with the group of Chinese junior middle school EFL students in a school in a rural area so as to address the culture norms specific to this group, 2) focusing the measure of language anxiety by clearly defined and generated in the language classroom context and only related to foreign language learning to include three dimensions of Horwitz [13] in the study: communication anxiety, fear of negative evaluation and test anxiety, and 3) involving the use and verifying foreign language anxiety-reducing strategies from many perspectives: students and their parents as well as the teachers.

Research Objectives

1. To examine the factors and identify the level of the factors affecting the foreign language anxiety of the rural Chinese junior middle school.
2. To explore anxiety-reducing strategies that should be used by the rural Chinese junior middle school students in this study.

Research Methodology

The research design of this study was a mixed method that combined questionnaire and interview. According to the technique of random sampling, students in three classes as the sample group of the questionnaire. The students' English learning anxiety levels were tested through the modified version of Horwitz's FLCAS. They were interviewed based on several items with high anxiety levels in order to analyze factors of communication anxiety, factors of test anxiety and factors of fear of negative evaluation. Finally, semi-structured interviews with English teachers and students together with their parents were used to explore the reducing-anxiety strategies of students' English learning.

Participants

The research populations were 350 students in three grade levels: Grade 7, Grade 8 and Grade 9 from a rural junior middle school in Jiangsu Province of China. There are three classes in each grade, with 37-42 students in each class. The samples were recruited by a random class from each level of which the number was 110 students in total. The research samples of the interview were 9 volunteer students together with their parents and 4 English teachers. The researcher used stratified sampling technique to recruit the teachers and students for the interview. A total of 9 volunteer students together with their parents from the three classes that had done the questionnaire were recruited according to the students' English learning anxiety level, and 3 volunteers were interviewed in each class. The school administrators granted permission for data collection based on the scheme.

Research Instruments

The Foreign Language Classroom Anxiety Scale

The questionnaire on English learning anxiety of rural junior middle school students based on the Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS) was adapted from Horwitz [13]. It consisted of three dimensions: communication anxiety, fear of negative evaluation and test anxiety, with a total of 40 items and was prepared in a Chinese version. The adapted FLCAS were validated by content validity and reliability. For content validity, three experts in foreign language teaching were invited to evaluate and comment on the content and language used in the scale. The item of objective congruent index was 0.9. Comments were revised in the items before piloting. Cronbach's Alpha was then calculated to verify the reliability of the questionnaire in each dimension. The results were proved that each dimension and the total questionnaire was reliable. Cronbach's alpha coefficients of the three dimensions: Communication anxiety, Test anxiety, and Fear of negative evaluation were 0.862, 0.833, and 0.894, respectively. The Cronbach's alpha coefficients of the total items of the questionnaire was 0.874.

Semi-structured interviews

The semi-structured interview questions were divided into 2 forms: 1) students' and parents' interview and 2) teachers' interview. Each version contained 7 questions to elicit students' anxiety causes and the solution the students may need. The language was in Chinese to ensure language was not the obstacle for the interviewees' understanding. Content validity check was applied by inviting the same three experts who commented and evaluated the FLCAS and both forms were approved at the level of 0.9. The interviews were piloted to ensure that the language and the administration of the interview were manageable and acceptable.

Research ethical consideration

Before the data collection, research ethical clearance has been approved by the Ethics Review Board of Rangsit University. All the data collection steps were carefully and strictly performed based on the procedures to ensure that all the participants were ethically treated in the study.

Data Collection

The data collection was conducted in two steps: 1) the questionnaires were distributed offline to all the 110 students; and 2) one week after the completion of the questionnaire data, 9 students together with their parents and 4 English teachers were interviewed. The interviews were conducted randomly via face-to-face at their convenient time.

Data Analysis

The data analysis includes the quantitative data analysis of the questionnaire and the qualitative analysis of the interview was explained based on each of the research purposes below.

Table 1 Data analysis Scale

Research Objective 1. To examine the factor and identify the level of the foreign language anxiety factors affecting the rural Chinese junior middle school students.	Research Instrument: Questionnaire and interview
	Type of the data collection: Quantitative and qualitative data
	Data analysis/ interpretation: Descriptive analysis for quantitative data and content analysis for qualitative data to identify the level of foreign language anxiety factor that the students have; e.g., communication anxiety, fear of negative evaluation and test anxiety. The interpretation of English anxiety level Likert Scale criteria was set as follows: Lowest 1.00-1.49; Low 1.50 -2.49; Moderate 2.50 -3.49; High 3.50-4. 49; Highest 4.50-5.00. Content analysis was coded and analyzed using Lichtman's 3 Cs Model (2013) [26], which consists of three major steps: Codes' Categories---Concepts.
Research Objective 2. To explore the anxiety-reducing strategies suggested for the rural Chinese junior middle school students	Research Instrument: Semi-structured interview
	Type of the data collection: qualitative data
	Data analysis/ interpretation: Content analysis for qualitative data to explore anxiety-reducing strategies for the students. Content analysis was coded and analyzed using Lichtman 's 3 Cs Model (2013) [26].

Research Results

The research findings are presented based on the research objectives as follows:

Research Result 1. The factors and the level of the factors affecting the foreign language anxiety of the rural junior Chinese middle school.

This section used questionnaire and some questions from semi-structured interviews to obtain the results of the study. Firstly, to understand the level of English learning anxiety among Chinese rural junior middle school students based on the questionnaire. Secondly, combining interviews to confirm students' anxiety factors.

Result of English Learning Anxiety Level

This is a descriptive analysis of English learning anxiety levels of Chinese rural junior middle school students. See table 2 for detail.

Table 2 Descriptive Analysis of English Learning Anxiety

Dimensions	N	Max	Min	Mean	S. D
Test anxiety	110	5	1.40	3.28	0.783
Communication anxiety	110	5	1.60	3.26	0.746
Fear of negative evaluation	110	5	1.13	3.24	0.821
Overall anxiety	110	4.83	1.85	3.26	0.676

As shown in Table 2, the overall mean value for students' English learning anxiety was 3.26, standard deviation was 0.676. The data results showed that the students' English learning anxiety level is at the moderate level according to the criteria developed in this study. The mean value of the sub-dimensions of the English learning anxiety were all at moderate level and were ranked from the highest to the lowest: test anxiety, communication anxiety, and fear of negative evaluation, with the mean of 3.28, 3.26, and 3.24, respectively.

The detailed of each questionnaire item for the English learning anxiety dimension, test anxiety, and negative evaluation are displayed in Table 3, Table 4, and Table 5 Below:

From Table 3 above, the statements in the communication anxiety dimension rated at high level are those of questions 5, 7, 10, and 13. Interestingly, the question 10 statement: "I start to panic when I have to speak without preparation in English class." were also mentioned by the students in the interview question as follows:

"I would be anxious and nervous when I was suddenly called up by the teacher to answer a question when I was unprepared." (Student 7)

"I want the teacher to talk about the problem first, then express his or her thoughts, and then point out the reason for my mistake." (Student 1)

“My English foundation is not good and I cannot catch up with teacher's lecture.”
(Student 8)

Based on the statement in question 18: “After taking English test, I always feel worried that my scores will be criticized by the teacher.” which is the only statement rated as a high level of English Test Anxiety Dimension in Table 4, the students revealed their feeling towards this aspect as follows:

“The main source of anxiety is the teacher, because the teacher will criticize you for lowering your test scores.” (Student 1)

“I was mainly afraid of being criticized by my teacher because I did not do well in English and I was afraid of being despised and criticized by my teacher for having too low a score.” (Student 4)

“If I couldn't answer the teacher's questions or what he had said or emphasized, I would be criticized in public, and of course, I didn't review my English knowledge often enough.” (Student 5)

“I feel stupid, I always fail in exams, and I worry about being ridiculed by my teachers.”
(Student 9).

Table 3 Descriptive Analysis of Communication Anxiety Dimension

Communication Anxiety Dimension	Min	Max	Mean	S.D.	Interpretation
1. I never feel quite sure of myself when I am speaking in English class.	1	5	3.45	1.089	Moderate level
2. I tremble when I know that I'm going to be called on in English class.	1	5	3.03	1.295	Moderate level
3. It frightens me when I don't understand what the teacher is saying in English	1	5	2.93	1.304	Moderate level
4. When I communicate with other students in English, I often feel fear.	1	5	2.66	1.329	Moderate level
5. I think other students speak English better than me.	1	5	3.62	1.271	High level
6. I am more nervous in English class than in other classes	1	5	2.80	1.276	Moderate level
7. In English class, I often feel nervous when I am appointed as a group presenter.	1	5	3.62	1.256	High level
8. In English class, I feel uneasy when I don't understand an important part when the teacher is teaching.	1	5	3.11	1.229	Moderate level

Table 3 Descriptive Analysis of Communication Anxiety Dimension (continue)

Communication Anxiety Dimension	Min	Max	Mean	S.D.	Interpretation
9. In English class, I feel psychological panic because the teacher doesn't give me enough time to think and answer the questions.	1	5	3.25	1.302	Moderate level
10. I start to panic when I have to speak without preparation in English class.	1	5	3.55	1.186	High level
11. In English class, I can get nervous easily and forget what I know.	1	5	3.19	1.398	Moderate level
12. I feel embarrassed when I have to volunteer to answer the questions in my English class.	1	5	3.33	1.382	Moderate level
13. I feel nervous when I have to speak English with native speakers.	1	5	3.78	1.350	High level
14. I get nervous while I am speaking in English class.	1	5	3.36	1.202	Moderate level
15. I feel overwhelmed by the number of rules I have to learn to speak English.	1	5	3.16	1.245	Moderate level
Total communication anxiety	1.60	5	3.26	0.746	Moderate level

Table 4 Descriptive Analysis of English Test Anxiety Dimension

English Test Anxiety Dimension	Min	Max	Mean	S.D.	Interpretation
1. When I take an English test, I usually get so nervous that my palms sweat and my heart rate increases	1	5	3.04	1.270	Moderate level
2. I am worried about the consequences of failing my English class.	1	5	3.44	1.289	Moderate level
3. After taking English test, I always feel worried that my scores will be criticized by the teacher.	1	5	3.51	1.131	High level
4. Some quizzes in English class will also make me nervous.	1	5	3.21	1.150	Moderate level

Table 4 Descriptive Analysis of English Test Anxiety Dimension (continue)

English Test Anxiety Dimension	Min	Max	Mean	S.D.	Interpretation
5. After taking English test, I always feel worried that my classmates will make fun of my test score result.	1	5	3.07	1.276	Moderate level
6. Although I am well prepared for every English exam, I still feel anxious.	1	5	3.34	1.251	Moderate level
7. During taking English test, I sometimes feel so nervous that I might make some mistakes in answering the questions.	1	5	2.96	1.263	Moderate level
8. Before taking English test, I always feel worried that I cannot do well in the test.	1	5	3.41	1.273	Moderate level
9. When I take an English test, I always feel worried that I am not able to finish answering all the questions.	1	5	3.43	1.252	Moderate level
10. I always worry that my English test scores will decline and be criticized by my parents.	1	5	3.43	1.230	Moderate level
Total Test anxiety	1.40	5	3.28		Moderate level

Table 5 Descriptive Analysis of Negative Evaluation Anxiety Dimension

Negative Evaluation Anxiety	Min	Max	Mean	S.D.	Interpretation
1. I'm worried about making mistakes in English class.	1	5	3.20	1.187	Moderate level
2. I always think that all students are better at English than me.	1	5	3.32	1.180	Moderate level
3. I don't think I am talented in English learning.	1	5	3.49	1.305	Moderate level
4. I am worry that my English teacher will correct every mistake of mine.	1	5	2.98	1.271	Moderate level
5. I often feel ashamed when I still don't understand the mistakes that have been corrected by my English teacher.	1	5	3.14	1.230	Moderate level
6. I never feel quite sure of myself when I am speaking in English class.	1	5	3.27	1.354	Moderate level

Table 5 Descriptive Analysis of Negative Evaluation Anxiety Dimension (continue)

Negative Evaluation Anxiety	Min	Max	Mean	S.D.	Interpretation
7. I often feel scared when my English teacher corrects my mistakes.	1	5	3.08	1.307	Moderate level
8. I always feel my heart beating fast when I have a feeling that I might be called by my English teacher to answer the questions.	1	5	3.51	1.393	High level
9. When I express my ideas in English, I always worry about being laughed at by other students.	1	5	3.19	1.324	Moderate level
10. In English class, I usually don't take the initiative to answer some uncertain questions.	1	5	3.62	1.285	High level
11. In English class, I often ducked and avoid making eye contact with teacher in order not to be called.	1	5	3.15	1.347	Moderate level
12. Although I have prepared and reviewed before English class, I still feel panic during learning English in classroom.	1	5	3.02	1.278	Moderate level
13. When I make mistakes in English class, I'm afraid the teacher will criticize me directly in the classroom.	1	5	3.10	1.270	Moderate level
14. I'm always worried that I can't keep up with the progress of English.	1	5	3.31	1.269	Moderate level
15. Learning English makes me feel a lot of pressure.	1	5	3.22	1.404	Moderate level
Total negative evaluation anxiety	1.13	5	3.24	0.821	Moderate level

Statement in question 33: “I always feel my heart beating fast when I have a feeling that I might be called by my English teacher to answer the questions,” which rated as high level for Negative Evaluation Anxiety in Table 5, the students shared similar ideas.

“Direct criticism from the teacher will only make me more nervous the next time I answer a question. I wish the teacher could not criticize me seriously, but talk about the problem before giving the correct answer, and slowly guide us to find out the correct answer and tell us the reason of the error, so that we can deepen our memory of the correct answer.” (Student 6)

And the statement from question 35 in Table 5: “In English class, I usually don’t take the initiative to answer some uncertain questions,” can be substantiated by students 3 and 9 as in their statements below:

“I hope the teacher will communicate with me more and help me figure out the meaning of the words and the text.” (Student 3)

“I wish my teacher could encourage me more, slow down the pace of the lecture and create a relaxed classroom atmosphere for us.” (Student 9)

Analysis of Factors Involved with English Learning Anxiety

To explore further on analyzing the factors involved with English learning anxiety, the mean score of the items representing high levels with the mean ≥ 3.50 from each dimension were the focus points of follow-up interviews with the 9 students. The list consisted of seven items: 1) communication anxiety: Q5, Q7, Q10, Q13; 2) test anxiety: Q18; and 3) fear of negative evaluation: Q33, Q35.

From the semi-structured interviews, content analysis was coded and analyzed using Lichtman’s 3 Cs Mode, which consists of three major steps: Codes, Categories, and Concepts. The students reported factors causing their anxiety English learning based on the three dimensions: communication anxiety, English test anxiety, and fear of negative evaluation. The codes, categories and concepts were analyzed related to the learner, teacher, and other factors. The emerging data from the student-related factors are EFL learning skills (10 or 22.22%), EFL learning attitudes (9 or 20%) and psychological related issues (4 or 8.89%). The results from teacher-related factors included teaching behaviors (19 or 42.25%). The last factor involved the parents’ high expectations of the students’ English performance (3 or 6.6%).

The emerging data which is interesting to state here is the identification of the source of anxiety:

Table 6 Sources of English Language Anxiety Reported by the Students

Source of anxiety	Frequency
1. Teachers	21 (42.22%)
2. Students themselves	23 (51.11%)
3. Parents	3 (6.67%)
Total	45 (100%)

The results of Table 6 seem to reflect that these students feel that the students may need help to improve their self-esteem and they need help on anxiety-reducing strategies.

RESEARCH RESULTS 2. Anxiety-reducing strategies suggested for the rural junior Chinese middle school students in this study.

Nine students, together with their parents, and 4 teachers were voluntarily recruited to participate in the interview. Based on content analysis of 7 questions from semi-structured interviews, the researcher obtained strategies to reduce English learning anxiety from the perspective of students, parents and teachers. Content analysis was coded and analyzed using Lichtman’s 3 Cs Model (2013), which consists of three major steps: Codes, Categories, and Concepts and the results of the content analysis of anxiety-reducing strategies are as follows:

From the students’ perspectives

From the codes, categories and concepts in table 7 below there are two emerging themes based on the concepts: students’ anxiety- reducing strategies by improving English learning skills and increasing self-regulated learning in English. Within these two main anxiety-reduction strategies, students suggested: 1) they should improve EFL learning skills through memorizing words (4 or 28.57%); reading the text thoroughly (3 or 21.43%); improving basic English skills (3 or 21.43%), and mastering grammar rules (1 or 7.14%); and 2) they should increase self-regulation in learning English by setting up study goal to improve English test scores (2 or 14.29%) and improving self-confidence (1 or 7.14%).

Table 7 The concepts: students’ anxiety- reducing strategies from the students’ perspectives

Codes/ Keywords	Categories	Concepts
Memorizing words	Memorizing words (4 or 28.57%)	Students’ anxiety- reducing strategies by improving English learning skills
Reading the text well, reading the text thoroughly	Reading the text thoroughly (3 or 21.43%)	
Improving my basic English skills, improve my English performance	Improving basic skills (3 or 21.43%)	
Figuring out the grammar rules my teacher has taught me	Mastering grammar rules (1 or 7.14%)	
Setting up study goal to improve my English test scores	Setting goals to improve English test scores (2 or 14.29%)	Students’ anxiety- reducing strategies by increasing self-regulated learning in English
Improving my confidence	Improving self-confidence (1 or 7.14%)	
Total	14 (100%)	

From the parents' perspectives

The emerging themes of English reducing-anxiety strategies based on the parents' interview data (see details in table 8 below) are: parents' anxiety-reducing strategies by giving encouragement and care about their children English learning, not criticizing harshly on children English learning outcome, and avoiding placing undue focus on English test results. Based on these three emerging themes, the parents thought that they may need give more encouragement and care about their children's learning (5 or 45.46%), should not criticizing harshly about their children's English learning outcomes (4 or 36.36%), and avoid placing undue focus on English test results of their children (2 or 18.18 %).

Table 8 The concepts: students' anxiety- reducing strategies from the parents' perspectives

Codes/ Keywords	Categories/ frequencies	Concepts
Encourage, treat gently, care about children's learning	Giving more encouragement and care about the students' learning (5 or 45.46%)	Parents' anxiety-reducing strategies by giving encouragement and care about their children English learning
Criticize harshly, scold at me	Criticizing harshly about the students' English learning outcomes (4 or 36.36%)	Parents' anxiety-reducing strategies by not criticizing harshly on children English learning outcome.
Too much emphasis on test scores	Avoiding placing undue focus on English test results (2 or 18.18 %)	Parents' anxiety-reducing strategies by avoiding placing undue focus on English test results.
Total	11 (100%)	

From the teachers' perspective

The emerging themes from the coded data based on the teachers' interviews are: teachers' strategies of using effective instructional approach, and providing comments and feedbacks to support the students in learning English (Appendix 3). Teachers reported that the anxiety-reducing strategies could be done through:

- 1) Teachers' strategies of using effective instructional approach

These English anxiety-reducing strategies can be done by applying effective instructional approach by a) using interesting teaching techniques and assignments in class (15 or 24.19%), b) applying effective instructional approach providing example and explaining more about how to arrive at answers (13 or 20.97%), c) communicating and interacting more with the students (6 or 9.68%), d) giving enough time to think and answer the question (5 or 8.06%), creating a good atmosphere in class (3 or 4.84%), e) mastering strong English teaching skills (2 or 3.23%), and f) being patient (1 or 1.61 %).

2) Teachers' strategies of providing comments and feedbacks to support the students in learning English

These English anxiety-reducing strategies can be done by a) not discriminating (5 or 1.61 8.06%), b) not criticizing the students' answers harshly in class (5 or 8.06%), c) being gentle (3 or 4.84%), d) not being too serious about students' grades (3 or 4.84%), and e) not forcing students to answer questions (1 or 1.61%).

Table 9 The concepts: students' anxiety- reducing strategies from the teachers' perspectives

Codes/Keywords	Categories/ frequencies	Concepts
Arrange group discussions and presentation, apply active way of teaching and active lecture style, use games, pictures and videos to support teaching	Applying effective instructional approach by using interesting teaching techniques and assignments in class (15 or 24.19%)	Teachers' strategies of using effective instructional approach
Talking about the problem before giving the correct answer, slowly guide us to find out the correct answer, tell us the reason for the error, giving examples, encourage me more by slowing down the pace of teaching	Applying effective instructional approach providing example and explaining more about how to arrive at answers (13 or 20.97%)	
Talk to us more, communicate with us more, get along with us like a friend, frequent interaction and chatting with us.	Communicating and interacting more with the students (6 or 9.68%)	
Give us enough thinking time to answer the questions, enough time for us to finish our assignments	Giving enough time to think and answer the question (5 or 8.06%)	
Creating relaxed, flexible, lively classroom atmosphere	Creating a good atmosphere in class (3 or 4.84%)	
The teacher must have strong English teaching ability.	Mastering strong English teaching skills (2 or 3.23%).	
Being patient with us	Being patient (1 or 1.61 %),	

Table 9 The concepts: students' anxiety- reducing strategies from the teachers' perspectives (continue)

Codes/Keywords	Categories/ frequencies	Concepts
Do not discriminate against students who have low English scores, do not deny me	Not discriminating (5 or 8.06%)	Teachers' strategies of providing comments and feedbacks to support the students in learning English.
Do not always criticize me seriously, do not criticize me right away before giving the correct answer.	Not criticizing the students' answers harshly in class (5 or 8.06%)	
The teachers should be gentle with us.	Being gentle (3 or 4.84%),	
English teachers should not overemphasize grades.	Not being too serious about students' grades (3 or 4.84%)	
Do not force us to answer the questions we cannot answer.	Not forcing students to answer questions (1 or 1.61%)	
Total	62 (100%)	

Conclusion and Discussion

Conclusion

1. The factors and the levels of English language anxiety for rural Chinese junior middle school in this study

The factors for English language anxiety for rural Chinese junior high school in this study were communication anxiety, English test anxiety, and fear of negative evaluation and the level of the overall students' English learning anxiety level is at the moderate level ($\bar{X}$ = 3.26, S.D = 0.676). The anxiety factors were found to be student-related factors, teacher-related factors, and other factors; i.e., language environment in class, tensions by parents' expectation and tension of failure of communication in front of public. The frequencies of the sources of the English language anxiety were listed from the students themselves (44.5%), the teachers (22.2%), and the parents (33.3%), respectively.

2. The reducing-anxiety of English learning anxiety for rural Chinese junior middle school in this study

Reducing-anxiety strategies were sought from the perspectives of the students—how they should improve their English language learning skills and learning attitudes, parents—how they should be more flexible in their children's expectations and teachers—how they should support their students and continue improving ways of their professional development.

Discussion

1. The overall students' level of English learning anxiety was at a moderate level with some specific sub-dimension rated as high level were similar to the research studies conducted by Tang [27], Zhan [2], and Zhao [28]. This may be explained from the qualitative data reported by the students in this study the students seem to be aware of the causes and the factors involved in their own English language anxiety when they could identify the sources of their anxiety and could explain how the sources affect their anxiety. The students could suggest how they themselves, their parents and the teachers may help alleviate their tensions. Some students admitted that they used to set goals for their English language learning but they did not set goal for the course. Some did not even think of setting goals for their English learning.

Based on the findings of the combined quantitative and qualitative data, the English learning anxiety factors of Chinese rural junior middle school students were divided into learner-related, teacher-related, family-related, and background-related factors, the most significant of which were student-related factors. Karen Moni et al. [29] proposed that EFL learning ability was the main anxiety factor among student-related factors. The low English proficiency, limited English basic skills, inability to keep up with lectures, and poor vocabulary and grammar were the main problems of the [30]. In addition, students' fear of low scores, lack of confidence, and high expectations were also frequently mentioned in this study, and the importance of these factors was similarly proposed by Chinese researchers. (Huo, 2009; Guo & Xu, 2014) [31-32]. Finally, students' psychological factors, such as low self-esteem, fear of losing face, and fear of being ridiculed by classmates for low scores were also identified as important anxiety factors in this study, which is consistent with previous findings [31, 33].

2. Reducing-anxiety strategies were sought from the perspectives of the students—how they should improve their English language learning skills and learning attitudes, parents—how they should be more flexible in their children's expectation and teachers—how they should support their students and continue improving ways of their professional development.

The results of qualitative data from the students' perspectives reveal two anxiety-reducing strategies emerge: students' anxiety-reducing strategies by improving English learning skills and increasing self-regulated learning in English. From the parents' perspectives, three issues were listed: parents' anxiety-reducing strategies by a) giving encouragement and care about their children English learning, b) not criticizing harshly on children English learning outcome, and c) avoiding placing undue focus on English test results. The emerging themes from the coded data based on the teachers' interviews are: teachers' strategies of using effective

instructional approach, and providing comments and feedbacks to support the students in learning English.

One of the reducing-anxiety strategies which the students have raised is the more relaxing classroom environment which students can feel that the teachers care about them and their learning. The teachers also share this point that they should create a relaxed and active classroom atmosphere and establish a close teacher-student relationship to help reduce students' English learning anxiety. This finding is consistent with the opinion of some researchers that a relaxed classroom atmosphere can stimulate students' interest and motivation, and that teachers' various teaching methods and styles can make can add appeal to the classroom [34-35].

Many students rated the statement in the questionnaire item 18: "After taking English test, I always feel worried that my scores will be criticized by the teacher as high ($\bar{x} = 3.51$ S.D.= 1.131). In the interview, teachers also agreed that positive feedback and evaluation by them in the classroom can help to reduce students' anxiety about learning English. For this issue, Zhang [12] suggested that teachers should insist on positive feedback to cultivate students' self-confidence. Zhao [28] and Tang [27] stipulated that teachers should still smile when commenting, which can reduce students' embarrassment and avoid direct negative comments. Ren [1] and Yang [34] proposed that English teachers need to give positive feedback to students to increase their motivation to learn English. In addition, students and teachers share the same view that the teachers should use appropriate methods of error correction. The students in this study reported their tension of negative feedback provision. The teachers, in their interview, mentioned that English teachers' gently correcting errors can reduce students' English learning anxiety.

The students mentioned their tension can be from the teachers' and their parents' excessive emphasis on their English test scores. From the teachers' side, the teachers reported in the interview that they should not place excessive emphasis on test scores, and teachers should cultivate positive attitudes toward students' perception of test failure. The results of this study are the same as the recommendations of previous studies in which Yang [34] and Li [36] suggested that teachers should correct their attitudes towards exams. Zhao [28] suggested that teachers should not only help students to correctly perceive failure in English exams, but also help them to cultivate a correct perception of success and failure to reduce students' test anxiety. From the parents' side, they revealed that they should be more flexible and do not set too high expectations on their children's grades and scores.

References

- [1] Ren, X. J. (2019). *A study on the teachers' questioning and students' foreign language anxiety in junior middle school English class*. [Unpublished Master's Thesis, Jiangxi Normal University].
- [2] Zhan, W. R. (2021). *Analysis and Countermeasures of English classroom silence of rural junior middle school students -- taking two rural middle schools in Jingyuan County, Gansu Province as an example*. [Unpublished Master's Thesis, Xi'an Foreign Studies University].
- [3] Wang, Q. (2015). A Study on the relationship between foreign language learning anxiety and classroom atmosphere. *Journal of Northwest University*, 6, 32-35.
- [4] Guo, Y., Xu, J., & Liu, X. (2018). English language learners' use of self-regulatory strategies for foreign language anxiety in China. *System*, 76, 49-61. <https://doi.org/10.1016/j.system.2018.05.001>
- [5] Horwitz, E. K., & Young, D. (1991). *Language anxiety: From theory and research to classroom implications*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- [6] Horwitz, E. (2017). On the misreading of Horwitz, Horwitz and Cope (1986) and the need to balance anxiety research and the experiences of anxious language learners. In C. Gkonou, M. Daubney, & J.-M. Dewaele. *New insights into language anxiety: Theory, research and educational implications*, pp. 31-47. Multilingual Matters.
- [7] Horwitz, E.K. (2001). Language anxiety and achievement. *Annual Review of Applied Linguistics*, 21, 112-126.
- [8] Oxford, R. L. (2017). Anxious language learners can change their minds: Ideas and strategies from traditional psychology and positive psychology. In Gkonou, C., Daubney, M., & J.-M. Dewaele (Eds.), *New insights into language anxiety: Theory, research and educational implications*. pp. 179-199. Multilingual Matters.
- [9] Botes, E., Dewaele, J.-M., & Greiff, S. (2020). The foreign language classroom anxiety scale and academic achievement: An overview of the prevailing literature and a meta-analysis. *Journal for the Psychology of Language Learning*, 2, 26-56.
- [10] Horwitz, E. K. (2010). Foreign and second language anxiety. *Language Teaching*, 43(2), 154-167. <https://doi.org/10.1017/S026144480999036X>
- [11] MacIntyre, P. D. (2017). An overview of language anxiety research and trends in its development. In C. Gkonou, M. Daubney, & J. M. Dewaele (Eds.), *New insights into language anxiety: Theory, research and educational implications* (pp. 11-30). Multilingual Matters.

- [12] Zhang, X. (2019). Foreign language anxiety and foreign language performance: A meta-analysis. *The Modern Language Journal*, 103(4), 763–781. <https://doi.org/10.1111/modl.12590>.
- [13] Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., & Cope, J. (1986). Foreign language classroom anxiety. *The Modern Language Journal*, 70(2), 125-132. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1994.tb02026.x>
- [14] Young, D.J. (1991). Creating a low anxiety classroom environment: What does language anxiety research suggest? *The Modern Language Journal*, 75, 426-439.
- [15] Onwuegbuzie, A. J., Bailey, P., & Daley, C. E. (1999). Factors associated with foreign language anxiety. *Applied Psycholinguistics*, 20, 217-239.
- [16] MacIntyre, P. D., & Gardner, R. C. (1993). The effects of induced anxiety on three stages of cognitive processing in computerized vocabulary learning. *Studies in Second Language Acquisition*, 16, 1-17.
- [17] Aida, Y. (1994). Construct of foreign language anxiety: The case of students of Japanese. *The Modern Language Journal*, 78(2), 155-168.
- [18] Oxford, R. L. (1999). Anxiety and the language learner: new insights. In J. Arnold (Ed.), *Effect in Language Learning*. pp. 58-67. Cambridge University Press.
- [19] Hu, X., Zhang, X., & McGeown, S. (2021). Foreign language anxiety and achievement: A study of primary school students learning English in China. *Language teaching Research*, 1-22. <https://doi.org/10.1177/13621688211032332>
- [20] Teimouri, Y., Goetze, J., & Plonsky, L. (2019). Second language anxiety and achievement: A meta-analysis. *Studies in Second Language Acquisition*, 41(2), 363-387. <https://doi.org/10.1017/S02722263118000311>
- [21] Wei, C.-W., Kao, H.-Y., Lu, H.-H., & Liu, Y. C. (2018). The effects of competitive gaming scenarios and personalized assistance strategies on English vocabulary learning. *Educational Technology & Society*, 21(3), 146-158.
- [22] Gregersen, T. S. (2005). Nonverbal cues: Clues to the detection of foreign language anxiety. *Foreign Language Annals*, 38(3), 388-400. <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.2005.tb02225.x>
- [23] Yu-Fen Yang, Wen-Min Hsieh, Wing-Kwong Wong, Yi-Chun Hong & Siao-Cing Lai (2022): Reducing students' foreign language anxiety to improve English vocabulary learning in an online simulation game, *Computer Assisted Language Learning*, DOI: 10.1080/09588221.2022.2039203
- [24] Alnuzaili, E. S., & Uddin, N. (2020). Dealing with anxiety in foreign language learning classroom. *Journal of Language Teaching and Research*, 11(2), 269-273. <https://doi.org/10.17507/jltr.1102.15>

- [25] Al-Saraj, T. M. (2014). Foreign language anxiety in female Arabs learning English: Case studies. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 8(3), 257-278. <https://doi.org/10.1080/17501229.2013.837911>
- [26] Lichtman, M. (2013). *Qualitative research in education: A user's guide*. SAGE Publications.
- [27] Tang, Y. (2021). *A survey of English learning anxiety of rural junior middle school students -- Taking Three Rural Middle Schools in Hechuan district as an example*. [Unpublished Master's Thesis, Nanning Normal University].
- [28] Zhao, L. L. (2019). *Research on the condition and countermeasures of rural junior middle school students' English learning anxiety—Take eight rural junior middle schools in Songyuan for example*. [Unpublished Master's Thesis, Yanbian University].
- [29] Tran, T. T. T., Baldauf, R. B., & Moni, K. (2013). Foreign Language Anxiety: Understanding Its Sources and Effects from Insiders' Perspectives. *The journal of Asia TEFL*, 10(1), 95-131.
- [30] Jin, Z. Q., & Yu, C. Y. (2009). Investigation on the current situation of English Classroom Anxiety of students in the first grade of high school and its teaching implications. *Journal of Modern education science: general education research*, 4, 47-48.
- [31] Huo, W. H. (2009). Gender differences in foreign language learning anxiety in the 21st century. *Journal of Modern Education Management*, 5, 66-68.
- [32] Guo, Y., & Xu, J. F. (2014). A study on English learning anxiety of non-English majors. *Foreign Language World Journal*, 4, 2-11.
- [33] Lin, Y. W., & Wu, Y. J. (2010). The influence of class assignment on English learning anxiety. *Education Research Monthly*, 8(2), 64-66.
- [34] Yang, X. Y. (2013). *An empirical study on English learning anxiety in rural middle schools*. [Unpublished Master's Thesis, Hunan University].
- [35] Liu, F. (2020). *The study on the current situation and strategies of rural junior high school students' speaking anxiety in English classes* (Master thesis's, Gannan Normal University). https://xueshu.baidu.com/usercenter/paper/show?paperid=1s280mv0pf6r0gr0450n0ps03y612476&site=xueshu_se&hitarticle=1
- [36] Li, H. (2015). Causal relationship between College Students' English writing anxiety and writing achievement: evidence from follow-up studies. *Foreign language journal*, 3, 68-75.

สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรี
เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุในประเทศไทย¹
Conditions and Needs for Organizing Music Activities
to Promote Well-being of the Elderly in Thailand¹

ยสพรรณ พันธะศรี^{2*} พรพรรณ แก่นอำพรพันธ์² ภัทรวดี วัฒนศัพท์³
Yotsapan Pantasri^{2*}, Pornpan Keanamponpan², and Patravoot Vatanasapt³

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002

³ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และที่ปรึกษาร่วมหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002

¹ This research article is part of a doctoral dissertation on the development of a music activity model to promote well-being for the elderly in Thailand. Doctor of Philosophy Program in Music Faculty of Fine and Applied Arts Khon Kaen University

² Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University, Khon Kaen, 40002, Thailand.

³ Faculty of Medicine Khon Kaen University and Consultant for Doctor of Philosophy Program Music branch Faculty of Fine and Applied Arts Khon Kaen University, Khon Kaen, 40002, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: Yotsapanpa@kkumail.com

(Received: May 22, 2023; Revised: August 22, 2023; Accepted: August 23, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำเสนอผลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย มีลักษณะของสภาพในการจัดกิจกรรมดนตรีมากที่สุดคือกิจกรรมดนตรีด้านการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ร้อยละ 26.98 ประกอบด้วยกิจกรรมแอโรบิก ลีลาศ บาสโลบและรำวง รองลงมาคือกิจกรรมการฟังเพลง ร้อยละ 20.98 ถัดมาคือกิจกรรมการร้องเพลง ร้อยละ 20.59 โดยมากเป็นการขับร้องคาราโอเกะและกิจกรรมการปฏิบัติเครื่องดนตรี ร้อยละ 10 2. ความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย ผู้สูงอายุมีความต้องการในการพัฒนาสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมการฟังเพลง การร้องเพลง การขับร้องคาราโอเกะ การปฏิบัติเครื่องดนตรีและการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง โดยผู้สูงอายุมีความต้องการให้จัดกิจกรรมดนตรีในโรงเรียนผู้สูงอายุมากกว่า 1 ครั้ง ต่อภาคเรียน ร้อยละ 60.9 และต้องการให้โรงเรียนผู้สูงอายุสอดแทรกกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพผ่านการออกกำลังกายร้อยละ 65.6 ได้แก่ แอโรบิก ลีลาศ บาสโลบ และรำวง

คำสำคัญ: สภาพในการจัดกิจกรรมดนตรี ความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรี ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในประเทศไทย

Abstract

The purpose of this research article is to study the conditions and needs for organizing music activities to promote the health of the elderly in Thailand. By collecting quantitative research data. (Quantitative data) and qualitative (Qualitative Research) results are presented using descriptive analysis methods. The results of the research found that: 1. Conditions for organizing music activities to promote the health of the elderly in Thailand. It has the most characteristics of conditions for organizing music activities. 26.98% are musical activities involving physical movement and music, consisting of aerobic activities, dancing, bass lob and dancing. Followed by music listening activities at 20.98 percent, followed by singing activities at 20.59 percent, mostly karaoke singing and musical instrument practice activities at 10 percent. 2. The need for organizing music activities to promote the health of the elderly in Thailand Elderly people have a desire to develop their complete health by encouraging them to practice listening to music, singing, and singing karaoke. Practicing musical instruments and body movement for music The elderly wanted to organize music activities in the senior school more than once per semester, 60.9 percent, and wanted the senior school to include music activities to promote well-being through exercise, 65.6 percent, including aerobics, dancing, and dance. Slob and Ramwong

Keywords: conditions of organizing music activities, demands on organizing musical activities, promoting well-being of the elderly, elderly people in Thailand

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์โดยประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ และเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ในปี พ.ศ. 2574 ในขณะที่เดียวกันข้อมูลผู้สูงอายุไทยสามารถจำแนกตามศักยภาพการประกอบกิจวัตรประจำวัน ได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้หรือเรียกว่ากลุ่มติดสังคม จะเป็นผู้สูงอายุที่สามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ซึ่งกลุ่มนี้นอกจากช่วยตนเองได้แล้วยังสามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ด้วย ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เคลื่อนไหวได้บ้างช่วยเหลือตัวเองได้บ้างหรือเรียกว่ากลุ่มติดบ้าน และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวเองได้หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อาจพิการหรือทุพพลภาพหรือเรียกว่ากลุ่มติดเตียงจากการจำแนกดังกล่าวพบว่าในประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้หรือเรียกว่ากลุ่มติดสังคมมีจำนวนมากถึงร้อยละ 79.50 หรือเกือบ 80% ส่วนน้อยคือกลุ่มผู้สูงอายุที่ติดบ้าน และติดเตียงมีจำนวนรวมกันประมาณร้อยละ 21 [1]

ผู้สูงอายุติดสังคมเป็นกลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากเกือบร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุทั้งประเทศไทย โดยส่วนใหญ่จะเข้าศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุของประเทศไทย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นโดยสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (2545-2564) ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งในประเทศไทยมีโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวนรวมทั้งหมด 2,049 แห่ง แยกตามภาคดังนี้ 1) ภาคเหนือ มีโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 706 แห่ง 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 671 แห่ง 3) ภาคกลาง มีโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 367 แห่ง 4) ภาคใต้ มีโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 227 แห่ง และ 5) กรุงเทพมหานคร มีจำนวนโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 78 แห่ง [2] ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มาอยู่ร่วมกันในโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้เพื่อให้ผู้สูงอายุแข็งแรงกระฉับกระเฉงช่วยเหลือตัวเองและผู้อื่นได้โดยปราศจากการเป็นภาระของใครๆ ทั้งครอบครัวและลูกหลาน อีกทั้งกิจกรรมดนตรีมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุด้านจิตใจช่วยให้ผู้สูงอายุอารมณ์ดีมีความสุข ไม่เจ็บเหงา เศร้าโศก รู้สึกภูมิใจและมีความสุขใจในความสามารถของตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีมุมมองเชิงบวกต่อตนเองด้วย [3]

ดนตรีเป็นสื่อที่มีผลต่อร่างกาย สมอง จิตใจและอารมณ์ของมนุษย์ อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีและการพัฒนามนุษย์ทางการศึกษา ศาสนา จิตเวชหรือการแพทย์นั้นยังเป็นการเติมพลังให้กับชีวิตและเป็นขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตได้ [4] โดยปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นนั้น ส่งผลให้มันวัตกรรมการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนวัตกรรมเครื่องดนตรีสำหรับผู้สูงอายุที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้สูงอายุปฏิบัติเครื่องดนตรีด้วยตัวเองโดยตรง จะทำให้มีประสิทธิภาพที่ดีมากกว่าการที่ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมนั่งฟังเพลงอย่างเดียวซึ่งดนตรีจะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ อีกทั้งเป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเองให้ผู้สูงอายุและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีได้ [5] อีกทั้งการศึกษาผลของดนตรีบำบัดพบว่าการใช้ดนตรีบำบัดให้ผลในทางบวกใน 5 กลุ่มโรคได้แก่ด้านสภาพจิตและสังคมของผู้ป่วยโรคจิตเภทด้านการเดินเพื่อการทำกิจกรรมในผู้ป่วยพาร์กินสัน ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า คุณภาพการนอนและผู้ป่วยที่มีปัญหาทางจิตและสังคมขั้นรุนแรง [6] กิจกรรม

ดนตรีเป็นกิจกรรมประเภทส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากผู้สูงอายุทุกคนมีความคุ้นชินกับดนตรีตามท้องถิ่นที่มีอยู่ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายและดนตรีเป็นสื่อที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล อีกทั้งการดูแลด้านสุขภาพด้วยการใช้กิจกรรมดนตรี เช่น การฟังหรือการเล่นดนตรีเพื่อบำบัดฟื้นฟูสภาพร่างกายพัฒนาด้านอารมณ์และสติปัญญาทำให้ผู้ป่วยอ่อนแอลงทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินจนลืมความเจ็บปวดในช่วงขณะหนึ่งได้ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของสภาพทางร่างกาย จึงจะสามารถตอบสนองให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้และเข้าถึงความเข้าใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมดนตรีอย่างมีความสุข กิจกรรมดนตรีมีประโยชน์และช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการศึกษาและหาแนวทางพัฒนากิจกรรมดนตรีให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการตามวิถีชีวิตของคนไทยโดยเฉพาะผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามบทบาทและศักยภาพของผู้สูงอายุ มีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ ปัญญา สังคมและสิ่งแวดล้อมจะสามารถทำให้สุขภาพของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม โดยมีความเชื่อมโยงกันได้อย่างสมดุล โดยลักษณะกิจกรรมดนตรีประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการร้อง การเล่นเครื่องดนตรีการเคลื่อนไหวตามจังหวะดนตรีและการฟัง ใช้ดนตรีทั้งแบบสดและเปิดจากเครื่องเล่น [7]

ทั้งนี้หากมีแนวทางเตรียมความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มที่พึ่งตนเองได้ ให้ผู้สูงอายุมีความสุขภาวะที่สามารถแสดงออกได้ตามบทบาททางสังคม โดยทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพปรับตัวกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ ทางกาย ทางจิตใจอารมณ์ ทางปัญญา ทางสังคมและทางสิ่งแวดล้อม โดยมีความเชื่อมโยงกันได้อย่างสมดุล จะถือว่าเป็นศักยภาพ เป็นทุนและเป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของประเทศเราอย่างชัดเจน เพื่อให้มีพลังคงอยู่และไม่กลับกลายมาเป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง หรือไม่ต้องกลับมาเป็นภาระของลูกหลานอีกต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความปรารถนาที่จะศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยและการพัฒนา (Research and Development: R&D) ในระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย (R1=Research ครั้งที่ 1) เพื่อนำไปสู่ระยะที่ 2-4 ต่อไปโดยเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative data) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.ระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 : สอบถามผู้บริหารเนื่องจากมีหน้าที่ดูแลโรงเรียนผู้สูงอายุโดยตรง ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยมีการดำเนินการวิจัยและการพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับสภาพและความต้องการรวมทั้งรูปแบบที่เหมาะสมของกิจกรรมดนตรีที่ต้องการให้พัฒนา โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ

ผู้บริหารในหน่วยงานที่จัดตั้งให้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย จำนวนทั้งหมด 2,049 แห่ง ประกอบด้วย ภาคเหนือ 706 แห่ง ภาคกลาง 367 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 671 แห่งภาคใต้ 227 แห่ง และกรุงเทพมหานคร 78 แห่ง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการประเมินครั้งนี้ได้จากสุตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) [8]. ที่ระดับความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 0.05 ค่าขนาดได้ตัวอย่างจำนวน 510 คน ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามกลับมา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามนั้นจะศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านเป้าหมายการจัดการศึกษาวิชาดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ ลักษณะกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุที่ทำการมดนตรี หลักสูตรและเนื้อหากิจกรรมดนตรี ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน วิถีทางจัดการศึกษา สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผล และผลของการจัดกิจกรรมดนตรีของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจโดยขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาดนตรี ด้านกิจกรรมดนตรี ด้านผู้สูงอายุ และการวัดผลประเมินผล จำนวนทั้งหมด 5 ท่าน โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC : (Index of item objective congruence) ของแบบสอบถามในครั้งนี้คือ 0.91 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถนำไปใช้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

2. ระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 : สัมภาษณ์ผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมดนตรี, ผู้นำตามธรรมชาติ (ผู้นำจากการยอมรับของสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุโดยไม่ได้จัดตั้งตำแหน่งใดๆจากหน่วยงาน) และนักเรียนผู้สูงอายุ (นักเรียนที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2561-2565) ขั้นตอนนี้มีการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษา สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยคัดเลือกจากการตอบแบบสอบถามของระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 ตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ได้แก่ โรงเรียนที่มีการดำเนินการสอนหรือการจัดกิจกรรมดนตรี โดยทำการสอนต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี อีกทั้งโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นๆ มีผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่มีประสบการณ์โดยทำการสอนต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ขณะเดียวกันต้องมีแนวทางส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมดนตรีตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของประเทศไทย มาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยผู้วิจัยจะขอสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวซึ่งได้แก่ ผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมดนตรีจำนวนโรงเรียนละ 1 คน นักเรียนผู้สูงอายุจำนวนโรงเรียนละ 5 คน และผู้นำตามธรรมชาติจำนวนโรงเรียนละ 1 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 : สัมภาษณ์ผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมดนตรี จำนวนโรงเรียนละ 1 ท่านรวม 42 คน โดยมีการเลือกเฉพาะเจาะจง ผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมดนตรีที่มีประสบการณ์ในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเวลาต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี กลุ่มที่ 2 : สัมภาษณ์นักเรียนผู้สูงอายุจำนวน 5 ท่านรวม 210 คน โดยมีการเลือกเฉพาะเจาะจงผู้สูงอายุติดสังคม ที่ทำการลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2562-2564 และเคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมดนตรีไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา และกลุ่มที่ 3 : สัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติ จำนวน 1 ท่านรวม 42 คน โดยมีการเลือกเฉพาะเจาะจงผู้นำตามธรรมชาติที่ไม่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าในองค์การแต่สมาชิกในหน่วยให้การยอมรับและยกย่องให้เป็นผู้นำเพราะมีคุณสมบัติที่บุคลากรในโรงเรียนผู้สูงอายุให้การยอมรับหรือให้ความไว้วางใจความรู้ความสามารถและมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมดนตรีในโรงเรียนผู้สูงอายุ

เป็นเวลาต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดรูปแบบกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยมีแนวทางในการสร้างเครื่องมือจากระยะที่ 1 ในขั้นตอนที่ 1 โดยมีขอบเขตคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุและความต้องการในการจัดรูปแบบกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective) ของแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็น 1.00 ถือว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถนำไปใช้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการสรุป พรรณนาเล่าเรื่อง ถอดการบันทึกเสียง คัดแยกข้อมูลที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ใช้ภาพคำพูดประกอบการวิเคราะห์ ตีความในประเด็นเรื่อง สภาพและความต้องการในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยและนำเสนอข้อมูล โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาสภาพและความต้องการในการจัด กิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยในรูปแบบตารางและความเรียง

สรุปผล

สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวนรวมทั้งหมด 2,049 แห่งแยกตามภาคดังนี้ 1) ภาคเหนือ มีโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 706 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.63 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 671 แห่ง 3) ภาคกลาง มีโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 367 แห่ง 4) ภาคใต้ มีโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 227 แห่ง และกรุงเทพมหานคร มีจำนวนโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 78 แห่ง

1. มีสภาพในการจัดกิจกรรมดนตรีมากที่สุด คือกิจกรรมดนตรีด้านการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ร้อยละ 26.98 ประกอบด้วยกิจกรรมแอโรบิก ลีลาศ บาสโลบและรำวง รองลงมาคือกิจกรรมการฟังเพลง ร้อยละ 20.98 ถัดมาคือกิจกรรมการร้องเพลง ร้อยละ 20.59 โดยมากเป็นการขับร้องคาราโอเกะและกิจกรรมการปฏิบัติเครื่องดนตรี ร้อยละ 10.20 โดยมีมีการถ่ายทอดในการจัดกิจกรรมดนตรีหรือการสอนรายวิชาดนตรี ประกอบด้วย 1) ให้ผู้เรียนเลียนแบบ-ทำตาม ร้อยละ 95.57 2) เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดร้อยละ 87.14 และ 3) เรียนรู้ไปพร้อมกับผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 67.50 อีกทั้งยังพบว่าโอกาสของการร่วมกิจกรรมดนตรีของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 3 โอกาส ในการทำกิจกรรมคือ 1) ผู้สูงอายุมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีเมื่อเรียนวิชาดนตรีในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) ผู้สูงอายุมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีเมื่อทำกิจกรรมดนตรีในโรงเรียน และ 3) ผู้สูงอายุมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีเมื่อผู้สูงอายุทำการออกกำลังกายด้วยตนเอง ตามสถานที่ที่สะดวกเหมาะสม

2. ความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยโรงเรียนผู้สูงอายุมีความต้องการให้กิจกรรมดนตรีเป็นหนึ่งในกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุมากที่สุดถึง ร้อยละ 72 โรงเรียนผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นดนตรี และเคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามเพลง ร้อยละ 65.6 และโรงเรียนผู้สูงอายุมีความต้องการจัดกิจกรรมดนตรีให้กับผู้สูงอายุมากกว่า 1 ครั้ง ต่อภาคเรียนร้อยละ 60.9 ด้วยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมการฟังเพลง การร้องเพลง การขับร้องคาราโอเกะ การปฏิบัติเครื่องดนตรีและ

การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง และต้องการให้โรงเรียนผู้สูงอายุสอดแทรกกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพผ่านการออกกำลังกายร้อยละ 65.6 ได้แก่ แอโรบิก ลีลาศ บาสโลบ และรำวง

สรุปได้ว่าสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย มีการจัดกิจกรรมดนตรีสอดแทรกผ่านการออกกำลังกายทั้งด้านการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง กิจกรรมการฟังเพลง กิจกรรมการร้องเพลง และกิจกรรมการปฏิบัติเครื่องดนตรีในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีการถ่ายทอดในการจัดกิจกรรมดนตรีหรือการสอนรายวิชาดนตรี ด้วยการให้ผู้เรียนเลียนแบบ-ทำตาม เชิญวิทยากรมาถ่ายทอด และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้สูงอายุ

การอภิปรายผล

การศึกษา 1. สภาพในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยและ 2. ความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้เกิดความรู้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

โรงเรียนผู้สูงอายุมีลักษณะในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง กิจกรรมการฟังเพลง กิจกรรมการร้องเพลง และกิจกรรมการเล่นดนตรี ผู้วิจัยอภิปรายได้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีลักษณะกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นคือโรงเรียนที่ดำเนินการตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประเทศไทย โดยกิจกรรมดนตรีที่โรงเรียนผู้สูงอายุจัดให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมและผู้สูงอายุให้ความร่วมมือมากที่สุดคือกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ซึ่งหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุมีรายวิชา กิจกรรมเข้าจังหวะ วิชาดนตรีและร้องเพลงที่ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นดนตรี และเคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามเพลง ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจต้องการพานิช [9] ที่กล่าวถึงกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุว่า การบริหารร่างกายประกอบกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุเช่นการร้อง เล่น เต้น และการเคลื่อนไหว โดยสอดแทรกการบริหารร่างกายเพื่อสร้างเสริมความสุขให้จิตใจ และการชะลอการเสื่อมสภาพของร่างกายผู้สูงอายุ ด้วยกิจกรรมดนตรี อีกทั้งยังพบว่ากิจกรรมการเคลื่อนไหวด้วยดนตรีทำให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย สอดคล้องกับงานวิจัยด้านการเคลื่อนไหวบำบัด [10] ที่กล่าวถึงกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุว่ากิจกรรมการเคลื่อนไหวบำบัด การเคลื่อนไหวหรือการเต้นบำบัด (Movement/ Dance Therapy) เป็นทางเลือกที่สามารถทำให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายและบำบัดรักษาไปพร้อมๆ กันด้วยการเคลื่อนไหวหรือการเต้นที่สามารถช่วยฟื้นฟูเพิ่มความคล่องตัวเพิ่มความแข็งแรงและความสมดุลสามารถลดความตึงเครียด เกิดความผ่อนคลาย และสนุกสนานช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับผู้สูงอายุทั้งทางกายภาพและจิตใจ

โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีแบ่งได้เป็น 3 โอกาสในการทำกิจกรรม ได้แก่ การที่ผู้สูงอายุมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีเมื่อเรียนวิชาดนตรีในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยอภิปรายได้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีลักษณะกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นคือโรงเรียนที่ดำเนินการตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุมีรายวิชากิจกรรมเข้าจังหวะ วิชาดนตรีและร้องเพลงที่ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นดนตรี และเคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามเพลง ซึ่งทุกกิจกรรมมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยได้ออกกำลังกายและ

เป็นกลยุทธ์ที่สร้างให้เกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมสุขภาพร่างกาย จิตใจ สังคมของผู้สูงอายุ นอกจากผู้สูงอายุจะได้รับความรู้และปฏิบัติได้แล้วนั้นยังสามารถสอนเพื่อน ฝึกซ้อมช่วยเพื่อนได้อีกด้วย สอดคล้องกับคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ [11] ที่กล่าวว่าหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุในการจัดการสุขภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุนั้นมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย รู้จริง ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น โดยการใช้หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้รับผิดชอบในรายวิชา มีการร่วมมือของภาคีเครือข่ายจึงทำให้ การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จ

นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีเมื่อทำกิจกรรมดนตรีในโรงเรียนในงานสำคัญ ประเพณีวัฒนธรรมแต่ละภูมิภาค เช่น ประเพณีการทอดผ้าป่า ประเพณีทอดกฐิน ประเพณีออกพรรษาคักบาตรเทโว ประเพณีทำบุญเข้าพรรษาหล่อเทียนและแห่เทียนพรรษา ประเพณีตรุษสงกรานต์ ประเพณีทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน ประเพณีการทำบุญสวดมนต์เลี้ยงพระประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งเสริมกิจกรรมดนตรีที่มีการส่งเสริมความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่ผู้สูงอายุมีอยู่ โดยโรงเรียน ผู้สูงอายุในแต่ละภูมิภาคจะทำการสอนและฝึกซ้อมดนตรีตามความพร้อมของโรงเรียนเช่น วงขับร้อง รำวงพื้นบ้าน รำวงย้อนยุค ลีลาศ ในงานที่โรงเรียนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาหลักธรรมทางพุทธ ศาสนา กิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ[12] ที่กล่าวว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมักมีการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสม กับวัยสูงอายุ มีการส่งเสริมสุขภาพทางกายใจ สังคมทั้งกิจกรรมการฝึกจิตดำรงชีวิตแบบพุทธ เข้าร่วมงาน สำคัญประเพณีต่างๆ เรียนรู้คุณค่าและการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุขใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา ในการแก้ปัญหาชีวิตและกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับครอบครัวชุมชนและสังคม

ในขณะที่ผู้สูงอายุยังมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีเมื่อผู้สูงอายุทำการออกกำลังกายด้วย ตนเอง ตามสถานที่เวลาที่สะดวกเหมาะสม ผู้วิจัยอภิปรายได้ว่าหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุมิหนวดวิชาชีวิต หัวข้อวิชาการออกกำลังกายด้วยตนเองซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าใจหลักการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ สามารถปฏิบัติเองได้ตามความต้องการ ซึ่งการส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย ด้วยตนเองที่ผู้สูงอายุ นิยมรองจากการเคลื่อนไหวประกอบดนตรีคือกิจกรรมการร้องเพลง เมื่อผู้สูงอายุได้เข้าเรียนในหลักสูตร วิทยาลัยผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมดนตรีของโรงเรียนจึงทำให้มีความรู้ความสามารถมีการแลกเปลี่ยนความรู้ใน การส่งเสริมสุขภาพจึงสามารถทำให้ออกกำลังกายด้วยตนเองอย่างถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับการออกกำลังกาย สำหรับผู้สูงอายุ [13] ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอช่วยส่งผลให้มีสุขภาพร่างกาย ที่แข็งแรง และลดโอกาสในการเกิดโรคต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก อีกทั้งการออกกำลังกายร่วมกับ เพื่อนครอบครัวสังคมยังส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอัตราเมตาบอลิซึมที่มีความพึงพอใจในชีวิตเกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว กับสังคมสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขโดยรูปแบบการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุยังเป็นสิ่งที่ ช่วยสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกายด้วย นอกจากนี้การออกกำลังกายด้วยกิจกรรมการร้องเพลง อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับกิจกรรมการขับร้องสำหรับผู้สูงอายุ [14] ที่กล่าวถึงกิจกรรมร้องเพลงสำหรับผู้สูงอายุว่า การร้องเพลงสำหรับผู้สูงอายุจะทำให้เซลล์สมองของผู้สูงอายุได้รับการบริหารและมีเลือดไหลเวียนไปเลี้ยงสมอง ได้มากขึ้นส่งผลให้ไม่เป็นโรคความจำเสื่อม (Alzheimer's disease) มีสุขภาพทางจิตที่ดี เกิดความสุขทาง อารมณ์และจิตใจ รู้สึกผ่อนคลาย ปราศจากความเครียดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากได้ร้องเพลงที่คุ้นเคยกับจังหวะ และทำนอง หรือร้องเพลงที่ชื่นชอบเป็นเวลาหลายรอบ จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในร้องเพลงนั้นได้ อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น อีกทั้งหากผู้สูงอายุมีความชื่นชอบ สามารถร้องได้แต่ไม่แม่นยำนัก ผู้สูงอายุยังสามารถ

เลือกทำกิจกรรมขับร้องคาราโอเกะแทนได้ ซึ่งการขับร้องนั้น จะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพทางจิตที่ดี เกิดความสุขทางอารมณ์และทางจิตใจ เกิดความผ่อนคลายปราศจากความเครียดได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้ากิจกรรมทางสังคม พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ นอกจากนี้ยังพบว่าวิธีการร้องเพลงที่เป็นการออกกำลังกาย คือเป็น การส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกายด้วยกิจกรรมร้องเพลงอีกด้วย จากการศึกษาของ[15] ที่กล่าวถึงการออกกำลังกายด้วยการร้องเพลงว่า วิธีการออกกำลังด้วยการร้องเพลงประยุกต์การร้องตามรูปแบบการหายใจแบบลึก (Deep Breathing Exercise) คือการหายใจเข้าลึกกลั้นลมหายใจนาน จนไม่สามารถทนได้ จากนั้นเปล่งเสียง ร้องเพลงตามเนื้อเพลงจนหมดลมหายใจเนื่องจากการร้องเพลงเป็นนันทนาการอย่างหนึ่งเป็นการออกกำลังกายด้วยการร้องเพลง ช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางด้านร่างกายในผู้สูงอายุช่วยการขยายทรวงอกและปริมาตรปอดให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีโอกาสในการทำกิจกรรมดนตรีเมื่อทำกิจกรรมดนตรีในโรงเรียนในงานสำคัญ ประเพณีวัฒนธรรมแต่ละภูมิภาค เช่น ประเพณีการทอดผ้าป่า ประเพณีทอดกฐิน ประเพณีออกพรรษาดักบาตรเทโว ประเพณีทำบุญเข้าพรรษาหล่อเทียนและแห่เทียนพรรษา ประเพณีตรุษสงกรานต์ ประเพณีทำบุญตักบาตรถวายสังฆทาน ประเพณีการทำบุญสวดมนต์เลี้ยงพระประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุส่งเสริมกิจกรรมดนตรีที่มีการส่งเสริมความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่ผู้สูงอายุมีอยู่ โดยโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละภูมิภาคจะทำการสอนและฝึกซ้อมวงดนตรีตามความพร้อมของโรงเรียนเช่น วงขับร้อง รำวงพื้นบ้าน รำวงย้อนยุค ลีลาศ ในงานที่โรงเรียนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ [16] ที่กล่าวว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยสูงอายุ มีการส่งเสริมสุขภาพทางกายใจ สังคม ทั้งกิจกรรมการฝึกจิตดำรงชีวิตแบบพุทธ เข้าร่วมงานสำคัญประเพณีต่างๆ เรียนรู้คุณค่าและการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุขใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการแก้ปัญหาชีวิตและกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับครอบครัวชุมชนและสังคม

ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งมีประสบการณ์ด้านดนตรีน้อยมากเนื่องจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่สนใจเรียนทางด้านการบริหาร การศึกษา การเมืองการปกครอง พัฒนาชุมชน การพยาบาลและสาธารณสุขมากกว่า อีกทั้งไม่มีโอกาสเรียนรู้ด้านปฏิบัติดนตรีด้วย ถึงแม้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในบางโรงเรียนจะไม่มีประสบการณ์ด้านดนตรีแต่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนผู้สูงอายุทุกคนให้การสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมดนตรีในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอย่างดีและส่งเสริมทุกกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในหลายโอกาส สอดคล้องกับงานวิจัย [17] ที่กล่าวว่าบทบาทด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพนั้นเป็นเพราะผู้บริหารดำเนินการส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรีของผู้เรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านดนตรี โดยมีการให้ความรู้เพื่อให้ครูผู้สอนเพิ่มพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนจัดให้มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ทางด้านดนตรี

โรงเรียนผู้สูงอายุมีรูปแบบการสอนของผู้สอนรายวิชาดนตรีหรือผู้จัดกิจกรรมดนตรีที่แบ่งจากการสัมภาษณ์ได้เป็น 3 กลุ่มได้แก่รูปแบบที่ 1 ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีโดยสาธิตให้ผู้เรียนเลียนแบบ ทำตามรูปแบบที่ 2 ผู้สอนทำการให้ความรู้โดยการรับผิดชอบเชิงวิทยากร ประชาชนชาวบ้าน ผู้สูงอายุมาถ่ายทอดและช่วยทบทวนบทเรียน รูปแบบที่ 3 รูปแบบการสอนจากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุเปิดสื่อการเรียนรู้อย่างช่องทางต่างๆเพื่อเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยอภิปรายได้ว่าจากการสัมภาษณ์ผู้สอนรายวิชาดนตรี

ผู้นำตามธรรมชาติและนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุทำให้ทราบว่ามียุทธศาสตร์รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ดังเช่นงานวิจัย [18] ที่กล่าวว่ารูปแบบนี้มุ่งพัฒนาความสามารถด้านทักษะ โดยเฉพาะทักษะย่อยจำนวนมาก โดยเริ่มจากการที่ผู้สอนสาธิตทำให้ดู ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามจากทักษะย่อย ให้ผู้เรียนปฏิบัติเองผู้สอนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้เทคนิควิธีการ จนถึงการทำผู้เรียนปฏิบัติเชื่อมโยงทักษะย่อยให้สมบูรณ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัย [19] ที่กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวิส เป็นการสอนตั้งแต่การเริ่มรับรู้ รูปแบบของผู้เรียน เป็นพื้นฐานสำคัญทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นทำให้สามารถพัฒนาทักษะและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเข้าใจเนื้อหาและลำดับขั้นตอนได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญในปัจจุบันทำให้มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ(information) เทคโนโลยี YouTube ซึ่งเป็นช่องทางในการสื่อสารที่ได้รับความนิยมอย่างสูง อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สำคัญอีกด้วย จึงทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุเกิดรูปแบบการสอนรูปแบบที่ 3 ที่ใช้ช่องทางการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี ดังกล่าวจากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุเพื่อเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัย [20] ที่กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้สื่อสังคมออนไลน์ว่า สื่อ YouTube เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการเรียนการสอนและทำให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ เกิดทักษะการคิดสามารถ สร้างแรงบันดาลใจใหม่ๆ ได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษา [21] ที่กล่าวถึงผู้สูงอายุกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศว่า ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารโดยติดต่อสื่อสารผ่านการใช้โปรแกรมสนทนาหรือเว็บไซต์ที่เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์และการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่สนใจสิ่งเหล่านี้จะส่งผลดีต่อสุขภาพจิตสำหรับผู้สูงอายุอีกด้วยโดยมีผลการวิจัยที่พบว่าผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารจะรู้สึกโดดเดี่ยวน้อยลงและช่วยลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้ถึงร้อยละ 3.4

นอกจากนั้นผู้วิจัยขออภิปรายว่าผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษารูปแบบการสอนโดยใช้ช่องทางการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง พบเพียงการนำสื่อมาปรับใช้ ดังเช่นจากการศึกษางานวิจัย [22] ที่กล่าวถึงพฤติกรรมการสื่อสารในการใช้ YouTube ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครพบว่ามีความถี่ในการใช้ YouTube เพื่อความบันเทิง เช่นดูหนังดูรายการที่มีเพลงโดยมีความถี่ในการใช้ทุกวันค่อนข้างเป็นเวลานาน และยังมีผลการแลกเปลี่ยนบอกต่อทำให้ข้อมูลน่าเชื่อถือมากขึ้นจึงสามารถนำเอาข้อดีจาก YouTube ไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารกระจายข่าวสารไปในวงกว้างได้อีกทั้งพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากเป็นผลิตภัณฑ์ของสื่อสังคมออนไลน์ ที่น่าสนใจใช้งานและบริการที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำข้อดีไปปรับใช้ได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ [23] ที่กล่าวถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุว่ามีประโยชน์ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทางด้านต่างๆ ทั้งด้านส่งเสริมคุณภาพทางกายที่มีการนำข้อมูลที่ได้จากสื่อมาดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย และด้านส่งเสริมคุณภาพทางจิตใจที่มีการนำข้อคิดบทความดีดีมาประยุกต์ใช้ในการปรับสภาพจิตใจ การรับรู้ความรู้สึกทางบวกทำให้กลุ่มผู้สูงอายุได้กลับมามีส่วนร่วมทางสังคม ส่งเสริมความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์และลดช่องว่างของสมาชิกต่างวัยผู้สูงอายุแสดงความห่วงใยต่อผู้อื่นและแสดงนัยยะว่าตนเองอย่างสุขสบายดีผ่านทางภาพว่า “สวัสดิ์ตอนเช้า” สอดคล้องกับ [24] ที่กล่าวว่าคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบริบทในเวลานั้น ทั้งการรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่มีต่อตนเองการรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณการให้ความหมายของชีวิตและสามารถจัดการกับความเศร้าความกังวล จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสื่อสังคมเพื่อการเรียนรู้ออนไลน์ หากมีผู้ที่มีความรู้ทางด้านกิจกรรมดนตรีคอยแนะนำจะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ได้อย่างถูกต้องมีความสุขสนุกสนาน

ความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยโรงเรียนผู้สูงอายุยังมีความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุมีความต้องการให้กิจกรรมดนตรีเป็นกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้การพัฒนาสุขภาพทางจิตร่วมกับการฝึกปฏิบัติดนตรีเพื่อการผ่อนคลาย นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพผ่านการออกกำลังกาย ซึ่งกิจกรรมที่สมัครใจทำในยามว่างสอดคล้องกับ[25] ที่กล่าวถึงหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุมิหนวดวิชากิจกรรมนันทนาการเพื่อให้ผู้สูงอายุคลายเหงา ผ่อนคลาย เห็นความสำคัญของการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และรูปแบบการใช้ดนตรีเพื่อบำบัดกายและใจโดยความหมายของนันทนาการคือกิจกรรมที่สมัครใจทำในยามว่างเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียดทางร่างกาย และจิตใจ สำหรับนันทนาการ การเล่นและความสนุกสนาน ช่วยพัฒนาทักษะต่างๆโดยเฉพาะทักษะการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย ดนตรี การเดินรำ กีฬา งานอดิเรก เกมและการท่องเที่ยว การดูโทรทัศน์และการฟังเพลง เป็นรูปแบบสามัญของนันทนาการที่สำคัญ คือโรงเรียนผู้สูงอายุมีความต้องการให้กิจกรรมดนตรีเป็นกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการสร้างเสริมสุขภาพทางจิตเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยดูแลสุขภาพทางจิตของผู้สูงอายุ ป้องกันปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทางจิตได้เป็นอย่างดี นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีได้ และมีความสุขในการดำเนินชีวิต บุคลากรในโรงเรียนผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมนันทนาการหลากหลายที่ถูกสร้างขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา [26] ที่กล่าวถึงความต้องการกิจกรรมนันทนาการว่า ความต้องการสำหรับผู้สูงอายุคือต้องการกิจกรรมนันทนาการพบว่าสาเหตุที่ผู้สูงอายุสนใจทำกิจกรรมนันทนาการคือทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพของตนเองกิจกรรมเพื่อสังคมกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอดคล้องกับ [27] ที่เป็นการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ แบบมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ นันทนาการทั้งด้านการออกกำลังกาย(Physical Activity) ด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations) พัฒนาด้านจิตวิญญาณ (Spiritual need) และด้านการจัดการกับความเครียด (Stress Management) สอดคล้องกับงานวิจัย [28] ที่กล่าวถึงการพัฒนาสุขภาพทางจิตของผู้สูงอายุ ซึ่งจากงานวิจัย พบว่าเรื่องการออกกำลังกายหรือการออกกำลังกายร่วมกับการใช้กระบวนการกลุ่ม ลดความวิตกกังวลและส่งเสริมการนอนหลับ กิจกรรมนันทนาการ ลดภาวะซึมเศร้า การฝึกสมาธิช่วยให้จิตใจสงบกิจกรรมพัฒนาการลดภาวะซึมเศร้าเพื่อให้เข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

อีกทั้งโรงเรียนผู้สูงอายุยังมีความต้องการพัฒนาสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติกิจกรรมการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นดนตรี และเคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามเพลง โดยต้องการจัดกิจกรรมดนตรีให้กับผู้สูงอายุมากกว่า 1 ครั้ง ต่อภาคเรียน โดยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุมิหนวดวิชากิจกรรมเข้าจังหวะ วิชาดนตรีและร้องเพลงที่ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นดนตรี และเคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามเพลงและพบว่าในหลักสูตรมีเวลาเรียนในรายวิชาดังกล่าว ระบุ 3 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ต้องการให้เพิ่มจำนวนในการจัดกิจกรรมดนตรีนั้น แสดงให้เห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมดนตรี ทำให้ผู้สูงอายุผ่อนคลายมีความสุขทั้งทางกาย ใจ อารมณ์ สังคม

ในขณะที่เดียวกันยังพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาสุขภาพทางสังคมโดยมีแนวทางส่งเสริมการแสดงกิจกรรมดนตรีต่อหน้าสาธารณชน มีความต้องการพัฒนาสุขภาพทางปัญญาและสังคมโดย

ร่วมกันประชาสัมพันธ์เพลง หรือแต่งเพลงเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ กระตุ้นเตือนจิตใจเช่น แต่งเพลงยากับชีวิต เพลงอาหารพื้นบ้านดีต่อโภชนาการ เป็นต้น อีกทั้งมีความต้องการพัฒนาสุขภาพทางสังคมโดยให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมบรรเลงดนตรีร่วมกัน เช่น วงอังกะลุง วงเครื่องสาย วงปี่พาทย์ วงสตริง และวงประสานเสียง เป็นต้น ผู้วิจัยขออภิปรายถึงความต้องการทั้งสามข้อนี้ว่า ความต้องการพัฒนาสุขภาพทางสังคมโดยมีแนวทางส่งเสริมการแสดงกิจกรรมดนตรีต่อหน้าสาธารณชน โดยผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการทำกิจกรรมดนตรีในโอกาสสำคัญ งานของโรงเรียนหรือชุมชน มักมีความต้องการแสดงออกถึงความสามารถด้านดนตรี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุต่อหน้าสาธารณชน หากหน่วยงานใดที่มีแนวทางส่งเสริมการแสดงกิจกรรมดนตรีต่อหน้าสาธารณชนจะเป็นกลยุทธ์ที่สร้างให้เกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกัน การจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นมีกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุเป็นเป้าหมายในการทำงานมีการเน้นการจัดกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาต่างๆไม่ซับซ้อน เช่น การจัดให้มาพบปะกันทุกเดือน มีกิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมนันทนาการ การรวมกลุ่ม และออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการปฏิบัติดนตรี [29] ที่กล่าวว่า การแสดงออกถึงความสามารถด้านดนตรีโดยการเล่นเปียโนนั้น ผู้เล่นจะต้องเล่นเครื่องดนตรีและยังได้ฟังเสียงดนตรีไปด้วยในเวลาเดียวกัน สำหรับการฟังดนตรีนั้นจะช่วยกระตุ้นสมองเกี่ยวกับอารมณ์ความจำและการทำงานบางอย่างซ้ำๆ ในขณะที่การเล่นดนตรีจะกระตุ้นสมองเกี่ยวกับการรับรู้จากประสาทสัมผัสและสามารถพัฒนาความสามารถในการรู้คิดของผู้สูงอายุในด้านความรู้ลักษณะและตัวเลขการประมวลผลข้อมูลจากการมองเห็นและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อความคล่องแคล่วรวดเร็วในการทำงานและความสนใจจดจ่อดีขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุอีกด้วย

เนื้อหาของบทความนี้ได้พิจารณาถึงการศึกษาศาภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในโรงเรียนที่ดำเนินการตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประเทศไทย โดยผู้สนใจสามารถนำข้อมูลไปขยายผลต่อยอดการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มต่างๆ ตามการประเมินกิจวัตรประจำวัน ดัชนีบาร์เธลเอดีแอล (Barthel Activities of Daily Living : ADL) ของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณทุนพัฒนาบุคลากรประจำปี 2561 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยปี 2563 คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมแผนงานพัฒนาบัณฑิตศึกษา สำนักการวิจัยแห่งชาติประจำปีงบประมาณ 2564

กราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยทั้ง 2,049 แห่งที่พิจารณาจดหมายและขอบพระคุณผู้บริหารทั้ง 510 แห่งที่กรุณาตอบแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย ขอบพระคุณบุคลากรโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยทั้ง 42 แห่งที่สละเวลาให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้ง 210 ท่าน และกราบขอบพระคุณผู้บริหารบุคลากรและนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยทั้ง 4 แห่งได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้วัยเพชร ตำบลจรม อำเภอนาทอง จังหวัดอุดรธานี, โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองโยธยา อำเภอนครศรีอยุธยา, โรงเรียนผู้สูงอายุท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม, โรงเรียนผู้สูงอายุวังวิเศษ อำเภอมะนัง จังหวัดตรังที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยเข้าดำเนินงานวิจัยภายใต้ตามคำสั่งและประกาศของจังหวัดในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19

References

- [1] Department of Older Persons. (2020). *Senior school handbook*. Division for Empowerment of the Elderly.
- [2] Ministry of Social Development and Human Security (2020). *Senior citizen school registration*. Department of Older Persons, Bangkok
- [3] Pantasri Y. (2021). Guidelines for the use of music to improve the quality of life of the self-reliant elderly. *Journal of Music and Performing Arts, Khon Kaen University*, 3(1), 59-76.
- [4] Jitcharat S., & Boonkerd B. (2018). Human development through music. *Journal of Education Silpakorn University*, 16(1), 65-74.
- [5] Boonrod W. (2022). Musical instrument innovation. For the elderly type of typewriter and percussion instruments for use in music activities for the elderly, Tha Pho Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province. *Naresuan University Humanities Journal*, 19(1), 174-196
- [6] Kamioka, H., Tsutani, K., Yamada, M., Park, H., Okuizumi, H., Tsuruoka, K., ... & Mutoh, Y. (2014). Effectiveness of music therapy: A summary of systematic reviews based on randomized controlled trials of music interventions. *Patient Preference and Adherence*, 2014(8), 727-754.
- [7] Kitila, S. (2017). Development of music therapy model for child/adult rehabilitation and the elderly: Taking off lessons. *Journal of The Department of Medical Services*, 42(6), 74-80.
- [8] Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- [9] Tongkrapanich P. (2018). *A set of notation teaching and the use of accompaniment for learning development*. *Percussion teaching. Rangsit Music Journal*, 13(2), 31-44.
- [10] Sae-Ui V., & Wanwichai R. (2017). *Movement therapy: Activities for the development of the elderly*. *Journal of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University*, 3(2), 1-12.
- [11] VohanSaowapak M. (2021). School for the elderly: Components, curriculum development patterns and activities for health promotion for the elderly. *Mahachulalongkorn Journal*, 12(2), 117-132.
- [12] Suanmafai P., Singthong M., & suanmafai R. (2022). Buddhist holistic health promotion elderly schools in Roi Et Province. *Journal of Graduate Saket Review*, 7(1), 141-151.
- [14] Witthaya W., & Sutthachit N. (2019). Factors for success in organizing karaoke singing activities for Thai elderly. *Journal of Education Review*, 33(3), 71-81.

- [15] Phatthanan Aj Ong, & Wiboon Trakul Hoon N. (2018). Guidelines and singing techniques of Thanpuying Puang Roi Aphai Wong. *Journal of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University*, 5(2), 95-102.
- [16] Rakthai K., Teerapong T., & Rattakorn P. (2021). Active aging: A case study of elderly people exercise in water. *Journal of Human Sciences*, 22(1), 108-120.
- [17] Adisorn Sri-arun. (2015). The role of administrators in promoting music teaching activities of the group of Traimit Schools under the Office of Khon Kaen Primary Education Area 4. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 2(1), 152-172.
- [18] Kanchanapradit, C. (2011). Study on the development of flute playing skills using Davies' practical skills teaching model and insert morality perseverance of students taking the course 864382 Thai Music Skills 2. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 3(2), 93-117.
- [19] Radakhet N., & Amatbundit S. (2022). Development of performance skills for performing folk dances using rhetoric. Davies' concept of practical skills with multimedia for Grade 4 students. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(9), 365-381.
- [20] Mueto J. (2021) Developing analytical thinking skills using flipped classroom learning activities through the media of YouTube in the Attariq course for students in the Islamic studies class in the middle of year 1. [Unpublished master's thesis] Yala Rajabhat University
- [21] National Statistical Office Ministry of Digital Economy and Society. (2019). *Summary of survey results. Work of Population, November 2019*. National Statistical Office.
- [22] Wiengsima W. (2020) *YouTube media usage behavior and satisfaction of the elderly in Bangkok*. Graduate School. Bangkok University.
- [23] Ruen-em P. (2021). Social media and quality of life promotion of the elderly in Bangkok area. *Siam Communication Review*, 20(2), 139-149.
- [24] Whoqol Group. (1995). The World Health Organization quality of life assessment (WHOQOL) : position paper from the World Health Organization. *Social Science & Medicine*, 41(10), 1403-1409.
- [25] Division of Potential Promotion of the Elderly Division of Strategy and Planning Division of Welfare Promotion and Rights Protection of the Elderly Fund Management Division of the Elderly. (2017). *Senior school handbook*. Department of Older Persons Ministry of Social Development and Human Security.
- [26] Duangchaidee P., Na Pomphet K., Kwanboonchan, W., & Kulthet T. (2018). The development of recreational activities for the elderly. *Educational Journalism and Human Development*, 2(2), 112-120.

- [27] Pender, N. (2011). Health promotion model. University of Michigan. <http://nursing.umich.edu/faculty-staff/nola-j-pender>.
- [28] Wongpanarak, N. (2013). Promotion of mental health in an aging society. *Journal of Public Health Research, Khon Kaen University. KKU Journal for Public Health Research*, 5(3), 160-164.
- [29] Jitkamhaeng, P., Rattha-apha, W., Phatharayuttawat, S., & Uptampohtiwat, T. (2019). Effects of developing the cognitive abilities of the elderly by playing the piano. *The Journal of Prapokklao Hospital Clinical Medical Education Center*, 36(4), 295-302.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader)

ต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารปาริชาติ ปีที่ 36 ฉบับที่ 1-4 (เดือนมกราคม - ธันวาคม 2566) ได้รับการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิตั้งรายนามต่อไปนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษเชต ไกรवास คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.จรัมพร บุญญานภาพ ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย เอกมาไพศาล คณะการจัดการการท่องเที่ยว
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา นกน้อย คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยทักษิณ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร กาญจนกิจสกุล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิศ ดาราวงษ์ คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ตุลยาภาค ปรีชาวัช คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงธรรม อินทจักร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ เผือกสม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพฤษช์ ชามะรัตน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ธโรธร ตูทองคำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ธาดารี ได้ฟ้าพล คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ธิกานต์ ศรีนารา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สิ้นเดชาวัช คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์นิตย์ จันทร์จรัส คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
20. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตศา ศิลปเสรรฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต (เกษียณราชการแล้ว)
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

22. รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาณ เทพสงเคราะห์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่
23. รองศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา ธีรานนท์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
24. รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ สัมปตตะวนิช	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
25. รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณี ชีวินศิริวัฒน์	คณะภูมิศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
26. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ แสงทอง	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
27. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี เจริญวานิช	คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น
28. รองศาสตราจารย์ ดร.ภรภัทร เฮงอุดมทรัพย์	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
29. รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญญพันธ์ พงนะลาวานย์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
30. รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงรจิริระ	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
31. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณนะ หนูหมื่น	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
32. รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
33. รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
34. รองศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ตระกูลฮุ้น	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
35. รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
36. รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุพงษ์ โพธิพิรุณห์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
37. รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล สุขขบท	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
38. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ดาบเพชร	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
39. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์	คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
40. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
41. รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเฝื่อ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
42. รองศาสตราจารย์ ดร.สิงหนาท น้อมเนียน	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
43. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิศา โพธิ์ไพฑูริย์	คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
44. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ กัลยะจิตร	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

45. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
46. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ เกษประสิทธิ์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะ และการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร (เกษียณราชการ)
47. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัตน์ ทิรฆาภิบาล	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
48. รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนิตย์ กาญจนรัตน์	คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
49. รองศาสตราจารย์ ดร.อดิศา แซ่เตี่ยว	คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
50. รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย เพ็ญยูระ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
51. รองศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงษ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์
52. รองศาสตราจารย์ ดร.อัลญาน์ สมุห์เสนีโต	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
53. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
54. รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ ปิติมณียากุล	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
55. รองศาสตราจารย์จรัญ กาญจนประดิษฐ์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
56. รองศาสตราจารย์พัทธนันท์ เต็ดแก้ว	คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
57. รองศาสตราจารย์ยอดชาย พรหมอินทร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
58. รองศาสตราจารย์รณภพ เตชะวงศ์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
59. รองศาสตราจารย์สิทธิกร เทพสุวรรณ	คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
60. รองศาสตราจารย์อรชรม มณีสงฆ์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
61. รองศาสตราจารย์อาวิน อินทร์ซี่	คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรพันธ์ วัฒนาปิติ	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรฤต นิลวานิช	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบแก้ว จันทร์กึ่งทอง	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลดา เพ็ชรวุฒ	คณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลภา กุลดิลก	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรการ	สำนักวิชาการและทะเบียนการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสัน ศิริวงศ์วัฒนา	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา คชประเสริฐ	คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติคุณ วัฒนนะ	คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย	คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจตนิพัทธ์ สังข์วีจิตร	คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย วงศ์รักษ์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉานิก หวังพานิช	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรินัน บุญภาพ คอมมมอน	คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรรัตน์ ปั้นบำรุงกิจ	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ พลธิ์รักษ์	คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา มหปญญานนท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ พลกษ์สรนันท์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิณี นกปี	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวีณ์ บุณนาค	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โตม ไกรปรกรณ์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้ออัน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภรณ์ แสนอ้าย	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร เต็มรัตน์ะกุล	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิต โตอติเทพย์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญยา รุจิเสถียรทรัพย์	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรา เออรวัฒน์	คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
90. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรรัตน์ วรพิเชษฐ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

91. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราธิป จินดาพิทักษ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
92. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัทธี เชียงชนะ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
93. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสากร กล้าณรงค์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
94. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุชิตา สังข์แก้ว วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
95. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
96. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
97. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี เอี่ยมละออภักดี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
98. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริตา โมโนมัยพิบูลย์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
99. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริตา ธนสุกาญจน์ คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร
100. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาหนัน กฤษณรมย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
101. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยชาติ สิงห์ดี คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
102. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พบกานต์ อาวัชนาการ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
103. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย นาคสีทอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
104. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระปลัดระพี นพธิสาโร คณะสังคมศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
105. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ ไชยนันท์ คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
106. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพร วัฒนดำรงค์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
107. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรารุช เจริญรูป คณะภาษาและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
108. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร คณะบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
109. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
110. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มลฤดี สิทธิชัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
111. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
112. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชานนท์ ทวีผล คณะการจัดการโรงแรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
113. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิรัตน์ พัฒนถาบุตร คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

114. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
115. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา พันธุ์แสนศรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
116. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจน์กัญจน์ สุริยธรรม สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
117. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันอำมรีนา บอสตัน อลี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
118. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ละอองปลิว วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง
119. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา สุวรรณวิจิตร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
120. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัญญา ประสพชิงชนะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
121. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
122. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุตม์ เพชรสกุลวงศ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
123. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิณัฐ พงษ์นิล คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
124. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิภัทรา ศิริวาโท คณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต
125. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันสนีย์ จันทร์อานูภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
126. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิรดา นวลประดิษฐ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
127. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัตร มีพร้อม คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น
128. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมฤดี คงพุด คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
129. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัณชัย ลั้งแท้กุล คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
130. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
131. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิณี ธรรมชัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
132. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินาถ ศิริรัตน์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
133. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่ม้อย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
134. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวภาคย์ กัลยานมิตร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
135. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
136. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี สรวีสูตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

137. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจันทร์ ศรีโชติ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
138. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณิศา อรุณพัฒน์พงศ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
139. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล คำเขียน สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
140. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัมพร หมาดเค็ม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
141. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัฐ ศิริพิชญ์ตระกูล คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
142. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสรา ประมูลสุข สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
143. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ติราชภู่วิเศษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
144. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นราธิป จินดาพิทักษ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
145. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พชญ อัครพรหมณ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
146. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรชัย นาคสีทอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
147. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ ขุนพล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
148. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิดาภา สุขเจริญ คณะการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น
149. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรงค์ ชีวะสาโร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
150. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียานุช โชครนวนิชย์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
151. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัครพล แสงเงิน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
152. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิเชษฐ กาญจนดิษฐ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
153. อาจารย์ ดร.จกักรี้ กิจประเสริฐ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
154. อาจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
155. อาจารย์ ดร.ปรียาร์ตน์ เขาวลิตประพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
156. อาจารย์ ดร.วรพร วรวงศ์จันทพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

157. อาจารย์ ดร.วัชรพล วิบูลยศรีน
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
มหาวิทยาลัยมหิดล
158. อาจารย์ ดร.สุธาสินี พรหมแดน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
159. อาจารย์ ดร.เสาวรัจ รัตนคำฟู
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)
160. อาจารย์ ดร.อรอุษา หนองตรุด
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

General Information of Parichart Journal

About the Journal

Parichart Journal is a peer-reviewed journal publishing research articles, academic articles, and socially-engaged articles in the fields of arts and humanities, social sciences, business administration, management, and accounting of researchers, academicians, or students of Thaksin University, and other organizations.

Publication Conditions

1. The work described has not been published previously.
2. Those wishing to submit a manuscript must complete Parichart Journal online registration, except for some special articles approved by the editorial team.
3. The manuscript must be typed in Thai or English with both Thai and English abstracts.
4. Content and ideas published in this journal must be the author's only; the Editor does not necessarily agree.
5. The reviewers must review the manuscript.

Types of Published Articles

1. Research Articles
2. Academic Articles
3. Socially-Engaged Articles
4. Book Review
5. Review Article

Journal Conditions

1. The manuscript must be typed on white A4-size paper, single side, page number, and **TH Sarabun New Font size 14** with **not more than 15 pages** length, including figures and tables.
2. Margins
  - Top margin 1.00"
  - Bottom margin 1.00"
  - Left margin 1.50"
  - Right margin 1.00"

3. Manuscript Online Submission

The corresponding author must submit the manuscript online via Thai Journals Online (ThaiJO) at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal>

4. Researchers, academicians, or students who would like to submit the article (s) are required to **pay 4,000 baht/115 US per article after the acceptance of the article(s) is notified**. The payment must be made through the following bank account.

Siam Commercial Bank

Account name: PARCJ

Account number: 0-2032823816-5

Branch name: Phatthalung

After completing the payment, the membership applicant must attach the file of payment slip online at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal> or contact the journal coordinators at the following address: Institute of Research and Innovation, Thaksin University, Phatthalung Campus 222 Moo. 2, Bann Prao Sub-District, Papayom District, Phatthalung, 93210 Thailand, Tel. 0 7460 9600 ext. 7242 or 08 1540 7304, or Email address: parichartjournal@tsu.ac.th

5. Article cancellation or dismissal has conditions as follows:

Article cancellation is made before article publication.

Article dismissal is made during or after article publication.

The cancellation or dismissal can be preceded by downloading the form at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal>; however, *if the article has already been sent to the reviewers, the corresponding author must be responsible for the reviewing fees.*

Manuscript Guidelines

The article must consist of:

1. Title

Title must be in Thai and English, **center** of the page. **The first alphabets** of all words of the title must be **capitalized with bold 20 font size**.

2. Authors

Identify all authors with **14 font size**, **center** of the page with **logarithm**. Position, academic title, and affiliation in the footnote on the first page: Department, Faculty and University stated in the same page, both Thai and English.

3. Abstract

Abstract must be in Thai and English, **not more than 250 words**, with 14 font size.

4. Keywords

Keywords both in Thai and English related to the article, not more than 5 words, below the abstract.

It must be typed with 14 font size, left-margin. Proper nouns (the first alphabet of each word) must be capitalized.

5. Main Body consists of:

- 1) Introduction:
- 2) Objective
- 3) Methodology
- 4) Results
- 5) Discussion
- * 4) and 5) can probably be merged
- 6) Conclusions
- 7) Acknowledgement (if any)

8) References that must be **APA 7th Edition** and in **English only**

References

The reference lists must be **numeric** referencing in **English only**.

Numeric referencing is as follows:

1. Put the number in the bracket [ ] at the end of message or author's name such as [1].
2. Put the continuous number started from 1. Any repeated list uses the same numbers.
3. All in-text citation must be in the reference lists based on the identified number in the bracket [ ].
4. Multi-citations for the same message:
  - 4.1 In case of not more than 2 lists, put the numbers of reference lists in numerical order using comma such as [1, 5].
  - 4.2 In case of more than 2 lists and those are continuous lists, use hyphen (-) such as [1-3], [1-5].
  - 4.3 In case of more than 2 lists and those are continuous and discontinuous lists, put comma (,) and hyphen (-) such as [1, 4-5].

Example

1. getting the financial support from ... [1]...
2. Strong Security Measures for Sustainable Peace on the Korean Peninsula [2]

Reference lists must be arranged and written in **APA 7th Edition**.

If it is from Thai version, please put (in Thai) at the end of the list.

References

1. Book	Last name, first initial of name. Second initial if given. (year). <i>Title of book</i> . Publisher.
<u>Example</u>	Kongsakon, R., & Pojam, N. (2008). <i>Family violence</i> . Srinakharinwirot University Press.
* If there is no date, use 'n.d.' (for 'no date')	
** If there are more than one authors, use ampersand (&) before the last one (as shown above).	
2. Research Articles	Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of article. <i>Title of Journal, volume</i> (issue). Page range. URL or doi number (if applicable)
<u>Example</u>	Suwannopphrat, K. & Chinokul, S. (2015). Applying CLIL to English language teaching in Thailand: Issues and challenges. <i>Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning</i> , 8(2), 237-254. DOI:10.5294/laclil.2015.8.2.8
3. Proceeding Articles	Last name, first initial. Second initial if given. (year). <i>Title of article</i> . [Poster Presentation/Paper Presentation]. Conference Name. Location. URL or doi (if applicable)
<u>Example</u>	Kongthong, L. K. (2020). <i>New dimension of educational management in Thailand: A case study of southern part of Thailand</i> . [Paper Presentation]. 3 rd International Conference on Education. Nakhon Sri Thammarat.
4. Book Chapter	Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of the chapter. In Editor(s). <i>Title of the book</i> . (pp. xx-xx). Publisher.
<u>Example</u>	Chantaraopakorn, A. (2007). The chakhe solo concert. In W. Aksornkaew (Ed.). <i>Music talk</i> . (pp.4-7). Chong Charoen Printing House.
5. Articles in the Newspaper	Last name, first initial. Second initial if given. (year, month, date). Title of article. <i>Title of the newspaper or publication</i> . URL (if applicable)
<u>Example</u>	Chuensintu, T. (2009, January 6). Travel in the footsteps of the Buddha to bring good luck for the New Year. <i>Matichon</i> .
6. Thesis	Last name, first initial. Second initial if given. (year). <i>Title of the thesis or dissertation</i> . [Doctoral dissertation/Master's thesis, Name of University]. Source. URL (if applicable)
<u>Example</u>	Promrak, T. (2007). <i>Women and domestic violence: Divorce as the solution</i> . [Unpublished Master's Thesis, Thammasart University].

7. List of Interviews	Last name, first initial. Second initial if given. (year, month, date). Personal communication [Communication type].
<u>Example</u>	Srisajjang, S. & Chankhonghom, J. (2016, March 13). Personal interview [Personal interview].
8. E-book	Last name, first initial. Second initial if given. (year). <i>Title of book</i> . URL
<u>Example</u>	Office of Pattani Provincial Culture. (2015). <i>Religion information</i> . http://province.m-culture.go.th/pattani/old/new_page_16.html

Remark:

If the author(s) cite any information from any sources from another language, translate the information into English except the proper noun(s) that must be transliterated and end the list with [in original language].

Example

Chitniratna, N. (2013). Socio-Cultural change through diversity of life history and experience of congested community leaders. *Parichart Journal*, 26(1), 30 - 73. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/42942/35529>. (In Thai)

Information from the Internet

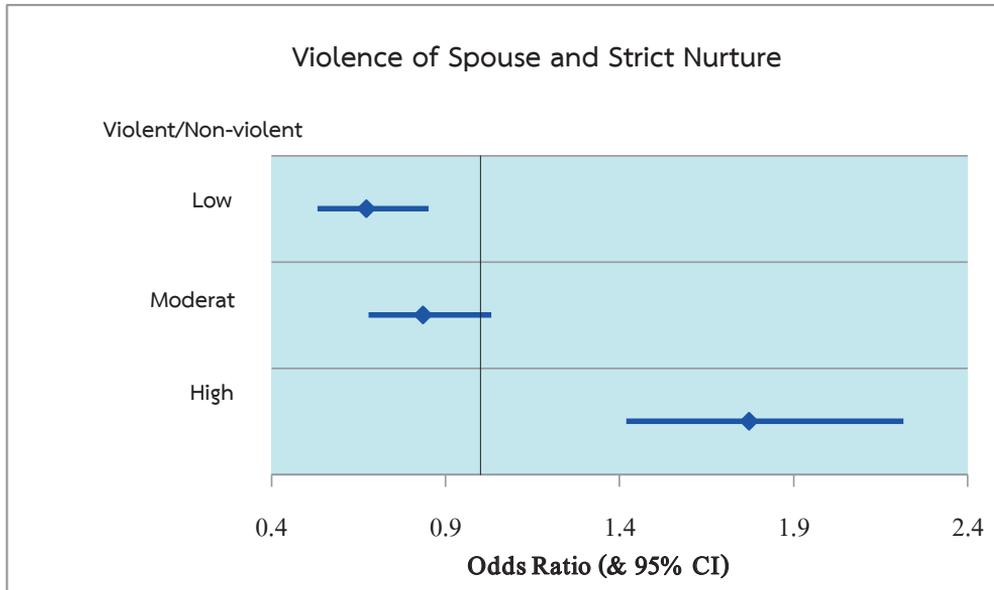
Use the general forma of citation following by website; for example, the author borrows the ideas from a book on the website, so the reference list consists of the name of author, year of publication, book title, and publication place. Another information should be added: searching date and URL – Retrieved + date + from URL

Abbreviation and Signs

Abbreviation comes up with its full version in the first time, and only abbreviation later. Please avoid using abbreviation in the title and abstract. It is not recommended to use the abbreviation that is used less than four times in the article. The author(s) must provide definition or description of any signs used in the article when appearing in the first time.

Figure

Figure is at the center of the page, following by description below the figure in 14 font size. It must be clear monochrome (black and white color). If necessary, it can be colored. The word “figure” is bold, and the description is normal and set in the center of the page. Lined figure must be in clear black.

Figure 1 Odds Ratio of Violent Behaviors of Spouse and Strict Nurture

Table

Table must be bold and at the left side of the column, and the description is above the table, with 14 font size.

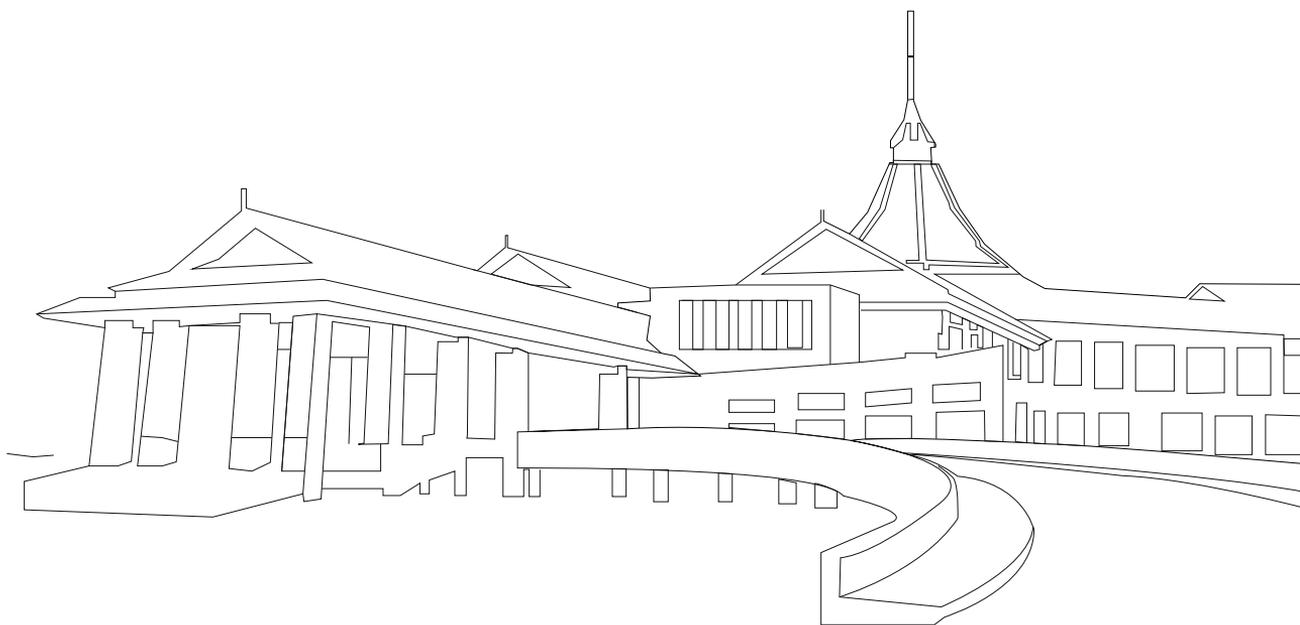
Example

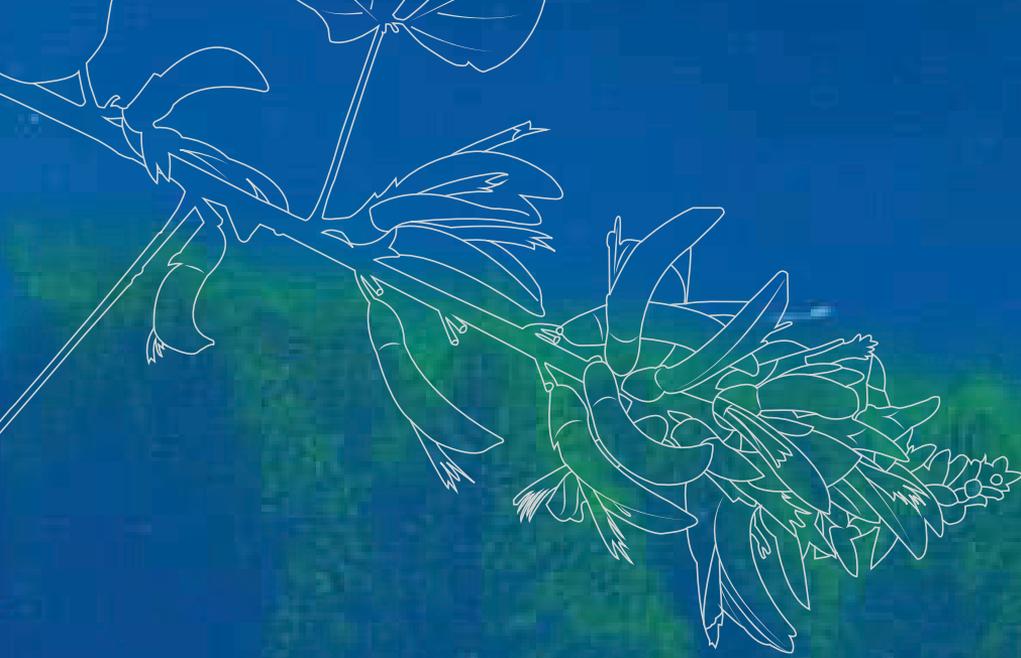
Table 1 Relationship between Background of Violence and Violent Behaviors of Spouse

Background of Violence	Violence of Spouse			Chi-square	p-value
	Non-violent (947)	Violent (589)	Total (1,536)		
Used to be violently punished in the childhood				11.974	0.003
never	68.2	31.8	28.1		
seldom	60.5	39.5	38.4		
always	57.5	42.5	33.5		
Use to see parents' fight in the childhood				9.280	0.009
never	68.8	31.2	39.8		
seldom	61.0	39.0	39.8		
always	58.6	41.4	20.4		
Used to have violent behaviors in the childhood				34.923	0.000
never	69.3	30.7	38.4		
seldom	60.1	39.9	44.9		
always	48.2	51.8	16.7		

วารสารปาริชาติ
PARICHART JOURNAL

PARICHART JOURNAL

กองจัดการวารสารปารีสชาติ
สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210
โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7242
E-mail: parichartjournal@tsu.ac.th

